

ปกหมุด

อนาคตกระบวนการยุติธรรม สู่การสร้างสังคมที่เป็นธรรม ปีที่ 2

Envisioning the Justice System towards a Just Society: 2nd phase

จัดทำโดย

สถาบันเพื่อความยุติธรรมแห่งประเทศไทย ร่วมกับ
สถาบันนโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

2568

คำนำ

รายงานฉบับนี้เป็นผลการศึกษาของโครงการปัทมุดอนาคตรกระบวนการยุติธรรมสู่การสร้างสังคมที่เป็นธรรมในปีที่ 2 โดยมุ่งเน้นการวิเคราะห์ช่องว่างของระบบและกระบวนการยุติธรรมในปัจจุบันของไทย รวมถึงบทบาทของตัวแสดงต่าง ๆ เพื่อประเมินสถานการณ์ก่อนที่จะสร้างข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อที่จะอุดช่องว่างในระยะต่อไป ด้วยการอาศัยการคิดเชิงออกแบบ (Design Thinking) เข้ามาเป็นฐานในการวิเคราะห์ กล่าวคือ เน้นทำความเข้าใจช่องว่างผ่านการเข้าใจจุดเจ็บปวด (pain points) ของผู้เกี่ยวข้องในระบบและกระบวนการยุติธรรมด้วยเครื่องมือที่เรียกว่า การวิเคราะห์ประสบการณ์ (Journey Maps) และการสร้าง Personas เพื่อนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างบทสนทนาและกระตุ้นให้เกิดความตระหนักร่วมในจุดเจ็บปวดที่สังคมมีอยู่ โดยจะครอบคลุมทั้งตัวแสดงสำคัญที่อยู่ในฐานะผู้ให้บริการ (Service Providers) ในระบบและกระบวนการยุติธรรม จำนวน 20 เรื่อง และกลุ่มเปราะบางในฐานะผู้รับบริการ (Users) จำนวน 21 เรื่อง รวมทั้งหมด จำนวน 41 เรื่อง อันจะเป็นการทดลองแนวทางในการพัฒนาข้อเสนอที่แตกต่างออกไปจากแนวทางการวิเคราะห์เชิงกฎหมายและเชิงสถาบัน (Legal-Institutional Approach) ดังมีรายละเอียดปรากฏในรายงาน

คณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ผู้ให้ข้อมูลในฐานะของกลุ่มเปราะบางผู้ให้บริการและเจ้าหน้าที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในฐานะผู้ให้บริการในระบบและกระบวนการยุติธรรมทุกท่านที่เปิดโอกาสให้คณะผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์เชิงลึกอันนำมาซึ่งข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาในครั้งนี้ ตลอดจนสำนักนวัตกรรมเพื่อความยุติธรรม (TIJ Justice Innovation) สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทยที่คอยให้ความช่วยเหลือเสมอมา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พบสุข ชำชอง และคณะ

สถาบันนโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

กันยายน 2568

สารบัญ

ส่วนที่ 1 บทนำ	1
1.1 ที่มาและความสำคัญ	2
1.2 วัตถุประสงค์	3
1.3 แนวทางการศึกษา	3
1.4 กรอบแนวคิด	4
ส่วนที่ 2 Personas กลุ่มเปราะบางในฐานะผู้รับบริการ (Users) ในระบบและกระบวนการยุติธรรม	9
2.1 ผลการพัฒนา Personas ของกลุ่มเปราะบางในระบบและกระบวนการยุติธรรม	10
ส่วนที่ 3 Personas กลุ่มตัวแสดงสำคัญในฐานะผู้ให้บริการ (Providers) ในระบบและกระบวนการยุติธรรม	115
3.1 ผลการพัฒนา Personas ของกลุ่มตัวแสดงสำคัญในระบบและกระบวนการยุติธรรม	116
ส่วนที่ 4 แนวทางการนำ Personas ไปใช้ประโยชน์	217
บทส่งท้าย	220
บรรณานุกรม	

ສ່ວນທີ່

1

ບຫນ້າ

ส่วนที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญ

ท่ามกลางความเสี่ยงและความเปราะบางของสังคม ยากที่จะปฏิเสธได้ว่าการสร้างสังคมที่เป็นธรรม (A just society) เป็นความจำเป็นของการสร้างอนาคตที่ทุกคนจะถูกนับรวมหรือไม่ถูกทอดทิ้ง ซึ่งโจทย์ดังกล่าวนับเป็นความท้าทายต่อกระบวนการยุติธรรมของประเทศไทย จากที่ความหวังของสังคมไทยสู่การมีอนาคตที่ยั่งยืนอย่างเป็นธรรมจะเกิดขึ้นไม่ได้เลยหากปราศจากการพลิกโฉมของกระบวนการยุติธรรมที่เกื้อหนุนให้เกิดสังคมในลักษณะดังกล่าว ซึ่งภารกิจนี้ต้องการมุมมองเชิงอนาคตอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้เพราะนับเป็นการเดินทางไกลเพื่อไปสู่เป้าหมายที่ชี้ชะตากรรมของสังคมนี้ จากข้างต้น ถึงเวลาแล้วที่เราจะต้องนับหนึ่งอย่างจริงจัง เพื่อวางแผนอนาคตสำหรับสร้างสังคมที่เป็นธรรมผ่านการยกระดับระบบยุติธรรมของประเทศไทย โดยพิจารณาทั้งในมิติของระบบและกระบวนการยุติธรรมชั้นสอบสวน (บทบาทของพนักงานสอบสวน และพนักงานอัยการ) ระบบและกระบวนการยุติธรรมชั้นศาล (บทบาทของศาลยุติธรรม ศาลชำนาญพิเศษ ศาลปกครอง และศาลรัฐธรรมนูญ) และระบบและกระบวนการยุติธรรมชั้นบังคับคดี (บทบาทของการบังคับคดีทางแพ่งด้วยการขายทอดตลาดและการบังคับคดีทางอาญาด้วยการจำคุก)

ด้วยเหตุนี้ ความร่วมมือในการศึกษาวิจัยระหว่างสถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย (Thailand Institute of Justice: TIJ) และสถาบันนโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จึงเกิดขึ้นเพื่อร่วมกัน ปักหมุดอนาคตกระบวนการยุติธรรมสู่การสร้างสังคมที่เป็นธรรม ทั้งในเชิงของการเข้าไปมีส่วนในการจัดสรรทรัพยากรที่เป็นธรรม (Distributive Justice) ที่ถูกมุ่งเน้นในฐานรากฐานของหลักการว่าด้วยความยุติธรรม (Rawls, J., 1971) ไปสู่การลดความเหลื่อมล้ำด้วยการเข้าไปมีส่วนในการกระจายทรัพยากรใหม่ของสังคม (Redistribution) การเข้าไปมีส่วนในการสร้างการมีส่วนร่วมที่เสมอหน้ากัน (Parity of Participation) และการเข้าไปมีส่วนในการสร้างการรับรองสิทธิในด้านต่าง ๆ (Rights-based Recognition) ที่มากขึ้น (Fraser, N., 1996) ด้วยการอาศัยศาสตร์การมองอนาคต (Foresights) ผ่านการใช้เครื่องมือการวางแผนฉากทัศน์ (Scenario planning) โดยพิจารณาประกอบกับดัชนีชี้วัดหลักนิติธรรม (Rule of Law Index) ของ World Justice Project: WJP

1.2 วัตถุประสงค์

ในภาพรวมของโครงการมีวัตถุประสงค์เพื่อวางแผนฉากทัศน์สำหรับกำหนดแนวทางในการยกระดับระบบยุติธรรมไทยให้สามารถเป็นส่วนสำคัญของการสร้างอนาคตสังคมที่เป็นธรรมมากขึ้น (วัตถุประสงค์ 3 ปี)

สำหรับโครงการฯ ในปีที่ 2 มีวัตถุประสงค์ย่อยเพื่อพัฒนา Personas ทั้งในส่วนของกลุ่มเปราะบางในฐานะผู้รับบริการ และกลุ่มตัวแสดงสำคัญในฐานะผู้ให้บริการในระบบและกระบวนการยุติธรรมไทย เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการจัดกระบวนการปรึกษาหารือที่จะเกิดขึ้นในปีที่ 3

1.3 แนวทางการศึกษา

แนวทางการศึกษาและดำเนินการวิเคราะห์ช่องว่างของระบบและกระบวนการยุติธรรมในปัจจุบันของไทย รวมถึงบทบาทของตัวแสดงต่าง ๆ เพื่อประเมินสถานการณ์ก่อนที่จะสร้างข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อที่จะอุดช่องว่างต่อไป โดยการวิเคราะห์ช่องว่างดังกล่าวสามารถดำเนินการได้ในหลายรูปแบบ ทว่าการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ อาศัยการผนวกแนวทางการคิดเชิงออกแบบ (Design Thinking) เข้ามาเป็นฐานในการวิเคราะห์ กล่าวคือ เน้นเข้าใจช่องว่างผ่านการเข้าใจจุดเจ็บปวด (Pain Points) ของผู้เกี่ยวข้องในระบบและกระบวนการยุติธรรม ด้วยเครื่องมือที่เรียกว่า การวิเคราะห์ประสบการณ์ (Journey Maps) และการสร้าง Personas¹ เพื่อนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างบทสนทนาและกระตุ้นให้เกิดความตระหนักร่วมในจุดเจ็บปวดของสังคม โดยจะครอบคลุมทั้งตัวแสดงที่อยู่ในฐานะผู้ให้บริการ (Service Providers) ในระบบและกระบวนการยุติธรรม รวมทั้งประชาชนในฐานะผู้รับบริการ (Users) อันจะเป็นการทดลองแนวทางในการพัฒนาข้อเสนอที่แตกต่างออกไปจากแนวทางการวิเคราะห์เชิงกฎหมายและเชิงสถาบัน (Legal-Institutional Approach)

อนึ่ง การพัฒนา Personas จะเริ่มจากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มเปราะบางในฐานะผู้รับบริการ และกลุ่มตัวแสดงสำคัญในฐานะผู้ให้บริการ โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ซึ่งในระหว่างทำการสัมภาษณ์จะไม่มีการบินที่ภาพและเสียงใด ๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งข้อมูลของผู้ถูกสัมภาษณ์จะไม่ถูกเปิดเผยชื่อและข้อมูลส่วนตัวใด ๆ (Anonymous) ที่อาจนำไปสู่การระบุตัวบุคคลได้ นอกจากนี้ คณะผู้วิจัยยังทำการรวบรวมและวิเคราะห์เอกสาร (Document Analysis) จากข่าวและบทความที่สามารถสะท้อนปัญหาของระบบและกระบวนการยุติธรรมในบริบทของประเทศไทย จากนั้นจึงนำข้อมูลที่รวบรวมได้มาทำการ

¹ Personas ที่สร้างขึ้นเป็นเพียงภาพตัวแทนของกลุ่มผู้รับบริการและผู้ให้บริการหรือบุคคลใดบุคคลหนึ่งในระบบและกระบวนการยุติธรรม โดยอิงข้อมูลส่วนหนึ่งจากการสัมภาษณ์เชิงลึก สถานการณ์ และเรื่องราวที่ปรากฏขึ้นในสื่อสาธารณะ อันมิได้มีเจตนาที่จะระบุชื่อหรือชี้หน้าชักจูงให้เกิดความเสียหายและทัศนคติในทางลบต่อบุคคลใด ๆ

วิเคราะห์ประสบการณ์ (Journey Maps) และทำการสร้างเป็น Personas เพื่อถ่ายทอดเรื่องราวภายใต้ความยุติธรรม/ความเป็นธรรมทางสังคมในมิติต่าง ๆ ได้แก่ การสร้างการมีส่วนร่วมที่เสมอหน้ากัน การรับรองสิทธิ และการลดความเหลื่อมล้ำด้วยการจัดสรรและกระจายทรัพยากรของกลุ่มเปราะบางในฐานะผู้รับบริการ และกลุ่มตัวแสดงสำคัญในฐานะผู้ให้บริการ

1.4 กรอบแนวคิด

คณะผู้วิจัยได้ทำการประยุกต์แนวคิดสังคมที่เป็นธรรม (Social Justice) ของ Nancy Fraser (1996) ร่วมกับแนวคิดหลักนิติธรรม (Rule of Law) ของ World Justice Project (2023) สำหรับใช้เป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาและวางแผนอนาคตสำหรับสร้างสังคมที่เป็นธรรมผ่านการยกระดับระบบยุติธรรมของประเทศซึ่งพิจารณาทั้งในมิติของระบบและกระบวนการยุติธรรมชั้นสอบสวน ระบบและกระบวนการยุติธรรมชั้นศาล และระบบและกระบวนการยุติธรรมชั้นบังคับคดี

แนวคิดสังคมที่เป็นธรรม

แนวคิดนี้มองว่าการสร้างสังคมที่เป็นธรรมจำเป็นต้องอาศัยการผสมผสานทั้งในมิติทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวัฒนธรรมเข้าด้วยกัน นอกจากนี้ การสร้างสังคมที่เป็นธรรมโดยสมบูรณ์ไม่สามารถมุ่งเน้นแนวทางในมิติใดมิติหนึ่งเพียงลำพัง (Single Approach) แต่จำเป็นต้องขับเคลื่อน 3 เสาหลักที่มีความสัมพันธ์อย่างไม่สามารถแยกออกจากกันได้ไปพร้อม ๆ กัน ประกอบด้วย

1) การสร้างการมีส่วนร่วมอย่างเสมอหน้ากัน (Parity of Participation) ถือเป็นรากฐานสำคัญในการทำความเข้าใจและจำเป็นต่อการบรรลุความยุติธรรม เนื่องจาก การสร้างการมีส่วนร่วมอย่าง ‘เสมอหน้ากัน’ ขึ้นภายในสังคมจะช่วยสร้างค่านิยมทางสังคมและวัฒนธรรมที่ส่งเสริมให้เกิดการปฏิบัติต่อทุกกลุ่มคนที่เข้ามามีส่วนร่วมด้วยความเคารพและเท่าเทียมกันโดยปราศจากการใช้เงื่อนไขทางเชื้อชาติ ศาสนา วัฒนธรรม และเพศสภาพ หรือเศรษฐกิจฐานะเป็นข้ออ้างในการขัดขวางหรือกีดกันการเข้าร่วม ยิ่งไปกว่าเท่านั้นการสร้างการมีส่วนร่วมที่อนุญาตให้ทุกกลุ่มคนเข้าไปมีส่วนร่วมได้อย่างเท่าเทียมกันยังสามารถนำไปสู่การจัดสรรและกระจายทรัพยากรอย่างเป็นธรรมจากการที่ ‘ทุกเสียง’ ของทุกกลุ่มคนในสังคมถูกนับรวม

2) การรับรองสิทธิ (Rights-based Recognition) ถือเป็นเงื่อนไขเชิงอัตวิสัยร่วม (Intersubjective Conditions) ที่สำคัญต่อการบรรลุความเป็นธรรม โดยการพยายามสร้างการรับรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับบริบททางการเมืองและวัฒนธรรมที่แตกต่างกันออกไปของแต่ละกลุ่มซึ่งช่วยให้รัฐสามารถสร้างแนวทางในการตอบสนอง

ต่อความต้องการเฉพาะและประเด็นปัญหาความไม่ยุติธรรมที่แต่ละกลุ่มทางสังคมต้องเผชิญได้อย่างยืดหยุ่น มากยิ่งขึ้น อีกทั้งการรับรองสิทธิต่าง ๆ รวมไปถึงสิทธิทางการเมืองและวัฒนธรรมนี้ยังเป็นการช่วยสร้างความ มั่นใจว่ากลุ่มวัฒนธรรมย่อยจะไม่ถูกรวบงำจากวัฒนธรรมหลัก หรือถูกลดทอนคุณค่าและทำให้กลายเป็น วัฒนธรรมชายขอบ รวมทั้งยังเป็นการช่วยป้องกันไม่ให้เกิดการนำประเด็นความแตกต่างหลากหลายทาง การเมืองและวัฒนธรรมมาใช้เป็นข้ออ้างในการกีดกันการเข้าร่วม ทั้งนี้ ในกระบวนการมีส่วนร่วมอย่างเสมอ หน้ากันที่เป็นธรรมควรเปิดโอกาสให้ตัวแทนจากทุกกลุ่มความหลากหลายเข้าร่วมเพื่อเป็นการรับรองว่าเสียงของ ทุกกลุ่มคนต่างมีคุณค่าอย่างเท่าเทียมกัน เนื่องจาก บ่อยครั้งที่กลุ่มวัฒนธรรมย่อยถูกเบียดขับออกจาก กระบวนการแจกจ่ายและจัดสรรทรัพยากรใหม่ส่งผลให้ได้รับการจัดสรรทรัพยากรที่ไม่ยุติธรรม จึงเห็นได้ว่า การรับรองสิทธินี้ถือเป็นเงื่อนไขสำคัญในการบรรลุการสร้างการมีส่วนร่วมอย่างยุติธรรม

3) การลดความเหลื่อมล้ำด้วยการจัดสรรและกระจายทรัพยากร (Redistribution) ถือเป็น เงื่อนไขเชิงภววิสัย (Objective Conditions) ที่สำคัญต่อการบรรลุความเป็นธรรม โดยการจัดสรรและกระจาย ทรัพยากรในที่ยังหมายรวมไปถึงการจัดสรรความมั่งคั่ง และโอกาสอย่างเท่าเทียมกัน เพื่อพยายามแก้ไข ปัญหาความไม่เท่าเทียมหรือความไม่สมดุลทางเศรษฐกิจ (Economic Imbalances) อาทิ ความไม่เท่าเทียม ด้านรายได้และการเข้าถึงทรัพยากรที่มีสาเหตุมาปัญหาเชิงโครงสร้างของระบบเศรษฐกิจทุนนิยมที่ทำให้บางกลุ่ม (โดยเฉพาะกลุ่มที่เสียเปรียบจากเงื่อนไขทางเชื้อชาติ ศาสนา เพศสภาพ หรือเงื่อนไขทางการเมืองและ วัฒนธรรมอื่น ๆ) ต้องเสียเปรียบจากการไม่สามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดสรรและกระจาย ทรัพยากร ดังนั้น การสร้างการมีส่วนร่วมอย่างเสมอหน้ากันที่เปิดโอกาสให้ทุกกลุ่มคนสามารถเข้ามามีส่วนร่วม ได้อย่างเท่าเทียมจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการบรรลุความเป็นธรรมในการจัดสรรและกระจายทรัพยากรใหม่

แนวคิดหลักนิติธรรม

สังคมที่เป็นธรรมเชื่อมโยงกับการบรรลุหลักการว่าด้วยนิติธรรม การศึกษาครั้งนี้จึงนำแนวคิดหลักนิติ ธรรมที่มีการสังเคราะห์และออกแบบมาเป็นดัชนี โดย World Justice Project มาผนวกกับแนวคิดสังคมที่ เป็นธรรม ซึ่งแนวคิดหลักนิติธรรมแบ่งเป็น 8 ปัจจัยหลัก และ 44 ปัจจัยย่อย ประกอบด้วย

ปัจจัยที่ 1: การจำกัดอำนาจรัฐอย่างเหมาะสม (Constraints on Government Powers) ได้แก่

1.1 อำนาจอรัฐถูกจำกัดอย่างมีประสิทธิภาพโดยฝ่ายนิติบัญญัติ 1.2 อำนาจอรัฐถูกจำกัดอย่างมีประสิทธิภาพโดย ฝ่ายตุลาการ 1.3 อำนาจอรัฐถูกจำกัดอย่างมีประสิทธิภาพโดยการตรวจสอบที่เป็นอิสระ 1.4 เจ้าหน้าที่ของรัฐ

ถูกลงโทษหากประพฤติมิชอบ 1.5 อำนาจรัฐอยู่ภายใต้การตรวจสอบโดยองค์กรที่ไม่ใช่รัฐบาล และ 1.6 การเปลี่ยนผ่านอำนาจอยู่ภายใต้กฎหมาย

ปัจจัยที่ 2: การปราศจากการคอร์รัปชัน (Absence of Corruption) ได้แก่ 2.1 เจ้าหน้าที่ของรัฐในฝ่ายบริหารไม่ใช่ตำแหน่งราชการเพื่อผลประโยชน์ส่วนตัว 2.2 เจ้าหน้าที่ของรัฐในฝ่ายตุลาการไม่ใช่ตำแหน่งราชการเพื่อผลประโยชน์ส่วนตัว 2.3 เจ้าหน้าที่ของรัฐทั้งตำรวจและทหารไม่ใช่ตำแหน่งราชการเพื่อผลประโยชน์ส่วนตัว และ 2.4 เจ้าหน้าที่ของรัฐในฝ่ายนิติบัญญัติไม่ใช่ตำแหน่งราชการเพื่อผลประโยชน์ส่วนตัว

ปัจจัยที่ 3: รัฐบาลที่โปร่งใส (Open Government) ได้แก่ 3.1 กฎหมายและข้อมูลภาครัฐที่มีการเผยแพร่ต่อสาธารณะ 3.2 สิทธิในการเข้าถึงข้อมูล 3.3 การมีส่วนร่วมของพลเมือง และ 3.4 กลไกในการร้องเรียน

ปัจจัยที่ 4: สิทธิขั้นพื้นฐาน (Fundamental Rights) ได้แก่ 4.1 การปฏิบัติที่เท่าเทียมกันและไม่มี การเลือกปฏิบัติ 4.2 การรับประกันสิทธิในการมีชีวิตและความปลอดภัยของบุคคลอย่างมีประสิทธิภาพ 4.3 กระบวนการอันชอบธรรมตามกฎหมายและสิทธิของผู้ถูกกล่าวหา 4.4 การรับประกันเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและการแสดงออกอย่างมีประสิทธิภาพ 4.5 การรับประกันเสรีภาพในความเชื่อและการนับถือศาสนาอย่างมีประสิทธิภาพ 4.6 การรับประกันอิสรภาพจากการถูกแทรกแซงความเป็นส่วนตัวตามอำเภอใจ 4.7 การรับประกันเสรีภาพในการชุมนุมและการรวมกลุ่มอย่างมีประสิทธิภาพ และ 4.8 การรับประกันสิทธิแรงงานขั้นพื้นฐานอย่างมีประสิทธิภาพ

ปัจจัยที่ 5: ความสงบเรียบร้อยและความมั่นคง (Order and Security) ได้แก่ 5.1 การควบคุมอาชญากรรมอย่างมีประสิทธิภาพ 5.2 การจำกัดความขัดแย้งของพลเมืองอย่างมีประสิทธิภาพ และ 5.3 ประชาชนไม่ใช่ความรุนแรงเพื่อแก้ไขความไม่พอใจส่วนบุคคล

ปัจจัยที่ 6: การบังคับใช้กฎหมาย (Regulatory Enforcement) ได้แก่ 6.1 การบังคับใช้กฎระเบียบของรัฐอย่างมีประสิทธิภาพ 6.2 กฎระเบียบของรัฐถูกนำมาใช้และบังคับใช้โดยปราศจากอิทธิพลที่ไม่เหมาะสม 6.3 กระบวนการทางปกครองถูกดำเนินโดยไม่ล่าช้าอย่างไม่สมควร 6.4 กระบวนการทางปกครองเป็นไปตามกระบวนการอันชอบธรรมตามกฎหมาย และ 6.5 รัฐไม่ดำเนินการเวนคืนหากปราศจากกระบวนการที่ชอบด้วยกฎหมายและค่าชดเชยที่เพียงพอ

ปัจจัยที่ 7: กระบวนการยุติธรรมทางแพ่ง (Civil Justice) ได้แก่ 7.1 ประชาชนสามารถเข้าถึงความยุติธรรมทางแพ่งได้ 7.2 กระบวนการยุติธรรมทางแพ่งที่ปราศจากการเลือกปฏิบัติ 7.3 กระบวนการยุติธรรม

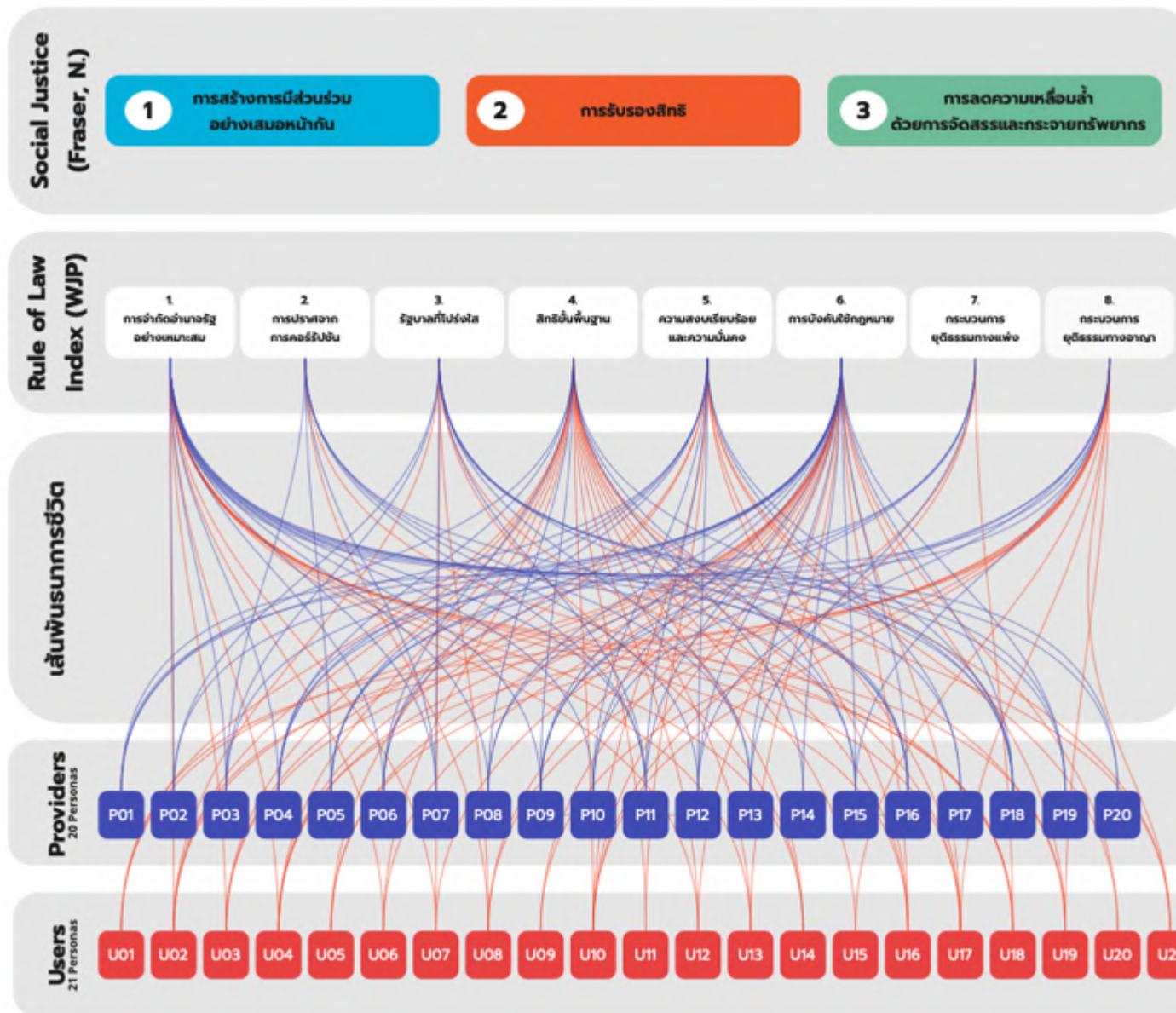
ทางแพ่งที่ปราศจากการคอร์รัปชัน 7.4 กระบวนการยุติธรรมทางแพ่งที่ปราศจากอิทธิพลของรัฐที่ไม่เหมาะสม 7.5 กระบวนการยุติธรรมทางแพ่งที่ไม่ล่าช้าอย่างไม่สมควร 7.6 การบังคับใช้กระบวนการยุติธรรมทางแพ่งอย่างมีประสิทธิภาพ และ 7.7 กลไกการระงับข้อพิพาททางเลือกสามารถเข้าถึงได้ ความเป็นกลาง และมีประสิทธิภาพ

ปัจจัยที่ 8: กระบวนการยุติธรรมทางอาญา (Criminal Justice) ได้แก่ 8.1 กระบวนการสอบสวนคดีอาญาที่มีประสิทธิภาพ 8.2 กระบวนการพิพากษาคดีอาญามีความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ 8.3 ระบบราชทัณฑ์มีประสิทธิภาพในการลดพฤติกรรมที่เป็นอาชญากรรม 8.4 กระบวนการยุติธรรมทางอาญามีความเป็นกลาง 8.5 กระบวนการยุติธรรมทางอาญาปราศจากการคอร์รัปชัน 8.6 กระบวนการยุติธรรมทางอาญาปราศจากอิทธิพลจากรัฐที่ไม่เหมาะสม และ 8.7 กระบวนการอันชอบธรรมตามกฎหมายและสิทธิของผู้ถูกกล่าวหา

อนึ่ง กรอบแนวคิดในการศึกษาครั้งนี้เป็นการประยุกต์แนวคิดเรื่องสังคมที่เป็นธรรม (Social Justice) ร่วมกับหลักนิติธรรม (Rule of Law) เพื่อสะท้อนให้เห็นว่า ไม่ว่าจะเป็กลุ่มเปราะบางในฐานะผู้รับบริการหรือกลุ่มผู้ให้บริการในกระบวนการยุติธรรม ต่างก็ล้วนดำรงอยู่ภายใต้ระบบโครงสร้างเดียวกันทั้งสิ้น ดังนั้น หากเรามุ่งหวังจะก้าวไปสู่เป้าหมายของการสร้าง ‘สังคมที่เป็นธรรม’ อย่างแท้จริง การพลิกโฉมระบบและกระบวนการที่มีอยู่จึงเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อเปิดทางให้เกิดฉันทันใหม่ทีสะท้อนความเป็นธรรมในทุกมิติของสังคมสามารถเกิดขึ้นได้ ดังแสดงในแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิด

ที่มา: ประยุกต์จาก Nancy Fraser (1996) และ WJP (2023)

ส่วนที่

2

Personas
กลุ่มเป้าหมาย
ในฐานะผู้รับบริการ (Users)
ในระบบและกระบวนการยุติธรรม

ส่วนที่ 2

Personas กลุ่มเปราะบางในฐานะผู้รับบริการ (Users) ในระบบและกระบวนการยุติธรรม

ในส่วนนี้จะเป็นการนำเสนอผลการพัฒนา Personas ของกลุ่มเปราะบางในฐานะผู้รับบริการ (Users) ในระบบและกระบวนการยุติธรรมหากอธิบายบนฐานของการคิดเชิงออกแบบ (Design Thinking) อันมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 ผลการพัฒนา Personas ของกลุ่มเปราะบางในระบบและกระบวนการยุติธรรม

ในการพัฒนา Personas ของกลุ่มเปราะบางในฐานะผู้รับบริการในระบบและกระบวนการยุติธรรม หากอธิบายบนฐานของการคิดเชิงออกแบบ จำนวน 21 เรื่อง² คณะผู้วิจัยได้ทำการกำหนดประเด็นปัญหาและขอบเขตของกลุ่มเปราะบางในฐานะผู้รับบริการตามกรอบสิทธิมนุษยชนและหลักความเป็นธรรม ซึ่งครอบคลุมกลุ่มผู้รับบริการที่มีความเปราะบางและต้องการความช่วยเหลือเป็นพิเศษในการเข้าถึงระบบยุติธรรม ประกอบด้วย 1) กลุ่มที่มีข้อจำกัดทางกายภาพและสุขภาพ ได้แก่ ผู้พิการชายขอบ ผู้ติดเชื้อ HIV ผู้มีสุขภาพจิตบกพร่อง ผู้ดูแลผู้ป่วยติดเตียง ผู้สูงอายุ 2) กลุ่มที่มีข้อจำกัดทางเศรษฐกิจและสังคม ได้แก่ คนจนเมืองแม่เลี้ยงเดี่ยว เกษตรกรที่มีข้อจำกัดในการเข้าถึงทรัพยากร คนไร้บ้าน/คนเร่ร่อน ผู้อ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ 3) กลุ่มเด็กและเยาวชนที่เปราะบาง ได้แก่ เด็กกำพร้า เด็กในสถานพินิจ 4) กลุ่มผู้ก้าวพลาด ได้แก่ ผู้ต้องขัง LGBTQ+ ผู้พ้นโทษหญิง ผู้พ้นโทษชาย 5) กลุ่มที่ประสบสถานการณ์ยากลำบาก ได้แก่ ผู้ประสบอุทกภัย สตรีมีครรภ์ คนธรรมดาที่เผชิญกับสถานการณ์ยากลำบาก และ 6) กลุ่มชาติพันธุ์และผู้ไม่มีสถานะทางกฎหมาย ได้แก่ กลุ่มชาติพันธุ์ คนไร้สัญชาติ แรงงานข้ามชาติ ทั้งนี้ เพื่อให้สามารถสะท้อนภาพรวมของประเด็นปัญหาความยุติธรรมของประเทศไทยผ่านชีวิตและมุมมองของกลุ่มเปราะบางข้างต้น ดังต่อไปนี้

² Personas สร้างขึ้นเพื่อเป็นภาพตัวแทนของกลุ่มเปราะบางในฐานะผู้รับบริการหรือบุคคลใดบุคคลหนึ่งที่ต้องเผชิญกับสภาวะเปราะบางในสังคม โดยอิงข้อมูลส่วนหนึ่งจากการสัมภาษณ์เชิงลึก สถานการณ์ และเรื่องราวที่ปรากฏขึ้นในสื่อสาธารณะ อันมิได้มีเจตนาที่จะระบุชื่อหรือชี้ชัดถึงผู้ใดให้เกิดความเสียหายและทัศนคติในทางลบต่อบุคคลใด ๆ

1) รอฟีกะฮ์

ผู้พิการชายขอบ

ยกระดับนิทรรศการ สู่สังคมที่เป็นธรรม

ถอดรหัสเส้นทางชีวิตของกลุ่มเปราะบางที่อยู่ในกระบวนการยุติธรรม

รอฟีกะฮ์

ผู้พิการชายขอบ

● U-01

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

รอฟีกะฮ์ หญิงชรา ขาดขาพิการ อายุ 75 ปี อาศัยอยู่ในชุมชนใกล้เคียงที่มีความอุดมสมบูรณ์ เธอทำอาชีพรับจ้างแกะชอกแซกหรือการแกะเศษเปลือกหอยออกจากอวนซึ่งเป็นอาชีพดั้งเดิมที่ผูกติดไว้กับวิถีชีวิตของชุมชนชาวประมงแห่งนี้เป็นงานที่ไม่ได้ช่วยให้เธอมีรายได้สำหรับเลี้ยงปากท้องเพียงคนเดียวเท่านั้นแต่ยังช่วยให้คนทุกเพศทุกวัยในชุมชนมีรายได้ไปพร้อมกันด้วย

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

ชุมชนของเธอไม่เพียงแต่เป็นชุมชนชาวประมงเท่านั้น แต่ยังเปรียบเสมือน
 อุ้งข้าวอุ้งน้ำของจังหวัดด้วย จนกระทั่งแผนพัฒนาโครงการเมืองต้นแบบ
 อุตสาหกรรมก้าวหน้าแห่งอนาคตที่อาจส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมและวิถีชีวิต
 ดั้งเดิมของพวกเขาได้เข้ามาในพื้นที่ โดยที่เธอและชาวบ้านคนอื่น ๆ
 ในชุมชนไม่เคยทราบเรื่องหรือถูกเชิญให้เข้าร่วมกระบวนการมีส่วนร่วม
 เช่น กระบวนการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (Environmental Impact
 Assessment: EIA) มาก่อนเลย

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

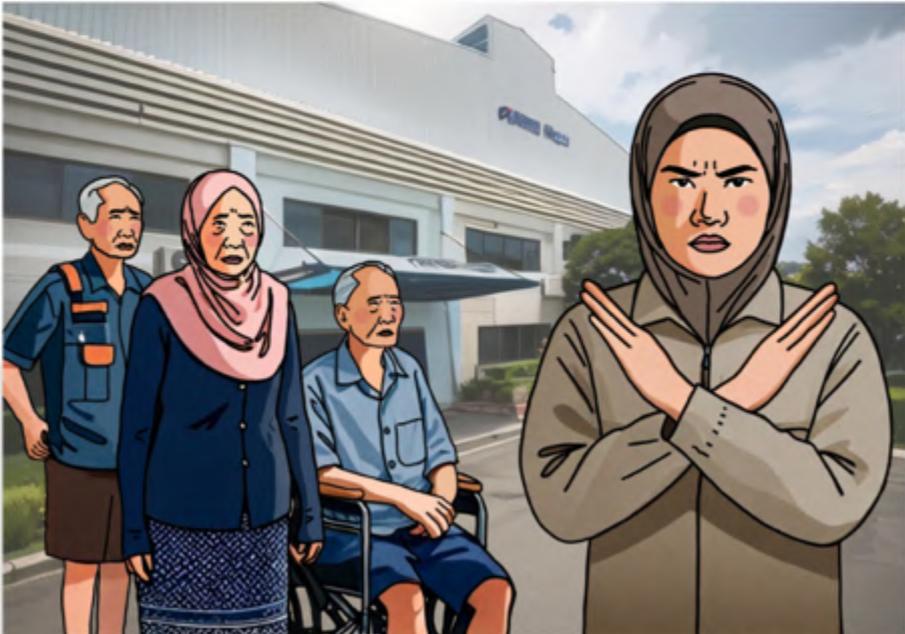
รอพิทะฮ์และคนในชุมชนที่ได้รับผลกระทบจึงได้ร่วมกับภาคส่วนต่าง ๆ
 เพื่อประท้วงต่อต้านการพัฒนาโครงการดังกล่าว ทว่ารัฐและสังคม
 กลับมองว่าพวกเขาเป็นกลุ่มคนที่คอยขัดขวางการพัฒนาทาง
 เศรษฐกิจของพื้นที่ ทำให้เสียงของพวกเขาถูกเพิกเฉย และท้ายที่สุด
 โครงการฯ ยังคงมีโอกาสนำไปถูกขับเคลื่อน

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

รอฟีกะฮ์ลองจินตนาการว่า หากนิคมอุตสาหกรรมเกิดขึ้นจริงในพื้นที่ โรงงานผลิตอวนที่เคยจ้างเธอแกะชอกแซกคงได้ปิดตัวลง ทะเลที่เคยเป็น แหล่งอาหารของชุมชนคงจะมีคราบน้ำมันลอยอยู่เหนือน้ำ กุ้ง หอย ปู ปลา ที่เคยอุดมสมบูรณ์ก็คงจะหายากขึ้น และที่แย่ที่สุด คือ หากพวกหนุ่มสาวที่เคยออกทะเลกลับไปทำงานในโรงงานนิคมอุตสาหกรรมแทนจะเป็นเช่นไร

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

ยิ่งไปกว่านั้น รอฟีกะฮ์คงกลายเป็นคนตกงานไปโดยปริยาย เพราะ โรงงานคงไม่รับคนพิการที่ขาดทักษะอย่างเธอ เธอจึงออกไปประท้วง ร่วมกับกลุ่มผู้หญิงในนามนักรบผ้าถุง ทว่าแทนที่จะได้รับการช่วยเหลือ กลับกลายเป็นว่าตำรวจชุดควบคุมฝูงชน ได้บุกเข้าจับกุมพวกเธอ โดยเธอถูกอุ้มขึ้นรถและแยกสอบสวนในเวลากลางคืนจนทำให้เกิด ความหวาดกลัวเป็นอย่างมาก แม้ท้ายที่สุดจะถูกปล่อยตัวออกมาก็ตาม

เรื่องราวชีวิต
Life Stories

หลังจากหมดหนทางต่อสู สิ่งที่เราต้องยอมรับก็คือ การที่ชุมชนที่เราอยู่จะไม่เหมือนเดิมอีกต่อไป โดยเฉพาะโอกาสที่จะเกิดแหล่งอบายมุขมาแทนที่วิถีชีวิตชาวประมงที่เรียบง่าย เธอรู้สึกว่า **การพัฒนาที่ไม่นับรวมสิทธิของชุมชนนี้** ไม่เพียงแต่จะสร้างสภาวะชายขอบให้เกิดขึ้นแต่ยังทำให้วิถีชีวิต วัฒนธรรม ความเชื่อของพื้นที่นั้นเลือนหายไปตามกาลเวลา

Journey Map

ซอฟีกะอี ผู้พิการชายขอบ

Touch Points	Experiences
<p>ทราบขาดความโปร่งใสของภาครัฐ</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☹️ การตัดสินใจดำเนินโครงการนิคมอุตสาหกรรมไม่ได้ผ่านกระบวนการปรึกษาหารือกับชุมชนอย่างแท้จริงในการกำหนดอนาคตของพื้นที่ของตนเอง ☹️ ข้อมูลเกี่ยวกับโครงการไม่ถูกเปิดเผยต่อสาธารณะอย่างโปร่งใส ทำให้ประชาชนไม่สามารถตรวจสอบข้อเท็จจริงและผลกระทบที่แท้จริงของโครงการได้ ☹️ ชาวบ้านในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากโครงการพัฒนาขนาดใหญ่ขาดอำนาจต่อรองทางเศรษฐกิจและสังคม ทำให้ไม่สามารถเข้าถึงสิทธิและทรัพยากรอย่างเป็นธรรม
<p>การควบคุมชุมชนโดยอ้างถึงความสงบเรียบร้อยและความมั่นคงของรัฐ</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☹️ ชุมชนออกมาประท้วงแต่ถูกมองว่าขัดขวางการพัฒนา จากที่รัฐมองว่าการพัฒนาเศรษฐกิจที่มุ่งเน้นการลงทุนและอุตสาหกรรมขนาดใหญ่เป็นทางออกของปัญหาความยากจนในพื้นที่ชนบท ☹️ การดำเนินงานของตำรวจสร้างความหวาดกลัวให้กับคนตัวเล็กตัวน้อย อีกทั้งสร้างความรู้สึกว่าเป็นการกระทำที่เกินกว่าเหตุ
<p>การเพิกเฉยต่อสิทธิชุมชนในการจัดการทรัพยากร</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☹️ ท้ายที่สุด แผนการก่อสร้างนิคมอุตสาหกรรมในพื้นที่ชายฝั่งทะเลยังคงมีโอกาสนำไปขึ้นเครื่องจริง โดยรัฐเพิกเฉยต่อสิทธิชุมชนที่จะรักษาวิถีชีวิตดั้งเดิมที่อยู่บนฐานของความเชื่อภูตต่อสิ่งแวดลอม ทรัพยากรธรรมชาติ และเศรษฐกิจฐานราก ซึ่งสำหรับคนเปราะบางมีโอกาสถูกเบียดขับออกไปได้มาก

รอฟีกะฮ์ ผู้พิการชายขอบ

แหล่งอ้างอิง:

- ผู้ให้สัมภาษณ์. (2567, มีนาคม 20). ผู้พิการชายขอบ. สัมภาษณ์.
- Greenpeace Thailand. (2566). จากห้องครัวสู่แนวหน้าการปกป้องบ้านเกิด : เรื่องราวของ 'นักรบผ้าถุง' จากจะนะ: <https://www.greenpeace.org/thailand/story/53518/sarong-warrior-documentary-review/>
- สุนุดดอกคอม. (2564). "นักรบผ้าถุง" เมื่อเหล่า "มะ" ลุกขึ้นสู้เพื่อปกป้องท้องทะเล "จะนะ". <https://www.sanook.com/news/8510246/>
- Locals Thai PBS. (2566). วิจัยไทบ้าน แผลงร่าง "นักรบผ้าถุง" สู่ "นักวิจัย" เพื่อชุมชน. <https://localsthaipbs.net/taibaanreseach-sarongwarrior/>
- มูลนิธิสืบนาคะเสถียร. (2567). มองปรากฏการณ์ขบวนการเคลื่อนไหวชาวบ้านของ 'นักรบผ้าถุง' กับโครงการพัฒนาขนาดใหญ่. <https://www.seub.or.th/blogging/news/2024-202/>
- แอนเนสตี อินเตอร์เนชันแนล ประเทศไทย. (2565). บันทึกความทรงจำจาก "จะนะ" : พื้นที่แห่งวิถีชีวิตอันงดงามจนไม่อาจลืมได้จริง. <https://www.amnesty.or.th/blog/2022/02/บันทึกความทรงจำจาก-จะนะ/>
- โยธิตา สันนิว. (2567). วิจัยไทบ้าน ฉบับนักรบผ้าถุง: 'อาหาร-อาชีพ-ชีวิต' ของชายฝั่งทะเลจะนะ-ปะราชาไท. <https://prachatai.com/journal/2024/08/110432>
- Sanook. (2565, 29 มกราคม). "นักรบผ้าถุง" เมื่อเหล่า "มะ" ลุกขึ้นสู้เพื่อปกป้องท้องทะเล จะนะ. Sanook News. <https://www.sanook.com/news/8510246/>

คำสงวนสิทธิ์ (Disclaimer): Personas สร้างขึ้นเพื่อเป็นภาพตัวแทนของข้อมูลประชากรในฐานะผู้รับสารหรือบุคคลในชุดข้อมูลที่จัดเตรียมไว้ร่วมกับบริการของเรา ไม่สามารถโต้ตอบข้อมูลเชิงหนึ่งจากการมีส่วนร่วมหรือสิ่งอื่นใด สถานการณ์ และเรื่องราวที่ปรากฏในสิ่งนี้เป็นการกระทำ อันมีได้ไว้ด้วยที่ละระบบใช้เพื่อวัตถุประสงค์ในการให้ความเป็นกลางเกี่ยวกับบทวิจารณ์ทางออนไลน์ทุกชนิด ๆ

1

การร่างกรมที่ผู้ร่วม
อย่างเช่นหน้ากับ

2

การรับจดสิทธิ

3

การแสดงความเห็นจากผู้ร่วม
การร้องเรียนและรายงานปัญหา

มีดีความยุติธรรมทางสังคม

2) ดุสิต

ผู้ติดเชื้อ HIV

ยกระดับนิทรรศการ สู่สังคมที่เป็นธรรม

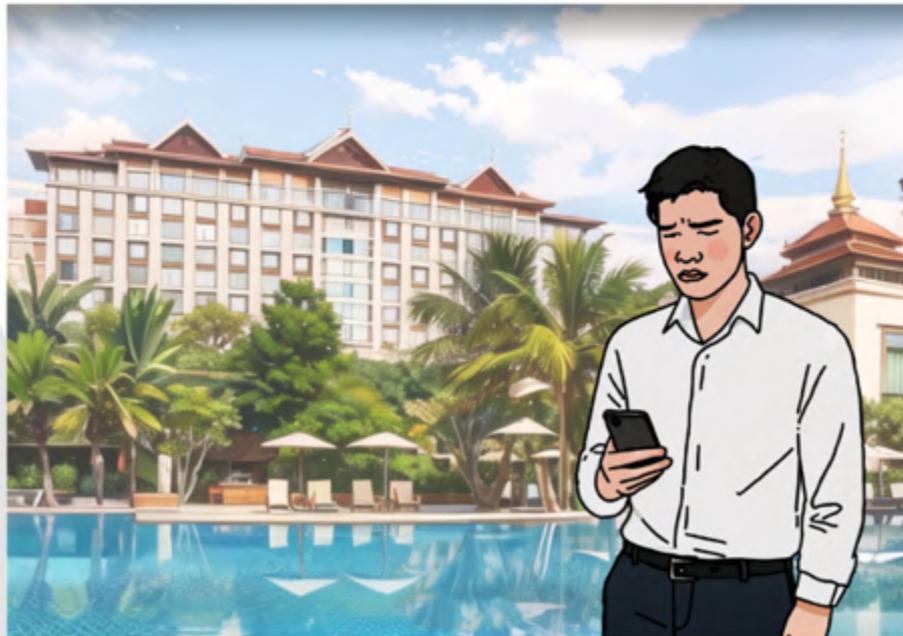
ถอดรหัสเส้นทางชีวิตของกลุ่มเปราะบางที่อยู่ในกระบวนการยุติธรรม

ดุสิต

ผู้ติดเชื้อ HIV

U-02

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

ดุสิต ชายหนุ่มวัย 25 ปี ทำงานในตำแหน่งพนักงานต้อนรับที่โรงแรมชื่อดังแห่งหนึ่ง กว่าวันหนึ่งมีการตรวจสุขภาพประจำปีของพนักงาน ทำให้เขาพบว่าเขาติดเชื้อ HIV และทำให้เขาถูกปฏิเสธการจ้างงานต่อจากโรงแรมด้วยเหตุผลด้านภาพลักษณ์ขององค์กร

เรื่องราวชีวิต
Life Stories

ที่ผ่านมารองแรมไม่เคยประกาศหรือแจ้งรายละเอียดเกี่ยวกับการตรวจหาเชื้อ HIV ใด ๆ ให้แก่ดูสิตเลย เหตุการณ์ดังกล่าวทำให้เขารู้สึกอับอายและได้รับผลกระทบในทางลบทั้งทางร่างกายและจิตใจอย่างรุนแรง จากการที่โรงพยาบาลนำเลือดของเขาไปตรวจหาเชื้อ HIV โดยไม่ได้ ได้รับความยินยอมจากเขา

เรื่องราวชีวิต
Life Stories

แม้ดูสิตจะพยายามชี้แจงว่า การติดเชื้อ HIV จะไม่เป็นอุปสรรคใด ๆ ต่อการทำงาน แต่ทางโรงพยาบาลกลับให้เหตุผลว่า ไม่สามารถรับผู้ติดเชื้อ HIV ให้ทำงานในตำแหน่งที่ต้องพบปะและบริการลูกค้าได้ ทำให้เขา รู้สึกว่าตนเองยังคงต้องเผชิญกับการเลือกปฏิบัติ การตีตราทางสังคม และการถูกเลิกจ้างอย่างไม่เป็นธรรม

เรื่องราวชีวิต
Life Stories

ดุสิตรู้สึกหมดศรัทธาเมื่อรู้ว่าโรงแรมที่เขาทำงานด้วยมาตลอดยังคงมีการเลือกปฏิบัติเช่นนี้ ซึ่งสวนทางกับหลัก SDGs ข้อที่ 8 ว่าด้วยการจ้างงานที่มีคุณค่าและการเติบโตทางเศรษฐกิจสำหรับทุกคน (decent work and economic growth) ที่โรงแรมใช้ในการประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างภาพลักษณ์ขององค์กรเสมอมา

เรื่องราวชีวิต
Life Stories

ดุสิตตัดสินใจฟ้องศาลแรงงานว่าสถานประกอบการไม่มีสิทธิบังคับตรวจเลือดหาโรคแฝงที่ไม่เกี่ยวข้องกับการทำงาน ซึ่งถือว่าเป็นการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล กีดกัน และลดทางเลือกในการประกอบอาชีพของกลุ่มผู้ติดเชื้อ HIV ทว่า ในการพิจารณาคดีดังกล่าวใช้เวลานานและมีค่าใช้จ่ายค่อนข้างมากสำหรับคนที่สูญเสียงานอย่างเขา รวมไปถึงทำให้รู้สึกอับอายตลอดกระบวนการ โดยในกรณีของเขายังถูกนายจ้างยื้อเวลาในขั้นตอนของการเสนอไกล่เกลี่ย

เรื่องราวชีวิต
Life Stories

ท้ายที่สุดดุสิตชนะคดีจากการฟ้องศาลแรงงาน แต่นายจ้างปฏิเสธรับกลับเข้าทำงานอีก โดยเลือกที่จ่ายค่าชดเชยแทน ดุสิตจึงทำได้เพียงยอมรับสภาพ เขาจึงออกมายื่นประท้วงและยื่นหนังสือร้องเรียนต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติด้วยหวังว่าเรื่องราวของเขาจะ ช่วยสร้างบรรทัดฐานใหม่ให้กับสังคม และการส่งเสียงนี้จะช่วยปกป้องไม่ให้มีใครต้องตกอยู่ในสภาพเดียวกันกับเขาอีก

Journey Map

ดุสิต ผู้ติดเชื้อ HIV

Touch Points

Experiences

การบังคับแรงงาน
ตรวจเลือดเพื่อ
หาโรคแฝง

• โรงรถไม่เคยประกาศหรือแจ้งรายละเอียดเกี่ยวกับการตรวจหาเชื้อ HIV ใด ๆ และยังคงนำตัวอย่างเลือดของดุสิตไปตรวจโดยไม่ได้รับการยินยอม

• การเลิกจ้างจากสถานะทางสุขภาพเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนและขัดต่อหลักแรงงานที่เป็นธรรม อีกทั้งยังเป็นการลดทางเลือกในการประกอบอาชีพของผู้ติดเชื้อ HIV

การตีตราทาง
สังคมของผู้ติดเชื้อ
HIV

• หลายองค์กรยังเชื่อว่า HIV แพร่เชื้อผ่านการทำงานร่วมกัน ทั้งที่ข้อเท็จจริงคือ HIV ติดต่อผ่านเลือดและเพศสัมพันธ์เท่านั้น

• ผู้ติดเชื้อ HIV ต้องเผชิญกับการเลือกปฏิบัติและการตีตราจากสังคมทำให้พวกเขาไม่กล้าเปิดเผยสถานะการติดเชื้อของตนเองซึ่งส่งผลกระทบต่อการทำงานและการเข้าถึงบริการต่าง ๆ โดยเฉพาะบริการด้านสุขภาพ

ช่องว่างระหว่างผล
การพิจารณาคดีกับ
การบังคับคดี

• ถึงแม้จะชนะคดี แต่นายจ้างก็ปฏิเสธรับกลับเข้าทำงาน โดยเลือกที่จะจ่ายค่าชดเชยแทน ซึ่งไม่ใช่ความยุติธรรมที่เขาต้องการ

Neutral Experiences

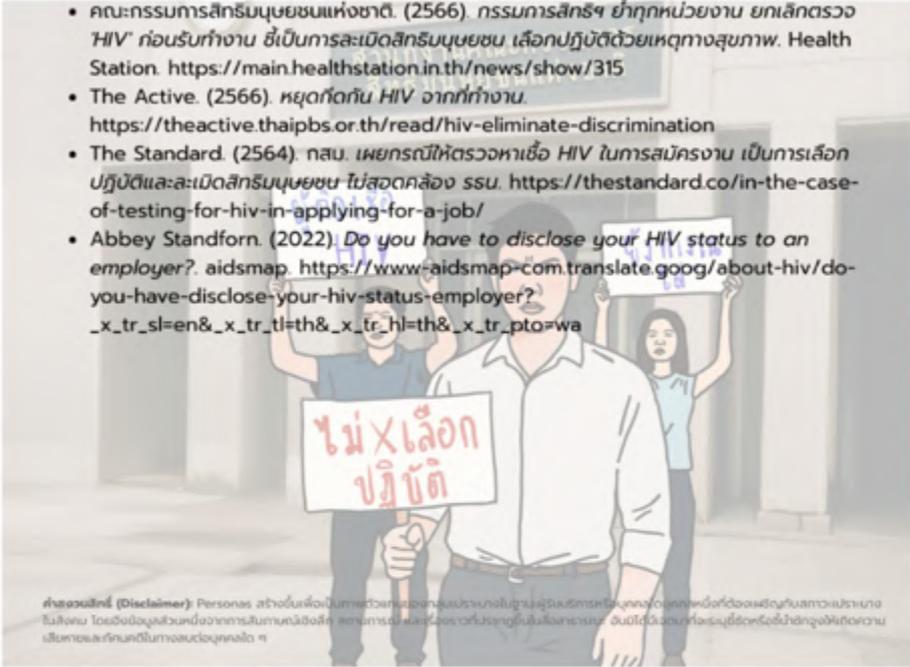

Negative Experiences

ดุสิต ผู้ติดเชื้อ HIV

แหล่งอ้างอิง:

- BBC Thai. (2563). *เฮลโวลี/เฮดส์: คนรุ่นใหม่ที่อยู่ร่วมกับเฮลโวลีเผยอุปสรรคในชีวิตการทำงานของ "คนเลือดบวก"*. <https://www.bbc.com/thai/thailand-55172053>
- กองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.). (2567). *กลม-เพย พนหน่วยงานไม่รับผู้ติดเชื้อ HIV ทำงาน*. <https://www.thaihealth.or.th/กลม-เพย-พนหน่วยงานไม่รับ/>
- คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ. (2566). *กรณีการเลือกปฏิบัติ ย้ำทุกหน่วยงาน ยกเลิกตรวจ HIV ก่อนรับทำงาน ซึ่งเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน เลือกปฏิบัติด้วยเหตุทางสุขภาพ*. Health Station. <https://main.healthstation.in.th/news/show/315>
- The Active. (2566). *หยุดกีดกัน HIV จากที่ทำงาน*. <https://theactive.thaipbs.or.th/read/hiv-eliminate-discrimination>
- The Standard. (2564). *ทสม. เพยกรณีให้ตรวจหาเชื้อ HIV ในการสมัครงาน เป็นการเลือกปฏิบัติและละเมิดสิทธิมนุษยชน ไม่สอดคล้อง สสส.* <https://thestandard.co/in-the-case-of-testing-for-hiv-in-applying-for-a-job/>
- Abbey Standforn. (2022). *Do you have to disclose your HIV status to an employer?*. aidsmap. https://www-aidsmap-com.translate.goog/about-hiv/do-you-have-disclose-your-hiv-status-employer?_x_tr_sl=en&_x_tr_tl=th&_x_tr_hl=th&_x_tr_pto=wa

คำขอแจ้ง (Disclaimer): Personas สร้างขึ้นเพื่อเป็นภาพตัวอย่างของสถานการณ์ในฐานข้อมูลและการให้เหตุผล/ข้อมูลที่ถูกต้องเพื่อวัตถุประสงค์ในการศึกษาเท่านั้น ไม่สามารถนำมาใช้เพื่อวัตถุประสงค์อื่นใดได้ และอาจมีการเปลี่ยนแปลงโดยไม่ต้องแจ้งให้ทราบล่วงหน้า

1

2

3

การสร้างความโปร่งใสของข้อมูล

การรับของแจ้ง

การสร้างความโปร่งใสของข้อมูล

การแจ้งรายละเอียดการพิจารณา

การสร้างความโปร่งใสของข้อมูล

มีดีความยุติธรรมทางสังคม

3) ลุงแดง

คนเก็บของเก่า ผู้มีสุขภาพจิตบกพร่อง

ยกระดับนิทรรศรรม สู่สังคมที่เป็นธรรม

ถอดรหัสเส้นทางชีวิตของกลุ่มเปราะบางที่อยู่ในกระบวนการยุติธรรม

ลุงแดง

คนเก็บของเก่า
ผู้มีสุขภาพจิตบกพร่อง

U-03

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

ป้าดำและลุงแดง สองสามีภรรยาอาศัยอยู่ในชุมชนแออัดใกล้บ่อขยะ ทั้งคู่เก็บของเก่าขายเพื่อยังชีพ ลุงแดงมักถูกวัยรุ่นที่ชอบมั่วสุมในชุมชนกลั่นแกล้งเป็นประจำ เนื่องจากเห็นว่าลุงแดงไม่ตอบโต้ เพราะมีอาการทางจิต และเมื่ออาการเหล่านี้ไม่ได้รับการดูแลอย่างต่อเนื่อง การรบกวนจึงกลายเป็นเรื่องยากสำหรับคนยากจนที่ต้องเสียทั้งค่าเดินทางและรายได้ในวันที่ไปโรงพยาบาล ลุงแดงที่เป็นคนเจียม ๆ ไม่ค่อยพูดจริงตกเป็นเหยื่อซ้ำซ้อน สะท้อนภาวะเปราะบางหลายชั้นที่กดทับชีวิต

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

ป้าดำเป็นคนมีนิสัยโพงผางจึงมักชอบด่าลูกแดง เนื่องจากรำคาญที่ต้องคอยบอกและทำซ้ำซ้ำ ๆ ให้ลูกแดงทำสิ่งต่าง ๆ **ชาวบ้านแถวนั้น** **คุ้นชินตา**กับภาพที่ทั้งคู่มักทะเลาะวิวาทกันเสียงดังเป็นประจำจนชาวบ้านเมื่อหน้ายและไม่อยากเข้าไปยุ่ง

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

อยู่มาวันหนึ่งมีผู้พบป้าดำนอนหมดสติและมีรอยถูกตีบริเวณท้ายทอย ชาวบ้านส่วนใหญ่จึงคิดว่าลูกแดงเป็นผู้ทำร้ายร่างกายภรรยาตัวเอง ดังนั้นเจ้าหน้าที่ตำรวจจึงจับกุมตัวลูกแดงเพื่อนำไปฝากขังที่สถานี ตำรวจพร้อมกับบังคับพาตัวลูกแดงไปยังสถานที่เกิดเหตุเพื่อทำแผนประกอบคำรับสารภาพ

เรื่องราวชีวิต
Life Stories

กว่าต่อมามีพลเมืองดีได้ส่งภาพหลักฐานจากกล้องวงจรปิดไปยังสื่อมวลชน **เพื่อที่ต้องการจะบอกว่าตำรวจจับคนผิด** และผู้ที่ทำร้ายร่างกายป้าดำไม่ใช่ลุงแดงแต่เป็นผู้อื่นที่ลงมือก่อเหตุ

เรื่องราวชีวิต
Life Stories

จากภาพหลักฐานชี้ให้เห็นว่า ป้าดำถูกทำร้ายโดยกลุ่มวัยรุ่นที่มักชอบกลั่นแกล้งลุงแดงเป็นประจำ **เมื่อสื่อเริ่มขุดคุ้ยจึงพบว่าหนึ่งในนั้นเป็นลูกหลานของผู้มีอิทธิพล** ยิ่งทำให้เหตุการณ์นี้เป็นที่สนใจของสังคมมากขึ้นไปอีก ต่อมากลุ่มวัยรุ่นรับสารภาพว่าในวันเกิดเหตุพวกตนต้องการจะตามไปแกล้งลุงแดงที่บ้าน แต่กลับพบเพียงป้าดำและถูกดักกอดด้วยต้อยคำรุนแรง จึงโมโหและลงมือทำร้ายร่างกายป้าดำ

เรื่องราวชีวิต
Life Stories

ในท้ายที่สุด แม้ความจริงจะกระจ่างและพลิกไปตามหลักฐานที่ปรากฏ
สู่สาธารณชนว่าลุงแดงเป็นผู้บริสุทธิ์ แต่บทเรียนที่เกิดขึ้นได้กลายเป็น
เป็นภาพสะท้อนให้เห็นว่าเราทุกคนในสังคมโดยเฉพาะกลุ่มเปราะบาง
ล้วนมีโอกาสตกเป็นเหยื่อ ถูกละเมิดความเป็นมนุษย์ และยึดเยียด
ความผิดให้โดยง่าย

Journey Map
ลุงแดง คนเก็บของเก่า
ผู้มีสุขภาพจิตบกพร่อง

Touch Points	Experiences
ระบบสืบสวน สอบสวน	<ul style="list-style-type: none"> ☹️ เจ้าหน้าตำรวจเร่งรัดปิดคดี โดยไม่มีการพิจารณาหลักฐานอย่างถี่ถ้วน ☹️ ไม่มีการรับรองสิทธิของผู้ต้องหาคตามกฎหมาย
การเข้าถึงบริการ ด้านสุขภาพจิต	<ul style="list-style-type: none"> ☹️ การรักษาอาการบกพร่องทางจิตของผู้ป่วยจำเป็นต้องได้รับการรักษาอย่างต่อเนื่องและถูกวิธี กว่าอัตราค่าบริการในการเข้ารับการรักษาด้านสุขภาพจิตมีค่าใช้จ่ายที่สูง จึงเป็นเหตุให้ผู้ป่วยหลายหลากต้องหยุดการรักษาระหว่างทาง ☹️ ความประมาทกับข้อเท็จจริง คือ การเป็นคณจนที่มีปัญหาสุขภาพจิตทำให้โอกาสการเข้าถึงการรับบริการด้านการรักษาพยาบาลกว่าคนทั่วไปและมีโอกาสตกเป็นเหยื่อของสังคมได้ง่ายจากภาวะประมาทกับข้อเท็จจริงดังกล่าว

ลุงแดง คนเก็บของเก่า ผู้มีสุขภาพจิตบกพร่อง

แหล่งอ้างอิง:

- MGR Online. (2567). สรุปร #ป้าบัวผืน ฆาตกรรมสะเทือนอริยชน ลุงเบียดแพะรับบาป ผีมือ 5 แก๊งลูกตำรวจ. <https://mgronline.com/onlinesection/detail/9670000004319>
- PPTV HD 36. (2567). เปิดผลสอบพัน 2 ตำรวจบังคับ "ลุงเบียด" รับสารภาพ ฆ่า "ป้าบัวผืน". <https://www.pptvhd36.com/news/สังคม/215152>
- ไทยรัฐออนไลน์. (2567). "บ๊ิกเอก" ยกคดี "ป้าบัวผืน-ลุงเบียด" เป็นบทเรียนใหญ่หลวงของตำรวจ. <https://www.thairath.co.th/news/local/2758585>
- Thai PBS. (2567). "ลุงเบียด" ถูกคลุมถุงดำ เข้าข่าย กม.อุ้มหายหรือไม่ - เขียวยา "ป้าบัวผืน" 2 แส. <https://www.thaipbs.or.th/news/content/336083>

คำขอสงวนสิทธิ์ (Disclaimer) Personas สร้างขึ้นโดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงประจักษ์และข้อมูลเชิงสถิติที่มีอยู่จริงในสังคมไทย โดยอาจมีลักษณะที่แตกต่างจากบุคคลจริงในสังคมไทย ทั้งนี้ข้อมูลนี้เป็นเพียงข้อมูลเชิงสถิติและข้อมูลเชิงประจักษ์เท่านั้น ไม่สามารถนำมาใช้เพื่อพิสูจน์หรือหาข้อสรุปเกี่ยวกับบุคคลใด ๆ ได้

1
 การร่างกรณีศึกษาเบื้องต้น
 อย่างละเอียดมากขึ้น

2
 การรับองค์การ

3
 การแสดงความเห็นส่วนตัว
 การจัดสรรและกระจายทรัพยากร

มติความยุติธรรมทางสังคม

4) อรณี

ผู้ดูแลผู้ป่วยติดเตียง

ยกระดับนิทรรศการ สู่สังคมที่เป็นธรรม

ถอดรหัสเส้นทางชีวิตของกลุ่มเปราะบางที่อยู่ในกระบวนการยุติธรรม

อรณี

ผู้ดูแลผู้ป่วยติดเตียง

U-04

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

อรณีเป็นแม่ครัวของร้านอาหารแห่งหนึ่ง เธอต้องดูแลแม่วัย 63 ปี ที่เป็นผู้ป่วยติดเตียงไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้เพียงลำพัง แม่จะเหนื่อยแค่ไหน เธอก็ไม่มีทางเลือก เพราะพี่ชายของเธอแต่งงานมีครอบครัวแล้ว ส่วนน้องชายก็ไปขายแรงงานอยู่ต่างประเทศ

เรื่องราวชีวิต
Life Stories

แม้ว่าแม่ของอรณีจะได้รับเงินผู้พิการและเงินสวัสดิการผู้สูงอายุรวม 1,600 บาทต่อเดือน แต่ก็**ไม่เพียงพอต่อการใช้จ่ายจำเป็น**สำหรับผู้ป่วยติดเตียงต่าง ๆ อาทิ **ผ้าอ้อมผู้ใหญ่ แผ่นรองขับปัสสาวะ หรือเตียงสำหรับผู้ป่วย** ดังนั้น ในทุก ๆ เดือน อรณีจึงต้องควักเงินเดือนของเธอบางส่วนเพื่อสมทบ ส่งผลให้เธอเริ่มมีปัญหาทางการเงิน

เรื่องราวชีวิต
Life Stories

อรณีรู้สึกเหนื่อยล้าทั้งร่างกายและจิตใจ เนื่องจาก **ต้องทำงานและดูแลแม่ไปด้วย**ทำให้เธอแทบไม่มีเวลาพักผ่อน เธอจึงติดต่อไปยังหน่วยงานสาธารณสุขในพื้นที่เพื่อขอให้เจ้าหน้าที่มาช่วยดูแลแม่ที่บ้าน แต่ด้วยเจ้าหน้าที่มี**ไม่เพียงพอจึงทำให้สามารถมาช่วยดูแลแม่ของเธอได้เป็นครั้งคราวเท่านั้น** เธอจึงจำเป็นต้องลาออกจากงานเพื่อมาดูแลแม่ ทำให้สถานภาพทางการเงินเลวร้ายลงไปอีก

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

เมื่อเงินในกระเป๋าอ่อนหรือ อดนิจจึงตัดสินใจกลับเข้าไปขโมยเงินในร้านอาหารที่ตนเคยทำงาน เพื่อนำมาซื้อของใช้ที่จำเป็นสำหรับแม่ ทว่าถูกเจ้าของร้านจับได้เลยแจ้งตำรวจ โดยตำรวจเสนอให้มีการไกล่เกลี่ยกันก่อน เนื่องจาก การลักทรัพย์เป็นคดีอาญาหากแจ้งความไปแล้วจะไม่สามารถยอมความกันได้ ท้ายที่สุดเธอไม่ได้ถูกจับกุมคุมขังเพราะความเห็นใจ

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

แม่โชคดีไม่ต้องติดคุกติดตาราง แต่การออกมาดูแลแม่โดยมีรายได้แค่จากนโยบายให้เงินสนับสนุนค่าตอบแทนสำหรับผู้ดูแลผู้ป่วยติดเตียง 2,000 -3,000 บาทต่อเดือน นับว่าไม่เพียงพอ ทำให้เธอรู้สึกสิ้นหวังและโดดเดี่ยวเป็นอย่างมาก

เรื่องราวชีวิต
Life Stories

เธอได้แต่ฝันถึงระบบการดูแลผู้มีภาวะพึ่งพิงของรัฐที่เข้มแข็งเพียงพอไม่ต้องบีบให้เธอต้องเลือกระหว่างการเป็นลูกที่กตัญญูกับการวิ่งตามความฝันของตนเอง โดยเกือบติดคุกติดตารางมาแล้ว อีกทั้งยังอยากเห็นระบบสวัสดิการที่ครอบคลุมมากกว่าความเห็นใจจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ

Journey Map
อรณี ผู้ดูแลผู้ป่วยติดเตียง

Touch Points	Experiences
สวัสดิการสำหรับผู้ป่วยติดเตียง	<ul style="list-style-type: none"> ☹️ ความช่วยเหลือจากรัฐในรูปแบบ One-size fits all ทำให้ได้รับสวัสดิการที่ไม่ได้ครอบคลุมกับความต้องการเท่าที่ควร ☹️ บุคลากรสาธารณสุขมีจำกัดเพื่อเทียบกับจำนวนผู้ป่วยติดเตียงสูงวัยที่เพิ่มมากขึ้น ทำให้ส่งผลต่อคุณภาพและความทั่วถึงในการให้บริการ
สวัสดิการสำหรับผู้ดูแลผู้ป่วยติดเตียง	<ul style="list-style-type: none"> ☹️ การดูแลผู้ป่วยติดเตียงตกอยู่กับผู้ดูแลซึ่งเป็นคนในครอบครัวซึ่งส่วนใหญ่มีรายได้น้อยและไม่มีโอกาสในการหารายได้เพิ่มเติม ☹️ ยังขาดระบบช่วยสนับสนุนด้านสุขภาพจิตสำหรับผู้ดูแลที่ต้องแบกรับภาระทางใจในการดูแลผู้ป่วยติดเตียงเพียงลำพังอย่างเป็นระบบ
กระบวนการยุติธรรมแบบสงเคราะห์	<ul style="list-style-type: none"> ☹️ ตำรวจอาศัยความเห็นใจในการไม่จับกุมคุมขัง แต่ขาดบทบาทเชิงรุกในการเข้ามารวบรวมผู้ด้อยโอกาส (ในต่างประเทศมีบทบาทหนึ่งที่สำคัญของตำรวจคือชุมชนสัมพันธ์ โดยตำรวจเข้ามช่วยเหลือและประสานกลุ่มเปราะบาง)

อรณี ผู้ดูแลผู้ป่วยติดเตียง

แหล่งอ้างอิง:

- ผู้ให้สัมภาษณ์. (2568, มีนาคม 19). ผู้ดูแลผู้ป่วยติดเตียง. สัมภาษณ์.
- Amarintv. (2562). ลูกกตัญญูลาออกจากงาน ดูแลพ่อป่วยติดเตียง สองชีวิตมีเงินใช้เดือนละ 600 บาท. <https://www.amarintv.com/news/social/41630>
- ภาควิชาเวชศาสตร์ครอบครัว คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี. (2564). เมื่อผู้ดูแลทำไม่ไหวแล้ว. มหาวิทยาลัยมหิดล. https://www.rama.mahidol.ac.th/fammed/th/article/postgrad/writer23/article_4
- อธิตา พุ่มแจ้. (2565). ชีวิตที่ต้องกลับบ้านกะทันหัน จุดเปลี่ยนที่สอนให้เข้าใจความหมายที่แท้จริงของคำว่า 'ลูก'. มนุษย์ต่างวัย. <https://www.manoottangwai.com/saravoot-tantisirin/>
- โยษชล (2565). เป็นผู้ดูแลอย่างไร ให้ไม่ต้องรู้สึกแย่: ปมปัญหาจากการดูแล 'ผู้ป่วยเรื้อรัง' ในครอบครัว. Thairath Plus. <https://plus.thairath.co.th/topic/everydaylife/101010>

1
 การสร้างกรมผู้ดูแลผู้ป่วยติดเตียงอย่างเหมาะสม

2
 การรับมือเชิงลึก

3
 การลดความเหลื่อมล้ำด้วย การจัดสรรและกระจายทรัพยากร

มีดีความยุติธรรมทางสังคม

5) พ่อกำนันวิโรจน์

ประธานชมรมผู้สูงอายุ

ยกระดับนิทรรศรรม สู่สังคมที่เป็นธรรม

ถอดรหัสเส้นทางชีวิตของกลุ่มเปราะบางที่อยู่ในกระบวนการยุติธรรม

พ่อกำนันวิโรจน์

ประธานชมรมผู้สูงอายุ

U-05

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

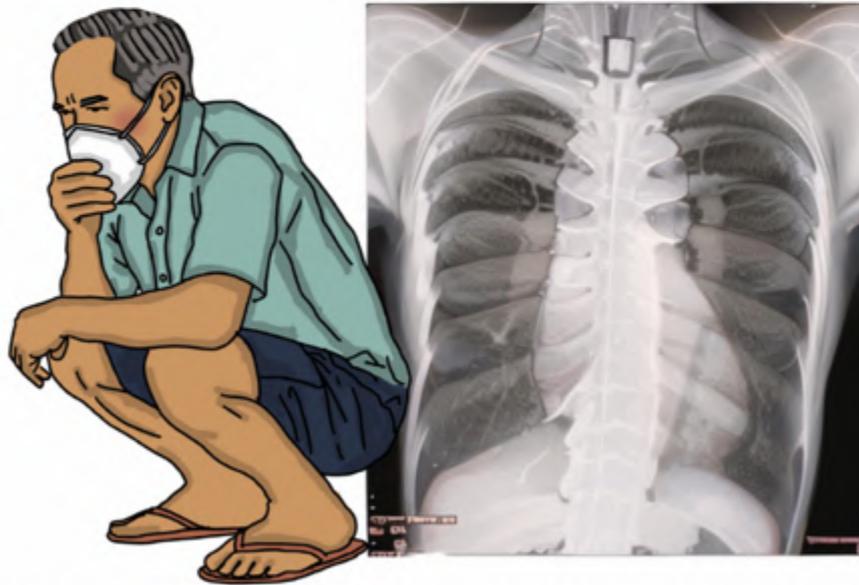
พ่อกำนันวิโรจน์ อาศัยอยู่ในพื้นที่ที่มีการดำเนินโครงการโรงไฟฟ้าถ่านหิน ชาวบ้านหลายคนเริ่มกังวลเกี่ยวกับปัญหาสุขภาพที่กำลังเกิดขึ้น ดังนั้น เขาจึงพยายามเสนอให้มีเวทีรับฟังความคิดเห็นของชาวบ้าน แม้จะดูเหมือนว่าโอกาสในการมีส่วนร่วมนั้นมีจำกัด

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

แม้จะมีการเปิดรับฟังความคิดเห็นเพื่อประเมินผลกระทบการดำเนินโครงการ ทว่า เป็นเพียงการประเมินผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม (EIA) ไม่ได้รวมถึงการประเมินผลกระทบด้านสุขภาพ นอกจากนี้ในกระบวนการที่เกิดขึ้นชาวบ้านเห็นว่าเป็นเพียงลักษณะเชิงสัญลักษณ์มากกว่าการให้มีส่วนร่วมอย่างมีความหมายจริงจัง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ข้อกังวลเกี่ยวกับผลกระทบต่อคุณภาพอากาศของชุมชนไม่ได้มีโอกาสในการถูกนำมาพิจารณา เนื่องจากไม่ได้ถูกระบุไว้ในกรอบของการประเมิน

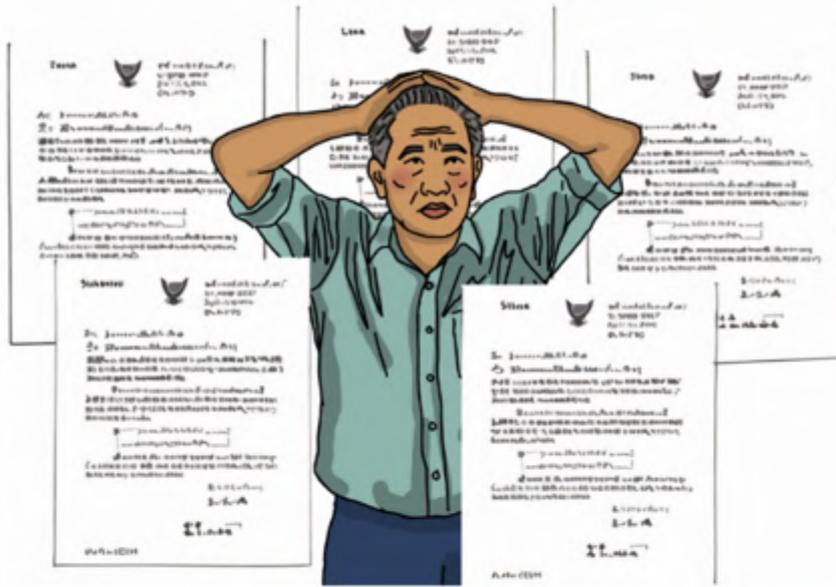

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

เมื่อโครงการเริ่มดำเนินการมาในระยะหนึ่งแล้ว กำนันวิโรจน์เริ่มมีอาการไอเรื้อรัง เป็นโรคทางเดินหายใจ 2 ปีถัดมา วิโรจน์ตรวจพบว่าป่วยเป็นมะเร็งปอดระยะสุดท้าย กำนันพบว่าผู้สูงอายุคนอื่น ๆ ในพื้นที่ก็ป่วยด้วยโรคทางเดินหายใจเช่นเดียวกัน หลายคนหาเช่ากินคำ เมื่อป่วยก็ไม่มีรายได้ และยังคงเสียค่าเดินทาง และค่ารักษาพยาบาล พวกเขาจึงไปร้องเรียนกับหน่วยงานรัฐ แต่ได้รับการชี้แจงว่าโครงการโรงไฟฟ้าได้รับการอนุมัติอย่างถูกต้องกฎหมายและได้รับการตรวจสอบตามกฎหมายที่มีอยู่แล้ว

เรื่องราวชีวิต
Life Stories

ด้วยกลไกต่าง ๆ ที่มีอยู่ ไม่มีช่องทางใดที่กำนันวิโรจน์จะสามารถใช้อำนาจในการขอรับการเยียวยาผลกระทบด้านสุขภาพ โดยภาครัฐที่เกี่ยวข้องได้ แม้จะแจ้งว่ายังไม่มียาระเบียบหรือหลักเกณฑ์ในเรื่องนี้ ส่วนการจะไปฟ้องร้องดำเนินคดีทั้งกับโรงงานและหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องก็มีความยุ่งยาก รวมถึงกลัวว่าจะต้องเสียเงินเสียทองและอาจจะถูกข่มขู่ได้

เรื่องราวชีวิต
Life Stories

เพื่อหาทางออก พ่อกำนันวิโรจน์ร่วมกับชาวบ้านได้เข้าร่วมกับภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อผลักดัน **พ.ร.บ.อากาศสะอาด** ที่ให้มีการใช้หลักการผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย โดยเสนอว่าผู้ก่อมลพิษควรมีการจัดตั้ง**กองทุนสุขภาพ**เพื่อดูแลสุขภาพแก่ชุมชนรอบพื้นที่โครงการ

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

อย่างไรก็ตาม การผลักดันข้างต้นมีแนวโน้มที่จะไม่มีผลย้อนหลังต่อโครงการที่ได้รับการอนุมัติแล้ว กล่าวอีกนัยคือสำหรับพ่อท่านวิโรจน์**การมีส่วนร่วมตั้งแต่ต้นเพื่อวางมาตรการต่าง ๆ** เหล่านี้ไว้ตั้งแต่แรกมีความสำคัญเป็นอย่างมากเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดผลกระทบแบบนี้ในภายหลังซึ่งสำหรับท่านวิโรจน์นับว่าสายเกินไปเสียแล้ว

Journey Map

พ่อท่านวิโรจน์ ประธานชมรมผู้สูงอายุ

Touch Points	Experiences
การวางแผนพัฒนา	<ul style="list-style-type: none"> ☹️ การกำหนดทิศทางการพัฒนาให้ความสำคัญกับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจมากกว่าสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของคนที่จะได้รับผลกระทบ ☹️ การกักตัวของประชาชนถูกมองว่าเป็นการขัดขวางการพัฒนา ซึ่งจะไปสู่การจ้างงานและโอกาสอื่น ๆ ในพื้นที่
การประเมินผลกระทบ	<ul style="list-style-type: none"> ☹️ มาตรการมีส่วนร่วมที่มีความหมายที่จะนำไปสู่การพิจารณาผลกระทบทั้งมิติสิ่งแวดล้อมและสุขภาพอย่างจริงจัง
กลไกในการรับเรื่องร้องเรียนและเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม	<ul style="list-style-type: none"> ☹️ ด้วยเหตุที่ขาดการมีส่วนร่วมในข้างต้น ทำให้ไม่เกิดการถกเถียงกันอย่างจริงจังในการออกแบบระบบและกลไกเพื่อรองรับผลกระทบที่จะตามมา ☹️ ความยุ่งยากในการเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมสำหรับคนธรรมดาโดยเฉพาะการไปฟ้องร้องเพื่อดำเนินคดีกับภาครัฐกิจ (คดีแพ่ง) และหน่วยงานภาครัฐ (คดีปกครอง)
กลไกในการเยียวยาผลกระทบ	<ul style="list-style-type: none"> ☹️ ประชาชนต้องแบกรับภาระค่าใช้จ่ายในเข้าถึงบริการด้านสุขภาพด้วยตนเอง ซึ่งนอกจากจะมีค่าใช้จ่ายทางตรงที่เกิดขึ้นจากการเดินทาง และการรักษาพยาบาล ยังมีค่าใช้จ่ายที่เสียโอกาสจากการขาดรายได้จากการทำงาน เนื่องจากความเจ็บป่วย หรือเนื่องจากต้องใช้เวลาในการไปรักษาพยาบาล ☹️ หลักการสากลไม่ว่าจะเป็นผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่ายและกองทุนสุขภาพไม่ถูกนำมาพัฒนาในประเทศไทยจนกลไกที่มีอยู่ขาดความรับผิดชอบต่อสังคมและลดตัวเหี่ยวความผิดได้

พ่อกำนันวิโรจน์ ปรารถนาชมรมผู้สูงอายุ

แหล่งอ้างอิง:

- สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดลำพูน. (2566). จังหวัดลำพูน ตรวจสอบโรงงานอุตสาหกรรมที่รับดำเนินการมอเสี่ยอันตรายรวมถึงโรงงานอุตสาหกรรมที่มีความเสี่ยงที่จะมีผลกระทบต่อประชาชนและสิ่งแวดล้อม. <https://lamphun.prd.go.th/th/content/category/detail/id/33/iid/287079>
- สถาบันธรรมรัฐเพื่อการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม. (2565). โครงการวิจัยสถาบันธรรมรัฐเพื่อการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม (ส.พ.ส.ส.). <https://www.gsei.or.th/projects/95>
- จันทรจางกูรคี, รณวรัตน์. (2552). HIA 2008: นิคมลำพูน-รวยเป็นล่ำเป็นสันกับสารพันปัญหาที่พอกพูน. ประชาไท. <https://prachatai.com/journal/2009/05/24245>

1 การร่างกรมผู้ร่วมอย่างสหประชาชาติ

2 มรรธจงอักษร

3 การแสดงความเห็นส่วนตัว การจัดสรรและกระจายทรัพยากร

มีดีความยุติธรรมทางสังคม

6) ป้าเมย

นักต่อสู้เพื่อคนจนเมือง

ยกระดับนิทรรศรรม สู่สังคมที่เป็นธรรม

ถอดรหัสเส้นทางชีวิตของกลุ่มเปราะบางที่อยู่ในกระบวนการยุติธรรม

ป้าเมย

นักต่อสู้เพื่อคนจนเมือง

U-06

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

ป้าเมยและครอบครัวอาศัยอยู่ในชุมชนแออัดริมคลองที่ไม่มีอินเทอร์เน็ต ความฝันของเธอคือการเห็นลูกหลานมีคุณภาพชีวิตที่ดี ได้อาศัยอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน กว่าความฝันนั้น กลายเป็นการต่อสู้ที่ไม่สิ้นสุด

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

วันหนึ่งภาครัฐเข้ามาพูดคุยจะให้ชาวบ้านย้ายออกโดยจัดพื้นที่แห่งใหม่เตรียมไว้ให้ ป้าเมยในฐานะผู้นำชุมชนพูดคุยหารือกับชาวบ้าน และตกลงใจกับข้อเสนอโครงการนี้ ทว่า ต่อมา รัฐบาลกลับบอกว่าที่ที่เตรียมไว้ไม่สามารถไปอยู่ได้แล้ว ทำให้ชาวบ้านเกิดความสับสนไม่มีความเชื่อมั่นและหมดความวางใจต่อรัฐ

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

ด้วยเหตุนี้ ป้าเมยและชาวบ้านจึงตัดสินใจรวมตัวกันเดินทางไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อทวงถามคำตอบเกี่ยวกับทิศทางของนโยบายและแนวทางการแก้ไขปัญหาคือที่อยู่อาศัยที่ชัดเจนจากรัฐ ตลอดจนเรียกร้องให้มีการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อร่วมวางแผนการพัฒนาเรื่องความมั่นคงด้านที่อยู่อาศัย ซึ่งการรวมตัวครั้งนั้นถูกมองว่าละเมิดกฎหมาย และสร้างความไม่สงบเรียบร้อยจากหน่วยราชการ พวกเขาถูกเจ้าหน้าที่สร้างความหวาดหวั่นว่าจะดำเนินคดีทั้งจำทั้งปรับ

เรื่องราวชีวิต
Life Stories

ต่อมา ปรากฏว่ารัฐแก้ปัญหาที่อยู่อาศัยสำหรับผู้มีรายได้น้อย โดยการมีโครงการลงมาจากส่วนกลางที่ไม่เพียงแต่จะไม่นำเอาข้อเรียกร้องที่พวกเขาเคยเสนอไปมาออกแบบโครงการเท่านั้น หากแต่ยังไม่นับพวกเขาเป็นกลุ่มเป้าหมายของโครงการเลย เพราะเน้นไปที่คนจบใหม่ที่มีกำลังในการผ่อนรายเดือน จนในท้ายที่สุด ไม่มีพวกเขาเลยสักคนที่มีโอกาสได้ไปอยู่

เรื่องราวชีวิต
Life Stories

การต่อสู้ของพวกเขายังไม่จบสิ้น และแม้ว่าแกนนำหลายคนล้วนมีคดีติดตัวจากการละเมิด พรบ.ชุมนุมสาธารณะ แต่ป่าเมยและคนในชุมชนต่างยังคงยืนหยัดอย่างมีความหวังว่าสักวันหนึ่งเสียงของพวกเขาจะถูกได้ยินเพื่อลูกหลานจะมีคุณภาพชีวิตที่ดีจากการมีความมั่นคงด้านที่อยู่อาศัย

Journey Map

ป่าเมย นึกต่อสู้อีเพื่อคนจนเมือง

Touch Points

Experiences

การกำหนดทิศทางนโยบาย

• นโยบายระดับชาติและระดับท้องถิ่นไม่มีความชัดเจนและต่อเนื่อง ทำให้ประชาชนรู้สึกสับสนกับทิศทางของนโยบายภาครัฐส่งผลให้ความเชื่อมั่นที่ชาวบ้านมีต่อรัฐค่อย ๆ ลดลง

การจัดการสภาพแวดล้อมของที่อยู่อาศัย

• อาศัยอยู่ในชุมชนแออัดทำให้ไม่มีคุณภาพชีวิตที่ดีและปลอดภัย

• การเข้าถึงสิทธิด้านที่อยู่อาศัยและที่ดินของชาวบ้านในชุมชนยังไม่ใกล้เคียงกับพื้นฐานที่ประชาชนควรจะได้รับ

การสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน

• การสร้างการมีส่วนร่วมเกิดขึ้นอย่างจำกัด การลงมาพูดคุย/ปรึกษาหารือของหน่วยงานภาครัฐในการดำเนินโครงการปรับปรุงที่อยู่อาศัยและภูมิทัศน์ให้มีความน่าอยู่และปลอดภัย เช่นไปที่กลุ่มที่มักจะเห็นด้วยกับภาครัฐ

• การพัฒนาที่ไม่ตอบสนองต่อความต้องการที่จากการละเลยเสียงเรียกร้องและความต้องการชาวบ้าน

การอ้างความสงบเรียบร้อยในการละเมิดสิทธิในการชุมนุมอย่างสงบ

• ถูกตั้งข้อกล่าวหาหลังจากไปชุมนุมประท้วงว่าสร้างความไม่สงบเรียบร้อยและละเมิดกฎหมาย

Neutral Experiences

Negative Experiences

ป่าเมย นึกต่อสู้อีเพื่อคนจนเมือง

แหล่งอ้างอิง:

- ผู้ให้สัมภาษณ์. (2568, กุมภาพันธ์ 5). นึกต่อสู้อีเพื่อคนจนเมือง. สัมภาษณ์.
- สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน). (2563). แนวทางการสนับสนุนโครงการแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัยบ้านมั่นคง: บึงประเมาน พ.ศ. 2564. <https://web.codii.or.th/wp-content/uploads/2020/12/แนวทางการสนับสนุนโครงการแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัยบ้านมั่นคง-บึงประเมาน-พ.ศ.2564-1.pdf>
- สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน). (2567). '21 ปีบ้านมั่นคง' พอข. แก้ปัญหาที่อยู่อาศัยคนจนทั่วประเทศ กว่า 3 แสนครัวเรือน. <https://web.codii.or.th/20241006-57373/web.codii.or.th>
- สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดหนองคาย. (2567). แจ้งผลดำเนินงานโครงการบ้านมั่นคงจังหวัดหนองคาย. <https://nongkhai.prd.go.th/th/content/category/detail/id/6/iid/151088>
- The Active. (2567). ปัญหาที่อยู่อาศัยเมืองไทย: เสนอทางออกแบบยั่งยืน. <https://theactive.thaipbs.or.th/news/housing-20240703>
- The 101 World. (2567). ช่างฝันรู้กับความยากจนในเมือง: กรณีศึกษาบ้านและที่ดิน. <https://www.the101world.com/urban-poverty-house-and-land/>
- Thai PBS. (2567). เปิดประเด็นปัญหาที่อยู่อาศัยในเมืองใหญ่ - ชีวิตคนจนในชุมชนแออัด. <https://www.thaipbs.or.th/news/content/332305>
- ประชาไท. (2568, 1 กุมภาพันธ์). รวบรวมเสียงชาวบ้าน: ปัญหาที่อยู่อาศัยหลังโครงการรัฐ. <https://prachatai.com/journal/2025/02/112201>
- ประชาไท. (2567, 11 พฤศจิกายน). แผนพัฒนาที่อยู่อาศัยท้องถิ่น: มุมมองจากผู้ใช้อำนาจ. <https://prachatai.com/journal/2024/11/112296>

คำเตือน (Disclaimer): Personas สร้างขึ้นเพื่อเป็นการพิจารณาอย่างง่ายและไม่ใช่ตัวแทนหรือบุคคลจริงที่อาจเผชิญกับสถานการณ์ต่างๆ ในชีวิตจริง โดยอิงข้อมูลเบื้องต้นจากการสัมภาษณ์เชิงลึก สถานการณ์ และเรื่องราวต่างๆ ที่ได้รับสื่อสารมา. ขึ้นอยู่กับมุมมองและผู้ใช้ที่เลือกใช้ปัจจัยที่ให้ความสำคัญและผลกระทบต่อการทำงานของระบบ.

1

การสร้างการมีส่วนร่วมอย่างเหมาะสม

2

การร้องเรียน

3

การลดความเหลื่อมล้ำด้วยกระบวนการกระจายทรัพยากร

มิติความยุติธรรมทางสังคม

7) ประภา แม่เลี้ยงเดี่ยว

ยกระดับนิทรรศรรม สู่สังคมที่เป็นธรรม

ถอดรหัสเส้นทางชีวิตของกลุ่มเปราะบางที่อยู่ในกระบวนการยุติธรรม

ประภา

แม่เลี้ยงเดี่ยว

● U-07

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

ประภา ไม่เคยนึกฝันว่าเธอจะต้องกลายเป็นแม่เลี้ยงเดี่ยวตั้งแต่อายุ
ยังน้อย สามียของเธอถูกจำคุกในคดีมียาเสพติดในครอบครัวเพื่อจำหน่าย
จากที่เขาก้าวพลาดไปเป็นผู้ค้ารายย่อย เธอจำเป็นต้องรับผิดชอบภาระทั้งหมด
เพียงลำพัง ตั้งแต่นั้นมาเธอต้องทำงานทุกอย่างไม่ว่าจะเป็นแม่บ้าน
พนักงานร้านอาหาร และคนล้างจานในย่านคนรวย แต่ด้วยงานส่วนใหญ่
เป็นงานรายวันที่ได้ค่าจ้างต่ำ และไม่มีสวัสดิการใด ๆ จึงทำให้เธอ
ต้องดิ้นรนใช้ชีวิตอย่างหนัก

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

เธอลงทะเบียนรับเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดที่รัฐบาล ประกาศว่าเป็นสิทธิของครอบครัวรายได้น้อยเพื่อช่วยลดภาระค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงดู ทว่าเงินจำนวนดังกล่าวไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ในการดูแลเด็ก อีกทั้งไม่มีการควบคุมราคาของใช้เด็กอ่อน เช่น นมผง ผ้าอ้อมสำเร็จรูป

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

ปรารถนาอยากทำงานเต็มเวลา แต่ในละแวกบ้านมีศูนย์รับเลี้ยงเด็กของรัฐ ไม่เพียงพอ ศูนย์ฯ เอกชนคิดค่าใช้จ่ายสูงเกินกว่าที่เธอจะจ่ายไหว ทางเลือกเดียวคือ พาลูกไปทำงานด้วยหรือไม่ก็ฝากไว้กับเพื่อนบ้านที่สามารถช่วยดูแลได้เพียงบางเวลา บางวันเธอต้องลาหยุดเพราะไม่มีใครช่วยเลี้ยงดูส่งผลให้รายได้จากการทำงานรายวันของเธอลดลงไปอีก

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

เรื่องที่หนักหนากว่านั้นคือ **ค่าอาหารที่สูงสำหรับเธอ** พยายามซื้อของที่ถูกที่สุดเพื่อให้พอประทังชีวิตของเธอและลูกได้ทั้งเดือน อาหารสำเร็จรูปและบะหมี่กึ่งสำเร็จรูปกลายเป็นสิ่งที่เธอต้องพึ่งพา เธอรู้ว่ามันไม่มีคุณค่าทางโภชนาการเพียงพอแต่ก็ไม่มีทางเลือก เธอได้แต่ตัดพ้อว่าทำไม **สิทธิในการเข้าถึงอาหารปลอดภัยและมีโภชนาการ** จึงดูเป็นเรื่องไกลตัวสำหรับเธอและลูก

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

ในห้องเช่าที่เธออาศัยอยู่ไม่มีพื้นที่เพียงพอให้ลูกของเธอได้วิ่งเล่น ในขณะที่เดียวกัน ในพื้นที่ใกล้เคียงก็ **ไม่มีสนามเด็กเล่นให้เด็ก ๆ ได้ทำกิจกรรม** ประการู้สึกเหนื่อยล้าที่ต้องดูแลลูกเพียงลำพังในขณะที่สามีต้องถูกต้องโทษจำคุกกว่า 5 ปี เธอจึงเผชิญกับภาวะซึมเศร้าร่วมด้วย โดยไม่สามารถเข้าถึงระบบบริการให้คำปรึกษาในการเลี้ยงลูก และการดูแลสุขภาพจิตได้

เรื่องราวชีวิต
Life Stories

ประภาถามตัวเองว่าทำไมฉันต้องตื่นขนาดนี้ จู่ๆ ผู้นำครอบครัวก็ติดคุกกว่า 5 ปี ทั้งที่สามีของเธอสำนึกผิดและพร้อมที่จะกลับตัว และต้องมาอยู่ในสังคมที่สวัสดิการพื้นฐานไม่ใช่สิทธิของประชาชน ไม่ว่าจะเป็นการได้กินอาหารดี ๆ อย่างอิ่มท้องหรือการมีการคุ้มครองทางสังคมที่คอยรองรับในยามที่เธอร่วงหล่น

Journey Map
ประภา แม่เลี้ยงเดี่ยว

Touch Points	Experiences
การจำคุกในคดียาเสพติด	<ul style="list-style-type: none"> การขาดเสาหลักของครอบครัวจากที่สามีถูกต้องโทษจำคุกในขณะที่ลูกยังเล็กกว่า 5 0 ทั้งที่สำนึกผิดและพร้อมที่จะกลับตัว
การสนับสนุนเด็กแรกเกิด	<ul style="list-style-type: none"> แม่เลี้ยงเดี่ยวต้องทำงานหารายได้คนเดียวทำให้การค่าใช้จ่ายต่อคนสูงกว่าครอบครัวทั่วไป โดยงานที่แม่เลี้ยงเดี่ยวสามารถเข้าถึงได้ส่วนใหญ่อยู่ในภาคแรงงานนอกระบบหรือมีค่าจ้างต่ำ เช่น แม่บ้าน พนักงานบริการ หรืองานรับจ้างทั่วไป ซึ่งไม่มีสวัสดิการหรือความมั่นคงทางอาชีพ เงินสนับสนุนเด็กแรกเกิดของรัฐไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายในการดูแลเด็ก ทำให้แม่เลี้ยงเดี่ยวต้องดิ้นรนเป็นพิเศษ โดยไม่สามารถหยุดทำงานได้ในขณะที่ต้องเลี้ยงลูกไปด้วย อีกทั้งไม่มีการควบคุมราคาสินค้าอุปโภคบริโภคสำหรับเด็ก
ระบบดูแลเด็กเล็ก	<ul style="list-style-type: none"> ยิ่งขาดระบบดูแลเด็กที่มีราคาถูกลงและมีคุณภาพ เช่น ศูนย์รับเลี้ยงเด็กเลี้ยงของรัฐที่สามารถรองรับเด็กเล็กได้เพียงพอต่อความต้องการ ทำให้แม่เลี้ยงเดี่ยวต้องดูแลลูกเองและไม่สามารถทำงานเต็มเวลาได้
การเข้าถึงอาหารปลอดภัยและมีโภชนาการ	<ul style="list-style-type: none"> แม่เลี้ยงเดี่ยวที่มีรายได้น้อยมักต้องเผชิญกับปัญหาด้านทุนอาหารสูงและการเข้าถึงอาหารที่มีคุณภาพต่ำ เนื่องจากต้องเลือกซื้ออาหารราคาถูกที่อาจมีคุณค่าทางโภชนาการต่ำ เช่น อาหารสำเร็จรูป อาหารแปรรูป เพราะราคาถูกกว่าอาหารสด การขาดโครงการสนับสนุนด้านอาหาร เช่น คุปองอาหารสำหรับครอบครัวรายได้น้อย ทำให้แม่เลี้ยงเดี่ยวและบุตรต้องเผชิญกับภาวะขาดโภชนาการอาหารและความไม่มั่นคงทางอาหารมากกว่าครอบครัวทั่วไป

ประภา แม่เลี้ยงเดี่ยว

แหล่งอ้างอิง:

- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ (สสส.). (2566). *ห่วงครัวเรือนแห่งกลาง เด็กไม่ได้อยู่กับพ่อแม่เพิ่ม*. <https://www.thaihealth.or.th/ห่วงครัวเรือนแห่งกลาง/>
- ทรงศักดิ์ ศรีอนุชาต. (2553). *ปัญหาความปลอดภัยของอาหารที่อุบัติใหม่*. หมอชาวบ้าน. <https://www.doctor.or.th/article/detail/10726>
- แก้วตา ธิมอิน. (2565). *จากความมั่นคงทางอาหารของชุมชนสู่ความมั่นคงทางอาหารในโรงเรียน*. BIOTHAI. <https://biothai.net/food-security-situation/food-security/5101>
- Research Cafe. (2565). *แม่เลี้ยงเดี่ยวกับสิ่งที่เธอต้องเผชิญ*. <https://researchcafe.tsri.or.th/the-poorest-of-the-poor/>
- สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. (2565). *ความมั่นคงทางอาหารสำหรับคนเมือง*. <https://nida.ac.th/food-security/>

คำขอสิทธิ์ (Disclaimer): Personas สร้างขึ้นเพื่อเป็นการตัวแทนขององค์กรบางหน่วยงาน ผู้รับบริการหรือบุคคลใดบุคคลหนึ่งที่ต้องเผชิญกับสภาวะประาบาง ไม่สามารถ ใดเรื่องอื่นของส่วนนี้จากการสืบถามคดีสังคม สถานการณ์ หรือเรื่องราวที่ปรากฏขึ้นในสิ่งสาธารณะ อันมิได้มีเจตนาที่จะระบุชื่อหรือข้อมูลใดที่ก่อเกิดความเสียหายแก่บุคคลใดในทางลบแต่อย่างใด

1
 การร่างกรมที่ผู้ร่วม
 อย่างแม่เลี้ยงเดี่ยว

2
 การรับของสิ่ง
 การให้ความยุติธรรมทางสังคม

3
 การลดความเหลื่อมล้ำด้วย
 การจัดสรรและกระจายทรัพยากร

8) อ้ายคม

เกษตรกรที่มีข้อจำกัดในการเข้าถึงทรัพยากร

ยกระดับนิทรรศการ สู่สังคมที่เป็นธรรม

ถอดรหัสเส้นทางชีวิตของกลุ่มเปราะบางที่อยู่ในกระบวนการยุติธรรม

อ้ายคม

เกษตรกรที่มีข้อจำกัด
ในการเข้าถึงทรัพยากร

● U-08

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

อ้ายคมยืนมองผืนดินที่ครอบครัวของเขาทำกินมาตั้งแต่รุ่นปู่ ผืนดินที่เคยอุดมสมบูรณ์ด้วยพืชผลของเขาตอนนี้ถูกขีดเส้นแดงไว้บนแผนที่ของเจ้าหน้าที่รัฐ ในฐานะพื้นที่บุกรุกหลังจากที่นโยบายกวัดจั่นผืนป่ามีผลบังคับใช้ เขาได้รับคำสั่งให้ออกจากพื้นที่ภายใน 30 วันโดยไม่มีการประนีประนอม อ้ายคมไม่เข้าใจว่าทำไมที่ดินที่เคยปลูกมันสำปะหลังเลี้ยงครอบครัวมาได้หลายสิบปีถึงถูกเปลี่ยนเป็นพื้นที่ต้องห้ามไปในชั่วข้ามคืน

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

ที่ดินของเขาไม่เคยมีเอกสารสิทธิ์อย่างเป็นทางการ อ้ายคมจึงไม่เคยรู้สึกว่ามี**ความมั่นคงในการถือครองที่ดิน**ทำกินเลย เขาเคยพยายามขอสิทธิ์ทำกินในพื้นที่ แต่กลับไม่มีหน่วยงานไหนให้คำตอบที่แน่ชัด อีกทั้งเคยติดต่อหา**นายอาสา**เพื่อให้เข้ามาช่วยทำคดี แต่คนที่ทำเพื่อคนชายขอบจริง ๆ โดยไม่คิดเรื่องค่าตอบแทนมีน้อยมาก และติดทำคดีอื่นอยู่ไม่สามารถมาช่วยเขาได้

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

ความยากจนเป็นสิ่งที่ครอบครัวของเขาต้องเผชิญมาตลอด อ้ายคมไม่เคยคิดว่าวันหนึ่งตัวเองจะกลายเป็นผู้บุกรุกเพราะเขาแค่ต้องการที่ดินเพื่อปลูกมันสำปะหลังไว้ขายเลี้ยงครอบครัว ถ้าไม่มีที่ดิน เขาก็ไม่มีทางหาเงินส่งลูกเรียน **การไล่ชาวบ้านออกจากที่ดินไม่ใช่แค่เรื่องทางกฎหมาย**แต่มันคือเรื่องของการตัดขาดปากท้องของคนในชุมชน

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

เขาพยายามเข้าร้องเรียนแต่กลับ**ถูกหน่วยงานรัฐเพิกเฉย** หลายคนเตือนว่าอย่ามีท่าที่ก้าวร้าว เพราะจะถูกจับขังได้ฐานที่กระทบความมั่นคงและปลอดภัย พร้อมบอกให้เขายอมรับความจริงและออกไปหาที่ดินทำกินใหม่ แต่เขาจะไปที่ไหน ในเมื่อไม่มีพื้นที่ไหนเปิดโอกาสให้คนตัวเล็ก ๆ อย่างเขาที่ทำกินโดยไม่ต้องเผชิญกับความเสี่ยงทางกฎหมาย ที่แย่ที่สุด เขา**ถูกขับไล่**ออกจากป่า ด้วยการไม่สนับสนุนให้มีสาธารณูปโภคและสาธารณูปการในพื้นที่ จนถึงการรื้อถอนสิ่งปลูกสร้างและทำลายพืชผล

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

ในขณะที่ชาวบ้านถูกขับไล่ออกจากพื้นที่โดยขาดสิทธิในที่ดินท่ามกลางข้ออ้างของเจ้าหน้าที่รัฐที่ว่าชาวบ้านบุกรุกทำลายป่าเพื่อทำกิน **กลุ่มทุนขนาดใหญ่**กลับสามารถเข้าถึงพื้นที่ป่าได้ง่ายจากการเลือกปฏิบัติ

เรื่องราวชีวิต
Life Stories

วันสุดท้ายก่อนกำหนดขบไล่มาถึง อ้ายคมมองเห็นป้ายประกาศคำสั่งจากเจ้าหน้าที่ถูกตอกไว้หน้าทางเข้าที่ดินของเขา เขารู้ว่าไม่มีทางเลือก แม้จะยังไม่พร้อม แต่เขาต้องจากไป พร้อมกับคำถามที่ไม่มีใครตอบได้ ถ้าการบังคับใช้กฎหมายไม่เป็นไปเพื่อสนองประโยชน์ของประชาชนและต้องแลกมากับชีวิตของชาวบ้านเช่นเขา มันจะเป็นธรรมได้อย่างไร

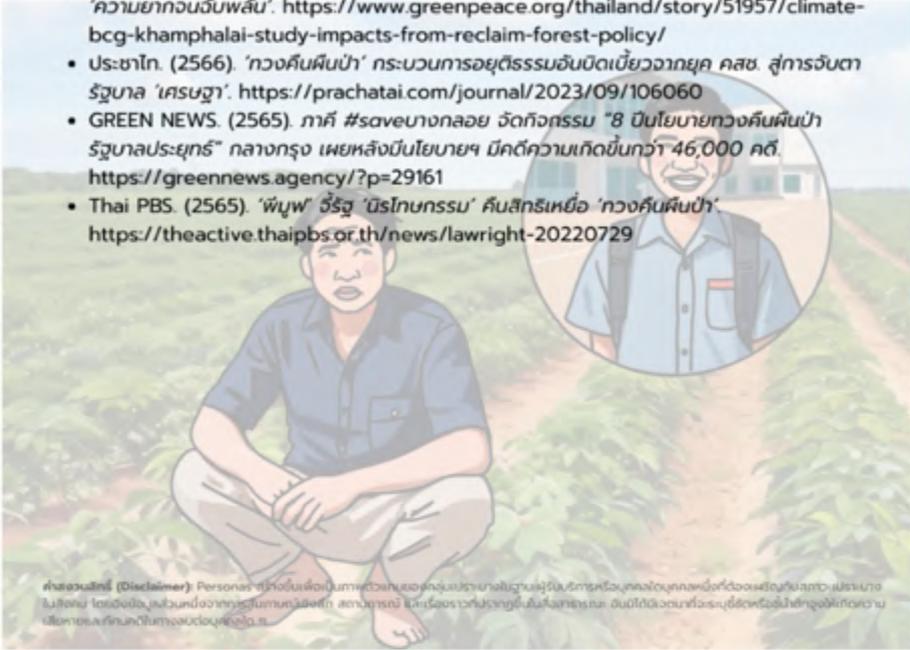
Journey Map
อ้ายคม เกษตรกรที่มีข้อจำกัดในการเข้าถึงทรัพยากร

Touch Points	Experiences
ขนาดการรับรองสิทธิในที่ดินทำกิน	<p>☹️</p> <ul style="list-style-type: none"> กฎหมายไทย และนโยบาย "กวดขันผืนป่า" ที่มุ่งเป็นการเพิ่มพื้นที่ป่า แต่ไม่มีแนวทางแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินของชุมชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ดังกล่าวมาเป็นเวลานาน
การเข้าถึงทนายอาสาสำหรับคดีที่มีข้อพิพาทกับรัฐ	<p>☹️</p> <ul style="list-style-type: none"> ทนายอาสาที่พร้อมต่อสู้ในคดีที่มีข้อพิพาทกับรัฐมีน้อยทำให้ไม่สามารถเข้ามาช่วยได้อย่างทั่วถึง โดยเฉพาะกรณีที่มีผู้ร้องขอไปมีค่าตอบแทน
การอ้างความสงบเรียบร้อยและความมั่นคงในการควบคุมชาวบ้าน	<p>☹️</p> <ul style="list-style-type: none"> รัฐ/สังคมมักมองชุมชนในพื้นที่ป่าว่าเป็น "ผู้บุกรุก" มากกว่าผู้มีสิทธิอาศัยอยู่ ทำให้เกิดการขับไล่คนออกจากป่า ด้วยการไม่สนับสนุนให้มีสาธารณูปโภคและสาธารณูปการในพื้นที่จนถึงการรื้อถอนสิ่งปลูกสร้างและทำลายพืชผล
การบังคับใช้กฎหมายโดยขาดความเป็นธรรม	<p>☹️</p> <ul style="list-style-type: none"> ประชาชนที่อยู่ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติหลายแห่งเป็นเกษตรกรรายย่อยที่พึ่งพาที่ดินทำกินเป็นหลัก เมื่อถูกตัดสิทธิการใช้ที่ดินย่อมส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจครัวเรือนและคุณภาพชีวิต ในขณะที่ชาวบ้านในพื้นที่อุทยานประสบปัญหาการถูกไล่ที่หรือต้องต่อสู้เพื่อสิทธิในที่ดินของตนเอง กลุ่มชุมชนขนาดใหญ่กลับสามารถเข้าถึงที่ดินได้ง่าย

أيكم ๓ เกษตรกรที่มีข้อจำกัดในการเข้าถึงทรัพยากร

แหล่งอ้างอิง:

- สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ. (2566). สำนักงาน กสม. ภาคอีสาน จัดประชุมหารือแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินในเขตอุทยานแห่งชาติภูผาม่าน. สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ. <https://www.nhrc.or.th/th/Information-News/13977>
- Greenpeace Thailand. (2566). เปิดข้อมูลวิจัย 'นโยบายทวงคืนผืนป่า' ฆ่าชุมชนไปสู่ 'ความยากจนฉับพลัน'. <https://www.greenpeace.org/thailand/story/51957/climate-bcg-khamphalai-study-impacts-from-reclaim-forest-policy/>
- ประชาไท. (2566). 'ทวงคืนผืนป่า' กระบวนการยุติธรรมอันบิดเบี้ยวจากยุค คสช. สู่อารมณ์ตา รัฐบาล 'เศรษฐา'. <https://prachatai.com/journal/2023/09/106060>
- GREEN NEWS. (2565). ภาค #saveบางกลอย จัดกิจกรรม "8 ปีนโยบายทวงคืนผืนป่า รัฐบาลประยุทธ์" กลางกรุง เพยหลังมีนโยบายฯ มีคดีความเกิดขึ้นกว่า 46,000 คดี. <https://greennews.agency/?p=29161>
- Thai PBS. (2565). 'พันพ' ชี้รัฐ 'นิรโทษกรรม' คืบคลานเหยื่อ 'ทวงคืนผืนป่า'. <https://theactive.thaipbs.or.th/news/lawright-20220729>

คำเตือน (Disclaimer): บุคคลในสื่อเป็นการแสดงถึงตัวละครบางรายในกรณีศึกษาเพื่อการศึกษาด้านกฎหมายและสังคมศาสตร์เท่านั้น ไม่สามารถนำมาใช้เพื่อวัตถุประสงค์อื่นใดได้โดยไม่ได้รับอนุญาตจากเจ้าของข้อมูล. ข้อมูลนี้เป็นเพียงข้อมูลเบื้องต้นและไม่ควรใช้เพื่อวัตถุประสงค์อื่นใดโดยไม่ได้รับความเห็นชอบจากเจ้าของข้อมูล.

1 การร่างกรณีศึกษาเบื้องต้น
อย่างละเอียดมากขึ้น

2 การรับข้อจำกัด

3 การแสดงความเห็นส่วนตัว
ทางจริยธรรมแก่เกษตรกร

มีดีความยุติธรรมทางสังคม

9) พี่โต้ง

คนไร้บ้าน

ยกระดับนิทรรศการ สู่สังคมที่เป็นธรรม

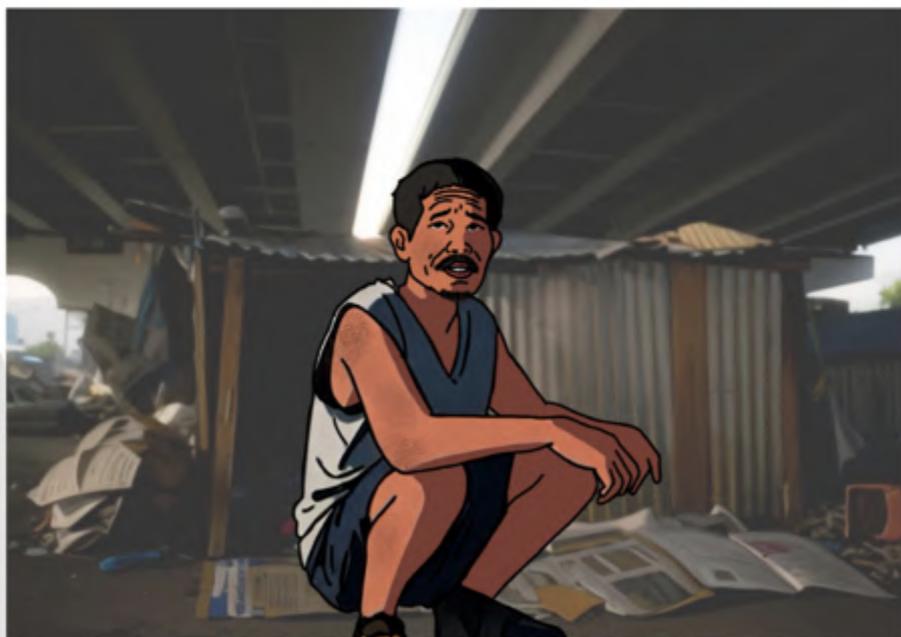
ถอดรหัสเส้นทางชีวิตของกลุ่มเปราะบางที่อยู่ในกระบวนการยุติธรรม

พี่โต้ง

คนไร้บ้าน

U-09

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

พี่โต้งเป็นคนไร้บ้านในเมืองแห่งหนึ่ง ด้วยราคาที่อยู่อาศัยที่สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ผู้มีรายได้น้อยอย่างเขาจึงไม่สามารถเข้าถึงที่พักอาศัยที่มีราคาเหมาะสม แม้จะมีโครงการบ้านราคาถูกจากการเคหะแห่งชาติ แต่เงื่อนไขการสมัคร เช่น หลักฐานรายได้ หรือเอกสารแสดงที่อยู่ทำให้คนไร้บ้านส่วนใหญ่ไม่มีสิทธิเข้าร่วม

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

แต่ละวันพี่โต้งต้องเผชิญกับการถูกมองและปฏิบัติอย่างมีอคติ หลายคนมองว่าเขาเป็นคนที่ล้มเหลวในชีวิตมากกว่าจะเห็นว่าเป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบจากโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคมที่ไม่เอื้อต่อการดำรงชีวิต เขาเคยถูกปฏิเสธไม่ให้เข้าใช้บริการในบางหน่วยงาน รวมถึงบางส่วนราชการที่กำหนดให้ต้องมีเอกสารยืนยันตัวตน (เช่น ทะเบียนบ้าน) เพื่อใช้สิทธิต่างๆ ซึ่งเป็นอุปสรรคสำหรับผู้ที่ไม่มีที่อยู่อาศัยถาวร

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

ศูนย์พักพิงชั่วคราวที่มีอยู่สามารถรองรับคนไร้บ้านได้เพียงจำนวนจำกัด ทำให้บางคนไม่สามารถเข้าถึงบริการได้ พี่โต้งจึงต้องหาที่พักพิงชั่วคราวตามสถานที่สาธารณะ เช่น สถานีรถไฟ หรือสวนสาธารณะ อย่างไรก็ตาม เขากลับถูกเจ้าหน้าที่ขอให้ออกจากพื้นที่ โดยให้เหตุผลว่ามีผลกระทบต่อภาพลักษณ์และความสงบเรียบร้อยของพื้นที่ พร้อมทั้งมีการขู่ว่าจะดำเนินการตามกฎหมายหากไม่ย้ายออก

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

นอกจากนั้น ศูนย์พักพิงส่วนใหญ่ยังไม่มีการจัดอบรมเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพที่เพียงพอสำหรับช่วยให้คนไร้บ้านสามารถกลับไปใช้ชีวิตตามปกติได้ การที่ไม่มีที่อยู่อาศัยเป็นหลักแหล่งยังทำให้เขาประสบอุปสรรคในการสมัครงานกับบริษัทที่มีกฎเกณฑ์เกี่ยวกับการระบุที่พักอาศัย ส่งผลให้เขาต้องอาศัยรายได้จากการเก็บของเก่าและรับจ้างทั่วไปเพื่อยังชีพ

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

การบังคับใช้กฎหมายต่อคนไร้บ้านมักไม่ชัดเจน พี่โต้งเคยถูกเจ้าหน้าที่ควบคุมตัวชั่วคราว โดยอ้างว่าทำผิดข้อหาขอทานในที่สาธารณะตามพระราชบัญญัติควบคุมการขอทาน พ.ศ. 2559 และประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 397 ว่าด้วยการรบกวนหรือก่อความเดือดร้อนรำคาญแก่ผู้อื่นทำให้พวกเขาถูกดำเนินคดีแทนที่จะได้รับความช่วยเหลือ

เรื่องราวชีวิต
Life Stories

หากภาครัฐมีมาตรการช่วยเหลือคนไร้บ้านอย่างเป็นระบบ และมีการบังคับใช้กฎหมายที่สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชน คนไร้บ้านอย่างพี่โต้งอาจมีโอกาสดำรงชีพที่พอกำไยที่มั่นคงและสามารถกลับมาใช้ชีวิตในสังคมได้ตามปกติ ชีวิตของเขาอาจไม่ต้องเผชิญกับความลำบากเช่นปัจจุบัน หากสังคมพร้อมเปิดพื้นที่รับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากทุกฝ่ายมากขึ้น ก็จะช่วยให้มีทางเลือกที่เหมาะสมและยั่งยืนกว่าเดิม

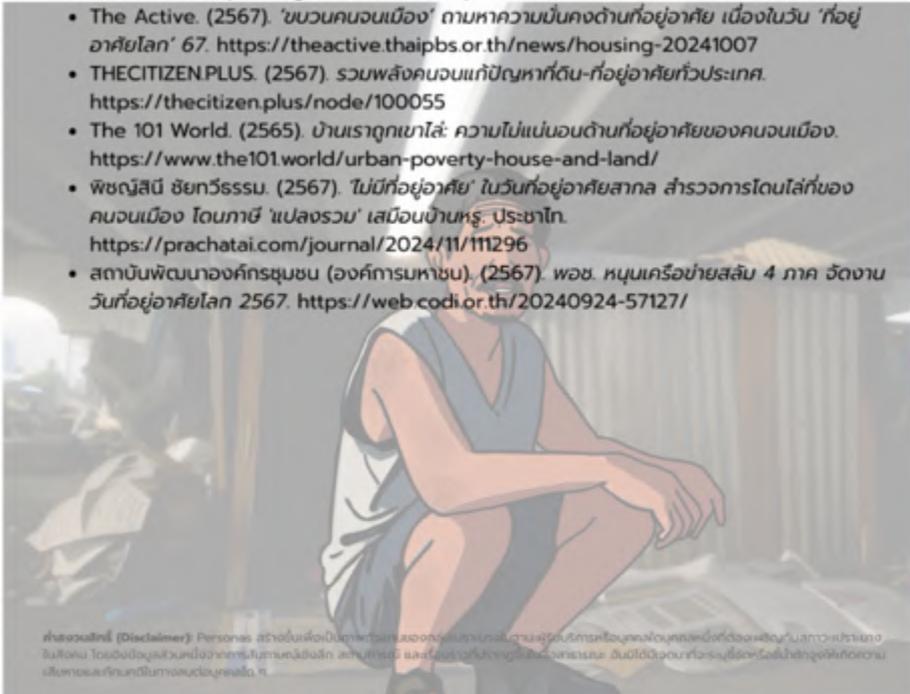
Journey Map
พี่โต้ง คนไร้บ้าน

Touch Points	Experiences
การมีที่อยู่อาศัย	<ul style="list-style-type: none"> ราคาที่อยู่อาศัยในเมืองสูงเกินไปทำให้ไม่สามารถเข้าถึงที่อยู่อาศัยที่เหมาะสมได้ แม้ว่าจะมีโครงการเช่าที่พักอาศัยราคาถูกจากการเคหะแห่งชาติ แต่กระบวนการสมัครและเงื่อนไขที่เข้มงวดทำให้คนไร้บ้านไม่สามารถเข้าถึงได้
การดีตราและการเลือกปฏิบัติต่อคนไร้บ้าน	<ul style="list-style-type: none"> สังคมมองว่าคนไร้บ้านเป็นผู้ที่สิ้นเปลืองชีวิตมากกว่าการมองว่าพวกเขาเป็นเหยื่อของโครงสร้างที่กดทับ และคนไร้บ้านมักถูกกีดกันจากบริการสาธารณะ เช่น โรงพยาบาล รวมทั้งถูกขับไล่ออกจากพื้นที่สาธารณะ เช่น สถานีรถไฟ
การบังคับใช้กฎหมาย	<ul style="list-style-type: none"> การตีความเพื่อบังคับใช้พระราชบัญญัติควบคุมการขอทาน พ.ศ. 2559 หรือแม้แต่ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 397 ว่าด้วยการรบกวนหรือก่อความเดือดร้อนรำคาญแก่ผู้อื่น ยืนยันอยู่กับดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่ทำให้เกิดความคลุ้มคลั่งในการบังคับใช้กับกลุ่มคนไร้บ้าน การขาดเอกสารยืนยันตัวตน (ทะเบียนบ้าน) ทำให้ขาดสิทธิที่จะเข้าถึงบริการสาธารณะ
ระบบช่วยเหลือคนไร้บ้าน	<ul style="list-style-type: none"> การสร้างที่อยู่อาศัยสำหรับคนไร้บ้านยังเป็นแนวคิดใหม่ในไทย ซึ่งยังไม่เห็นแนวทางที่เสนอที่อยู่อาศัยถาวรในราคาประหยัดให้เร็วที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ (Housing first) สำหรับบุคคลและครอบครัวที่ไร้บ้าน ก่อนที่จะทำการจัดหาและเชื่อมต่อกับบริการสนับสนุนคนไร้บ้านอื่น ๆ ต่อไปภายหลังเพื่อหลีกเลี่ยงการกลับไปสู่สถานะไร้บ้านอีกครั้ง ศูนย์พักพิงชั่วคราวสามารถรองรับจำนวนคนไร้บ้านได้จำกัด ทำให้ยังคงมีคนไร้บ้านจำนวนมากที่เข้าไม่ถึงบริการนี้ ยังขาดการพัฒนาและยกระดับทักษะอาชีพ (reskill/upskill) ให้คนไร้บ้านสามารถออกไปทำงานและใช้ชีวิตด้วยตนเองได้ตามปกติ

พีโต้ตั้ง คนไร้บ้าน

แหล่งอ้างอิง:

- ผู้ให้สัมภาษณ์. (2567, มีนาคม 11). คนไร้บ้าน. สัมภาษณ์.
- MGR Online. (2548). สัมภาษณ์โฆษกของ "พอช อีสาน" ดองเรื่องสินเชื่อบ้าน "บ้านมั่นคง" ลำปาง. <https://mgronline.com/daily/detail/9480000072965>
- The Active. (2567). 'ขบวนการคนเมือง' ถูกลดความมั่นคงด้านที่อยู่อาศัย เนื่องในวัน 'ที่อยู่อาศัยโลก' 67. <https://theactive.thaipbs.or.th/news/housing-20241007>
- THECITIZEN.PLUS. (2567). รวมพลังคนจนแก้ปัญหาที่ดิน-ที่อยู่อาศัยทั่วประเทศ. <https://thecitizen.plus/node/100055>
- The 101 World. (2565). บ้านเรากลับเขาโล่: ความไม่แน่นอนด้านที่อยู่อาศัยของคนเมือง. <https://www.the101.world/urban-poverty-house-and-land/>
- พิษณุสินี ชัยทวิธรรณ. (2567). 'ไม่มีที่อยู่อาศัย' ในวันที่อยู่อาศัยสากล สำรวจการโดนไล่ที่ของคนเมือง โดนทนาย 'แปลงรวม' เสมือนบ้านหรู. ประชาไท. <https://prachatai.com/journal/2024/11/111296>
- สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน). (2567). พอช. หนุนเครือข่ายสลัม 4 ภาค จัดงานวันที่อยู่อาศัยโลก 2567. <https://web.codi.or.th/20240924-57127/>

คำสงวนสิทธิ์ (Disclaimer) Personas สร้างขึ้นเพื่อเป็นตัวแทนของบุคคลและสถานการณ์ในชีวิตจริงที่เรากำลังศึกษาอยู่เท่านั้น เราไม่ได้ตั้งใจที่จะแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับบุคคลใด ๆ หรือองค์กรใด ๆ และเราขอสงวนสิทธิ์ในการใช้ข้อมูลนี้เพื่อวัตถุประสงค์ในการศึกษาเท่านั้น

1

การร่างกรณีศึกษาร่วมอย่างมีส่วนร่วม

2

การรับฟังเสียง

3

การลดความเหลื่อมล้ำด้วย การจัดสรรและกระจายทรัพยากร

มิติความยุติธรรมทางสังคม

10) พี่หล้า

ภารโรง ผู้อ่านไม่ออกเขียนไม่ได้

ยกระดับนิทรรศรรม สู่สังคมที่เป็นธรรม

ถอดรหัสเส้นทางชีวิตของกลุ่มเปราะบางที่อยู่ในกระบวนการยุติธรรม

พี่หล้า

ภารโรง
ผู้อ่านไม่ออกเขียนไม่ได้

U-10

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

พี่หล้าเป็นภารโรงที่อ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ ตัวเขาและภรรยาอาศัยอยู่ในชุมชนย่านหลังสถานศึกษาที่เขาทำงาน เขามักจะใช้มอเตอร์ไซค์คู่ใจคันเก่าเป็นยานพาหนะในการเดินทางไปทำงานเป็นประจำ

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

พี่หล้าต้องเผชิญกับปัญหาดถนนทางเข้าออกชุมชนที่มีสภาพชำรุดและ
ถูกซ่อมแซมซ้ำ ๆ มาเนิ่นกว่า 5 ปี ทำให้รถมอเตอร์ไซด์คู่ใจของเขามัก
เกิดอุบัติเหตุเสียหายและต้องซ่อมอยู่บ่อยครั้ง โดยเฉพาะในช่วงหน้า
ฝนที่ถนนเต็มไปด้วยน้ำและโคลนสลับ บางครั้งแม้พยายามระมัดระวัง
กลับไม่สามารถหลีกเลี่ยงการตกหลุมได้ ส่งผลให้พี่หล้าเกิดอุบัติเหตุ
บาดเจ็บและเปียกปอนจากการล้มลุกอยู่หลายครั้ง

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

พี่หล้าตัดสินใจไปร้องเรียนกับหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่ แต่ได้รับคำแนะนำ
จากเจ้าหน้าที่ให้จัดทำหนังสือร้องเรียนก่อน แล้วจึงจะสามารถยื่นเรื่องได้
อีกครั้ง ด้วยข้อจำกัดที่พี่หล้าอ่านเขียนไม่ได้ เขาจึงต้องระดมเงินจาก
ชาวบ้านในละแวกเดียวกันเพื่อว่าจ้างคนช่วยเขียนหนังสือร้องเรียนให้
หลังจากส่งเรื่องไปแล้ว เวลาผ่านไปกว่า 3 เดือนก็ยังไม่ได้รับแจ้งความคืบ
หน้าหรือข้อมูลตอบกลับ เมื่อพี่หล้าไปสอบถามอีกครั้ง เจ้าหน้าที่เพียงบอก
ว่าถนนเส้นนี้ไม่ได้อยู่ในแผนการดูแลของหน่วยงาน

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

วันหนึ่งระหว่างทางกลับบ้าน พี่หล้าสังเกตเห็นว่ามีการปรับปรุงถนนทางเข้าศูนย์การค้าแห่งใหม่ใกล้กับสถานศึกษา ทำให้เขาเกิดความสงสัยเกี่ยวกับกระบวนการตัดสินใจดำเนินโครงการในแผนพัฒนาท้องถิ่น เขาจึงไปตามผู้ใหญ่บ้านว่ามีการทำประชาคมหรือการเปิดรับฟังความคิดเห็นจากชุมชนหรือไม่ ผู้ใหญ่บ้านตอบว่ามีการประชาคมไปแล้ว แต่เขาไม่ได้รับเอกสารหรือข้อมูลเชิญเข้าร่วมกระบวนการดังกล่าว

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

เมื่อเห็นว่าการร้องเรียนไปยังหน่วยงานท้องถิ่นยังไม่ได้รับการแก้ไขอย่างเป็นรูปธรรม พี่หล้าจึงร่วมกับคนในชุมชนที่ได้รับผลกระทบอีกครั้ง วิทยุชุมชนในพื้นที่เสนอให้ช่วยกันถ่ายคลิปวิดีโอสะท้อนสภาพถนนที่มีหลุมบ่อและการสัญจรที่ไม่ปลอดภัย เพื่อเปรียบเทียบให้เห็นภาพอย่างชัดเจน เช่น การเดินบนถนนที่เต็มไปด้วยหลุมบ่อจนคล้ายกับอยู่บนพื้นผิวดวงจันทร์ จากนั้นได้นำคลิปดังกล่าวไปเผยแพร่บนสื่อสังคมออนไลน์ เพื่อสร้างการรับรู้ต่อสาธารณะ

เรื่องราวชีวิต
Life Stories

คลิปวิดีโอที่ถูกเผยแพร่ได้รับความนิยมอย่างกว้างขวางบนสื่อออนไลน์จนทำให้สื่อต่าง ๆ เข้ามานำเสนอข่าวในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง เหตุการณ์นี้นำไปสู่การที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเร่งเข้ามาดำเนินการซ่อมแซมถนนในที่สุด สื่อยังได้ทำการตรวจสอบเพิ่มเติมโดยการตรวจสอบพบว่าถนนเส้นดังกล่าวไม่ได้ถูกสร้างขึ้นตามมาตรฐานที่กำหนด

Journey Map
พีห์ฟ่า การโง
ผู้อ่านไม่ออกเขียนไม่ได้

Touch Points	Experiences
การมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนา	 <ul style="list-style-type: none"> หนังสือเชิญการมีส่วนร่วมในการประชุมส่งไปไม่ครอบคลุมประชาชนทุกกลุ่ม ทำให้บางกลุ่มในพื้นที่ขาดโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจเรื่องสำคัญของการพัฒนาตั้งแต่ต้น
การมีส่วนร่วมโดยการเรียนรู้	 <ul style="list-style-type: none"> การส่งคำร้องเรียนไปยังหน่วยงานรัฐในพื้นที่ต้องทำเป็นหนังสือ แต่เนื่องจากพีห์ฟ่าไม่สามารถอ่านเขียนได้ ทำให้เป็นอุปสรรคสำคัญต่อการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น
ความโปร่งใสในการบริหารจัดการภาครัฐ	 <ul style="list-style-type: none"> หน่วยงานภาครัฐยังไม่เปิดเผยข้อมูลอย่างเพียงพอและเข้าใจง่าย เช่น โครงการและงบประมาณที่ใช้ ส่งผลให้ประชาชนในพื้นที่ไม่สามารถติดตามหรือมีส่วนร่วมได้อย่างเต็มที่
การขยายตัวของสื่อสังคมออนไลน์	 <ul style="list-style-type: none"> การใช้สื่อสังคมออนไลน์ช่วยให้คนในพื้นที่สามารถสะท้อนปัญหาและเสียงของตนได้ในวงกว้าง แม้อาจไม่ได้เข้าถึงทุกคน แต่ก็ช่วยเปิดพื้นที่ให้ข้อคิดเห็นและประสบการณ์ของประชาชนถูกเผยแพร่มากขึ้น

พี่หล้า ภารโรง ผู้อ่านไม่ออกเขียนไม่ได้

แหล่งอ้างอิง:

- กรุงเทพธุรกิจ. (2567). 'เศรษฐา' สั่งสอบ ทูริตสร้างถนน กว่า 10 จังหวัดในอีสาน. <https://www.bangkokbiznews.com/politics/1104275>
- ไทยรัฐ (2567). ถนนบริเวณสี่แยกบ้านเปิด ขอนแก่น พังแล้วพังอีก สภาพเป็นหลุมเป็นแอ่งมีน้ำท่วมขัง. <https://www.thairath.co.th/newspaper/2810054>
- sanook. (2564). เขยิบดวงจันทร์ทุกวันเลย! สาวขอนแก่นแต่งเป็นนักบินอวกาศ ประชดถนนพังเป็นหลุมบ่อ. <https://www.sanook.com/news/8443738/>
- sanook. (2564). สาวนักบินอวกาศ ขอบคุนโซเซียลแชร์จนคลับดัง อบจ.ขอนแก่น สั่งซ่อมหลุมถนนเร็วทันใจ. <https://www.sanook.com/news/8444798/>

คำขอแจ้ง: (Disclaimer) Personas สร้างขึ้นเพื่อเป็นภาพตัวแทนของคนที่ปรากฏอยู่ในข่าว มิใช่เพื่อแสดงความคิดเห็นหรือข้อความใดๆที่อาจเป็นโทษแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่ง หรือเป็นการหมิ่นประมาทผู้อื่น หรือเป็นการก่อกวนความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ทั้งนี้ได้ใช้ข้อมูลทั้งหมดที่ได้มาจัดทำขึ้นโดยปราศจากการเก็บข้อมูลใด ๆ จากบุคคลใด ๆ

1

2

3

การสร้างการมีส่วนร่วมอย่างเหมาะสม

การรับแจ้ง

การลดความเหลื่อมล้ำด้วย การส่งเสริมและกระจายทรัพยากร

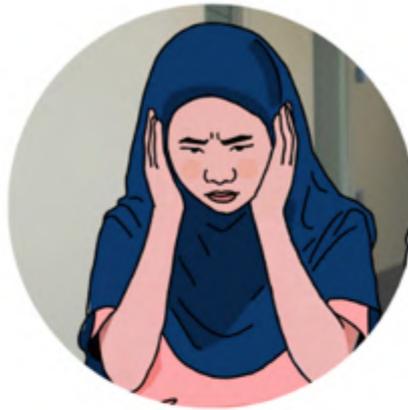
มีดีความยุติธรรมทางสังคม

11) ฟารีดา

เด็กกำพร้าจากเหตุการณ์ความรุนแรงภาคใต้

ยกระดับนิทรรศรรม สู่สังคมที่เป็นธรรม

ถอดรหัสเส้นทางชีวิตของกลุ่มเปราะบางที่อยู่ในกระบวนการยุติธรรม

ฟารีดา

เด็กกำพร้าจากเหตุการณ์
ความรุนแรงภาคใต้

U-11

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

ฟารีดา อายุ 15 ปี กำลังเรียนอยู่ชั้นมัธยมต้นในโรงเรียนชายแดนใต้ พ่อแม่ของเธอเสียชีวิตจากเหตุความไม่สงบในพื้นที่ แม้จะเป็นเด็กกำพร้า แต่เธอก็กลับไม่ได้รับการรับรองสถานะว่าเป็น “เด็กที่ได้รับผลกระทบโดยตรง” เนื่องจากในกระบวนการพิจารณาของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ต้องอาศัยการรับรองจากทั้ง 3 ฝ่าย คือ ทหาร ตำรวจ และฝ่ายปกครอง

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

ชื่อของฟารีดาจึงไม่เคยถูกบันทึกในระบบการเยียวยา ทำให้เธอกลายเป็นหนึ่งในเด็กกว่าพันคนที่**ไม่ได้รับสิทธิและการเยียวยาใด ๆ จากรัฐ** โดยเฉพาะทางด้านจิตใจ **ไม่เคยมีเจ้าหน้าที่รัฐเข้ามาสอบถามหรือดูแลเหมือนเด็กคนอื่น ๆ ที่สูญเสียผู้ปกครองจากเหตุการณ์เดียวกัน** เธอรู้สึกว่าคุณตัดสินด้วยข้อกล่าวหาที่ไม่มีโอกาสอธิบาย

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

การเผชิญกับเหตุการณ์รุนแรงที่ฟารีดาประสบ ส่งผลให้เธอต้องเผชิญกับความบอบช้ำทางจิตใจอย่างต่อเนื่อง แม้รัฐจะควรเป็นที่พึ่งในยามวิกฤต แต่ประสบการณ์ของฟารีดากลับสะท้อนว่า เธอ**ไม่ได้รับการรับฟังเรื่องราว** หรือการให้คำปรึกษาอย่างจริงจังจากผู้เกี่ยวข้อง **เด็กที่ถูกกล่าวหาว่า "ผิดฝั่ง"** มักไม่ได้รับการเยียวยาทางด้านจิตใจอย่างเพียงพอ ส่งผลให้ฟารีดาต้องเผชิญกับความกดดันและความรู้สึกโดดเดี่ยวในระยะยาว

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

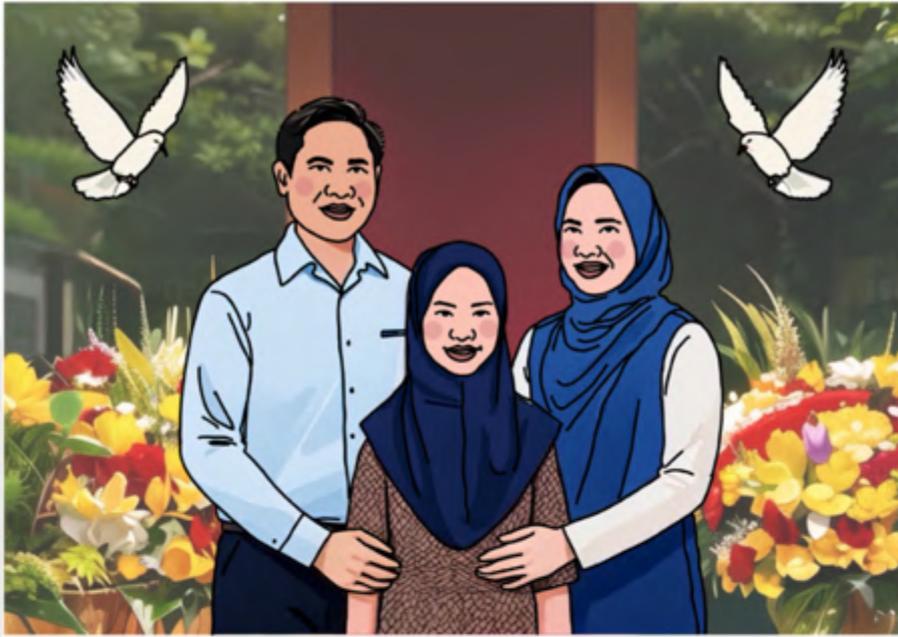
เมื่อฟาริดาต้องเผชิญกับการสูญเสียพ่อแม่และขาดแคลนทุนทรัพย์ในการเรียน เธอไม่ได้รับทุนการศึกษาที่มุ่งช่วยเหลือเด็กที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ ทำให้ในที่สุดเธอต้องออกจากโรงเรียน ระบบการศึกษาที่เคยเป็นความหวังในการสร้างอนาคตที่มั่นคงกลับกลายเป็นอุปสรรคที่ทำให้เธอขาดโอกาสในการเรียนรู้และพัฒนา

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

เมื่อไม่ได้อยู่ในระบบการศึกษา ฟาริดาพยายามหาหนทางในการฝึกทักษะอาชีพ แต่กลับไม่มีโอกาสเข้าร่วมโครงการฝึกอาชีพที่รัฐจัดขึ้นสำหรับเด็กกำพร้าที่ได้รับการรับรองสถานะ ทำให้เธอขาดโอกาสในการพัฒนาทักษะด้านอาชีพเหมือนกับเด็กคนอื่น ๆ ที่มีสิทธิ์เข้าร่วม

เรื่องราวชีวิต
Life Stories

ทุกวันนี้ ฟารีดา ยังคงฝันถึงห้องเรียน หนังสือ และชีวิตที่ไม่ต้องกังวลว่าจะ “ถูกลี้ม” เธอไม่อยากให้เด็กคนใดต้องถูกแยกออกจาก การดูแลและการคุ้มครอง เพียงเพราะสูญเสียพ่อแม่จากเหตุการณ์ ไม่สงบ ความยุติธรรมควรเป็นสิทธิที่ทุกคนเข้าถึงได้ โดยเฉพาะเด็ก ที่ไม่ได้มีโอกาสเลือกเส้นทางชีวิตของตนเองตั้งแต่แรก

Journey Map

ฟารีดา เด็กกำพร้าจากเหตุการณ์ ความรุนแรงภาคใต้

Touch Points

Experiences

การขาดความเป็น
ธรรมใน
กระบวนการ
ยุติธรรมและ
การบังคับใช้
กฎหมาย

- การเป็นเด็กกำพร้าจากสถานการณ์ความรุนแรง กว่าไม่ได้รับการพิสูจน์สถานะว่าเป็นเด็กที่ได้รับผลกระทบโดยตรง กล่าวคือ ไม่ได้รับการรับรอง 3 ฝ่าย จากรัฐ (ทหาร ตำรวจ และปกครอง) เนื่องจากถูกประเมินว่า พ่อแม่ของพวกเขาอาจมีส่วนเกี่ยวข้องกับ การก่อสถานการณ์ความรุนแรง ทำให้ฟารีดาไม่ถูกบันทึกข้อมูลในระบบการเยียวยา และไม่ได้รับการช่วยเหลือใดๆ จากรัฐ

ความยุ่งยากในการ
ฟ้องร้องในคดี
ปกครอง

- การฟ้องศาลปกครอง มีความยุ่งยากจากที่ต้องรวบรวมหลักฐานเอง ต้องเดินทางไปศาลที่อยู่ห่างไกลออกไป ใช้เวลาพิจารณานานและอาจจะถูกเพ่งเล็งจากเจ้าหน้าที่รัฐ

การขาดการกระจาย
โอกาสทาง
การศึกษา

- ต้องออกจากการศึกษาหลังจากพ่อแม่เสียชีวิตจากเหตุการณ์ความไม่สงบ
- เข้าไม่ถึงสิทธิและกลไกการเยียวยาที่เฉพาะเจาะจงสำหรับเด็กกำพร้าที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ไม่สงบในพื้นที่ชายแดนใต้

การขาดความ
ครอบคลุมของ
ระบบการคุ้มครอง
ทางสังคม

- ไม่ได้รับการเยียวยาและฟื้นฟูทางจิตใจที่เพียงพอจากหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้อง
- ขาดโอกาสในการพัฒนาทักษะและอาชีพเพื่อเตรียมความพร้อมในการประกอบอาชีพ ในอนาคตจากภาครัฐ

Neutral Experiences

Negative Experiences

พรีดา เด็กกำพร้าจากเหตุกาณ์ความรุนแรงภาคใต้

แหล่งอ้างอิง:

- กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.). (2566). เด็กกำพร้าชายแดนใต้: ผู้ตกหล่นจากระบบเยียวยาและการศึกษานานทางดิน. <https://research.eef.or.th/thitinob-komalnimit-orphan-southern-border/>
- ปาณิส โพธิ์ศรีวังชัย. (2565). อุปสรรคของเยาวชนชายแดนใต้ ในท่ามกลางความมั่นคง: ข้อมูลจากการสำรวจเยาวชน 2022. The 101 World. <https://www.the101.world/deepsouth-youth-obstacles/>
- เทใจดอกคอง. (2567). Life Hero ทุนลูกเหรียญเพื่อการศึกษาคุณภาพชีวิตเยาวชนจังหวัดชายแดนใต้2568. <https://taejai.com/th/project/chd-lifehero2025>
- The Active. (2566). ฟังเสียงจากชายแดนใต้: ยุติกฎหมายพิเศษ สร้างความเท่าเทียมเป็นธรรม. <https://theactive.thaipbs.or.th/data/southern-postelection-inequality>
- BBC Thai. (2561). ฟังเสียงเด็กกำพร้าจากความรุนแรงชายแดนใต้: ความแค้น ความหวัง และอนาคต. <https://www.bbc.com/thai/thailand-44572036>
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการเสริมสุขภาพ (สสส.). (2563). เหตุความไม่สงบ 3 จ.ชายแดนใต้ : เด็กและเยาวชนเสี่ยงหลุดระบบ. <https://www.thaihealth.or.th/เหตุความไม่สงบ-3-จ-ชายแดน/>
- สุวรา แก้วนุ้ย & สุภาภรณ์ พันีสนาฮี. (2558). สถานการณ์เด็กในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้: 11 ปี ของเด็กและเยาวชนในวังวนแห่งความรุนแรง. Deep South Watch. <https://deepsouthwatch.org/th/node/6656>

คำขอสงวนสิทธิ์ (Disclaimer) เนื้อหาในเล่มเป็นการนำเสนอของสำนักวิจัยเพื่อสร้างเสริมโอกาสและยกระดับคุณภาพชีวิตคนกลุ่มเปราะบาง มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา โดยอิงข้อมูลเชิงประจักษ์จากภาคประชาสังคมเชิงลึก สถานการณ์ และเสียงร้องเรียนจากผู้ได้รับผลกระทบ อันได้แก่ผู้ประสบเหตุความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

1
 การสร้างกรมที่ผู้ร่วม
 อย่างได้พบกัน

2
 กรมรับของอีก

3
 การลดความเหลื่อมล้ำด้วย
 กรมจัดสรรและกระจายทรัพยากร

มิติความยุติธรรมทางสังคม

12) ใบข้าว

เด็กในสถานพินิจ

ยกระดับนิทรรศรรม สู่สังคมที่เป็นธรรม

ถอดรหัสเส้นทางชีวิตของกลุ่มเปราะบางที่อยู่ในกระบวนการยุติธรรม

ใบข้าว

เด็กในสถานพินิจ

U-012

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

ใบข้าว เด็กหญิงอายุ 12 ปี อาศัยอยู่ในหมู่บ้านริมชายแดนซึ่งเคยมีโรงเรียนขนาดเล็กใกล้บ้าน แต่ต่อมาเมื่อมีการประกาศนโยบายควบรวมโรงเรียน ทำให้เธอและเด็กคนอื่น ๆ ต้องเดินทางไกลกว่าเดิมเพื่อไปเรียนในตัวอำเภอ ค่าใช้จ่ายในการเดินทางจึงกลายเป็นภาระสำคัญของครอบครัว โดยเฉพาะในช่วงที่พ่อมีรายได้ไม่แน่นอนและแม่กำลังตั้งครรภ์ส่งผลให้ใบข้าวไม่สามารถเรียนต่อได้จนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และหลุดออกจากระบบการศึกษา

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

เมื่อไม่ได้เรียนต่อ ใบข้าวเริ่มหันมาทำงานรับจ้างรายวันเพื่อช่วยแบ่งเบารภาระที่บ้าน แม้งานเหล่านี้จะมีรายได้ไม่สูงและไม่มั่นคง แต่ก็เป็นที่เลือกที่เธอทำได้ในขณะนั้น วันหนึ่งเธอได้รับการติดต่อจากชายในหมู่บ้านที่ชักชวนให้ช่วยขนส่งของ โดยเสนอค่าตอบแทนที่มากกว่าการทำงานทั่วไป ใบข้าวจึงตอบตกลงโดยไม่ทราบว่าการทำงานดังกล่าวมีความเสี่ยงที่จะเกี่ยวข้องกับขบวนการลักลอบค้ายาเสพติด

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

พื้นที่ที่ใบข้าวอาศัยอยู่ตั้งอยู่บนเส้นทางลำเลียงยาเสพติดจากชายแดนซึ่งทำให้เด็กและเยาวชนในชุมชนมักถูกชักชวนหรือดึงเข้ามามีส่วนร่วม **เกี่ยวข้อง** อีกทั้งกฎหมายกำหนดโทษต่อผู้เยาว์ไม่รุนแรงเท่ากับผู้ใหญ่ จึงกลายเป็นปัจจัยที่ทำให้เด็กและเยาวชนจำนวนหนึ่งถูกดึงเข้าไปอยู่ในความเสี่ยงมากขึ้น

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

ใบข้าวถูกจับกุมขณะล่าเสียงยา เจ้าหน้าที่ดำเนินคดีตามกฎหมายและส่งตัวเข้าสถานพินิจ แม่ในสถานพินิจจะมีการเตรียมความพร้อมบางด้านเพื่อคืนเยาวชนสู่สังคม แต่ในปัจจุบันยังขาดการนำแนวคิดเชิงจิตวิทยาและการพัฒนาศักยภาพที่สร้างแรงจูงใจเชิงบวกมาใช้ได้อย่างครอบคลุม อีกทั้งยังไม่มีระบบสนับสนุนหลังพ้นโทษที่เพียงพอ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการช่วยให้เยาวชนสามารถกลับคืนสู่สังคมได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

เมื่อออกจากสถานพินิจ ใบข้าวถูกชักชวนให้กลับไปทำงานเดิมอีกครั้ง แม้ว่าเธอจะทราบภายหลังว่างานนั้นเกี่ยวข้องกับการล่าเสียงยา แต่ด้วยความที่เป็นเยาวชน เธอคิดว่าไม่ได้ก่ออันตรายโดยตรงเพราะไม่ได้เสพหรือใช้ยา อย่างไรก็ตาม ใบข้าวตัดสินใจทำงานต่อเพื่อแลกกับรายได้ที่จำเป็นต้องใช้สำหรับตนเองและครอบครัว สุดท้ายเธอถูกจับกุมอีกครั้งและถูกส่งกลับเข้าสถานพินิจ

เรื่องราวชีวิต
Life Stories

ใบข้าวนั่งครุ่นคิดอยู่ในสถานพินิจ เธออดย้อนคิดไม่ได้ว่าหากยังคงมีโรงเรียนอยู่ใกล้บ้าน เธออาจมีโอกาสในชีวิตที่ดีกว่านี้ ขณะเดียวกัน เธอหวังว่าหากภาครัฐให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่อย่างจริงจัง เธอและเด็กคนอื่น ๆ อาจไม่ต้องกลายเป็นผู้ได้รับผลกระทบจากขบวนการที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดกฎหมาย

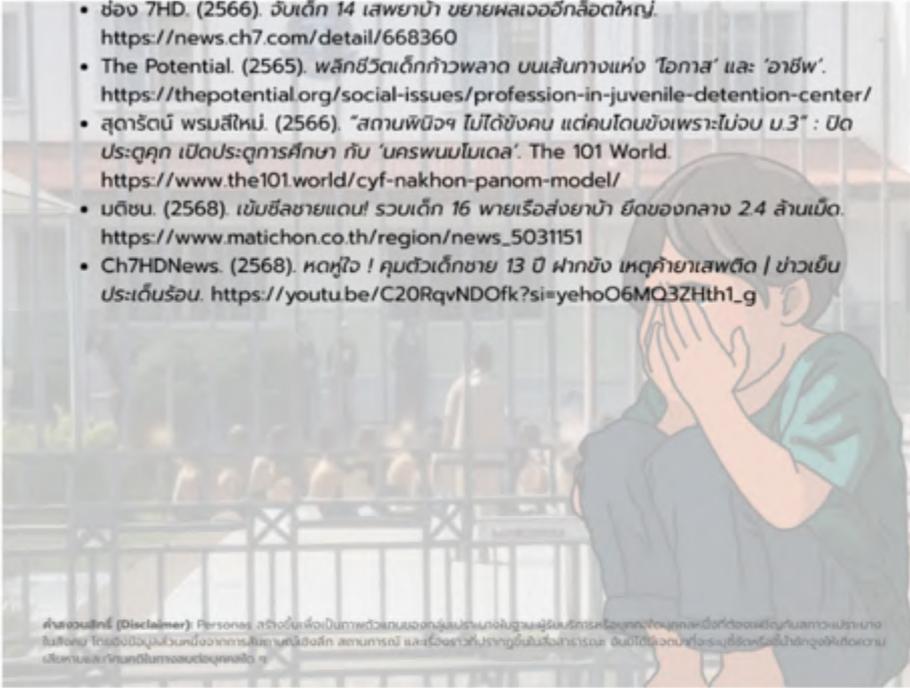
Journey Map
ใบข้าว เด็กในสถานพินิจ

Touch Points	Experiences
ระบบการศึกษา	<ul style="list-style-type: none"> ☹️ ความเหลื่อมล้ำด้านการศึกษาเป็นอุปสรรคสำคัญ เด็กในชนบทจำนวนมากต้องเผชิญกับข้อจำกัด โดยเฉพาะจากการยุบรวมโรงเรียนขนาดเล็ก เนื่องจากภาครัฐต้องการลดค่าใช้จ่าย แต่ผลที่เกิดขึ้นคือเด็กต้องเดินทางไกลขึ้น ส่งผลต่อโอกาสการศึกษา (สะท้อนปัญหาการกระจายโอกาส) ☹️ ความยากจนของครอบครัวทำให้ค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาเป็นภาระ เด็กบางส่วนต้องหยุดเรียนกลางคัน (สะท้อนข้อจำกัดของระบบการสนับสนุนด้านการศึกษา)
การปราบปรามยาเสพติด	<ul style="list-style-type: none"> ☹️ การดำเนินนโยบายด้านการปราบปรามยาเสพติดในพื้นที่ชายแดน แม้จะมีเป้าหมายเพื่อความปลอดภัย แต่ส่งผลให้เยาวชนบางส่วนที่อาศัยในพื้นที่ดังกล่าวถูกดึงเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดโดยไม่ตั้งใจ ☹️ การใช้พื้นที่ชายแดนเป็นเส้นทางลำเลียงยาเสพติด ทำให้เยาวชนที่อาศัยอยู่มีความเสี่ยงที่จะเข้าไปเกี่ยวข้องกับกระบวนการดังกล่าว
การเตรียมความพร้อมในการคืนเยาวชนสู่สังคม	<ul style="list-style-type: none"> ☹️ ระบบช่วยเหลือและฟื้นฟูยังไม่เพียงพอ มาตรการสนับสนุนหลังพ้นโทษยังไม่ครอบคลุม ทำให้เยาวชนที่เคยมีประวัติอาจกลับไปเผชิญกับความยากลำบากในการหางานและปรับตัวในสังคม ☹️ การขาดแนวคิดเชิงจิตวิทยาและการพัฒนาศักยภาพที่เหมาะสม ทำให้เยาวชนในสถานพินิจอาจไม่ได้รับการฟื้นฟูและเตรียมความพร้อมอย่างเต็มที่ ☹️ เยาวชนที่เคยอยู่ในสถานพินิจ เมื่อออกมาแล้วมักเผชิญกับการตีตราจากสังคม ทำให้โอกาสในการกลับไปใช้ชีวิตปกติหรือการหางานที่มั่นคงเป็นเรื่องยาก

ใบข่าว เด็กในสถานพินิจ

แหล่งอ้างอิง:

- สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดนครราชสีมา. (2566). *ปส.ภาค3 ห่วงสถานการณ์ยาเสพติด ชายแดน 8 จว.อีสาน หลังมีการรื้อวโหละลักเข้าประเทศต่อเนื่อง*. NBT Connxt. <https://thainews.prd.go.th/thainews/news/view/406176/?bid=1>
- ช่อง 7HD. (2566). *จนเด็ก 14 เสพยาบ้า ขยายผลเจออีกล็อตใหญ่*. <https://news.ch7.com/detail/668360>
- The Potential. (2565). *พลิกชีวิตเด็กก้าวพลาด บนเส้นทางแห่ง 'โอกาส' และ 'อาชีพ'*. <https://thepotential.org/social-issues/profession-in-juvenile-detention-center/>
- สุดารัตน์ พรหมสีใหม่. (2566). *"สถานพินิจฯ ไม่ได้ขังคน แต่คนโดนขังเพราะไม่จบ ม.3" : ปิดประตู เปิดประตูการศึกษา กับ 'นครพนมโมเดล'*. The 101 World. <https://www.the101.world/cyf-nakhon-panom-model/>
- มติชน. (2568). *เขมรซีลชายแดน! รวบเด็ก 16 พายเรือส่งยาบ้า ยึดของกลาง 2.4 ล้านเม็ด*. https://www.matichon.co.th/region/news_5031151
- Ch7HDNews. (2568). *หดหู่ใจ ! คุณตัวเด็กชาย 13 ปี ผ่าก้าง เหตุค้ายาเสพติด | ข่าวเย็น ประเด็นร้อน*. https://youtu.be/C20RqvNDOfk?si=yehoO6MQ3ZHth1_g

คำเตือนพิเศษ (Disclaimer): Personas ล้วนขึ้นชื่อในการใช้ข้อมูลของกรมราชทัณฑ์และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อวัตถุประสงค์ในการศึกษาวิจัยทางสังคมศาสตร์เท่านั้น และไม่ได้อ้างอิงถึงชื่อจริงของบุคคลใด ๆ ในสื่อมวลชน โดยผู้จัดทำมีเจตนาที่จะเคารพสิทธิ สถานการณ์ และชื่อเสียงของหน่วยงานราชการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาข่าวนี้เป็นอย่างสูงที่สุด

1
 การร่างกรมที่ผู้ร่วม
 อย่างเสนอหน้ากัน

2
 มรรธินจงอักษร

3
 การแสดงความเห็นส่วนตัว
 การชี้แจงและกระตือรือร้นพิจารณา

มติความยุติธรรมทางสังคม

13) สนิ๊ก

ผู้ต้องขัง LGBTQ+

ยกระดับนิทรรศการ สู้สังคมที่เป็นธรรม

ถอดรหัสเส้นทางชีวิตของกลุ่มเปราะบางที่อยู่ในกระบวนการยุติธรรม

สนิ๊ก

ผู้ต้องขัง LGBTQ+

U-13

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

สนิ๊ก LGBTQ+ อายุ 25 ปี ผู้ต้องขังที่มีความหลากหลายทางเพศ ถูกส่งตัวเข้าเรือนจำชายทันทีที่ถูกควบคุมตัว เนื่องจากเอกสารราชการยังระบุข้อมูลตามเพศกำเนิด แม้ว่าภายนอกเธอจะแสดงออกเป็นหญิงเต็มตัว การจัดกลุ่มผู้ต้องขังในลักษณะนี้ทำให้ สนิ๊ก **รู้สึกไม่ปลอดภัย** และสะท้อนถึงข้อจำกัดของระบบที่ยังไม่สามารถรองรับอัตลักษณ์และ **เพศสภาพ** ที่แท้จริงของเธอได้อย่างเหมาะสม

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

ในเรือนจำ สนิ๊กถูกจัดให้อยู่ร่วมกับผู้ต้องขังชาย โดยยังไม่มีมาตรการรองรับที่เหมาะสมต่อผู้ต้องขังที่มีความหลากหลายทางเพศสภาพแวดล้อมดังกล่าวทำให้เธอรู้สึกกดดันและไม่มั่นคงทางจิตใจ เนื่องจากมีความกังวลเกี่ยวกับความปลอดภัยและความเสี่ยงที่จะถูกละเมิดทางเพศ ส่งผลให้สนิ๊กเลือกที่จะเก็บตัวเงียบ และไม่กล้าใช้พื้นที่ส่วนกลางร่วมกับผู้ต้องขังคนอื่น ๆ อย่างเต็มที่

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

ในเรือนจำยังไม่มี การจัดหาออร์โอมหรือยาที่จำเป็นสำหรับผู้ต้องขังที่มีความหลากหลายทางเพศ รวมถึงสิ่งของที่เป็นความต้องการเฉพาะด้าน เช่น เครื่องใช้ส่วนตัวหรือเสื้อผ้าเฉพาะกลุ่ม แม้สนิ๊กจะพยายามยื่นคำร้องเพื่อขอรับการสนับสนุนด้านสุขภาพที่เหมาะสม แต่ก็ไม่ได้รับการตอบสนอง เนื่องจากยังไม่มี การจัดสรรงบประมาณในส่วนนี้ โดยเฉพาะ

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

แม้เรียนจำบางแห่งจะมีมาตรการแยกผู้ต้องขังข้ามเพศ แต่ในความเป็นจริง ยังไม่ใช่ทุกเรือนจำที่ดำเนินการเช่นนั้น เรือนจำที่สุนัขถูกส่งเข้าไปไม่มีห้องแยกเฉพาะ หรือเจ้าหน้าที่ที่ผ่านการอบรมด้านมาตรฐานการดูแลผู้ต้องขังที่มีความหลากหลายทางเพศ (SOPs) อย่างเพียงพอ ทำให้เห็นข้อจำกัดที่ว่านโยบายที่กำหนดไว้ยังไม่ครอบคลุม และไม่สามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างเท่าเทียมในทุกพื้นที่

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

สุนัขถูกกำหนดให้ต้องตัดผมสั้นตามระเบียบของนักโทษชาย แม้ว่าเธอจะไม่เห็นด้วยเพราะรู้สึกที่ไม่สอดคล้องกับอัตลักษณ์และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเธอเอง เธอจึงพยายามยื่นคำร้องต่อเจ้าหน้าที่ แต่ได้รับคำชี้แจงว่าการปฏิบัติดังกล่าวเป็นไปตามข้อกำหนดของระเบียบเรือนจำ และไม่สามารถผ่อนผันให้ผู้ต้องขังรายบุคคลได้ ยกเว้นกรณีที่มีกฎระเบียบเฉพาะรองรับ

เรื่องราวชีวิต
Life Stories

ประสบการณ์การถูกจำคุกครั้งนี้ทำให้สฎิษณ์ถึงข้อจำกัดในการรองรับผู้ต้องขังที่มีความหลากหลายทางเพศในระบบเรือนจำไทย แม้ว่าสังคมไทยจะมีพัฒนาการในการเปิดรับความหลากหลายทางเพศมากขึ้น แต่ในทางปฏิบัติ ด้านกระบวนการยุติธรรมและระบบราชทัณฑ์ยังไม่ครอบคลุมเพียงพอ สฎิษณ์จึงมองว่าหากมีการขยายแนวปฏิบัติจากเรือนจำบางแห่งที่มีการจัดการแยกแดนและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับผู้ต้องขัง LGBTQ+ ไปใช้ในทุกระบบเรือนจำ จะช่วยสร้างมาตรฐานที่เท่าเทียมและปลอดภัยมากขึ้น

Journey Map
สฎิษณ์ ผู้ต้องขัง LGBTQ+

Touch Points	Experiences
การจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง	<ul style="list-style-type: none"> ☹️ ในปีปัจจุบัน การจัดจำแนกผู้ต้องขังในเรือนจำไทยส่วนใหญ่ยังยึดตามเพศกำเนิด ผู้ต้องขังข้ามเพศ (Transgender) ที่มีเพศกำเนิดเป็นชาย แต่แสดงออกหรือใช้ชีวิตเป็นหญิง จะถูกจัดให้อยู่ร่วมกับผู้ต้องขังชาย ซึ่งอาจสร้างความเสี่ยงต่อการถูกละเมิดทางเพศ ☹️ ผู้ต้องขังข้ามเพศยังคงถูกกำหนดให้ปฏิบัติตามระเบียบของนักโทษชาย เช่น การตัดผมสั้น ซึ่งไม่สอดคล้องกับอัตลักษณ์ทางเพศของตนเอง ☹️ มาตรการด้านมาตรฐานการปฏิบัติที่เหมาะสมกับผู้ต้องขังที่มีความหลากหลายทางเพศ (SOPs) มีเพียงบางเรือนจำที่เริ่มนำมาใช้ ทำให้ยังไม่ครอบคลุมทั่วประเทศ
การจัดสภาพแวดล้อมของเรือนจำ	<ul style="list-style-type: none"> ☹️ เรือนจำส่วนใหญ่ยังไม่มียุ้งหรือห้องแยกเฉพาะสำหรับผู้ต้องขังที่มีความหลากหลายทางเพศ ☹️ การอยู่ร่วมกับผู้ต้องขังชายในสภาพแวดล้อมเดียวกัน เช่น เรือนนอนหรือห้องอาบน้ำ ทำให้เกิดความกังวลต่อความปลอดภัยและความเป็นส่วนตัว
การจัดบริการด้านสุขภาพในเรือนจำ	<ul style="list-style-type: none"> ☹️ ผู้ต้องขังข้ามเพศยังขาดการสนับสนุนด้านสุขภาพเฉพาะ เช่น การเข้าถึงฮอร์โมนที่จำเป็น หรืออุปกรณ์ดูแลสุขภาพเฉพาะกลุ่ม ☹️ ในเรือนจำส่วนใหญ่ยังไม่มียุ้งบริการให้คำปรึกษาทางจิตสังคมหรือการสนับสนุนสุขภาพจิตที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้ต้องขัง LGBTQ+

สนธิสัญญา ผู้ต้องขัง LGBTQ+

แหล่งอ้างอิง:

- ศูนย์กัญชงกัญชาเพื่อสิทธิมนุษยชน. (2568). เสี่ยงจาก "สทพร" ผู้ต้องขัง LGBTQ+ ถูกคุกคามทางเพศ หลังถูกย้ายมาเรือนจำบางขวาง. <https://tlhr2014.com/archives/74524>
- Thai PBS. (2567). เปิดชีวิตหลังกำแพงคุก ผู้ต้องขัง "กลุ่มหลากหลายทางเพศ". <https://www.thaipbs.or.th/news/content/343182>
- The MATTER. (2566). 'ทำทุกอย่างเพื่อรักษาตัวตนที่เป็นหญิง': ชีวิตของผู้หญิงข้ามเพศในเรือนจำชาย. <https://thematter.co/social/transwoman-in-thai-prison/235073>
- The Standard. (2566). เปิด 'คุกคลองเปรม': ส่องมาตรการปฏิบัติต่อ ผู้ต้องขังข้ามเพศ. <https://thestandard.co/klong-prem-lgbtqia-prisoners/>
- มติชนออนไลน์. (2567). ความเท่าเทียมในทรงขัง: เปิดโลกนักโทษข้ามเพศ ชีวิตหลังกำแพง 'แดน LGBTQ+'. https://www.matichon.co.th/prachachuen/news_4722079
- ใจเอื้อ ชีรานนท์. (ม.ป.ป.). การปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดเพศที่สามในเรือนจำ. ราชพฤกษ์วิทยาและการบริหารงานยุติธรรม. <http://www.nathee-chitsawang.com/การปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดเพศที่สามในเรือนจำ>
- HAND SE. (2567). ไม่มีรังสีรังในดินแดนที่ถูกจองจำ. https://hand.co.th/blog/seethinkcen_202406_Prisonersrights

คำเตือน (Disclaimer): Personas ล้วนขึ้นชื่อเป็นภาพตัวแทนของกลุ่มประชากรที่มีความหลากหลายทางเพศที่อาจมีประสบการณ์หรือความรู้สึกแตกต่างกันไป โปรดใช้วิจารณญาณในการอ่านและอ้างอิงข้อมูลข่าวสาร และโปรดระมัดระวังการตีความข้อมูลที่มีอยู่ด้วยความเป็นกลางและกันภัยในทางลบด้วยทุกครั้ง

1
 การสร้างกรมผู้ต้องขัง
 อย่างเหมาะสม

2
 การรับจองจำ

3
 การลดความเหลื่อมล้ำด้วย
 การยุติธรรมและทรัพยากร

มติความยุติธรรมทางสังคม

14) พี่เหมียว

ผู้พันโทษหญิง

ยกระดับนิทรรศรรม สู่สังคมที่เป็นธรรม

ถอดรหัสเส้นทางชีวิตของกลุ่มเปราะบางที่อยู่ในกระบวนการยุติธรรม

พี่เหมียว

ผู้พันโทษหญิง

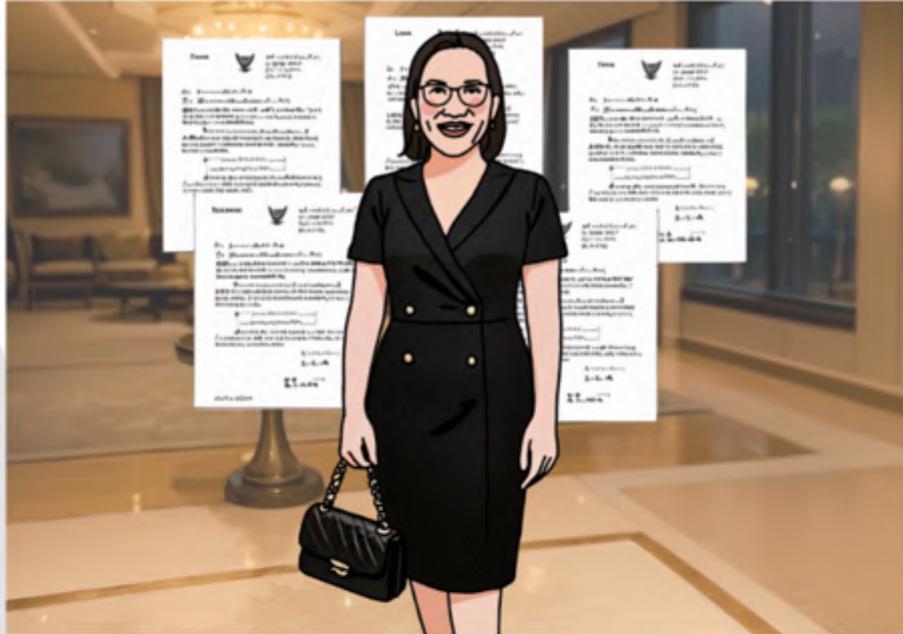
U-14

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

พี่เหมียวเติบโตมาในครอบครัวของชนชั้นกลางต่างจังหวัดที่ใช้ชีวิตเรียบง่าย พ่อของเธอรับราชการครู ในขณะที่แม่เปิดร้านขายของชำ แม่ครอบครัวของเธอจะไม่ได้ร่ำรวยแต่ก็สามารถใช้ชีวิตได้ โดยไม่ยากลำบากเช่นเดียวกับครอบครัวชนชั้นกลางทั่วไป

เรื่องราวชีวิต
Life Stories

ภายหลังจากที่เธอจบการศึกษาชั้น ม. 6 เธอจึงตัดสินใจเข้ามาเรียนต่อปริญญาตรีและหางานทำในกรุงเทพเพื่อหลีกเลี่ยงจากความจำเจของวิถีชีวิตในชนบท พี่เหมียวไฟฝันถึงชีวิตที่กรุงเทพฯ มีเงินใช้ไม่ขาดมือ **ความปรารถนา**นี้กลายเป็นต้นตอของความหลงใหลในวัตถุทำให้เธอขาดความยับยั้งชั่งใจในการใช้เงิน จนไม่ฟังคำเตือนจากคนรอบข้าง เธอจึงตัดสินใจทำผิดพลาดจนถูกนายจ้างแจ้งความดำเนินคดีปลอมแปลงเอกสารเพื่อยักยอกทรัพย์สิน

เรื่องราวชีวิต
Life Stories

วันแรกที่เข้าเรือนจำ พี่เหมียวกลัวจนร้องไห้ ทำให้เธอรู้สึกหนักหน่วงถึงความผิดพลาดที่ตนเองได้กระทำมาทั้งหมด ทุกคืนเธอได้แต่นอนร้องไห้อยู่ในมุมเล็ก ๆ ของ **ห้องขังที่แออัด** เพราะกังวลถึงชีวิตในเรือนจำและอนาคตของเธอต่อจากนี้ โดยการเข้าถึงนักจิตวิทยาในการช่วยบำบัดและลดความกังวลนั้น ไม่ใช่เรื่องง่าย

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

ชีวิตในเรือนจำในฐานะของผู้ต้องขังหญิงทำให้เธอได้รู้จักความเหลื่อมล้ำในรูปแบบใหม่ โดยผู้ต้องขังที่มีฐานะสามารถใช้เงินซื้อความสะดวกสบาย ซึ่งเป็นสิ่งที่หาได้ยากในเรือนจำ เช่น การจ้างผู้ต้องขังคนอื่นให้ซักผ้า พับผ้าห่ม เก็บที่นอน และทำเวรทำความสะอาด ซึ่งต่างจากผู้ต้องขังที่ไร้ญาติขาดมิตรหรือครอบครัวมีฐานะยากจนที่การได้ทานขนมสักชิ้น ได้ใส่รองเท้าแตะดี ๆ ลึกคู่มิว่าเป็นเรื่องยากลำบาก

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

ความเหลื่อมล้ำในเรือนจำยังรวมถึงโอกาสในการเข้าถึงโครงการฝึกอบรมอาชีพต่าง ๆ ที่มักมีโควตาอยู่อย่างจำกัดซึ่งสัมพันธ์กับระบบอุปถัมภ์และชนชั้นในเรือนจำ เนื่องจากโอกาสในการเข้าถึงส่วนใหญ่มักตกเป็นของนักโทษที่เป็นผู้ช่วยงานในเรือนจำ การฝึกอบรมเหล่านี้ไม่เพียงแต่ส่งผลต่อการประเมินพิจารณาเลื่อนชั้นของนักโทษ กว่ยังเป็นแสงแห่งความหวังที่ผู้ต้องขังตั้งใจให้เป็นเส้นทางอาชีพใหม่หลังจากที่พวกเขาพ้นโทษออกจากเรือนจำ

เรื่องราวชีวิต
Life Stories

ประสบการณ์ที่ผ่านมาในเรือนจำเป็นเสมือนเครื่องเตือนใจที่คอยบอกให้พี่เหมียวใช้ชีวิตอย่างรอบคอบ ในทุก ๆ ครั้งก็เธอหวนนึกถึงเรื่องราวเหล่านั้น เธอได้แต่หวังว่ามันคงจะดีไม่น้อยถ้าเพื่อนผู้ต้องขังคนอื่น ๆ มีโอกาสในการเข้าถึงโครงการฝึกอบรมอาชีพ ดังเช่นที่เธอโชคดีได้รับโอกาสจากโครงการตั้งต้นดีของสถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย หรือแม้แต่การอบรมอื่นที่นำไปสู่การจ้างงานจริงโดยเชิญภาคเอกชนที่ต้องการแรงงานมาจัดอบรม และทำข้อตกลงความร่วมมือเพื่อเตรียมความพร้อมทางด้านอาชีพและรับประกันโอกาสการจ้างงานให้กับผู้พ้นโทษ

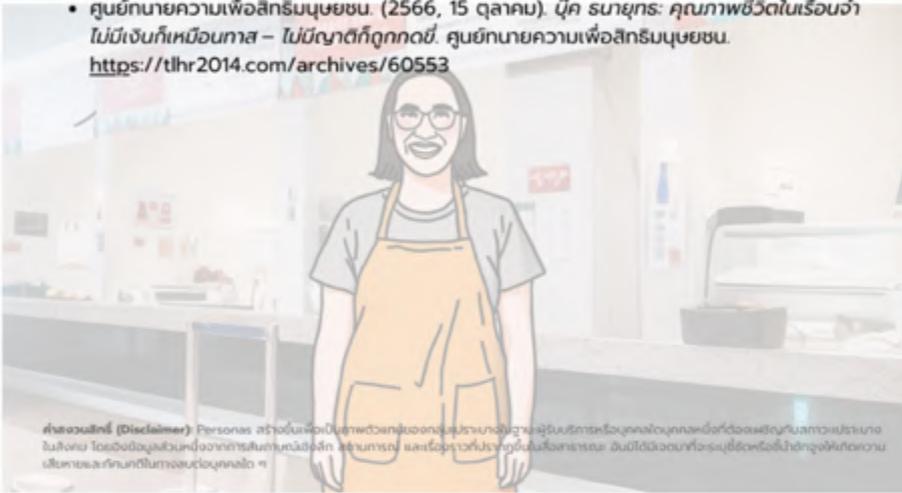
Journey Map
พี่เหมียว ผู้พ้นโทษหญิง

Touch Points	Experiences
ระบบแยกผู้ต้องขังตามสถานะคดี	<ul style="list-style-type: none"> มองผู้ต้องขังเป็นคนคิดกันก็โดยไม่รู้คิดหลักสิบนับฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ ทำให้ถูกปฏิบัติเหมือนนักโทษทั้งที่ยังอยู่ระหว่างพิจารณาคดี
สภาพความเป็นอยู่ในห้องขัง	<ul style="list-style-type: none"> ต้องอยู่ในห้องขังที่แออัดเกินมาตรฐาน ไม่มีพื้นที่ส่วนตัว
ความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงทรัพยากร	<ul style="list-style-type: none"> ระบบบริการในเรือนจำเปิดช่องให้เงินซื้อความสะดวกได้ งบประมาณและทรัพยากรไม่เพียงพอต่อจำนวนผู้ต้องขัง เช่น การจัดสรรของใช้ในชีวิตประจำวันที่จำเป็นต่าง ๆ
การเข้าถึงโครงการฝึกอาชีพ และโอกาสในการฟื้นฟูและเตรียมตัวกลับสู่สังคม	<ul style="list-style-type: none"> โครงการฝึกอาชีพ มีโควตาจำกัดเฉพาะบางกลุ่ม ทำให้มีโอกาสในการเข้าถึงยาก และไม่เป็นระบบทั่วหน้า ยังมีโครงการฝึกอบรมที่นำไปสู่การจ้างงานจริงไม่มากทำให้หลายโครงการที่อบรมไปแล้วไม่ถูกนำความรู้และทักษะไปใช้จริง

พี่เหมียว ผู้พันโทษหญิง

แหล่งอ้างอิง:

- ผู้ให้สัมภาษณ์. (2568, พฤษภาคม 14). ผู้พันโทษหญิง. สืบจาก <https://knowledge.tijthailand.org/article/detail/restart-academy-interview>
- สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย. (2566). *เบื้องหลังโรงเรียน "ตั้งต้นดี" [บทสัมภาษณ์]*. สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย. <https://knowledge.tijthailand.org/article/detail/restart-academy-interview>
- ธารริน อุดยานนท์กสิส, ทรัพย์แหยม, ดวงสุดา & กิตติวัฒน์นนท์. (2567, 28 มิถุนายน). *ตั้งต้นดี | Restart Academy โรงเรียนสำหรับผู้พันโทษ มากกว่าฝึกอาชีพ แต่ฝึกทักษะชีวิต-จิตใจให้ตั้งต้นใหม่ได้จริง ๆ*. Read The Cloud. <https://readthecloud.co/restart-academy/>
- โพรศรี รังษิณี, ป. (2564, 19 เมษายน). *เรื่องเล่าจากเรือนจำหญิง "อยู่ในนี้ เจ็บหนึ่งมากก็มีค่า"*. The 101 World. <https://www.the101.world/life-in-prison/>
- ศูนย์กัญชวลายเพื่อสิทธิมนุษยชน. (2566, 15 ตุลาคม). *นุศ รณายุทธ: คุณภาพชีวิตในเรือนจำไม่มีเงินก็เหมือนทาส - ไม่มีญาติก็ถูกกดขี่*. ศูนย์กัญชวลายเพื่อสิทธิมนุษยชน. <https://tlhr2014.com/archives/60553>

คำเตือนสิทธิ์ (Disclaimer) Personas สร้างขึ้นเพื่อเป็นสื่อตัวแทนของบุคคลจริงบางส่วน ผู้ใช้บริการต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบที่วางไว้ของพันธมิตรทางธุรกิจและหน่วยงานในสังคม โดยต้องไม่ละเมิดหรือทำร้ายสิทธิส่วนบุคคล สิทธิการงาน และเรื่องราวที่ปรากฏในสื่อสิ่งสารคดี อันมิได้มีเจตนาที่จะระบุชื่อหรือละเมิดสิทธิส่วนบุคคลหรือความเสียหายและกีดกันในทางออนไลน์ ใดๆ

1

2

3

การระดมทุนเพื่อช่วยเหลือผู้พันโทษหญิง

การรับบริจาคเงิน

การลดความเหลื่อมล้ำด้วย การวิจัยและนวัตกรรม

มิติความยุติธรรมทางสังคม

15) พี่โป่ง

ผู้พันโทษชาย

ยกระดับนิทรรศรรม สู่สังคมที่เป็นธรรม

ถอดรหัสเส้นทางชีวิตของกลุ่มเปราะบางที่อยู่ในกระบวนการยุติธรรม

พี่โป่ง

ผู้พันโทษชาย

U-15

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

พี่โป่งเป็นคณหนึ่งที่มีความฝันเหมือนกับคณทั่วไป เขาคอยกมีบ้าน มีรถ มีครอบครัวที่อบอุ่น และมีเงินเลี้ยงดูลูกให้เรียนจบตามทีหวังไว้ ด้วยเป้าหมายเหล่านี้ พี่โป่งจึงมุ่งมั่นทำงานอย่างหนัก แต่เมื่อความเหนื่อยล้าสะสม เขากลับตัดสินใจผิดพลาดหันไปพึ่งพายาเสพติด จนนำไปสู่การถูกจับและยึดทรัพย์สินในข้อหาเมียาเสพติดไว้ในครอบครอง ก่อนจะถูกส่งตัวเข้าเรือนจำ

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

แม้สถานะของเขาจะอยู่ระหว่างการพิจารณาคดี แต่เขาก็กลับถูกปฏิบัติและเหมารวมว่าเป็นนักโทษที่ถูกตัดสินคดีว่ามีความผิด โดยให้ไปอยู่ร่วมกับนักโทษคนอื่น ซึ่งแม้ในเรือนจำจะมีมาตรการรักษาความสงบเรียบร้อย แต่การรับรองสวัสดิภาพและความปลอดภัยในเรือนจำยังคงเป็นเรื่องห่างไกล บ่อยครั้งมีการยกพวกทะเลาะวิวาทระหว่างบ้านต่าง ๆ ภายในเรือนจำ ทำให้คนที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องต้องเดือดร้อนได้รับผลกระทบไปด้วย รวมถึงคนที่อยู่ระหว่างการพิจารณาคดีโดยที่ยังไม่ถูกตัดสินว่ากระทำผิดอย่างเขา

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

การเจ็บป่วยในคุกเป็นเหมือนฝันร้ายของผู้ต้องขังทุกคน รวมไปถึงตัวของพี่โป่งเองที่ถึงแม้จะได้รับความไว้วางใจให้เป็นผู้ช่วยงานในเรือนจำที่หลายคนคิดว่ามีสิทธิพิเศษ แต่เขาก็กังต้องเผชิญกับปัญหาของระบบการรักษาในเรือนจำที่ล่าช้า ตั้งแต่กระบวนการคัดกรองโรคที่ผู้ต้องขังต้องคอยช่วยเหลือสอดส่องกันเอง ประกอบกับผู้คุมต้องทำการคัดกรองอย่างเข้มงวดเพื่อป้องกันผู้ต้องขังทำการหลบหนี จึงเป็นเหตุให้กระบวนการส่งตัวเพื่อรักษาล่าช้าไปด้วย จนท้ายที่สุดทำให้พี่โป่งเป็นโรคหัวใจเรื้อรังที่ต้องกินยาไปตลอดชีวิต

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

ภายหลังพ้นโทษออกจากเรือนจำ พี่โป่งรีบทำการติดต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการยึดทรัพย์ ทว่าด้วยการตีความในกฎหมายยึดหรืออายัดทรัพย์สินในคดียาเสพติด ทำให้ทรัพย์สินส่วนใหญ่ของเขาถูกยึด แม้ทรัพย์สินนั้นจะไม่ได้เกี่ยวข้องกับยาเสพติด

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

พี่โป่งจึงปรึกษากฎหมายเพื่อดำเนินกระบวนการพิสูจน์ว่าทรัพย์ใดบ้างที่ไม่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด จนในที่สุดเขาได้ทรัพย์สินบางส่วนที่พิสูจน์แล้วว่าไม่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดกลับคืนมา ทว่าทรัพย์สินเหล่านั้นกลับอยู่ในสภาพเสียหาย เพราะขาดการดูแลในขณะที่ถูกอายัด โดยไม่ได้รับการเยียวยาใด ๆ จากหน่วยงานที่รับผิดชอบเลย

เรื่องราวชีวิต
Life Stories

ทุกครั้งที่หวนนึกถึงเรื่องราวชีวิตในเรือนจำ พี่โป่งได้แต่คิดว่าคงจะดีไม่น้อยหากเรือนจำมีความปลอดภัย มีสภาพแวดล้อมที่ดี และถ้าระบบรักษาพยาบาลมีประสิทธิภาพมากกว่านี้ เขาอาจไม่ป่วยเป็นโรคหัวใจเรื้อรัง นอกจากนี้ หากการยึดทรัพย์สินมีการแยกแยะอย่างเป็นธรรม ทรัพย์สินที่ไม่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดคงไม่ถูกยึดไป รวมถึงได้กลับคืนมาในสภาพที่ดีกว่านี้ พี่โป่งก็คงสามารถเริ่มต้นชีวิตใหม่ได้ง่ายขึ้น

Journey Map
พี่โป่ง ผู้พันโทษชาย

Touch Points	Experiences
การไม่แยกสถานะของผู้ต้องขัง	 <ul style="list-style-type: none"> • แม้สถานะของเขาระหว่างการพิจารณาคดี แต่เขากลับถูกจับให้ไปอยู่ร่วมกับนักโทษคนอื่นที่ถูกตัดสินไปแล้ว
ระบบควบคุมความปลอดภัยในเรือนจำ	 <ul style="list-style-type: none"> • ขาดระบบป้องกันความรุนแรงเชิงป้องกันและการคัดแยกกลุ่มเสี่ยงก่อความรุนแรง ทำให้เกิดเหตุทะเลาะวิวาทในเรือนจำบ่อยครั้งระหว่างกลุ่มผู้ต้องขัง และบ่อยครั้งทำให้ผู้ที่ไม่เกี่ยวข้องได้รับผลกระทบไปด้วย
ระบบสาธารณสุขในเรือนจำ	 <ul style="list-style-type: none"> • เจ็บป่วยแต่ไม่สามารถเข้ารับการรักษาทันท่วงที เนื่องจาก ถูกจำกัดด้วยขั้นตอนการคัดกรองที่เข้มงวดและในเรือนจำมีบุคลากรไม่เพียงพอ ส่งผลให้มีอาการเจ็บป่วยเรื้อรังในระยะยาว
การยึดทรัพย์สินและการเรียกคืนทรัพย์สินหลังพ้นโทษ	 <ul style="list-style-type: none"> • กฎหมายและการตีความในคดียึดทรัพย์สินขาดหลักเกณฑ์ที่รัดกุม อีกทั้งไม่มีระบบพิสูจน์กรรมสิทธิ์ที่มีประสิทธิภาพก่อนยึดทรัพย์สิน <ul style="list-style-type: none"> • ขาดมาตรฐานการเก็บรักษาทรัพย์สิน ทำให้แม้จะได้รับการคืนคืนบางส่วนแต่ทรัพย์สินอยู่ในสภาพเสียหาย และไม่ได้รับการเยียวยาที่เหมาะสม

ฟ้าบง ผู้พันโทษชาย

แหล่งอ้างอิง:

- ผู้ให้สัมภาษณ์. (2568, พฤษภาคม 14). ผู้พันโทษชาย. สัมภาษณ์.
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. (2567). การยึดหรืออายัดทรัพย์สินในคดียาเสพติด. https://www2.oncb.go.th/ONCB_OR2/km2/การยึดหรืออายัดทรัพย์สินในคดียาเสพติด.pdf
- MKC Legal Office. (2568). ยึดทรัพย์สินคดียาเสพติด [บทความความรู้กฎหมาย]. <https://www.mkclegal.com/ยึดทรัพย์สินคดียาเสพติด/>
- โพร่ศรีวงษ์ชัย, ปาณิส. (2566, ตุลาคม). สทนากับ วิชัย ไชยมงคล (เลขาธิการ ป.ป.ส.): หลังผ่าน 1 ปี กับกฎหมายยาเสพติดฉบับใหม่. The 101 World. <https://www.the101.world/wichai-chaimongkol-oncb-interview/>
- ทวีป ศรีน่วม. (2568). มาตรการตรวจสอบทรัพย์สิน (มาตรา 68-83). ใน สัปดาห์: ๒ บทกำหนดโทษเกี่ยวกับการตรวจสอบทรัพย์สิน. <https://www.drthawip.com/drugslaw/025>
- กรมบังคับคดี. (2561). ราบปรามยาเสพติด [เอกสาร PDF]. <https://www.led.go.th/th/views/2567/02/123-1.pdf>

คำเตือนสิทธิ์ (Disclaimer): Personas สร้างขึ้นเพื่อเป็นภาพตัวแทนของบุคคลในจินตนาการเท่านั้น ไม่สามารถเชื่อมโยงกับบุคคลใด ๆ ได้โดยไม่ได้รับความยินยอมจากผู้เกี่ยวข้อง. โปรดใช้วิจารณญาณในการอ่าน. เนื้อหาในเอกสารนี้เป็นเพียงข้อมูลเท่านั้น และไม่ได้นำมาใช้ในการวินิจฉัยหรือให้คำแนะนำทางการแพทย์. โปรดปรึกษาแพทย์หากมีอาการผิดปกติ. © 2024 Personas. สงวนลิขสิทธิ์.

1

การร่างกฎหมายร่วมกับ
อัยการเพื่อกำกับ

2

การรับเรื่องแจ้ง

3

การลดความเสียหายด้วย
การวิจัยและกรณีพิพาท

มิติความยุติธรรมทางสังคม

16) ป้าแก้ว

ผู้ประสบอุทกภัย

ยกระดับนิทรรศรรม สู่สังคมที่เป็นธรรม

ถอดรหัสเส้นทางชีวิตของกลุ่มเปราะบางที่อยู่ในกระบวนการยุติธรรม

ป้าแก้ว

ผู้ประสบอุทกภัย
และโดนมิวจาซีฟออนไลน์
หลอกลวง

U-16

เรื่องราวชีวิต

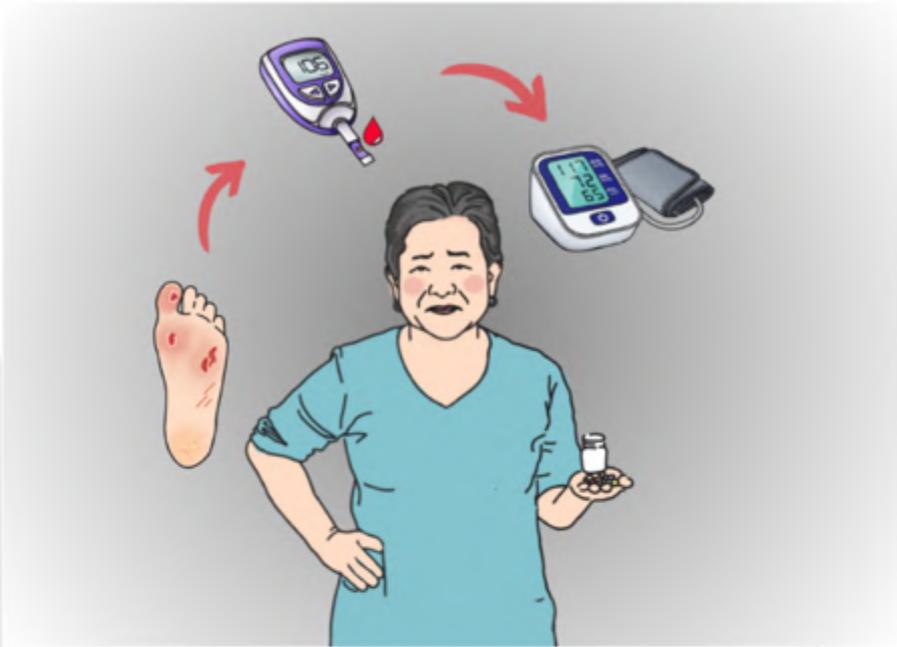
Life Stories

ป้าแก้วเป็นแม่เลี้ยงเดี่ยวมาตั้งแต่อายุ 30 ปี ปัจจุบันทำงานเป็นครู
เกษียณจากโรงเรียนเทศบาล ตลอดเวลาที่ผ่านมามีเธอเก็บออมเงินจน
สามารถนำมาเปิดหอพักเล็ก ๆ ขนาด 12 ห้อง ใกล้มหาวิทยาลัย และ
ใช้เป็นที่พักอาศัยของตนเองด้วย

ป้าแก้วมีลูกชาย 1 คน แต่ลูกทำงานอยู่ต่างจังหวัดและกลับมาเยี่ยม
ไม่บ่อยนัก เธอจึงเก็บสุนัขที่ตูกักมาเลี้ยงไว้ที่หอพักเพื่อเป็นเพื่อน
ปัจจุบันสุนัขชื่อเจ้าเขาวัวอยู่กับป้าแก้วมานานกว่า 7 ปีแล้ว

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

ไม่นานมานี้ ป้าแก้วเพิ่งไปตรวจสุขภาพและพบว่าตนเองป่วยเป็นโรคเบาหวาน หลังจากมีแผลเรื้อรังที่เท้า พร้อมกับนั้นยังตรวจพบว่า มีโรคความดันโลหิตสูงร่วมด้วย แพทย์จึงแนะนำให้เธอควบคุมอาหาร รับประทานอาหารที่มีประโยชน์และไม่มากเกินความจำเป็น รวมทั้งต้องรับประทานยาตามที่สั่งอย่างสม่ำเสมอ และไปพบแพทย์เพื่อติดตามอาการทุกเดือนที่โรงพยาบาลในจังหวัด

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

ปีนี้หอพิกของป้าแก้วประสบปัญหาอุทกภัย น้ำท่วมชั้นล่างของหอพิกจำนวน 6 ห้อง เนื่องจากพื้นที่ตั้งอยู่ต่ำกว่าถนนด้านนอก แม้จะมี การแจ้งเตือนจากหน่วยงานในพื้นที่ แต่ระดับน้ำที่เพิ่มสูงขึ้นก็ทำให้ไม่สามารถป้องกันได้ทัน เฟอร์นิเจอร์และทรัพย์สินได้รับความเสียหาย ผู้เช่าที่พิกชั้นล่างจำเป็นต้องขนย้ายสิ่งของขึ้นที่สูงและย้ายออกไปอยู่ที่อื่นชั่วคราว ส่งผลให้รายได้ของป้าแก้วหายไปกว่าครึ่งหนึ่ง

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

มูลนิธิได้เข้ามาช่วยเหลือชาวบ้านในพื้นที่ประสบภัย เพื่ออพยพไปยัง ศูนย์พักพิงที่จัดเตรียมไว้โดยภาครัฐ อย่างไรก็ตาม **ศูนย์พักพิงดังกล่าวยังไม่สามารถรองรับการนำสัตว์เลี้ยงเข้าไปด้วยได้**

ป่าแกวักงวลว่าจะถูกตัดขาด เนื่องจากต้องแช่อยู่ในน้ำเป็นเวลานาน ทำให้แผลเบาหวานที่เท้าแฉลง อีกทั้งยังเป็นห่วงเจ้าขาว สุนัขที่เลี้ยงไว้ หลังจากน้ำเริ่มลดลง ป่าแกวจึงตัดสินใจกลับเข้าไปในพื้นที่เพื่อดูแล สัตว์เลี้ยง แม้จะยังมีความเสี่ยงอยู่ก็ตาม

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

สาเหตุของอุทกภัยครั้งนี้ส่วนหนึ่งเกิดจากการก่อสร้างทางรถไฟที่ตัดผ่านพื้นที่ระบายน้ำ และอยู่ใกล้กับบางส่วนของชุมชน เนื่องจากในช่วงหลายปีที่ผ่านมาเกิดเหตุอุทกภัยซ้ำในพื้นที่เดิมอยู่บ่อยครั้ง ส่งผลให้ทางน้ำธรรมชาติถูกขวางกั้นมาเป็นเวลานาน

อย่างไรก็ตาม กระบวนการดำเนินโครงการยังไม่มี**การประเมินผลกระทบอย่างรอบด้าน** และ**ยังไม่ได้มีการรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนในพื้นที่** อย่างเปิดเผยและเพียงพอ ก่อนที่จะมีการอนุมัติและดำเนินการก่อสร้างโครงการดังกล่าว

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

เมื่อเกิดน้ำท่วมยาวนานเกือบ 2 สัปดาห์ ทำให้ชาวบ้านจำนวนมากได้รับความเสียหาย จึงเริ่มมองหาความช่วยเหลือด้านเงินเยียวจากภาครัฐ เนื่องจากเห็นประกาศในสื่อออนไลน์ว่าจะมีการจ่ายเงินเยียวสูงสุดถึง 50,000 บาท* แต่ยังไม่มีการยืนยันหรือแจ้งข้อมูลอย่างเป็นทางการจากหน่วยงานในพื้นที่

ต่อมา ป้าแก้วได้รับสายโทรศัพท์จากบุคคลที่อ้างว่าเป็นเจ้าหน้าที่ ขอข้อมูลเพื่อนำไปใช้ในการรับเงินเยียว โดยมีการส่ง SMS พร้อมลิงก์มาให้ เมื่อดำเนินการตามขั้นตอนจึงพบว่าเป็นการหลอกลวง ทำให้สูญเสียเงินเก็บทั้งหมด เหตุการณ์นี้สร้างความเดือดร้อนให้กับทั้งป้าแก้วและชาวบ้านในพื้นที่จำนวนหนึ่ง

เมื่อไปแจ้งความ เจ้าหน้าที่ตำรวจได้ชี้แจงว่ามีคดีลักษณะนี้เกิดขึ้นบ่อย และมีเรื่องร้องเรียนเข้ามาจำนวนมาก ทำให้กระบวนการดำเนินการล่าช้า

*อ้างอิงตามประกาศสำนักนายกรัฐมนตรีไว้ว่าเงินอุดหนุนการฟื้นฟูหรือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน พ.ศ. 2563 ระบุว่า "5.15 ค่าวัสดุซ่อมแซมสิ่งปลูกสร้างประจำ ที่อยู่ประสบภัยพิบัติเป็นวงเงินที่ได้รับความช่วยเหลือ ๒๓,๕๐๐ บาทไม่เกิน 49,500 บาท"

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

ป้าแก้วได้รับผลกระทบทั้งด้านร่างกาย สุขภาพจิต รวมถึงความเสียหายต่อทรัพย์สินและสัตว์เลี้ยง หลังอุทกภัยสิ้นสุดลง ป้าแก้วและชาวบ้านที่ได้รับผลกระทบจึงออกมาเรียกร้องให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องรับผิดชอบต่อปัญหาการก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานที่อาจมีส่วนทำให้เกิดน้ำท่วม และขอให้มีมาตรการเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้น รวมถึงการป้องกันไม่ให้เกิดเหตุซ้ำในอนาคต

ในกระบวนการร้องเรียน เจ้าหน้าที่ชี้แจงว่าการก่อสร้างทางรถไฟดำเนินการตามขั้นตอนทางกฎหมาย และมีช่องทางสำหรับการขอเงินชดเชยที่ได้รับผลกระทบสามารถดำเนินการได้ ขณะที่กรณีการถูกมิจฉาชีพหลอกลวงเจ้าหน้าที่ระบุว่าอยู่ในขั้นตอนการสืบสวนและเป็นความรับผิดชอบของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการติดตามดำเนินคดี

Journey Map

บ้านแก้ว ผู้ประสบอุทกภัย

😊 Neutral Experiences 😞 Negative Experiences

Touch Points

Experiences

การวางแผนพัฒนา	😞 😞	<ul style="list-style-type: none"> ไม่มีการเปิดโอกาสให้ประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมตั้งแต่ขั้นตอนแรกของการกำหนดโครงการ ประชาชนรู้สึกขาดความโปร่งใสในกระบวนการประเมินและกระทำการดำเนินการสร้างทางรถไฟ
การประเมินผลกระทบ	😞 😞	<ul style="list-style-type: none"> หน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังไม่ได้มีการสำรวจพื้นที่เชิงลึกและประเมินสถานการณ์อย่างละเอียด โดยเฉพาะความเสี่ยงจากน้ำท่วมซ้ำซาก ไม่พบการเปิดเผยรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA) ของโครงการในระดับจังหวัดอย่างชัดเจน
การให้ข้อมูลภาครัฐ	😞 😊	<ul style="list-style-type: none"> ชาวบ้านมองว่ารัฐยังไม่เปิดเผยข้อมูลครบถ้วนเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นหากมีการก่อสร้างทางรถไฟ เนื่องจากการสื่อสารกับประชาชนมีข้อจำกัด มีการรับรู้ข้อมูลเฉพาะในวงแคบ ไม่ทั่วถึงทุกกลุ่มในพื้นที่
การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย	😞 😞 😞 😞	<ul style="list-style-type: none"> ระบบแจ้งเตือนภัยยังไม่ครอบคลุมในบางพื้นที่ ประชาชนต้องพึ่งพาการช่วยเหลือจากภาคประชาสังคม (เช่น มูลนิธิ) ในช่วงเกิดน้ำท่วม มาตรการป้องกันภัยล่วงหน้ายังไม่ชัดเจน ทำให้ประชาชนบางส่วนเผชิญความเสี่ยงภัยซ้ำซาก โดยเฉพาะผู้สูงอายุและกลุ่มเปราะบาง กลไกการช่วยเหลือเหยื่อ (Victim care) ยังไม่สามารถเข้าถึงทุกครัวเรือนได้
การเยียวยา	😞 😞	<ul style="list-style-type: none"> การเยียวยาไม่ครอบคลุมทุกครัวเรือนที่ได้รับผลกระทบจริง มีบางครัวเรือนตกหล่นจากระบบ การดำเนินงานขาดความต่อเนื่อง ทำให้ผู้ที่ได้รับผลกระทบบางส่วนยังไม่สามารถฟื้นฟูกิจการของตนเองได้เต็มที่
การรับแจ้งความร้องทุกข์	😞 😞	<ul style="list-style-type: none"> เจ้าหน้าที่ตำรวจมีการงานสูง ทำให้การรับแจ้งความล่าช้า การจัดการเรื่องร้องเรียนยังขาดประสิทธิภาพ ส่งผลให้ประชาชนบางส่วนรู้สึกไม่ได้รับการดูแล

บ้านแก้ว ผู้ประสบอุทกภัย

แหล่งอ้างอิง:

- Thai PBS. (2567). *ฮึกรอบ! น้ำป่าทะลักท่วมหอดพักหน้า ม.พะเยา*. <https://www.thaipbs.or.th/news/content/344464>
- Thai PBS. (2567). *ตั้งข้อสังเกตน้ำท่วม หน้า ม.พะเยา ฝนตก-สิ่งปลูกสร้างที่ดขวาง*. <https://www.thaipbs.or.th/news/content/344361>
- สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดพะเยา. (2567). *น้ำป่าไหลหลาก!!! จุดบริเวณย่านชุมชน ม.พะเยา*. <http://www.phayao.go.th/allnew/2024/09/17/น้ำป่าไหลหลาก-จุดบริเว/>
- PPTV Online. (2567). *น้ำท่วมภาคเหนือ วิกฤตหนักสุดรอบ 30 ปี*. <https://www.pptvhd36.com/news/สังคม/238909>
- วันชัย ดันตวิทยาพิทักษ์. (2567). *น้ำท่วมภาคเหนือนอกกะไร*. The101world. <https://www.the101.world/flood-northern-thailand/>

คำเตือน (Disclaimer): Personas สร้างขึ้นเพื่อเป็นภาพตัวแทนของกลุ่มประชากรในฐานะผู้บริโภคหรือลูกค้าโดยบุคคลหนึ่งที่ตั้งอยู่ในพื้นที่สาธารณะบางในสื่อออนไลน์ซึ่งมีต้นตอจากการสัมภาษณ์เชิงลึก สหกรณ์ และเรื่องราวที่ปรากฏในสื่อสาธารณะ: มันมีตัวตนที่ระบุผู้จัดเตรียมข้อมูลให้มีความเป็นตัวแทนที่เกินกว่าในทางปฏิบัติไม่ได้

1 การสร้างการมีส่วนร่วมอย่างเสมอภาค

2 การร้องเรียน

3 การให้ความช่วยเหลือ การจัดการเรื่องร้องทุกข์

มีทัศนคติที่รุนแรงทางสังคม

17) หญิง

ครูพี่เลี้ยงศูนย์เด็กเล็กผู้ตั้งครรภ์

ยกระดับนิทรรศรรมสู่สังคมที่เป็นธรรม

ถอดรหัสเส้นทางชีวิตของกลุ่มเปราะบางที่อยู่ในกระบวนการยุติธรรม

หญิง

ครูพี่เลี้ยงศูนย์เด็กเล็กผู้ตั้งครรภ์

U-17

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

หญิงเป็นครูพี่เลี้ยงในศูนย์เด็กเล็ก ทำสังตั้งครรภ์ได้ 3 เดือน เธออาศัยอยู่ในเขตเมืองที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาฝุ่นละออง PM2.5 อย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม การกระจายทรัพยากรของภาครัฐยังไม่ทั่วถึง ส่งผลให้พื้นที่รอบศูนย์เด็กเล็กไม่มีห้องปลอดฝุ่นและไม่มีจุดแจกหน้ากากอนามัยอย่างเพียงพอ

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

จากการที่เธออาศัยอยู่ในบ้านไม้ ทำให้เครื่องฟอกอากาศที่มีอยู่ทำงานได้ไม่เต็มประสิทธิภาพ หนึ่งตั้งครรภ์จึงมีความกังวลว่าลูกในครรภ์อาจได้รับผลกระทบ ขณะเดียวกัน เธอเริ่มมีอาการแน่นหน้าอก หัวใจเต้นเร็ว และรู้สึกอ่อนเพลียอยู่บ่อยครั้ง จึงอยากไปตรวจสุขภาพเพื่อความมั่นใจ

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

หนึ่งตัดสินใจไปตรวจสุขภาพ แม้จะต้องเผชิญกับความเสี่ยงจากการเดินทางไปโรงพยาบาลที่อยู่ห่างจากบ้านพอสมควร เมื่อไปถึงเธอต้องเข้าคิวรอตรวจร่วมกับผู้ป่วยคนอื่น ๆ รวมถึงกลุ่มที่มีความเสี่ยงสูงเช่นกัน ซึ่งสร้างความกังวลเกี่ยวกับความปลอดภัยของตนเองและการกักในครรภ์

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

เธอต้องรอคิวตรวจสุขภาพนานกว่า 3 ชั่วโมงกว่าจะได้เข้าพบแพทย์ ระหว่างการตรวจ แพทย์อธิบายว่าเธอมีความเสี่ยงต่อภาวะแทรกซ้อนจากการตั้งครรภ์ เช่น การตั้งครรภ์เป็นพิษ การคลอดก่อนกำหนด หรือการแท้งได้ เนื่องจากเธอจัดอยู่ในกลุ่มที่มีความเสี่ยงสูง สถานการณ์นี้สะท้อนให้เห็นว่ามาตรการคุ้มครองทางสังคมสำหรับกลุ่มเปราะบางอย่างไร้เธอในช่วงวิกฤตยังมีข้อจำกัดอยู่มาก

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

แม้สถานการณ์ฝุ่นละอองจะอยู่ในระดับที่มีความเสี่ยงต่อสุขภาพติดต่อกันหลายวัน จังหวัดก็ยังไม่มีการประกาศให้ตัวจังหวัดเองเป็นพื้นที่ภัยพิบัติ เนื่องจากมีความกังวลว่าการประกาศอาจส่งผลกระทบต่อภาคการท่องเที่ยว ส่งผลให้กลุ่มเปราะบางอย่างหญิงขาดโอกาสในการเข้าถึงความช่วยเหลือจากภาครัฐ

เรื่องราวชีวิต
Life Stories

หญิงจึงตัดสินใจยื่นคำร้องร่วมกับภาคประชาสังคมต่อศาลปกครอง เพื่อให้มีการบังคับใช้มาตรา 9 ของพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ซึ่งกำหนดให้หน่วยงานของรัฐต้องมีหน้าที่ในการป้องกันและแก้ไขปัญหามลพิษอย่างจริงจัง โดยหวังว่าการฟ้องร้องนี้จะนำไปสู่คำสั่งให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรม แม้กระบวนการทางกฎหมายอาจใช้เวลานาน แต่หากคดีได้รับการตัดสินและมีผลบังคับใช้ ก็จะเป็นหลักประกันสำคัญในการผลักดันให้เกิดการแก้ไขปัญหาฝุ่นละอองอย่างยั่งยืนต่อไป

Journey Map
หญิง ครูพี่เลี้ยงศูนย์เด็กเล็ก ผู้ตั้งครรภ์

Touch Points	Experiences
การจัดสรรและกระจายทรัพยากร	<ul style="list-style-type: none"> ☹️ การพัฒนาเศรษฐกิจ เช่น การท่องเที่ยว มักได้รับความสำคัญมากกว่าการดูแลด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ ☹️ การจัดสรรทรัพยากรเพื่อแก้ไขปัญหาฝุ่นละอองยังไม่ทั่วถึง ทำให้บางพื้นที่ที่ยังขาดสิ่งจำเป็น เช่น ห้องปลอดฝุ่น หน้ากากอนามัย และอุปกรณ์ป้องกันอื่น ๆ
การขาดมาตรการพิเศษในการดูแลกลุ่มเปราะบาง	<ul style="list-style-type: none"> ☹️ ยังไม่มีมาตรการช่วยเหลือเฉพาะที่เพียงพอสำหรับผู้หญิงตั้งครรภ์และกลุ่มเปราะบางอื่น ๆ ☹️ การตรวจสอบสุขภาพและบริการดูแลสำหรับกลุ่มเสี่ยงยังไม่เป็นระบบและไม่เพียงพอ ☹️ เมื่อพื้นที่ไม่ได้ถูกประกาศให้เป็นเขตภัยพิบัติ ทำให้กลุ่มเปราะบางไม่สามารถเข้าถึงสิทธิการช่วยเหลือจากภาครัฐได้
กระบวนการยุติธรรมที่สำคัญ	<ul style="list-style-type: none"> ☹️ แม้คดีเข้าสู่การพิจารณาแล้ว แต่การตัดสินใจของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังใช้เวลานาน ☹️ ความล่าช้าทำให้ปัญหาฝุ่นละอองยังคงยืดเยื้อ และอาจนำไปสู่วิกฤตซ้ำในอนาคต หากการจัดการเชิงระบบไม่ทันต่อสถานการณ์

หญิง ครูพี่เลี้ยงศูนย์เด็กเล็ก ผู้ตั้งครรภ์

แหล่งอ้างอิง:

- พลอยนิลา พุทธาพิทักษ์พงศ์. (2564). *มลพิษทางอากาศกับสตรีมีครรภ์*. โรงพยาบาลพระรามเก้า. <https://www.pram9.com/pm2-5-pregnacy/>
- โรงพยาบาล บีแคร์ เมดิคอลเซ็นเตอร์. (2563). *มลพิษ PM2.5 ต่อสุขภาพเด็กและทารกในครรภ์*. <https://www.bcamedicalcenter.com/Articles-detail/15>
- IQAir. (2566). *ความจริงอันน่าตกใจเกี่ยวกับมลพิษทางอากาศและการตั้งครรภ์*. <https://www.iqair.com/th/newsroom/alarming-truth-about-air-pollution-and-pregnancy>
- ไทยรัฐ. (2567). *นายกฯ แจง เหตุยังไม่ประกาศ "เชียงใหม่" เป็นพื้นที่ฉุกเฉิน หลัง PM 2.5 พุ่ง*. <https://www.thairath.co.th/news/politic/2771225>
- มติชน. (2567). *เศรษฐา แจงเหตุไม่ประกาศให้เชียงใหม่เป็นพื้นที่ภัยพิบัติ หวั่นส่งผลกระทบต่อ* [มากกว่า](https://www.matichon.co.th/politics/news_4476630). https://www.matichon.co.th/politics/news_4476630

1
 การร่างกรณีศึกษา
 อย่างมืออาชีพ

2
 การรับแจ้งสิทธิ

3
 การแสดงความเห็นส่วนตัว
 การชี้แจงและกระจายทรัพยากร

มติความยุติธรรมทางสังคม

18) บอย

บาริสต้าเมืองไทย

ยกระดับนิทรรศการสู่สังคมที่เป็นธรรม

ถอดรหัสเส้นทางชีวิตของกลุ่มเปราะบางที่อยู่ในกระบวนการยุติธรรม

บอย

บาริสต้าเมืองไทย

U-18

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

บอย อายุ 23 ปี เพิ่งสำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง หลังเรียนจบ เขามีภาระที่ต้องทำงานเพื่อชำระหนี้กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา (กยศ.) ที่กู้ยืมมาในระหว่างเรียน และยังมีน้องสาวที่กำลังศึกษาในระดับมหาวิทยาลัย ซึ่ง**ครอบครัวคาดหวังว่าบอยจะช่วยดูแลและสนับสนุนค่าเล่าเรียนบางส่วน** เนื่องจากเขาเป็นพี่ชายคนโต

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

บอยสมัครทำงานเป็น**บาริสต้าที่ร้านกาแฟใกล้บ้าน** เจ้าของร้านให้เขามาทำงานและ**ได้รับค่าตอบแทนรายวัน** แม้จะ**ไม่ได้รับสวัสดิการหรือสิทธิประโยชน์ด้านประกันสังคมก็ตาม** ในแต่ละวันบอยต้องทำงานหลายหน้าที่**พร้อมกัน** ไม่ว่าจะเป็นการชงกาแฟ เสิร์ฟเครื่องดื่ม ทำความสะอาดร้าน จัดการสินค้า เติมนสต็อก ดูแลแคชเชียร์ รวมถึงช่วยเปิดและปิดร้าน

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

บอยต้องเผชิญกับความกดดันจากงานที่หนักและรายได้ไม่แน่นอน จึงเข้าไปโพสต์ระบายความรู้สึกในกลุ่มบาริสต้าเมืองไทยบนสื่อสังคมออนไลน์ เขาพบว่ายังมี **เพื่อนบาริสต้าอีกจำนวนมากที่เผชิญสถานการณ์แบบเดียวกัน**

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

วันหนึ่ง นายจ้างตรวจสอบยอดรายรับในบัญชีแล้วพบว่าตัวเลขไม่ตรงกับความเป็นจริง จึงตั้งข้อสงสัยว่าบอยอาจเกี่ยวข้องกับเงินของร้าน เนื่องจากบอยเคยขอเบิกเงินล่วงหน้าเพื่อนำไปช่วยค่าเทอมของน้องสาว เหตุการณ์นี้ทำให้เกิดความเข้าใจผิด และนำไปสู่การโต้เถียงรุนแรงระหว่างบอยกับนายจ้าง

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

นายจ้างได้ไปแจ้งความ โดยมีการกล่าวหาบอยทั้งในคดีทรัพย์สินและการทำร้ายร่างกาย กระบวนการเริ่มต้นด้วยการที่ตำรวจนำบอยไปสอบสวนตามขั้นตอนกฎหมาย หลังถูกตั้งข้อหา บอยและครอบครัวต้องเผชิญภาระค่าใช้จ่ายจำนวนมาก ทั้งค่าประกันตัวและค่าเดินทางเพื่อไปศาล โชคดีที่มีภานายอาสาเข้ามาช่วยเหลือในการต่อสู้คดี

เรื่องราวชีวิต
Life Stories

แม้ว่ากระบวนการพิจารณาคดีในชั้นศาลจะสิ้นสุดลงด้วยดี และไม่มี การบันทึกประวัติอาชญากรรมของบอย แต่เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกลับ ถูกเผยแพร่ออกไปในวงกว้าง ส่งผลให้ร้านอาหารหลายแห่งไม่มั่นใจที่จะรับเขาเข้าทำงานอีก เนื่องจากข่าวที่ถูกนำเสนอเกี่ยวข้องกับข้อกล่าวหาเรื่องการทำร้ายร่างกายและข้อสงสัยเกี่ยวกับการเงินของร้าน

Journey Map
บอย บาร์ISTAเมืองไทย

Touch Points	Experiences
การสืบสวนสอบสวนที่เร่งรัด	 <ul style="list-style-type: none"> กระบวนการสืบสวนสอบสวนของตำรวจดำเนินไปอย่างรวดเร็ว แต่ด้วยจำนวนเจ้าหน้าที่จำกัดและขั้นตอนที่เร่งรีบ ทำให้เกิดความกังวลว่าอาจขาดความรอบคอบในการสืบสวนสอบสวน ส่งผลให้ผู้ถูกกล่าวหาและครอบครัวไม่ได้รับความเป็นธรรม
การแบกรับค่าใช้จ่ายในการต่อสู้คดี	 <ul style="list-style-type: none"> เมื่อคดีเข้าสู่ชั้นศาล บอยและครอบครัวต้องรับภาระค่าใช้จ่ายจำนวนมาก ทั้งค่าประกันตัว ค่านาย และผลกระทบจากโอกาสที่สูญเสียบไป
ความกังวลต่อการบันทึกประวัติอาชญากรรม	 <ul style="list-style-type: none"> ตลอดช่วงที่คดียังดำเนินอยู่ บอยกังวลว่าหากการต่อสู้ไม่เป็นผลสำเร็จ เขาอาจถูกบันทึกประวัติอาชญากรรม ซึ่งจะส่งผลต่อโอกาสในการสมัครงานหรือการทำงานในอนาคต

บอย บาร์ิสต้าเมืองไทย

แหล่งอ้างอิง:

- PPTV HD 36. (2567). *ร้านกาแฟยอมจ่ายค่าจ้างเด็ก 15 ปี หลังแรงงานผู้ด้าเนิ่นคดี*. <https://www.pptvhd36.com/news/สังคม/212660>
- The Momentum. (2567). *บาร์ิสต้าในเชียงใหม่: วิกฤตสิทธิแรงงานของคนทำกาแฟใน 'เมืองหลวงกาแฟ'*. <https://themomentum.co/ruleoflaw-barista-chiang-mai/>
- The Momentum. (2567). *"แรงงานทำสิ่งสุดไร้เดียงสาไปหรือเปล่า": ว่าด้วยเสียงของ 'สหภาพแรงงานบาร์ิสต้า เชียงใหม่'*. <https://themomentum.co/closeup-chiangmai-barista-union/>
- Decode. (2565). *หอมกรุ่นอุตสาหกรรมในชนชั้นบาร์ิสต้า*. <https://decode.thaipbs.or.th/20220930-barsita-unions/>
- Lanner. (2567). *สหภาพแรงงานบาร์ิสต้าเชียงใหม่-ก้าวไกล จัดเวที "ทำงาน พักผ่อน ไร้ชีวิต" แลกเปลี่ยนเรื่องราวของคนทำงาน*. <https://www.lannernews.com/19032567-02/>

คำเตือนสิทธิ์ (Disclaimer) Personix สร้างขึ้นเพื่อเป็นการนำเสนอข้อมูลและสาระความรู้ในวงกว้างโดยไม่มีการคัดลอกข้อมูลใดๆ จากแหล่งข้อมูลอื่นโดยไม่ได้รับอนุญาต. โปรดใช้ข้อมูลนี้เพื่อการศึกษาเท่านั้น. Personix ไม่สามารถรับผิดชอบต่อความเสียหายใดๆ ที่เกิดขึ้นจากการใช้ข้อมูลนี้. Personix ขอสงวนสิทธิ์ในข้อมูลทั้งหมด. © 2024 Personix. All rights reserved.

1
การร่างกรมที่ผู้ร่วม
อย่างเสนอบันทึก

2
กรณีของอีกริ

3
การลดความเหลื่อมล้ำด้วย
การจ้างธรรมและกระจายทรัพยากร

มิติความยุติธรรมทางสังคม

ยกระดับนิทรรศรรม สู่สังคมที่เป็นธรรม

ถอดรหัสเส้นทางชีวิตของกลุ่มเปราะบางที่อยู่ในกระบวนการยุติธรรม

จะอู๋

กลุ่มชาติพันธุ์
ผู้เป็นแพะรับบาป

● ● ● U-19

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

ในหมู่บ้านเล็กๆ บนภูเขา ชาวบ้านชาติพันธุ์ใช้ชีวิตเรียบง่ายท่ามกลางป่าไม้ที่พวกเขาเรียกว่าบ้าน จะอู๋และชาวบ้านทุกคนพร้อมใจกันเข้าไปมีส่วนร่วมกับการทำแนวกันไฟมาโดยตลอด โดยที่มีค่าตอบแทนบ้างไม่มีบ้าง โดยไม่รู้เลยว่างบประมาณไม่เพียงพอจริงหรือไม่อย่างไร แต่ก็ไม่อึดออด เพราะทุกคนรักและหวงแหนป่า จึงร่วมสมัครใจอาสา ถึงจะรู้ว่าชุมชนอื่นมีงบประมาณสนับสนุนหรือไม่ก็มีการจัดสรรเครื่องมือเครื่องมือมาช่วย

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

กว่าความสุขของพวกเขาจะถูกทำลายเมื่อมีการร้องเรียนว่ามีกลุ่มชาติพันธุ์บางส่วนเป็นผู้จุดไฟเผาป่าเพื่อหาของป่า อีกทั้งยังมีบางส่วนที่เข้าไปเผาป่าเพื่อกลั่นแกล้งด้วยความคึกคะนอง ข้อกล่าวหานี้ถูกร้องเรียนไปยังตำรวจ โดยมีการแจ้งว่าไฟป่าที่เกิดขึ้นเป็นผลจากการกระทำของชาวบ้านกลุ่มนี้ ท่ามกลางความสับสน ชาวบ้านรู้สึกว่าคุณเองถูกตัดสินโดยไม่มีโอกาสอธิบาย

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

วันหนึ่ง เจ้าหน้าที่ตำรวจพร้อมหมายค้นเดินทางเข้ามายังหมู่บ้านเพื่อดำเนินการจับกุมผู้ต้องสงสัย แม้ชาวบ้านจะพยายามชี้แจงว่าพวกเขาไม่ได้เป็นผู้จุดไฟ แต่กลับถูกมองด้วยสายตาที่เต็มไปด้วยความระแวง แม้กระทั่งผู้สูงอายุในหมู่บ้านที่ยืนยันว่าสิ่งที่พวกเขาทำคือการรักษาผืนป่าก็ไม่มีใครรับฟัง โดยมีการเชื่อมโยงไปยังข้อหาการบุกรุกป่าจากการเข้ามาทำกินและสร้างที่อยู่อาศัยในพื้นที่ป่าไม้

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

จากการเข้ามาควบคุมวันนั้นรวมถึงมาตรการห้ามเผาที่ออกมา สถานการณ์ไฟป่าในพื้นที่กลับไม่ได้ดีขึ้นเลย ยังคงมีไฟป่าเกิดขึ้นอย่างซ้ำซาก พื้นที่ป่าถูกทำลายมากขึ้นทุกวัน โดยผู้ที่ถูกตัดตราว่าเป็นต้นเหตุมีเพียงกลุ่มชาติพันธุ์บนดอยเท่านั้น

ถึงพวกเขาจะมีส่วนอยู่บ้างก็จริงโดยเฉพาะกลุ่มที่พึ่งพึ่งเศรษฐกิจจากป่าและเกษตรกรรมพื้นที่สูง แต่แทบจะไม่มีใครเข้ามาหยิบยื่นทางเลือกอื่นให้พวกเขาเลย มีแต่เข้ามาใช้กฎหมายบังคับเพื่อกดพวกเขาไว้ ควันไฟที่ลอยขึ้นฟ้าจึงกลายเป็นสัญลักษณ์ของความไม่เป็นธรรมในสายตาของชาวบ้าน

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

ความไว้วางใจที่จะเชื่อและชาวบ้านเคยมีต่อรัฐค่อยๆ หายไป ทุกครั้งที่เห็นเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือเจ้าหน้าที่ป่าไม้ พวกเขารู้สึกเหมือนถูกตัดสินและจับตา เพราะไม่เคยได้รับการปกป้องจากรัฐ

จะเชื่อเริ่มตั้งคำถามกับตัวเองว่า "เราจะไม่มีความเชื่อในพื้นที่เลยหรือ ในเมื่อเราเป็นคนที่อยู่ตรงนี้และช่วยดูแลป่า" แม้พวกเขาจะยังไม่ถูกบังคับคดีให้ออกไปจากป่า แต่พวกเขา รู้สึกไม่ได้รับความเป็นธรรมและอยู่อย่างขาดความมั่นคงในชีวิต โดยการเข้าถึงสาธารณูปโภคและสาธารณูปการต่าง ๆ มีอย่างจำกัด

เรื่องราวชีวิต
Life Stories

ท้ายที่สุด เรื่องราวนี้ไม่ใช่เพียงการต่อสู้ในทางกฎหมายและการสร้าง การยอมรับของกลุ่มชาติพันธุ์ แต่ยังสะท้อนถึงปัญหาความยุติธรรมเชิง โครงสร้างที่ฝังรากลึกในระบบการจัดการป่าไม้ของไทย จะอู่หวังว่าสักวันหนึ่งภูมิปัญญาและจิตวิญญาณในการอยู่กับป่าของพวกเขา จะสร้างการเรียนรู้ในสังคม และสามารถนำไปสู่การสร้างข้อเสนอทางนโยบาย และกฎหมายจากประชาชน คู่ขนานกันนั้นพวกเขาพร้อมให้ความร่วมมือในการ ปกป้องผืนป่าในฐานะที่เป็นบ้านของพวกเขาเพื่อพิสูจน์ให้เห็นว่าคุณสามารถอยู่ อย่างเกื้อกูลกับป่าได้

Journey Map

จะอู่ กลุ่มชาติพันธุ์ผู้เป็นแพะรับบาป

Touch Points

Experiences

การมีส่วนร่วม
ในการพัฒนา

- ขาดความโปร่งใสในการส่งเสริมบทบาทของชุมชนจากที่ไม่มีความชัดเจนเรื่องงบประมาณ และอุปกรณ์ที่จะได้รับจากภาครัฐ จนต้องทำงานแบบจัดอาสา

การเข้าถึงสิทธิที่ดิน
ทำกินและที่อยู่
อาศัย

- พื้นที่ป่าที่เป็นที่อยู่อาศัยของกลุ่มชาติพันธุ์เป็นพื้นที่ทับซ้อนกับของทางการ ชาวบ้านไม่มี สิทธิในพื้นที่ของตนเองอย่างเต็มที่

การเข้าถึง
สาธารณสุขภาคและ
สาธารณสุขการ

- การอาศัยอยู่บนพื้นที่สูงส่งผลให้กลุ่มชาติพันธุ์ไม่สามารถเข้าถึงบริการด้านสาธารณสุขภาค (น้ำประปา ไฟฟ้า) และสาธารณสุขการ (การบริการทางราชการ การศึกษา สุขภาพอนามัย ฯลฯ) ได้ตามความต้องการอย่างเต็มที่

ระบบการจัดการ
ทรัพยากรธรรมชาติ
และสิ่งแวดล้อม

- ขาดทางเลือกในการจัดการชีวมวลจากใบไม้แห้งที่ทับถมในพื้นที่ป่าและเศษวัสดุเหลือทิ้ง ทางการเกษตร
- ภาครัฐมุ่งจับผิด เน้นใช้ระเบียบกฎหมายในการบังคับควบคุมโดยเฉพาะการห้ามเผาโดยเด็ด ขาด มีเช่นนี้จะถูกดำเนินคดี โดยไม่มีพื้นที่สำหรับการเรียนรู้ข้อจำกัดของกันและกัน รวมไปถึง การทำความเข้าใจเรื่องไฟว่าเป็น
- ขาดการยอมรับในภูมิปัญญาในการดูแลป่าของชุมชน รวมถึงวิถีชีวิตที่เชื่อมโยงระหว่าง ชุมชนกับป่า

ระบบสืบสวน
สอบสวน

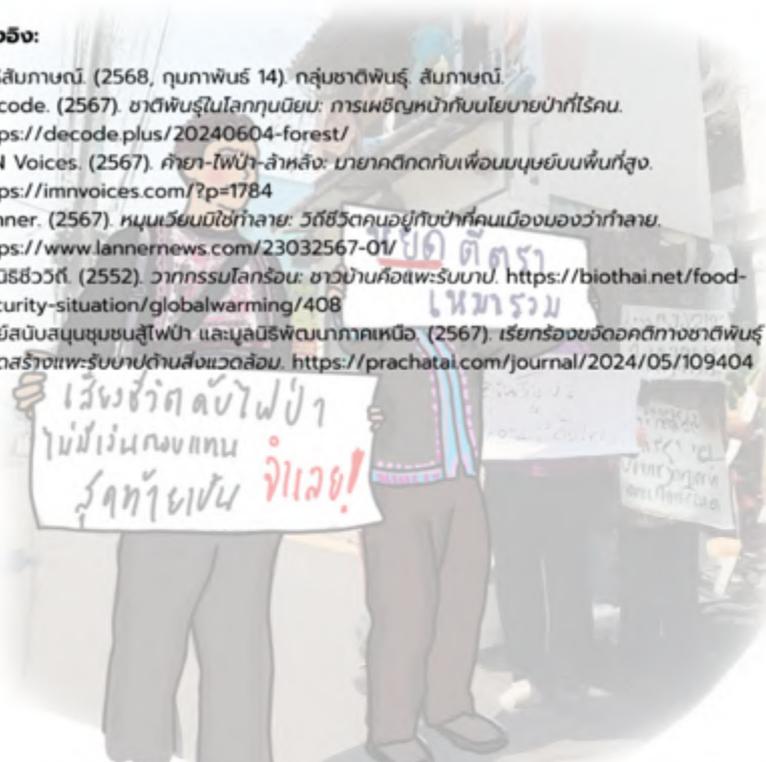

- ไม่มีการสืบสวน สอบสวนอย่างจริงจังจากหน่วยงานของรัฐ มีเพียงคำกล่าวอ้างจาก ผู้ร้องเรียน ชาวบ้านจึงขาดความเชื่อมั่นในการบังคับใช้กฎหมายและกระบวนการยุติธรรม ทางอาญา

จะอี กลุ่มชาติพันธุ์ผู้เป็นแพะรับบาป

แหล่งอ้างอิง:

- ผู้ให้สัมภาษณ์. (2568, กุมภาพันธ์ 14). กลุ่มชาติพันธุ์ สัมภาษณ์.
- Decode. (2567). ชาติพันธุ์ในโลกทุนนิยม: การเผชิญหน้ากับนโยบายป่าที่ไร้คน. <https://decode.plus/20240604-forest/>
- IMN Voices. (2567). คำยา-ไฟฟ้า-ลำห้วย: มายาคติติดกับเพื่อนมนุษย์บนพื้นที่สูง. <https://imnvoices.com/?p=1784>
- Lanner. (2567). มนุษย์เริ่มมีใจทำลาย: วิถีชีวิตคุณอยู่กับป่าที่คนเมืองมองว่าทำลาย. <https://www.lannernews.com/23032567-01/>
- มูลนิธิชีววิถี. (2552). วากรรมโลกร้อน: ชาวบ้านคือแพะรับบาป. <https://biothai.net/food-security-situation/globalwarming/408>
- ศูนย์สนับสนุนชุมชนสู่ไฟฟ้า และมูลนิธิพัฒนาภาคเหนือ. (2567). เรียงร้อยชีวิตอดีตทางชาติพันธุ์หยุดสร้างแพะรับบาปด้านสิ่งแวดล้อม. <https://prachatai.com/journal/2024/05/109404>

คำขอขมา (Disclaimer): Personas สร้างขึ้นเพื่อเป็นสื่อการเรียนรู้และส่งเสริมการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารในวงกว้างโดยไม่แสวงหาผลประโยชน์ทางการเงินหรือการค้า การใช้งานโดยไม่ได้รับอนุญาตจากเราอาจถือเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์และอาจถูกดำเนินคดีทางกฎหมายได้

1
 การร่างกรมที่ส่วนร่วมอย่างเหมาะสมกับ

2
 การรับองค์สิทธิ์

3
 การลดความเหลื่อมล้ำด้วย การจัดสรรและกระจายทรัพยากร

มติความยุติธรรมทางสังคม

20) ลุงตะวัน

ชายเลไร้สัญชาติ

ยกระดับนิติธรรม สู่สังคมที่เป็นธรรม

ถอดรหัสเส้นทางชีวิตของกลุ่มเปราะบางที่อยู่ในกระบวนการยุติธรรม

ลุงตะวัน

ชายเลไร้สัญชาติ

U-20

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

ลุงตะวันอายุ 58 ปี เป็นผู้เฒ่าชาวเลไร้สัญชาติที่เกิดและเติบโตริมฝั่งทะเล เขายังออกทะเลกับลูกหลานแม่สังขารจะร่องโรย อยู่มาวันหนึ่ง เขาได้รับแจ้งจากเจ้าหน้าที่รัฐให้ย้ายออกไป เนื่องจากพื้นที่ดังกล่าวจะถูกพัฒนาเป็นรีสอร์ตหรูโดยถูกต้องตามกฎหมาย (มีเอกสารสิทธิและได้รับอนุมัติอย่างถูกต้องแล้ว) แม้บริเวณดังกล่าวจะเป็นพื้นที่ทำกินทางทะเลและพื้นที่ทางวัฒนธรรมของพวกเขา

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

วันนี้พื้นที่ทำกินที่เคยอุดมสมบูรณ์ ถูกจำกัดด้วยเขตริ้วจากโครงการพัฒนา รีสอร์ท เจ้าหน้ารัฐไม่เพียงเพิกเฉยแต่ยังให้การสนับสนุนโดยตรงต่อการรุกล้ำพื้นที่ของชุมชน ลุงตะวันเคยพยายามบอกลูกหลานว่า “ทะเลคือชีวิตของพวกเขา” แต่ตอนนี้แม้จะออกเรือ ก็ต้องเลี่ยงเขตหวงห้ามของเอกชน พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ที่เคยประกอบพิธีกรรมก็ถูกปรับหน้าดินกลายเป็นที่ตั้งอาคาร เขาไม่รู้จะไปเรียกร้องสิทธิจากที่ใด เพราะเขาไม่มีสัญชาติ และที่สำคัญรัฐยังไม่มียกกฎหมายรับรองสิทธิชุมชน

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

ลุงตะวันไม่เคยได้ยินคำว่า “ประชาพิจารณ์” หรือ “EIA” จากเจ้าหน้าที่เลยสักครั้ง ไม่มีเวทีปรึกษาหารือ ไม่มีคำอธิบาย และถูกกันออกจากกระบวนการตัดสินใจ มีเพียงแผ่นป้ายประกาศที่ปักขึ้นมาแล้วก็หายไปเสียงของชาวเลไร้สัญชาติจึงเหมือนไม่เคยมีอยู่จริง การตัดสินใจทั้งหมดเกิดขึ้นหลังจากระหว่างรัฐกับกลุ่มทุนกึ่งที่พวกเขาคือผู้ได้รับผลกระทบโดยตรง สิ่งเหล่านี้ทำให้เขารู้สึกไร้อำนาจต่อการจัดการทรัพยากรในบ้านเกิดของตนเอง

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

แม้จะอาศัยอยู่บนผืนดินผืนนี้มาทั้งชีวิต แต่ในทางกฎหมาย ลุงตะวันไม่มีสิทธิ์
 แม้แต่จะคิดคำนวณการเปลี่ยนแปลง เขารู้ว่าหน่วยงานรัฐมีอำนาจตามกฎหมายใน
 การอนุมัติทุกอย่าง ในขณะที่พวกเขากลับไม่มีอะไรในมือ ไม่มีกรรมสิทธิ์ ไม่มีบัตร
 ประชาชนไม่มีสิทธิ์ในสายตากฎหมาย ลุงตะวันรู้ดีว่าระบบที่เป็นอยู่เอื้อให้บางกลุ่ม
 สามารถเข้าถึงทรัพยากรได้โดยไม่ต้องรับฟังคนในพื้นที่ ช่องโหว่ของกฎหมาย
 และการขาดกลไกตรวจสอบ ทำให้โครงการที่ส่งผลกระทบต่อระยะยาวเกิดขึ้นอย่าง
 ไร้การถ่วงดุล เขาเห็นความเปลี่ยนแปลง แต่ทำอะไรไม่ได้นอกจากเฝ้ามอง

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

ทุกเย็น ลุงตะวันยังคงนั่งมองทะเลที่เริ่มโกล่ออกไปเรื่อย ๆ จากพื้นที่ของ
 เขา เขาสอนหลาน ๆ ถึงพิธีบูชาทะเล แม้ไม่มีที่ให้ทำเหมือนเดิม เขาหวังว่า
 สักวันหนึ่งความเป็นชาวเลจะไม่ถูกลบด้วยรีสอร์ทและกำแพงอิฐ แต่จะ
 ได้รับการยอมรับว่าเป็นรากเหง้า และเจ้าของของชายฝั่งนี้อย่างแท้จริง
 ผ่านการรับรองสิทธิ์ด้วยตัวกฎหมายการรับรองสิทธิ์ชุมชนในการจัดการ
 ทรัพยากรจากรัฐ

เรื่องราวชีวิต
Life Stories

การเปลี่ยนแปลงทั้งหมดเกิดขึ้นอย่างเฉียบพลัน ในนามของกฎหมายที่เล็งเห็นมูลค่าของการพัฒนามากกว่าคุณค่าของพื้นที่ในฐานะแหล่งทำกินทางทะเลของคนพื้นเมืองและพื้นที่ทางวัฒนธรรม ซึ่งไม่ใช่เพียงสมบัติของพวกเขาเท่านั้น หากแต่คือฐานความอุดมสมบูรณ์และความหลากหลายของระบบนิเวศโดยรวม

Journey Map
ลุงตะวัน ชาวเลไร้สัญชาติ

Touch Points	Experiences
<p>ความไม่โปร่งใสในการอนุมัติ/อนุญาต</p>	<p>☹️</p> <ul style="list-style-type: none"> เจ้าหน้าที่รัฐเพิกเฉยต่อการรุกรานพื้นที่ทำกินทางทะเลและคุกคามพื้นที่ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาวเลไร้สัญชาติ โดยการอนุมัติให้มีการพัฒนาธุรกิจรีสอร์ทหรูในพื้นที่
<p>ช่องโหว่ของระบบตรวจสอบและการมีส่วนร่วมของประชาชน</p>	<p>☹️</p> <ul style="list-style-type: none"> ไม่มีกระบวนการประชาพิจารณ์หรือการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสียในการประเมินผลกระทบ เช่น การทำประชาพิจารณ์ หรือ EIA ขาดกฎหมายรับรองสิทธิชุมชนที่เป็นช่องทางในการเปิดโอกาสให้คนในชุมชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรของชุมชนตนเอง (legal recognition of community rights)
<p>การขาดการจำกัดการใช้อำนาจรัฐ</p>	<p>☹️</p> <ul style="list-style-type: none"> เมื่อในทางกฎหมาย หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีอำนาจในการอนุมัติ ในขณะที่กลุ่มไร้สัญชาติไม่สามารถอ้างสิทธิในพื้นที่ทำกินทางทะเลและพื้นที่ทางวัฒนธรรมได้ (เพราะไม่มีกรรมสิทธิ์ในที่ดิน) โครงการจึงเกิดขึ้นตามความต้องการของรัฐและกลุ่มทุนในท้ายที่สุด

ลุงตะวัน ชาวเลไร้สัญชาติ

แหล่งอ้างอิง:

- คงกฤษ ฉัตรมาสรัตน. (2567). "คองกฤษ" ห่วงใยชาวเลเกินกว่า 70% ไม่มีบัตรประชาชน ส่งผลให้ขาดสิทธิในการเข้าถึงสวัสดิการของรัฐ ชีวีปัญหาควรได้รับการแก้ไข เพื่อให้ได้รับคุณภาพชีวิตที่ดี ชีวีชน "อูบตัน" แก้ปัญหาสร้างสะพานให้เด็กมอแกนได้ไปโรงเรียน. ภูมิภาคไทย. <https://bhumjaithai.com/news/95150>
- ทัศนีย์ ประกอบบุญ. (2567). แก้ปัญหาสัญชาติ - สถานะบุคคล เรื่องด่วน! ในวันนี้ยัง...ไร้สิทธิ์ ?. Thai PBS. <https://theactive.thaipbs.or.th/read/stateless-person>
- เกวณิตย์ แจ่มพิศ. (2566). "มอแกน" ชนเผ่าพื้นเมือง ผู้ไร้เสียง ไร้สิทธิ์ ตั้งแต่เกิดจนตาย. เครือข่ายสื่อชนเผ่าพื้นเมือง. <https://imnvoices.com/?p=4051>
- UNHCR. (n.d.). บุคคลไร้รัฐไร้สัญชาติ. <https://www.unhcr.org/th/statelessness>

1

การร่างกฎหมายคุ้มครอง
อย่างเหมาะสมกับ
สถานการณ์บ้านเกิด

2

การรับรองสิทธิ

3

การลดความเหลื่อมล้ำด้วย
การคุ้มครองและบูรณาการพหุภาคี

มีตีความผู้ตีความทางสังคม

21) จิ่ง

แรงงานข้ามชาติ

ยกระดับนิทรรศการ สู่สังคมที่เป็นธรรม

ถอดรหัสเส้นทางชีวิตของกลุ่มเปราะบางที่อยู่ในกระบวนการยุติธรรม

จิ่ง

แรงงานข้ามชาติ

U-21

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

จิ่งเป็นแรงงานข้ามชาติ เธอเข้ามาเป็นคนงานก่อสร้าง โดยมีนายจ้างออกค่าใช้จ่ายในกระบวนการขอใบอนุญาตทำงาน เช่น วีซ่า ประกันสุขภาพ ฯลฯ ให้ก่อน เมื่อมาถึงไทยนายจ้างได้ยึดเอกสารสำคัญต่าง ๆ ของเธอไว้ และให้ทำงานชดใช้ค่าใช้จ่ายดังกล่าว โดยแจ้งว่าจะคืนเอกสารให้เมื่อทำงานแลกจนครบ แต่นายจ้างก็ปล่อยปะละเลยจนสัญญาจ้างหมดอายุไป โดยเธอไม่ระแคะระคายว่าตนกำลังทำงานโดยผิดกฎหมาย

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

จึงอาศัยอยู่ในห้องพักแคบ ๆ ในไซต์งานก่อสร้าง ร่างกายของเธอเต็มไปด้วยรอยฟกช้ำและความเหนื่อยล้า มือทั้งสองข้างด้านแข็งจากการแบกหามอิฐและปูนทุกวัน แต่สิ่งที่เธอกลัวกว่าความเจ็บปวดทางกาย คือ การขาดรายได้ ซึ่งการขาดงานเพียงหนึ่งวันสามารถทำให้เธอไม่มีเงินซื้ออาหาร และทำให้เงินที่จะส่งไปที่บ้านเกิดแต่ละเดือนลดน้อยลง

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

เธอตัดสินใจทิ้งบ้านเกิดเมืองนอนมาเพราะหวังจะส่งเงินกลับไปให้ที่บ้าน เธอรู้แต่ต้นว่าเป็นงานหนัก แต่ที่ไม่รู้คือค่าแรงที่ต่ำและต้องทำงานเกินเวลาโดยไม่ได้รับค่าตอบแทนที่เป็นธรรม ทุกครั้งที่เธอรวบรวมความกล้าทวงถามก็จะถูกนายจ้างข่มขู่ว่าจะเลิกจ้างและให้ตำรวจมาจับ

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

วันหนึ่งมีเหตุทะเลาะวิวาทในไซต์งานก่อสร้างโดยตัวเธอเองได้รับบาดเจ็บจากการถูกรุมทำร้ายโดยแรงงานไทย อย่างไรก็ตามเธอเลือกที่จะไม่แจ้งความเอาผิดกับคู่กรณีจากที่กลัวว่าแทนที่ตำรวจจะมาดำเนินคดีกับคนไทยที่ทำร้ายเธออาจจะมาขอตรวจเอกสารการเข้าประเทศของเธอแทน และจะนำไปสู่การถูกส่งตัวกลับประเทศ

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

จากที่สภาพร่างกายบาดเจ็บจากเหตุทะเลาะวิวาท การทำงานหนักเป็นเหตุให้จึงเป็นลมหมดสติบนไซต์งานและพลัดตกลงมาจนขาหัก โดยพบว่านอกจากสภาพร่างกาย ส่วนสำคัญยังเป็นเพราะไซต์งานก่อสร้างขาดการควบคุมมาตรฐานด้านความปลอดภัยที่เพียงพอ อันเนื่องมาจากการขาดการบังคับใช้กฎหมายในเรื่องนี้ที่จริงจัง

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

ช่วงที่ขาหัก นอกจากจิ้งจะขาดรายได้ไปตลอดช่วงที่ไปทำงานก่อสร้างไม่ได้
 จิ้งยังไม่ได้รับเงินเยียวยาจากนายจ้าง เพราะไม่มีหลักประกันในกฎหมายใด
 ที่จะคุ้มครองแรงงานผิดกฎหมายแบบเธอจากความเปราะบางของ
 โครงสร้างสิทธิแรงงานข้ามชาติ ซึ่งหากรักษาตัวจนออกจากโรงพยาบาล
 แล้ว ยังไม่รู้ว่าชีวิตหลังจากนี้จะเป็นอย่างไรเพราะคงกลับไปทำงานกับ
 นายจ้างคนเดิมไม่ได้แล้ว อีกทั้งรู้แล้วว่าตัวเองอยู่อย่างผิดกฎหมาย

Journey Map

จิ้ง แรงงานข้ามชาติ

Touch Points

Experiences

การจ้างงาน
ที่ไม่เป็นธรรม

- นายจ้างบางรายใช้แรงงานข้ามชาติเป็นแรงงานราคาถูก และให้ทำงานแบบไม่มีวันหยุด
- การทำงานเกินเวลาโดยไม่ได้รับค่าตอบแทนที่เป็นธรรม
- การถูกยึดหนังสือเดินทางไว้ที่นายจ้าง

การหักค่าจ้าง
โดยไม่มีเหตุผล

- หากต้องการลาจะถูกหักค่าจ้างตั้งแต่วันทำงานแม้ในสภาพร่างกายที่เจ็บป่วย

ทัศนคติของตำรวจ
ต่อแรงงานข้ามชาติ

- กลัวว่าหากไปพบตำรวจในคดีพิพาทกับคนไทยอาจจะถูกตีตราว่าเป็นฝ่ายกระทำความผิด
- ไม่ได้รับการคุ้มครองตามหลักสิทธิมนุษยชนสากลและการไม่ถูกเลือกปฏิบัติเท่าที่ควร

มาตรฐาน
ความปลอดภัย
ในงานก่อสร้าง

- แรงงานข้ามชาติไม่ได้รับการคุ้มครองตามหลักสิทธิมนุษยชนสากลด้านความปลอดภัยในการทำงานเท่าที่ควร
- การขาดการบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยมาตรฐานความปลอดภัยในงานก่อสร้างที่จริงจังทำให้กระทบต่อสวัสดิภาพในการทำงานจนนำไปสู่การประสบอุบัติเหตุ

Neutral Experiences

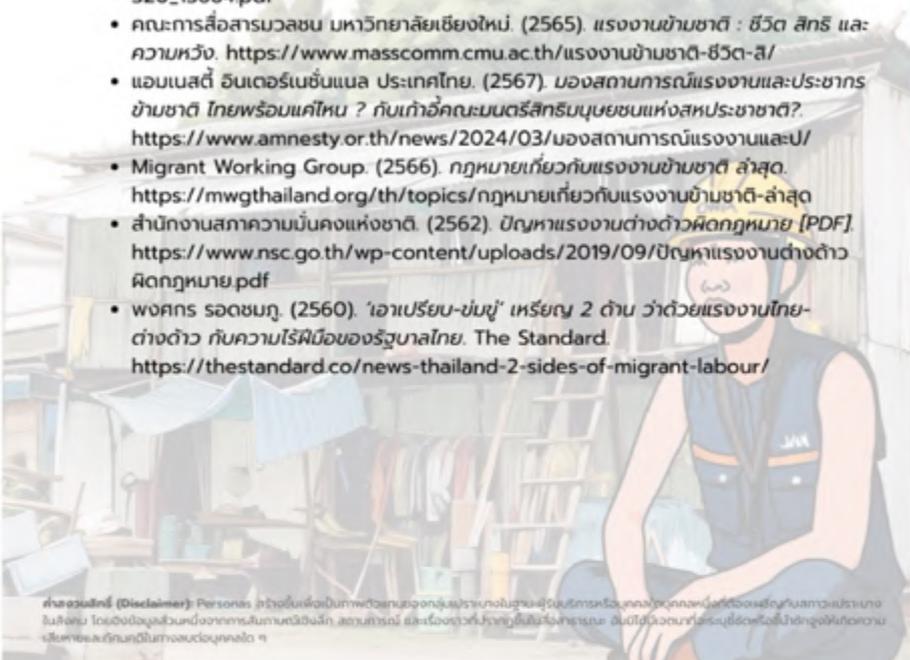

Negative Experiences

อิง แรงงานข้ามชาติ

แหล่งอ้างอิง:

- ศักสิทธิ์ ป้อมทอง. (2563). การบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวในเขตพื้นที่จังหวัด ปทุมธานี. (การค้นคว้าอิสระ: รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์). https://ethesisarchive.library.tu.ac.th/thesis/2020/TU_2020_6203011454_13320_13664.pdf
- คณะการสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. (2565). แรงงานข้ามชาติ : ชีวิต สิทธิ และความหวัง. <https://www.masscomm.cmu.ac.th/แรงงานข้ามชาติ-ชีวิต-สิทธิ-และความหวัง>
- แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล ประเทศไทย. (2567). มออสถานการณ์แรงงานและประชากรข้ามชาติ ไทยพร้อมแคไหน ? กับเก้าอี้คณะมนตรีสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ?. <https://www.amnesty.or.th/news/2024/03/มออสถานการณ์แรงงานและประชากรข้ามชาติ-ไทยพร้อมแคไหน-กับเก้าอี้คณะมนตรีสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ?>
- Migrant Working Group. (2566). กฎหมายเกี่ยวกับแรงงานข้ามชาติ ล่าสุด. <https://mwgthailand.org/th/topics/กฎหมายเกี่ยวกับแรงงานข้ามชาติ-ล่าสุด>
- สำนักงานสภาพัฒนาการศกษา. (2562). ปัญหาแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมาย [PDF]. <https://www.nsc.go.th/wp-content/uploads/2019/09/ปัญหาแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมาย.pdf>
- พงศกร รอดชมภู. (2560). 'เอาเปรียบ-ข่มขู่' เหยียด 2 ด้าน ว่าด้วยแรงงานไทย-ต่างด้าว กับความไร้ฝีมือของรัฐบาลไทย. The Standard. <https://thestandard.co/news-thailand-2-sides-of-migrant-labour/>

คำเตือน (Disclaimer): Persons ที่วางในสื่อเป็นภาพตัวอย่างของกรณีเฉพาะบางรายซึ่งได้รับการให้ข้อมูลโดยบุคคลที่อ้างถึงเพื่อใช้ในการนำเสนอข่าวเท่านั้น โดยสื่อไม่รับผิดชอบต่อเหตุการณ์ในภาพที่ปรากฏขึ้นในสื่อสาธารณะ อันมีได้โปรดมาทำสำเนาเพื่อใช้เพื่อใช้ในการศึกษาวิจัยหรือการวิจัยทางวิชาการ

1
 การร่างกรมที่ผู้ร่วม
 อย่างในบทความนี้

2
 มรรธจอสัก
 มิตีความยุติธรรมทางสังคม

3
 การแสดงความเห็นส่วนตัว
 มรรธจอสัก

ส่วนที่

3

Personas

กลุ่มตัวแสดงสำคัญ

ในฐานะผู้ให้บริการ (Providers)

ในระบบและกระบวนการยุติธรรม

ส่วนที่ 3

Personas กลุ่มตัวแสดงสำคัญในฐานะผู้ให้บริการ (Providers) ในระบบและกระบวนการยุติธรรม

ในส่วนนี้จะเป็นการนำเสนอผลการพัฒนา Personas ของกลุ่มตัวแสดงสำคัญหรือผู้ให้บริการ (Service Providers) ในระบบและกระบวนการยุติธรรมหากอธิบายบนฐานของการคิดเชิงออกแบบ (Design Thinking) อันมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.1 ผลการพัฒนา Personas ของกลุ่มตัวแสดงสำคัญในระบบและกระบวนการยุติธรรม

ในการพัฒนา Personas ของกลุ่มตัวแสดงสำคัญหรือผู้ให้บริการ ในระบบและกระบวนการยุติธรรม หากอธิบายบนฐานของการคิดเชิงออกแบบ จำนวน 20 เรื่อง³ คณะผู้วิจัยได้ทำการกำหนดขอบเขตของผู้ให้บริการในบทบาทต่าง ๆ ภายใต้ระบบและกระบวนการยุติธรรมออกเป็น 3 ระยะ ประกอบด้วย 1) ระยะก่อนพิจารณาคดี ได้แก่ ตำรวจสืบสวน สอบสวน แพทย์นิติเวช 2) ระยะระหว่างพิจารณาคดี ได้แก่ อัยการจังหวัด ผู้พิพากษา ทนายความอิสระด้านสิ่งแวดล้อม นักกฎหมายเพื่อสิทธิมนุษยชนและ 3) ระยะหลังพิจารณาคดี ได้แก่ ข้าราชการระดับสูงกรมราชทัณฑ์ นักทัณฑวิทยา เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ พนักงานคุมประพฤติ นักสังคมสงเคราะห์เรือนจำ นักจิตวิทยาเรือนจำ พยาบาลเรือนจำ ตลอดจนตัวแสดงสำคัญที่มีบทบาทตลอดทั้งกระบวนการ ได้แก่ นักวิชาการด้านสิทธิทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งผู้อำนวยการและเจ้าหน้าที่สำนักนวัตกรรมเพื่อความยุติธรรม สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย ทั้งนี้ เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงประเด็นปัญหา ข้อจำกัดหรืออุปสรรค (barriers) ของระบบโครงสร้างที่กลุ่มผู้ให้บริการต้องเผชิญอยู่ ตลอดจนจุดเปราะบางในแต่ละช่วงของกระบวนการยุติธรรม ดังต่อไปนี้

³ Personas สร้างขึ้นเพื่อเป็นภาพตัวแทนของกลุ่มตัวแสดงสำคัญในฐานะผู้ให้บริการหรือบุคคลใดบุคคลหนึ่งในระบบและกระบวนการยุติธรรม โดยอิงข้อมูลส่วนหนึ่งจากการสัมภาษณ์เชิงลึก สถานการณ์ และเรื่องราวที่ปรากฏขึ้นในสื่อสาธารณะ อันมิได้มีเจตนาที่จะระบุชี้ชัดหรือชี้เข้าข้างก่อให้เกิดความเสียหายและทัศนคติในทางลบต่อบุคคลใด ๆ

ยกระดับนิติธรรม สู่สังคมที่เป็นธรรม

ถอดรหัสเส้นทางชีวิตของตัวแสดงที่อยู่ในกระบวนการยุติธรรม

ส.อ. อรรถพล

ตำรวจสืบสวน

P-01

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

อรรถพลเติบโตมาในครอบครัวชนบท พ่อเป็นช่างไม้ แม่ขายข้าวแกง เขาเป็นพี่ชายคนโตที่แบกรับความหวังของทั้งบ้านเอาไว้ หลังเรียนจบปริญญาตรี เขาตัดสินใจเลือกสอบเป็นนายสืบตำรวจ ด้วยความตั้งใจจะมีรายได้ สวัสดิการ และสร้างอนาคตที่มั่นคงให้กับครอบครัว การตัดสินใจตำรวจครั้งแรกของเขาจึงไม่ใช่เพียงเรื่องของเกียรติยศ แต่คือบันไดสู่ความมั่นคงที่ทั้งบ้านเฝ้ารอ

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

หลังจบหลักสูตรฝึกอบรม อรรถพลถูกส่งตัวไปประจำที่หน่วยสืบสวนสอบสวนคดีอาชญากรรม งานของเขาคือการตามรอยคนร้าย วางแผนลับเข้าเกลียวกับเป้าหมาย รวมถึงคลี่คลายคดีที่ซับซ้อนภายใต้ข้อมูลจำกัดและเงื่อนไขเร่งด่วน เขาเรียนรู้การใช้จิตวิทยาสืบสวน การเฝ้าสังเกตพฤติกรรม และการตั้งคำถามอย่างไม่ซี้นำเพื่อดึงข้อมูลสำคัญออกจากพยานหรือผู้ต้องสงสัย ซึ่งล้วนเป็นทักษะที่ต้องเรียนรู้ผ่านสนามจริง

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

ในภารกิจภาคสนาม อรรถพลต้องทำทั้งการปลอมตัวเพื่อสะกดรอย การลงพื้นที่เสี่ยงเพื่อฝังตัว โดยขาดหลักประกันความปลอดภัย และยังต้องกลับมาเขียนสำนวนรายงานที่ต้องใช้ภาษากฎหมายอย่างรัดกุม เขาตัดพ้อว่า ทรัพยากรและระบบสนับสนุนจากส่วนกลางแทบไม่เพียงพอ เขาต้องหาเงินมาซื้อเครื่องแบบและปืนพกพาที่มีราคาแพงเองโดยมีราคาสูงกว่าเงินเดือน 2-3 เดือนรวมกัน เขาเคยต้องซ่อนตัวสังเกตเป้าหมายโดยไม่มีแม่แต่กล้องบันทึกภาพติดตัว ซึ่งเขาต้องควักเงินซื้ออุปกรณ์เหล่านี้เองเพื่อความปลอดภัยในชีวิตของเขา

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

อรรถพลยอมรับว่า ด้วยคดีจำนวนมากทำให้เขาและเพื่อนตำรวจมีความจำเป็นต้องเร่งรัดปิดคดีซึ่งทำให้ได้ข้อมูลประกอบคดีที่ไม่อาจทำให้กระบวนการสอบสวนไม่มีหลักฐานที่ชัดเจน และเสี่ยงต่อการนำไปสู่ความผิดพลาดในขั้นตอนอื่น ๆ ของกระบวนการยุติธรรม ในขณะที่พวกเขาเสี่ยงต่อการถูกฟ้องกลับและไม่มีระบบคุ้มครองเมื่อถูกกล่าวหาว่าปฏิบัติหน้าที่เกินกว่าเหตุ

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

หลังจากทำงานได้ระยะเวลาหนึ่ง เขาพบว่า ด้วยจำนวนคดีความมหาศาลทำให้เจ้าหน้าที่เลือกสืบสวนแต่คดีใหญ่ ๆ เป็นเหตุให้คดีเล็ก ๆ ถูกละเลยและหลายกรณีที่องค์กรเน้นการทำงานแบบเร่งปิดคดีมากกว่าการตรวจสอบข้อเท็จจริงอย่างรอบด้าน ทำให้เจ้าหน้าที่ภาคสนามอย่างเขาต้องเผชิญกับแรงกดดันในการหาคำสารภาพให้เร็วที่สุด จนท้ายที่สุดเขาเผชิญกับภาวะซึมเศร้าจนถึงขั้นไม่สามารถทำงานได้ตามปกติ

เรื่องราวชีวิต
Life Stories

แม้จะมีบริการด้านสุขภาพจิตสำหรับตำรวจ แต่ด้วยมีภาระงานในการรับแจ้งเหตุ รวบรวมพยานหลักฐาน สอบปากคำ และติดตามตัวผู้ต้องสงสัยเพื่อทำสำนวนคดีจำนวนมากติดค้าง อรรถพลจึงไม่สามารถเข้ารับบริการดังกล่าวได้ เมื่ออาการแยลงเรื่อย ๆ สุดท้ายเขาตัดสินใจลาออก โดยคนรอบข้างจำนวนไม่น้อยคิดว่าเป็นเพราะเขาอ่อนแอในขณะที่ระบบสนับสนุนต่าง ๆ ก็มีส่วนทำให้คนที่เป็นเสาหลักผู้แบกความหวังของครอบครัวต้องตัดสินใจเช่นนี้ด้วยเช่นกัน

Journey Map

ส.อ.อรรถพล ตำรวจสืบสวน

Touch Points

Experiences

ความปลอดภัยในการทำงานภาคสนาม

- ทรัพยากรสนับสนุนการทำงานภาคสนามมีจำกัด ทำให้เจ้าหน้าที่บางส่วนต้องใช้เงินส่วนตัวเพื่อซื้ออุปกรณ์ป้องกันต่าง ๆ เอง เช่น ปืนพกพา และกล้องบันทึกภาพ

- ขาดหลักประกันความปลอดภัยในการทำงานภาคสนาม เช่น ไม่ได้มีเสื้อกันกระสุน

แนวทางบริหารจัดการคดี

- ระบบสืบสวนยังไม่มีแนวทางบริหารจัดการคดีภายใต้เวลาและทรัพยากรต่าง ๆ ที่มีจำกัดอย่างเหมาะสม ทำให้อาจเกิดความผิดพลาดจากการเร่งรัดปิดคดี และคดีเล็กอาจถูกละเลย

ระบบคุ้มครองเจ้าหน้าที่

- นอกจากเสียงต่อการถูกฟ้องกลับแล้ว ยังไม่มีระบบคุ้มครองเมื่อถูกกล่าวหาว่าปฏิบัติหน้าที่เกินกว่าเหตุ

สภาพแวดล้อมการทำงานและบริการด้านสุขภาพจิต

- สภาพแวดล้อมการทำงานด้านสืบสวนสร้างแรงกดดันและความเครียดจนทำให้เกิดภาวะซึมเศร้า แม้จะมีบริการด้านสุขภาพจิตสำหรับตำรวจ แต่ด้วยมีภาระงานจำนวนมากติดค้างจึงไม่สามารถเข้ารับบริการดังกล่าวได้

Neutral Experiences

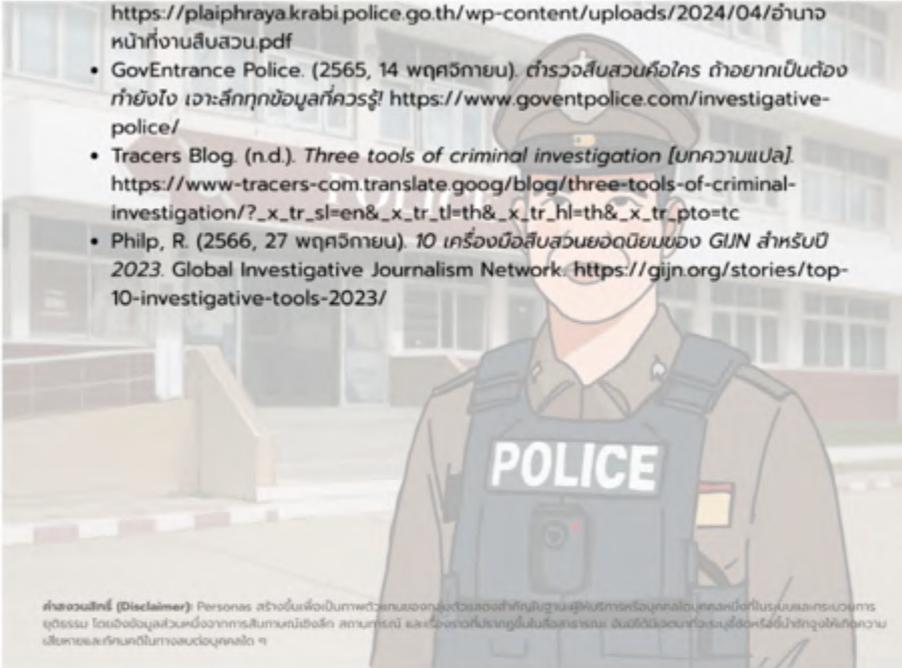

Negative Experiences

ส.อ.อรรณา ตำรวจสืบสวน

แหล่งอ้างอิง:

- Guru Police Academy. (2564, 26 ตุลาคม). เป็นตำรวจสืบสวนต้องทำยังไง. <https://www.gurupoliceacademy.com/ตำรวจสืบสวน>
- สถานีตำรวจภูธรเมืองโพธารณะ. (2567). บทบาทหน้าที่งานสืบสวน [PDF]. <https://plaiphraya.krabi.police.go.th/wp-content/uploads/2024/04/อำนาจหน้าที่งานสืบสวน.pdf>
- GovEntrance Police. (2565, 14 พฤศจิกายน). ตำรวจสืบสวนคือใคร ถ้าอยากเป็นต้องทำยังไง เจาะลึกทุกข้อมูลที่ควรรู้! <https://www.goventpolice.com/investigative-police/>
- Tracers Blog. (n.d.). *Three tools of criminal investigation* [บทความแปล]. https://www-tracers-com.translate.goog/blog/three-tools-of-criminal-investigation/?_x_tr_sl=en&_x_tr_tl=th&_x_tr_hl=th&_x_tr_pto=tc
- Philp, R. (2566, 27 พฤศจิกายน). 10 เครื่องมือสืบสวนยอดนิยมของ GUN สำหรับปี 2023. Global Investigative Journalism Network. <https://gijn.org/stories/top-10-investigative-tools-2023/>

คำเตือนสิทธิ์ (Disclaimer): Personas สร้างขึ้นเพื่อเป็นการนำเสนอข้อมูลตัวอย่างเท่านั้นและไม่ควรใช้ในการวิจัยหรือการตีพิมพ์ทางวิชาการ โดยข้อมูลบางส่วนนี้อาจมีการเปลี่ยนแปลงสิทธิ์ สถานการณ์ และเนื้อหาที่ปรากฏในสื่อสาธารณะ. อันนี้ไม่ได้มีเจตนาที่จะระบุชื่อผู้ใดในสื่อสาธารณะ หรือสื่อมวลชนในทางลบแต่อย่างใด

1

การร่างกรมตำรวจ
ของประเทศไทย

2

กรมตำรวจ

3

การลดความเสียหาย
การก่ออาชญากรรม

มีดีความยุติธรรมทางสังคม

2) พ.ต.ท. อัง

รองผู้กำกับการฝ่ายสอบสวน

ยกระดับนิติธรรม สู่สังคมที่เป็นธรรม

ถอดรหัสเส้นทางชีวิตของตัวแสดงที่อยู่ในกระบวนการยุติธรรม

พ.ต.ท. อัง

รองผู้กำกับการฝ่ายสอบสวน

P-02

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

รองผู้กำกับการอังเข้ามาทำงานเป็นตำรวจด้วยหวังที่จะสามารถช่วยขับเคลื่อนให้เกิดการปฏิรูปในกระบวนการยุติธรรม เธอเชื่อว่าการได้ทำหน้าที่ในสายงานสอบสวนไม่ได้เป็นเพียงแค่การนั่งทำเอกสารอย่างที่หลายคนเข้าใจ หากแต่คือต้นทางของความยุติธรรมที่มีผลกระทบต่อทั้งผู้ต้องหา ผู้เสียหาย และภาพรวมของกระบวนการยุติธรรมในประเทศ

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

เธอเติบโตมากับความเชื่อว่าความยุติธรรมต้องเริ่มจากข้อเท็จจริงที่ชัดเจน จึงจะสามารถนำไปสู่การตั้งข้อหาอย่างถูกต้องและเป็นธรรมต่อทุกฝ่าย งานสอบสวนจึงเป็นทั้งด่านหน้าและเสาหลักที่รองรับความจริง หากสอบสวนพลาดไม่ว่าจะโดยเจตนาหรือไม่เจตนา ระบบยุติธรรมทั้งหมดก็อาจผิดพลาดตามไปด้วย

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

อย่างไรก็ตาม การทำงานสอบสวนกลับเป็นสายงานที่เปราะบางและเต็มไปด้วยความเครียด เธอเล่าว่าเจ้าหน้าที่สอบสวนจำนวนมากมีอาการหมดไฟ บางรายถึงขั้นฆ่าตัวตาย เพราะต้องเผชิญกับแรงกดดันทั้งจากคดีที่ซับซ้อน เวลาที่กระชั้นชิด โดยยังไม่มีระบบแจ้งเบาะแสจากประชาชนที่จะเข้ามาช่วย ทั้งยังต้องทำงานเอกสารจำนวนมาก โดยไม่มีเวลาพัก ไม่มีค่าตอบแทนที่เหมาะสมและที่สำคัญคือไม่มีเส้นทางความก้าวหน้าชัดเจน

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

หนึ่งในปัญหาที่ยังรากลึก คือ ระบบอุปถัมภ์ในระบบราชการ โดยเฉพาะสายงานตำรวจ หากต้องการเลื่อนตำแหน่ง การทำงานอย่างเดียวอาจไม่พอ แต่ต้องมีตัว หรือการสนับสนุนจากผู้บังคับบัญชา ทำให้วัฒนธรรมเอาใจนายกลายเป็นความจำเป็นสำหรับคนที่อยากเติบโตในหน้าที่การงาน เรื่องนี้บั่นทอนจิตใจของคนทำงานจำนวนมากที่มีความสามารถแต่ไม่มีเส้นสาย

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

แม้เธอจะต้องเผชิญกับความเปราะบางและความไม่เป็นธรรมในเส้นทางอาชีพ แต่เธอก็ยังเลือกอยู่ในระบบนี้เพราะเชื่อว่าการเปลี่ยนแปลงต้องเริ่มจากข้างใน และยังมีสิ่งที่ทำให้เธอยิ้มได้จากใจในวันที่เหนื่อยที่สุด หนึ่งในนั้น คือ การได้ช่วยเหลือผู้ถูกกระทำ ความรุนแรงด้วยเหตุแห่งเพศ โดยเฉพาะผู้หญิงและเด็กหญิง ให้กลับมามีความมั่นใจในการใช้ชีวิต

เรื่องราวชีวิต
Life Stories

รองผู้กำกับอึ้งหวังว่าในอนาคต ระบบสอบสวนไทยจะได้รับการยกระดับให้ทันสมัย มีนวัตกรรมที่ช่วยลดภาระงานเอกสาร รวมถึงการพัฒนาทักษะสำคัญของเจ้าหน้าที่ เช่น การฟังอย่างลึกซึ้ง การเจรจา การวิเคราะห์เชิงจิตวิทยา และที่สำคัญเธอยังหวังว่าเจ้าหน้าที่สอบสวนจะได้รับสวัสดิการ การดูแลทั้งด้านร่างกายและจิตใจที่เหมาะสมเพื่อให้คนทำงานอันเป็นต้นทางของกระบวนการยุติธรรมเหล่านี้ยังคงเป็นมนุษย์ที่มีแรงศรัทธาในหน้าที่มิใช่เพียงเครื่องจักรที่หมดพลังใจลงไปทุกวัน

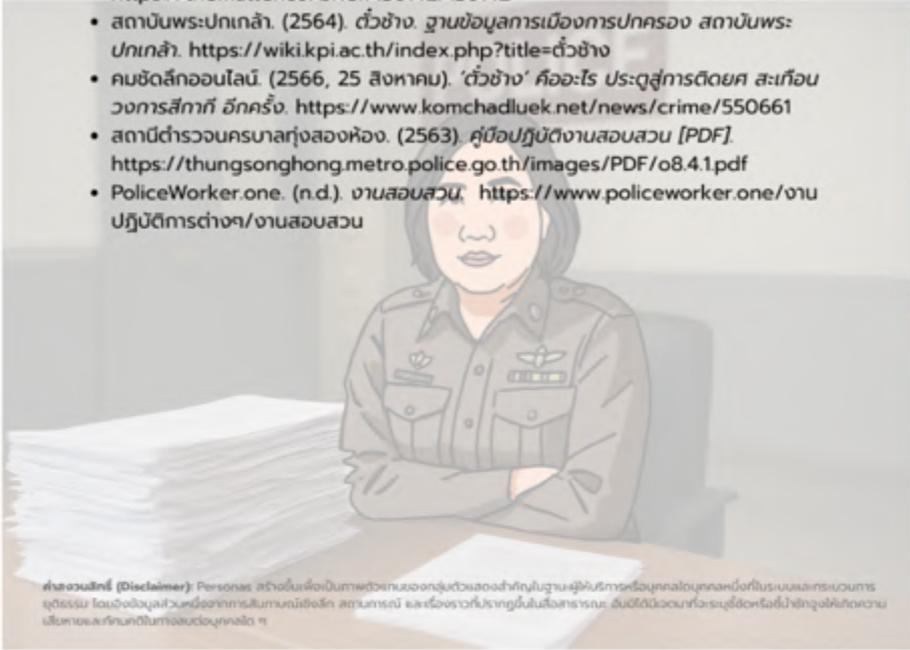
Journey Map
พ.ต.ท. อึ้ง รองผู้กำกับการ
ฝ่ายสอบสวน

Touch Points	Experiences
ภาระงานซ้ำซ้อนและแรงกดดัน	 <ul style="list-style-type: none"> ระบบราชการขาดเครื่องมือดิจิทัลและการจัดสรรเวลาที่เหมาะสม ทำให้ต้องเผชิญกับการทำงานเอกสารจำนวนมากโดยไม่มีระบบช่วย ประกอบกับเวลาในการส่งสำนวนทางคดีน้อย คดีซับซ้อน ความเครียดสูง จึงไม่มีเวลาพักทำให้เพื่อนร่วมงานบางรายมีภาวะหมดไฟหรือฆ่าตัวตาย
เส้นทางความก้าวหน้าในอาชีพ	 <ul style="list-style-type: none"> ขาดเส้นทางความเจริญก้าวหน้าในอาชีพที่ชัดเจน ทำให้ผู้ปฏิบัติงานบางส่วนหันไปพึ่งพาระบบอุปถัมภ์ในโครงสร้างราชการตำรวจ มากกว่าพึ่งพาความสามารถ
ขาดระบบแจ้งเบาะแสจากประชาชน	 <ul style="list-style-type: none"> ขาดระบบแจ้งเบาะแสออนไลน์ ที่จะเข้ามาช่วยสนับสนุนการสอบสวน โดยเฉพาะคดีที่ต้องพึ่งพาความร่วมมือจากประชาชน เช่น คดียาเสพติด, อาชญากรรมในพื้นที่ชุมชน, ความรุนแรงในครอบครัว, คดีข้ามพรมแดน หรือการทุจริตในหน่วยงานรัฐ ซึ่งเป็นการช่วยขยายฐานข้อมูลและทำให้การสอบสวนโปร่งใส

พ.ต.ท. อัง รองผู้กำกับการฝ่ายสอบสวน

แหล่งอ้างอิง:

- ผู้ให้สัมภาษณ์. (2568, พฤษภาคม 21). รองผู้กำกับการฝ่ายสอบสวน.สัมภาษณ์.
- The MATTER. (2564). ตัวข้างคืออะไร ? และเกี่ยวข้องกับนายกรัฐมนตรียุทธ ธีระโกวิท วิชา รวมถึงรองนายกรัฐมนตรียุทธ วงษ์สุวรรณอย่างไร. <https://thematter.co/brief/136142/136142>
- สถาบันพระปกเกล้า. (2564). ตัวข้าง. ฐานข้อมูลการเมืองการปกครอง สถาบันพระปกเกล้า. <https://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=ตัวข้าง>
- คมชัดลึกออนไลน์. (2566, 25 สิงหาคม). 'ตัวข้าง' คืออะไร ประตุสารคดียศ สะเทือนวงการสีเทา? อีกครั้ง. <https://www.komchadluek.net/news/crime/550661>
- สถานีตำรวจนครบาลทุ่งสองห้อง. (2563). คู่มือปฏิบัติงานสอบสวน [PDF]. <https://thungsonghong.metro.police.go.th/images/PDF/o8.4.1.pdf>
- PoliceWorker.one. (n.d.). งานสอบสวน. <https://www.policeworker.one/งานปฏิบัติภารกิจต่างๆ/งานสอบสวน>

คำเตือน: (Disclaimer) Personas สร้างขึ้นเพื่อเป็นภาพตัวแทนขององค์กรและองค์กรต่างๆในฐานผู้ให้บริการข้อมูลบุคคลหนึ่งกับระบบและกระบวนการยุติธรรม โดยยังคงเป็นส่วนหนึ่งของการเป็นงานที่มีเชิงลึก สถานการณ์ และเรื่องราวที่ปรากฏในสื่อสาธารณะ. อันได้แก่ข้อมูลที่จะถูกใช้เพื่อวัตถุประสงค์ที่ให้ความเป็นกลางและกับคดีในทางอ้อมด้วยบุคคลอื่น ๆ

1
 การร่างกรมที่ผู้ร่วม
 อย่างสหประชาชาติ

2
 การรับแจ้งคดี

3
 การลดความรุนแรงลงด้วย
 การวิจัยและประเมินผลกระทบ

มีดีความยุติธรรมทางสังคม

3) พญ. ณิชสุดา

แพทยนิติเวช

ยกระดับนิติธรรม สู่สังคมที่เป็นธรรม

ถอดรหัสเส้นทางชีวิตของตัวแสดงที่อยู่ในกระบวนการยุติธรรม

พญ. ณิชสุดา

แพทยนิติเวช

P-03

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

ณิชสุดาเป็นแพทยนิติเวชผู้รับผิดชอบการชันสูตรพลิกศพเพื่อสืบหาความจริงในคดีอาญา หนึ่งในผู้มีบทบาทสำคัญของกระบวนการยุติธรรม งานนิติเวชถือเป็นกระบวนการต้นทางที่สามารถกำหนดทิศทางของทั้งคดี การชันสูตรจึงไม่ใช่เพียงแค่การตรวจสอบทางร่างกาย แต่คือการแปรข้อมูลทางวิทยาศาสตร์ให้กลายเป็นข้อเท็จจริงที่สามารถตรวจสอบได้ในทางกฎหมาย

เรื่องราวชีวิต
Life Stories

จากประสบการณ์การทำงาน เธอกลับพบว่า ในหลายกรณีที่ผ่านมา ไม่ว่าจะในแง่ขั้นตอน วิธีการตรวจพิสูจน์ หรือแม้แต่การเขียนรายงานผล ที่อาจแตกต่างกันตามดุลยพินิจของหน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่แต่ละแห่ง ช่องว่างนี้ไม่เพียงส่งผลต่อความเชื่อมั่นของสาธารณชน แต่ยังทำให้เกิดข้อสงสัยตามมาในหลายคดี โดยเฉพาะเมื่อข้อเท็จจริงไม่ตรงกันในการตรวจแต่ละครั้ง

เรื่องราวชีวิต
Life Stories

เธอรู้สึกว่ามีงานชั้นสุดจะเป็นงานที่สำคัญต่อกระบวนการยุติธรรม แต่ในทางปฏิบัติ กลับพบว่าอำนาจในการสั่งชั้นสุดยังขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของเจ้าพนักงาน ซึ่งอาจส่งผลให้ความเป็นอิสระของการวินิจฉัยทางการแพทย์ลดน้อยลง ทั้งที่ควรเป็นกระบวนการที่อยู่ภายใต้หลักการแพทย์ และสามารถตรวจสอบได้อย่างโปร่งใส นอกจากนี้บางกรณีผลการชั้นสุดที่ทำรายงานเสร็จสิ้นแล้วไม่ถูกนำมาใช้

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

ณัฐสุดาศึกว่าระบบชั้นสูงตรึงมีข้อจำกัดในเรื่องการตรวจสอบพิสูจน์ซ้ำ ซึ่งในหลายกรณีไม่มีระเบียบที่ชัดเจนทำให้หากเกิดความสงสัยจากญาติ หรือฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ดังเช่นในหลายคดีที่เป็นที่สนใจของสังคมที่มี **ความไม่ตรงกันของข้อมูล จุดเริ่มต้นจากการตั้งคำถามต่อผลการชันสูตร** นี้ยังนำไปสู่ความเคลือบแคลงต่อกระบวนการยุติธรรมทั้งหมด

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

ณัฐสุดาสะท้อนอีกหนึ่งปัญหาสำคัญ คือ **การกระจายบุคลากรและทรัพยากร** ในปัจจุบันแพทย์นิติเวชจำนวนมากกระจุกตัวในเขตเมืองใหญ่ ในขณะที่หลายพื้นที่ห่างไกลกลับมีบุคลากรไม่เพียงพอ **ส่งผลให้ผู้เสียชีวิตจำนวนมากไม่ได้รับการชันสูตรหรือได้รับผลล่าช้าจนกระทบต่อการดำเนินคดี** เธอเล่าว่าส่วนนี้อาจเป็นผลมาจากคำตอบแทนที่ไม่เหมาะสมจึงไม่สามารถจูงใจให้คนมาทำงานในสายงานนี้

เรื่องราวชีวิต
Life Stories

ณัฐสุดาได้แต่หวังว่าคงจะดีไม่น้อยหากมีระบบตรวจสอบซ้ำโดยผู้เชี่ยวชาญจากหน่วยงานอิสระ และมีการกระจายแพทยนิติเวชไปยังพื้นที่ห่างไกลต่าง ๆ อย่างทั่วถึง พร้อมทั้งการปรับระบบคำตอบแทนให้สามารถสร้างแรงจูงใจและเหมาะสมกับการงานจริง เพื่อให้แพทยนิติเวชสามารถทำหน้าที่ของตนได้อย่างเต็มที่

Journey Map
พญ. ณัฐสุดา แพทยนิติเวช

Touch Points	Experiences
ความน่าเชื่อถือของกระบวนการชันสูตร	<ul style="list-style-type: none"> ❌ ยี่สิบผลการชันสูตรผิดแย้งระหว่างหน่วยงาน เนื่องจากดุลพินิจของหน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่แต่ละแห่งมีอิทธิพลต่อการพิจารณาสิ่งยืนยันสูตร ตลอดจนขั้นตอน วิธีการตรวจพิสูจน์ และการเขียนรายงาน ❌ วิสระทาง การแพทย์ถูกลดลงจากการแทรกแซง ❌ ขาดกลไกอิสระในการรับรองคุณภาพของผลการชันสูตร
การนำผลชันสูตรไปใช้	<ul style="list-style-type: none"> ❌ แพทย์รู้สึกไม่มีความมั่นคง เพราะระบบกฎหมาย/วิชาชีพแพทยนิติเวช ยังไม่สนับสนุนผู้ปฏิบัติงานอย่างเพียงพอ ❌ บางครั้งรายงานชันสูตรศพที่ส่งให้ตำรวจหรือพนักงานสอบสวน ไม่ได้ถูกใช้หรือถูกละเลย ❌ การประสานข้อมูลกับตำรวจและอัยการยังเป็นระบบแมนนวล ทำให้รายงานบางฉบับตกหล่นหรือล่าช้า ❌ บางคดีไม่มีการขอรายงานทางพิสูจน์จากหมอชันสูตรอย่างเป็นทางการ (เสียชีวิตกลาง)
การขาดแคลนและการกระจายตัวของแพทยนิติเวช	<ul style="list-style-type: none"> ❌ คำตอบแทนไม่สอดคล้องกับการะธาน ทำให้ไม่สามารถสร้างแรงจูงใจที่เพียงพอให้คนภายนอกเข้ามาทำงานในสายนี้ ❌ สัดส่วนของแพทยนิติเวชต่อประชากรยังไม่เพียงพอ ทำให้แพทย์บางคนต้องดูแลพื้นที่หลายจังหวัด ซึ่งอาจส่งผลต่อคุณภาพและประสิทธิภาพของงานชันสูตร ❌ แพทยนิติเวชกระจุกตัวอยู่ในโรงพยาบาลส่วนกลางและโรงพยาบาลขนาดใหญ่ของพื้นที่เมืองใหญ่ ทำให้พื้นที่ชนบทห่างไกลขาดแคลนแพทยนิติเวช

บัญชีสภา แพทย์นิติเวช

แหล่งอ้างอิง:

- Vajiravit. (2568, 15 พฤษภาคม). ระบบนิติเวชไทยพร้อมแคโทน? ชันสูตรไม่ใช่แค่ศพ แต่คือความยุติธรรมและสิทธิมนุษยชน. Vajiravit Blog. https://vajiravit.blogspot.com/2025/05/blog-post_15.html
- HFocus. (2568, พฤษภาคม). สป.สธ. เปิดเวทีวิชาการด้านระบบนิติเวช ช่วยพัฒนาบุคลากร เพิ่มประสิทธิภาพการวัดระบบบริการนิติเวช. <https://www.hfocus.org/content/2025/05/34111>
- Thai PBS News. (2568). "ขาดกรรมอำพราง" วิทยาศาสตร์ถูกจับ เดินตามหลังความเชื่อ. <https://www.thaipbs.or.th/news/content/349233>
- One31 News. (2568). อัจฉริยะ: ร้อง ปปป.เอาผิดก๊วนแพทย์นิติเวช สร้างหลักฐานเท็จคดีแดงโม. <https://www.one31.net/news/detail/55033>
- The MATTER. (2565, 20 มีนาคม). จากความไม่เชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรม ถึงเหตุผลที่ต้องผ่าศพแดงโมซ้ำ. <https://thematter.co/social/re-examined-tangmobody/170462>

คำเตือน (Disclaimer): Personas สร้างขึ้นเพื่อเป็นการช่วยสนับสนุนการวิจัยเชิงทฤษฎีในวิชาที่มุ่งเน้นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและกระบวนการยุติธรรม โดยไม่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการที่มีชีวิต สหภาพการแพทย์นิติเวชแห่งประเทศไทย ขอสงวนสิทธิ์ในข้อมูลและรูปภาพที่ปรากฏในสื่อสาธารณะ ขอสงวนสิทธิ์ในข้อมูลและรูปภาพที่ปรากฏในสื่อสาธารณะ

1

การร่างกรมที่ผู้ร่วม
อภิปรายเสนอข้อจำกัด

2

กรณีของอัคริ

3

การลดความเหลื่อมล้ำด้วย
การวิจัยและกระบวนการวิชาการ

นิติความยุติธรรมทางสังคม

4) นุ่น

อัยการหญิง

ยกระดับนิติธรรม สู่สังคมที่เป็นธรรม

ถอดรหัสเส้นทางชีวิตของตัวแสดงที่อยู่ในกระบวนการยุติธรรม

นุ่น

อัยการหญิง

P-04

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

นุ่นเติบโตมาในครอบครัวที่เคารพในกฎหมายและคุณค่าของมนุษย์ ด้วยความฝันอยากเห็นความยุติธรรมที่เป็นธรรมจริง ๆ เธอตัดสินใจเรียนกฎหมายและได้ทุนไปศึกษาต่อระดับปริญญาตรี-โทด้านกฎหมายที่ต่างประเทศ ประสบการณ์การใช้ชีวิตและเรียนรู้ในต่างแดนได้เปิดโลกของเธอ ที่นั่นเธอได้เห็นกระบวนการยุติธรรมที่ไม่เพียงมุ่งเน้นที่การลงโทษผู้กระทำความผิดเท่านั้น แต่ยังให้ความสำคัญกับการคุ้มครองสิทธิและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของทุกฝ่าย โดยมีเป้าหมายในการลดอาชญากรรมและสร้างสังคมที่ดีขึ้น ทำให้เธอเริ่มตั้งคำถามกับนิยามความยุติธรรม แบบที่ตนเคยเข้าใจมา

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

เมื่อกลับมาไทย นุ่นเข้าสู่ระบบราชการในตำแหน่งอัยการทำให้เธอได้ทำงานด้านคดีความหลากหลาย โดยเฉพาะคดีค้ำนุชย์ซึ่งสะท้อนให้เห็นรากลึกของปัญหาความไม่เสมอภาคในสังคมไทยอย่างชัดเจน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องความยากจน การไร้การศึกษา หรือภาวะการถูกบีบบังคับทางเศรษฐกิจและสังคม เบื้องหลังของทั้งฝ่ายผู้เสียหายและผู้ต้องหา ล้วนมีชีวิตที่ไม่ได้เริ่มต้นจากโอกาสที่เท่าเทียมกัน

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

การทำงานในกระบวนการยุติธรรมของไทยในบทบาทอัยการทำให้นุ่นพบว่า แม้จะมีหลักเกณฑ์ทางกฎหมายรองรับ แต่การทำงานกลับเต็มไปด้วยข้อจำกัด ระบบราชการที่ต้องมีหนังสือราชการมากมายในทุกขั้นตอน การรอเอกสาร การขอความร่วมมือข้ามหน่วยงานที่ล่าช้า รวมถึงความทับซ้อนของอำนาจ ทำให้เธอเห็นชัดว่าความยุติธรรมที่ล่าช้า และไร้ประสิทธิภาพก็เท่ากับความอยุติธรรมอย่างหนึ่ง

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

แต่สิ่งหนึ่งที่นุ่นเรียนรู้จากประสบการณ์ในศาล คือ ชีวิตของผู้คนไม่ได้ถูกเขียนด้วยบทกฎหมายเท่านั้น เธอเริ่มตั้งคำถามกับระบบที่เน้นความผิดมากกว่าความเป็นไปได้ในการเปลี่ยนแปลง เธอพบว่า เชื้อไขชีวิตของผู้คน เช่น ความยากจน การไม่มีโอกาสทางการศึกษา หรือการตกอยู่ในสภาพแวดล้อมที่กดขี่ล้วนเป็นปัจจัยที่แท้จริง ที่ผลักดันให้คนเข้าสู่เส้นทางของผู้กระทำความผิด หรือเส้นทางของการตกเป็นผู้เสียหาย

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

นุ่นจึงเชื่อว่าการเห็นอกเห็นใจ คือ คุณสมบัติสำคัญที่ผู้ทำงานในกระบวนการยุติธรรมควรมี เพราะเมื่อผู้ปฏิบัติงานไม่ได้มองประชาชนว่าเป็นแค่เพียงอีก 'คดี' หนึ่งที่มากองบนโต๊ะ แต่มองพวกเขาเป็น 'เพื่อนมนุษย์' เจ้าหน้าที่ก็จะตั้งใจทุ่มเททุกวิถีทางเพื่อให้บุคคลเหล่านั้นไม่รู้สึกรับช้ำจากกระบวนการและยังช่วยนำพาเขาไปสู่ชีวิตใหม่ที่ดีขึ้น นอกจากนี้ เธอยังมองว่าโลกปัจจุบันเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การมีทักษะทางภาษาและเทคโนโลยีจึงเป็นอีกหนึ่งความสามารถที่จำเป็น โดยเฉพาะในการติดต่อกับเครือข่ายต่างประเทศหรือการทำงานในคดีข้ามชาติ

เรื่องราวชีวิต
Life Stories

ในฐานะอัยการยุคใหม่ เธอใฝ่ฝันว่า ในอนาคตกระบวนการยุติธรรมไทย ควรลดการทำงานเอกสารที่ซ้ำซ้อน มีระบบฐานข้อมูลที่เชื่อมโยงหน่วยงานต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ และที่สำคัญ คือการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีเข้ามาช่วยสนับสนุนการทำงาน เพื่อให้ความยุติธรรมเดินทางถึงมือทุกคนได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

Journey Map

นุ่น อัยการหญิง

Touch Points

Experiences

กรอบความคิด และทัศนคติ

- ระบบยุติธรรมยังเน้นการลงโทษมากกว่าการป้องกันอย่างสร้างสรรค์ และขาดรอบคิดด้านสิทธิมนุษยชน รวมถึงขาดการคิดเชิงระบบและออกแบบ

ความล่าช้าในกระบวนการทำงาน

- ระบบราชการเน้นการทำงานผ่านหนังสือราชการ กว่าขาดระบบฐานข้อมูลที่เชื่อมโยงและกันสมัยระหว่างหน่วยงาน ประกอบกับมีปัญหาความทับซ้อนของอำนาจหน่วยงาน การทำงานกันแบบแยกส่วน และขาดการบูรณาการระหว่างหน่วยงานอย่างแท้จริง

การขาดทักษะการทำงานแห่งอนาคต

- เจ้านักงานยังขาดทักษะจำเป็นที่ช่วยให้สามารถทำงานได้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง เช่น ทักษะด้านภาษา ทักษะการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาประยุกต์ใช้ในการทำงาน และทักษะในการเห็นอกเห็นใจ

Neutral Experiences

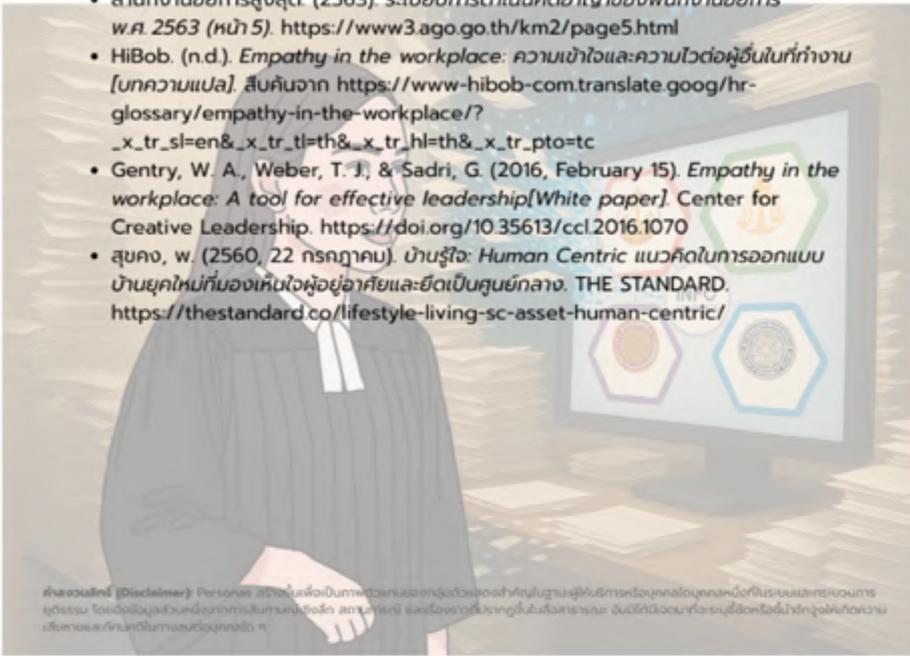

Negative Experiences

บุ๋ม อัยการหญิง

แหล่งอ้างอิง:

- ผู้ให้สัมภาษณ์. (2568, พฤษภาคม 16). อัยการหญิง. สัมภาษณ์.
- สำนักงานอัยการสูงสุด. (2563). *ระเบียบการดำเนินงานอัยการ พ.ศ. 2563 (หน้า 4)*. <https://www3.ago.go.th/km2/page4.html>
- สำนักงานอัยการสูงสุด. (2563). *ระเบียบการดำเนินงานอัยการ พ.ศ. 2563 (หน้า 5)*. <https://www3.ago.go.th/km2/page5.html>
- HiBob. (n.d.). *Empathy in the workplace: ความเข้าใจและความไวต่อผู้อื่นในที่ทำงาน [บทความแปล]*. สืบค้นจาก https://www-hibob-com.translate.goog/hr-glossary/empathy-in-the-workplace/?_x_tr_sl=en&_x_tr_tl=th&_x_tr_hl=th&_x_tr_pto=tc
- Gentry, W. A., Weber, T. J., & Sadri, G. (2016, February 15). *Empathy in the workplace: A tool for effective leadership [White paper]*. Center for Creative Leadership. <https://doi.org/10.35613/ccl.2016.1070>
- สุขคง, พ. (2560, 22 กรกฎาคม). *บ้านรู้ใจ: Human Centric แนวคิดในการออกแบบบ้านยุคใหม่ที่มองเห็นใจผู้อยู่อาศัยและยึดเป็นศูนย์กลาง*. THE STANDARD. <https://thestandard.co/lifestyle-living-sc-asset-human-centric/>

คำขอสงวนสิทธิ์ (Disclaimer): บุ๋มเป็นสื่อการเรียนรู้ที่จัดทำขึ้นโดยทีมงานของคณะผู้บริหารและบุคลากรในหน่วยงานของสำนักงานอัยการสูงสุด โดยข้อมูลและเนื้อหาสาระการเรียนรู้ทั้งหมด สืบค้นจากเว็บไซต์สาธารณะ และเรียบเรียงโดยทีมงานของคณะผู้บริหารและบุคลากรในหน่วยงานของสำนักงานอัยการสูงสุด

1

การร่างกรมที่ผู้ร่วมจัดทำ

2

การรับของสิทธิ์

3

การลดความเหลื่อมล้ำด้วยกรณีศึกษา

มิติความยุติธรรมทางสังคม

ยกระดับนิติธรรม สู่สังคมที่เป็นธรรม

ถอดรหัสเส้นทางชีวิตของตัวแสดงที่อยู่ในกระบวนการยุติธรรม

เมฆ

อัยการชาย

P-05

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

เมฆเชื่อว่ากฎหมายคือรากฐานของความเป็นธรรม ด้วยความตั้งใจอันแน่วแน่ในการสร้างสังคมที่เป็นธรรม เขาจึงตัดสินใจเรียนด้านนิติศาสตร์ ภายหลังเรียนจบเขาทำงานในตำแหน่งนิติกร ก่อนที่ในเวลาต่อมาจะสามารถสอบเข้าเป็นอัยการได้ตามฝันในวัยเด็ก การเป็นอัยการจึงถือเป็นจุดเริ่มต้นของการทำงานรับใช้ประชาชนในกระบวนการยุติธรรมอย่างจริงจังของเขา

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

เมื่อก้าวเข้าสู่แวดวงยุติธรรมในฐานะอัยการ เขาเริ่มเข้าใจว่าการพิจารณาตัดสินคดีไม่ได้ง่ายเหมือนตามหลักการที่เรียนมาในตำราหลายคดีไม่ใช่แค่เพียงเรื่องของถูกหรือผิดในแง่กฎหมายเท่านั้น แต่เป็นเรื่องของชีวิตมนุษย์ที่ซับซ้อน บางคนทำผิดเพราะจำเป็นหรือเพราะตกอยู่ในวงจรที่ไม่มีทางออกและถูกสังคมทอดทิ้ง พวกเขาจึงต้องกระทำผิดซ้ำอยู่เรื่อยไป

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

แม้อัยการเมฆจะเข้าใจในความเป็นไปของชีวิตเหล่านี้ดี ทว่าในฐานะอัยการเขาต้องวางตัวเป็นกลางเพื่อให้เกิดความยุติธรรมแก่ทุกฝ่าย ดังนั้น ตลอดระยะเวลา 10 กว่าปีที่ผ่านมา เขาจึงเลือกที่จะยึดมั่นในการใช้หลักการและเหตุผล ตลอดจนหลักกฎหมายต่าง ๆ เป็นกรอบในการพิจารณาคดีความเสมอมาเพราะเมฆเชื่อว่าสิ่งนี้จะเป็นการสร้างบรรทัดฐานและความเที่ยงตรงในการพิจารณาคดีต่าง ๆ ในอนาคต

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

อัยการเมขยีนหยึดในจุดยืนของตนเองว่าความเมตตาสงสารสามารถใช้ได้ในกระบวนการยุติธรรมเพียงแต่ต้องใช้ดุลยพินิจลั่นกรองด้วยความระมัดระวัง เพราะหากใช้อย่างไม่เหมาะสมอาจกลายเป็นการละเลยพยานหลักฐานและข้อเท็จจริง ซึ่งอาจทำให้เกิดความลำเอียงในการพิจารณาคดีโดยไม่รู้ตัว หรืออาจกลายเป็นบรรทัดฐานที่ล่อแหลมต่อความยุติธรรมโดยรวม

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

เหนือกว่าเรื่องราวของความเมตตาสงสาร อัยการเมขกลับรู้สึกว่าคุณอุปสรรคสำคัญในการยกระดับการทำงานของกระบวนการยุติธรรมไม่ได้มาจากใครอื่น หากแต่มาจากตัวของระบบราชการเองที่ขาดความคล่องตัว การประสานงานที่ต้องอาศัยเอกสารซ้ำซ้อน เขารู้สึกว่าสิ่งเหล่านี้ต่างหากที่คอยเป็นกำแพงขวางกั้นความยุติธรรมจากการเข้าถึงของประชาชนอย่างแท้จริง

เรื่องราวชีวิต
Life Stories

อัยการเมฆเสนอว่า ในอนาคตคงจะดีไม่น้อยหากระบบยุติธรรมไทยมีการบูรณาการมากขึ้นระหว่างอัยการ ตำรวจ ศาล และหน่วยสนับสนุนอื่น ๆ เขาอยากเห็นระบบที่เอื้อต่อการแลกเปลี่ยนข้อมูลแบบกันท้วงตี การลดปริมาณเอกสารและขั้นตอนที่ซ้ำซ้อน รวมถึงการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมต่าง ๆ มาร่วมใช้ในการปรับปรุงกระบวนการยุติธรรมให้รวดเร็วทันสมัยยิ่งขึ้น

Journey Map

เมฆ อัยการชาย

Touch Points

Experiences

ระบบกฎหมายไทย

- ระบบกฎหมายไทยยังเน้นตัวบทมากกว่าบริบททางสังคมของผู้กระทำผิด ในขณะที่คดีส่วนใหญ่ไม่ใช่แค่ถูกหรือผิด แต่เกี่ยวพันกับชีวิตและความเหลื่อมล้ำทำให้ผู้กระทำผิดบางรายต้องอยู่ในวงจรไรทางเลือก

การสร้างสมดุลระหว่างข้อกฎหมายและมนุษยธรรม

- ระบบยังไม่มีแนวทางชัดเจนในการฝึกทักษะดุลยพินิจอย่างสมดุลระหว่างข้อกฎหมายและมนุษยธรรม ทั้งนี้ การใช้ความเมตตาสงสารต้องอยู่บนฐานของดุลยพินิจที่รอบคอบ หากใช้เกินขอบเขตอาจกระทบต่อความเป็นธรรมโดยรวม

ความล่าช้าและซ้ำซ้อนในระบบราชการ

- ระบบงานราชการเน้นกระบวนการมากกว่าผลลัพธ์ โดยทำแพงสำคัญ คือ งานเอกสารซ้ำซ้อนและการประสานงานที่ล่าช้า

- ขาดการบูรณาการข้อมูลระหว่างหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมอย่างแท้จริง

แนว อัยการชาย

แหล่งอ้างอิง:

- ผู้ให้สัมภาษณ์. (2568, มิถุนายน 18). อัยการชาย. สัมภาษณ์.
- สำนักงานอัยการสูงสุด. (2563). ระเบียบการดำเนินงานคดีอาญาของพนักงานอัยการ พ.ศ. 2563 (หน้า 4). <https://www3.ago.go.th/km2/page4.html>
- สำนักงานอัยการสูงสุด. (2563). ระเบียบการดำเนินงานคดีอาญาของพนักงานอัยการ พ.ศ. 2563 (หน้า 5). <https://www3.ago.go.th/km2/page5.html>
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (น.ป.ป.). กฎหมาย. <https://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=กฎหมาย>
- สำนักงานอัยการสูงสุด. (2563). ระเบียบการดำเนินงานคดีอาญาของพนักงานอัยการ พ.ศ. 2563. <https://www3.ago.go.th/information/wp-content/uploads/2021/12/ระเบียบ.คดีอาญา-พ.ศ.2563.pdf>

คำเตือนสิทธิ์ (Disclaimer): Personas สร้างขึ้นเพื่อใช้ในการนำเสนอข้อมูลเบื้องต้นเท่านั้น ผู้ใช้ควรตรวจสอบข้อมูลกับบุคคลที่เกี่ยวข้องและขอความเห็นชอบจากผู้เกี่ยวข้องก่อนการใช้งานเสมอ หากมีข้อสงสัย กรุณาติดต่อฝ่ายประชาสัมพันธ์ โทร. 02-2542000 หรือทางเว็บไซต์ www.personas.or.th และโปรดอ่านเงื่อนไขการใช้งานที่แนบมาเพื่อทราบเงื่อนไขการใช้งานที่ถูกต้องและละเอียดเพิ่มเติม

1

การร่างกรมที่ผู้ร่วม
อัยการเสนอข้อเท็จจริง

2

การรับแจ้งสิทธิ

3

การแสดงความเห็นส่วนตัว
การจัดส่งรายละเอียดการพิจารณา

นิติความยุติธรรมทางสังคม

6) สมภูมิ

ผู้พิพากษาศาลชั้นต้น

ยกระดับนิติธรรม สู่สังคมที่เป็นธรรม

ถอดรหัสเส้นทางชีวิตของตัวแสดงที่อยู่ในกระบวนการยุติธรรม

สมภูมิ

ผู้พิพากษาศาลชั้นต้น

P-06

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

แม้ว่าสมภูมิจะเติบโตมาในครอบครัวที่ทำให้เขามีโอกาสมีชีวิตที่ดี แต่ก็ได้ทำให้เขามองไม่เห็นถึงความหลากหลายที่มีในสังคม โดยเฉพาะจากการที่ชอบลงไปคลุกคลีกับเพื่อนคนอื่น ๆ ที่สนามบอลในชุมชน เขาเรียนกฎหมายระดับปริญญาตรีในแนวทางวิพากษ์ และต่อยอดสู่ปริญญาโทด้านนิติศาสตร์ที่ให้ความสำคัญกับกฎหมายในฐานะเครื่องมือพัฒนาสังคม มิใช่เพื่อยงกบบัญญัติสำหรับการลงโทษ ประสบการณ์ทางวิชาการและชีวิตเหล่านี้วางรากฐานให้เขากลายเป็นผู้พิพากษาที่ไม่ยึดติดอยู่แค่ตัวบทอย่างเดียว แต่มองเห็นมนุษย์ที่อยู่ภายใต้คดีความ และมองว่านอกจากดูว่าทำผิดอะไรแล้วยังต้องพิจารณาด้วยว่ามีที่มาที่ไปอย่างไรด้วย

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

เมื่อได้ทำงานในศาล สมภูมิเริ่มตั้งคำถามกับระบบที่มีอยู่ ทำไมการตัดสินตามบทกฎหมายถึงไม่สามารถหยุดพฤติกรรมผิดซ้ำได้ เขาเริ่มสังเกตเห็นว่ารากของปัญหาไม่เคยได้รับการแก้ไข ไม่ว่าจะเป็นเรื่องยาเสพติดความรุนแรงในครอบครัว หรือปัญหาสังคมเชิงโครงสร้าง มีมาตรการอื่นไหมที่จะนำมาใช้กับผู้กระทำผิดแทนการลงโทษ เพื่อให้โอกาสในการเปลี่ยนแปลงชีวิตให้ดีขึ้น และเป็นการไต่ถอนโทษจากสังคมในคราวเดียวกัน

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

เขาจึงเริ่มใช้แนวทางเชิงจิตสังคมในกระบวนการยุติธรรมจากคลินิกให้คำปรึกษาด้านจิตสังคมในศาลชั้นต้น เพื่อให้ผู้ที่เข้าสู่กระบวนการได้รับการประเมินเชิงจิตใจและบริบทชีวิต ก่อนจะถูกตัดสินหรือกำหนดมาตรการ สมภูมิเชื่อว่า ศาลไม่ควรมีบทบาทเพียงผู้พิพากษา แต่ต้องเป็นพื้นที่ของการฟื้นฟู และการคืนคุณค่าความเป็นมนุษย์ให้กับทุกคน

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

แต่ความท้าทายสำคัญคือ ทัศนคติของผู้พิพากษาและเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมจำนวนมากไม่น้อย ที่มักยึดมั่นในบทบาทเดิม ๆ และมองว่างานของศาลควรอยู่ในกรอบกฎหมายที่ชัดเจน ไม่ควรข้ามบทบาทจากผู้พิทักษ์ด้านกฎหมายไปเป็นผู้พิทักษ์ด้านสุขภาวะและพฤติกรรม เพราะมิใช่ภารกิจของศาล อีกทั้งระบบราชการที่แบ่งงานกันอย่างแข็งทื่อ ทำให้ความพยายามในการบูรณาการความร่วมมือเป็นไปได้ยาก

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

นอกจากนี้ โครงสร้างด้านงบประมาณและอาชีพของนักจิตวิทยาและนักสังคมสงเคราะห์ในคลินิกก็เป็นอีกข้อจำกัดสำคัญ เนื่องจากคลินิกยังต้องพึ่งพาแหล่งทุนจากภายนอก นักจิตวิทยาและนักสังคมสงเคราะห์ที่มีความสามารถจึงขาดความมั่นคงในสายอาชีพ ไม่มีเส้นทางวิชาชีพที่ชัดเจน และจำนวนไม่น้อยตัดสินใจลาออกไปทำงานที่อื่นที่ให้สวัสดิการและเส้นทางเติบโตที่ชัดเจนกว่า นี่จึงเป็นความเปราะบางเชิงระบบที่ยังรอการแก้ไข

เรื่องราวชีวิต
Life Stories

สมภูมิเชื่อว่า สิ่ง que เริ่มจากคลินิกให้คำปรึกษาด้านจิตสังคม สามารถขยายไปสู่การตั้งศาลฟื้นฟูได้ในอนาคต เช่น ศาลยาเสพติด (Drug Court) ศาลชุมชน (Community Court) ที่ผสานทั้งกระบวนการยุติธรรม การฟื้นฟูเยียวยา และการทำงานแบบสหวิชาชีพที่เชื่อมโยงพวกเขาเข้ากับบริการทางสังคมเพื่อแก้ไขสาเหตุของปัญหา หากประเทศไทยสามารถสร้างระบบศาลที่ไม่เพียงตัดสิน แต่ยังเปลี่ยนชีวิตได้อย่างแท้จริง ก็จะเป็นต้นแบบนวัตกรรมใหม่ของกระบวนการยุติธรรมที่สร้างทางเลือกให้กับทั้งผู้พิพากษาและจำเลย

คลินิกจิตสังคม

Journey Map

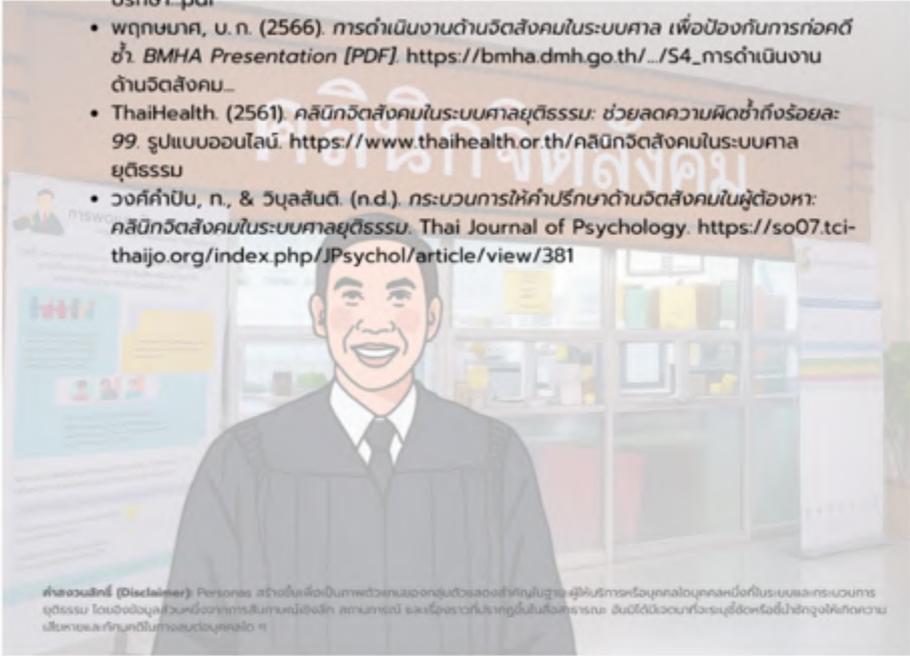
สมภูมิ ผู้พิพากษาศาลชั้นต้น

Touch Points	Experiences
ทัศนคติของเจ้าหน้าที่ในระบบยุติธรรมไทย	<ul style="list-style-type: none"> ☹️ เจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมจำนวนมากของการพิจารณาคดีจำเป็นต้องเป็นไปตามตัวบทกฎหมายและวัตถุพยานอย่างเดียว ซึ่งขาดการพิจารณาเงื่อนไขชีวิตซึ่งสะท้อนได้จากพื้นเพและที่ไปที่มาของแต่ละคน ☹️ ผู้พิพากษาและเจ้าหน้าที่บางส่วนยังคงมองว่าบทบาทหน้าที่ของศาล คือ การพิพากษาไม่ควรเข้าไปทำงานด้านการฟื้นฟูซึ่งเป็นบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานอื่น ทำให้ทางเลือกของการพิจารณาทลงโทษของศาลมีจำกัด
การขาดแคลนงบประมาณ	<ul style="list-style-type: none"> ☹️ แม้คลินิกจิตสังคมจะเปิดดำเนินงานในศาลขึ้นต้นครบทุกศาลทั่วประเทศและรองรับการให้คำปรึกษาผู้รับบริการได้ประมาณ 100,000 รายต่อปี แต่ยังคงเป็นการสนับสนุนงบประมาณโครงการมาจากแหล่งทุนภายนอก เนื่องจากไม่มีกฎหมายบัญญัติรับรองให้เป็นกระบวนการทำงานของศาลโดยชัดเจน จึงไม่มีงบประมาณในลักษณะเป็นงานประจำของศาลยุติธรรม
การขาดความยืดหยุ่นในเส้นทางอาชีพ	<ul style="list-style-type: none"> ☹️ นักจิตวิทยาและนักสังคมสงเคราะห์ที่อยู่ในคลินิกจิตสังคม ขาดความมั่นคงในเส้นทางอาชีพ ดังนั้น นักจิตวิทยาบางส่วนจึงลาออกและหันไปสมัครงานกับกรมราชทัณฑ์ที่ให้สวัสดิการและเส้นทางอาชีพที่ชัดเจนกว่า
การพัฒนากระบวนการให้คำปรึกษาด้านจิตสังคม	<ul style="list-style-type: none"> ☹️ กระบวนการคัดเลือกผู้รับคำปรึกษาที่มีความจำเป็นต้องได้รับการ บกบาทของผู้พิพากษา และการประเมินผลความสำเร็จของการให้คำปรึกษา ยังต้องพัฒนาแนวทางปฏิบัติงานอื่นเป็นเลิศ เพื่อใช้เป็นมาตรฐานการดำเนินงานให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

สมภูมิ ผู้พิพากษาศาลชั้นต้น

แหล่งอ้างอิง:

- ผู้ให้สัมภาษณ์. (2568, กรกฎาคม 25). ผู้พิพากษา. สัมภาษณ์.
- จำปารัตน์, ส. (2564). คลินิกให้คำปรึกษาด้านจิตสังคมคดีอาชญาเสด็จในระบบศาล. *Journal of Psychology*, 19(1), 1–15. https://www.thaipsychological.com/.../คลินิก_ให้คำปรึกษา.pdf
- พงุทษมาศ, บ. ก. (2566). การดำเนินงานด้านจิตสังคมในระบบศาล เพื่อบริการการก่อคดีซ้ำ. *BMHA Presentation [PDF]*. https://bmha.dmh.go.th/.../S4_การดำเนินงานด้านจิตสังคม...
- ThaiHealth. (2561). *คลินิกจิตสังคมในระบบศาลยุติธรรม: ช่วยลดความผิดซ้ำถึงร้อยละ 99*. รูปแบบออนไลน์. <https://www.thaihealth.or.th/คลินิกจิตสังคมในระบบศาลยุติธรรม>
- วงศ์คำปิ่น, ก., & วิบูลสันติ. (n.d.). *กระบวนการให้คำปรึกษาด้านจิตสังคมในผู้ต้องหา: คลินิกจิตสังคมในระบบศาลยุติธรรม*. *Thai Journal of Psychology*. <https://so07.tci-thaijo.org/index.php/JPsychol/article/view/381>

คำเตือน: (Disclaimer) Persons สร้างขึ้นเพื่อเป็นภาพตัวแทนของตัวแสดงต่างๆในรัฐ ผู้ให้บริการหรือบุคคลใดบุคคลหนึ่งก็ในระบบและกระบวนการยุติธรรม โดยยังคงไม่มีความเกี่ยวข้องทางกฎหมายหรือการฟ้องร้องใดๆ และผู้ให้บริการและผู้ให้บริการอื่นในสิ่งสาธารณะ ขึ้นอยู่ได้ด้วยความช่วยเหลือหรือข้อผิดพลาดที่ผู้ให้บริการและผู้ให้บริการอื่นในสิ่งสาธารณะ

1
 การร่างกรมที่ผู้ร่วม
 อย่างเสนอหน้ากัน

2
 กรมรับแจ้งสิทธิ

3
 การลดความเหลื่อมล้ำด้วย
 การจัดสรรและกระจายทรัพยากร

มติความยุติธรรมทางสังคม

7) ศักดิ์

นักสิทธิมนุษยชนและทนายประชาชน

ยกระดับนิติธรรม สู่สังคมที่เป็นธรรม

ถอดรหัสเส้นทางชีวิตของตัวแสดงที่อยู่ในกระบวนการยุติธรรม

ศักดิ์

นักสิทธิมนุษยชน
และทนายประชาชน

P-07

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

ศักดิ์ไม่ได้เกิดมาในครอบครัวที่ร่ำรวยหรือมีอำนาจ ตรงกันข้ามเขาเติบโตมาในสภาพแวดล้อมที่ยากลำบากทำให้เห็นความเหลื่อมล้ำในชีวิตจริง ตั้งแต่ยังเด็ก บกเรียนเรื่องความยุติธรรมไม่ได้มาจากห้องเรียน แต่จากประสบการณ์ตรงของคนรอบตัว ไม่ว่าจะเป็นการเห็นญาติของตนที่ถูกหลอกให้เซ็นเอกสารโดยไม่เข้าใจเนื้อหา แรงงานที่ถูกโกงค่าแรง หรือชาวมาไร่ที่ดินทำกิน เขาจึงมุ่งมั่นเลือกเรียนกฎหมาย ด้วยความหวังว่าความรู้จะกลายเป็นอาวุธที่ช่วยคนเหล่านั้นได้

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

หลังจบการศึกษา ศักดิ์เริ่มต้นทำงานในระบบทนายความอย่างเป็นทางการ เขาสอบขึ้นทะเบียนและทำงานกับสภาทนายความตามครรลองวิชาชีพ แต่ไม่นานนัก เขาก็เริ่มตั้งคำถามกับ**กรอบงานที่จำกัดบทบาทของทนายความเฉพาะในศาล** ขณะที่โลกความจริงนอกศาลยังเต็มไปด้วย**ความไม่รัฐกฎหมาย การเข้าไม่ถึง และการเอาผิดเอาเปรียบ** เขาจึงตัดสินใจถอนตัวออกจากระบบทางการ และเดินเข้าสู่เส้นทางที่เขาเรียกว่า ทนายประชาชน อย่างเต็มตัว

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

ในฐานะทนายประชาชน ศักดิ์ไม่ได้ได้เพียงว่าความในศาล แต่เขายังเป็นผู้ประสานงาน นักอบรมกฎหมาย นักเคลื่อนไหว และแม่แต่เป็นเสมือนญาติของชาวบ้าน เขาทำงานเป็นที่ปรึกษาในข้อพิพาทเรื่องที่ดิน การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และปัญหาแรงงาน เขาไม่ยึดติดกับการได้รับค่าจ้าง แต่ยึดมั่นใน **คุณค่าของการได้ยื่นเคียงข้างคนตัวเล็กตัวน้อย**

เรื่องราวชีวิต
Life Stories

แม้ตัวเขาจะได้รับการยอมรับจากชาวบ้านว่าเป็นที่พึ่งของชุมชน แต่เส้นทางของศักดิ์ก็ไม่ง่ายดาย ในฐานะนักสิทธิมนุษยชนนอกจาก รายได้น้อยและไม่แน่นอน เขายังเผชิญแรงเสียดทานจากผู้มีอำนาจ ทั้งเจ้าหน้าที่รัฐบางรายที่มองว่าเขาเป็นตัวบ้าน หรือกลุ่มทุนที่มองเขา เป็นศัตรูของการพัฒนา ส่วนในฐานะทนายความ เขาเคยถูกฟ้องกลับ ถูกคุกคาม ถูกป้ายสี แต่เขาก็ไม่เคยยอมแพ้ เพราะเขาเชื่อมั่นว่า ทนายความมีหน้าที่พูดแทนผู้ที่ไม่มีเสียง

เรื่องราวชีวิต
Life Stories

ตลอดเวลาที่ทำงานกับชาวบ้าน ทนายศักดิ์เรียนรู้ว่ากฎหมายจะไม่มี ความหมายเลย หากคนส่วนใหญ่ไม่รู้จักรมัน เขาจึงพยายามสร้าง กระบวนการเรียนรู้เรื่องสิทธิ กฎหมาย และการมีส่วนร่วมให้กับชุมชน โดยใช้ภาษาที่เข้าใจง่ายในการสื่อสารและถ่ายทอดความรู้ด้านกฎหมาย ด้วยหวังเพียงว่าหากชาวบ้านมีความรู้กฎหมายมากขึ้น คนโกงจะยิ่ง ทำงานยากขึ้น

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

นายศักดิ์มองว่าคงจะดีไม่น้อย หากรัฐมีระบบกลไกสนับสนุนไม่ว่าจะเป็นการตั้งกองทุนคุ้มครองนักศึกษาปริญญาตรีและนายประชาชน หรือการมีหน่วยงานรับรองความปลอดภัยและสนับสนุนให้เกิดการรวมกลุ่มของนายประชาชนเพื่อเชื่อมโยงให้เกิดทำงานเชิงระบบมากขึ้น

Journey Map
ศักดิ์ นักศึกษาปริญญาตรีและนายประชาชน

Touch Points

Experiences

การเข้าถึงความรู้ ความเข้าใจ ด้านกฎหมายของประชาชนทั่วไป

- ชาวบ้านขาดความรู้ ความเข้าใจในเรื่องกฎหมายในชีวิตประจำวัน เนื่องจาก เนื้อหาต้นกฎหมายมักถูกถ่ายทอดในภาษาที่ยากต่อการทำความเข้าใจ

การมีส่วนร่วมของนักศึกษาปริญญาตรีในการสร้างสังคมที่เป็นธรรม

- นักศึกษาปริญญาตรีจะต่อสู้เคียงข้างชาวบ้านมีจำนวนน้อย เพราะมีรายได้น้อย และไม่แน่นอน
- ต้องเผชิญกับการถูกคุกคามจากกลุ่มอำนาจ และถูกมองว่าเป็นศัตรูของการพัฒนา

ระบบปกป้องนาย

- ไม่มีระบบสนับสนุนการทำงานของนายในระดับพื้นที่
- การถูกฟ้องกลับ ถูกคุกคาม และป้ายสี

Neutral Experiences

Negative Experiences

ศักดิ์ นักสิทธิมนุษยชนและนายประชาชน

แหล่งอ้างอิง:

- ผู้ให้สัมภาษณ์. (2568, มิถุนายน 10). นายความ. สัมภาษณ์.
- Legardy. (2566, 19 กรกฎาคม). ทำความรู้จักทนายอาสา: ฮีโร่ทางกฎหมายให้คำปรึกษาฟรีแก่ประชาชน. <https://www.legardy.com/blogs/free-lawyer-consultation>
- นายอาสา.com. (n.d). เว็บไซต์ปรึกษาทนายอย่างเป็นทางการ. <https://www.นายอาสา.com>
- เบทสูงเนิน, เสาวลักษณ์. (2567, 18 มีนาคม). ไบค่าตอนมูลค่าที่ซ่อนอยู่...40 ปีผ่านไป ทำไมเหมืองโพแทชไทยยังไม่เกิด.THE STANDARD WEALTH. <https://thestandard.co/potash-mining-project/>
- The Standard Team. (2566, 8 พฤศจิกายน). 'เหมืองโพแทช' มีประโยชน์อย่างไร ทำไมหายากๆ ต้องออกปากสั่งให้เร่งดำเนินการ. THE STANDARD. <https://thestandard.co/potassium-chloride-mine-importance/>

1

การร่างการมีส่วนร่วมอย่างมีส่วนร่วม

2

การรับเรื่องสิทธิ

3

การถอดความเรื่องสิทธิและการร้องเรียน

มิติความยุติธรรมทางสังคม

8) ไทญ

นายอาสาตำบลสิ่งแวดล้อม

ยกระดับนิทรรศร สู่สังคมที่เป็นธรรม

ถอดรหัสเส้นทางชีวิตของตัวแสดงที่อยู่ในกระบวนการยุติธรรม

ไทญ

นายอาสาตำบลสิ่งแวดล้อม

P-08

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

นายไทญเติบโตมาในครอบครัวธรรมดา เขาไม่ได้มีอุดมการณ์ยิ่งใหญ่ตั้งแต่ต้น ไม่ได้เริ่มต้นจากการอยากเป็นนักต่อสู้ หากแต่เริ่มจากความรูสึกง่าย ๆ ว่าทำไมคนจนถึงไม่เคยชนะ เขาเห็นความเหลื่อมล้ำตั้งแต่ยังเรียนหนังสือ เห็นผู้มีอำนาจใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือกดทับคนตัวเล็กคนตัวน้อย โดยเฉพาะในพื้นที่ชนบทห่างไกล นั่นคือจุดเริ่มต้นของการตัดสินใจเรียนกฎหมายเพื่อเข้าใจระบบที่เคยทำให้คนธรรมดาต้องเจ็บเสียง

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

หลังเรียนจบ เขาเข้าสู่ระบบนายความอย่างที่ใครหลายคนทำ เขาทำงานในสำนักงานกฎหมายตามสายอาชีพ แต่ยิ่งทำไปนานเท่าไร ยิ่งพบว่ากรอบขององค์กรกลับเป็นข้อจำกัด เขารู้สึกว่างานที่ทำอยู่ คดีความที่ได้รับมอบหมายไม่ได้ช่วยแก้ปัญหาเชิงโครงสร้างที่ชาวบ้านต้องเผชิญอยู่ในทุกวันเท่าใดนัก

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

นายใหญ่จึงตัดสินใจหันมาเป็นนายความอิสระ พร้อมกับรับบทบาทใหม่ในชีวิตเป็นทนายอาสาด้านสิ่งแวดล้อม ในฐานะทนายอาสา เขาไม่ได้มีแค่หมวกใบเดียว เขาต้องเป็นทั้งกระบอกเสียง นักเชื่อมประสาน นักเคลื่อนไหว และที่ปรึกษาให้ชาวบ้านที่ไม่มีความรู้เรื่องกฎหมาย ทำให้เขามีโอกาสได้เข้าไปนั่งฟังเสียงสะท้อนจากชุมชนและช่วยชาวบ้านเขียนคำร้องในศาลอยู่บ่อยครั้ง

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

ความภูมิใจของเขาไม่ใช่การชนะคดีใหญ่ แต่คือรอยยิ้มของชาวบ้านหลังจบเวทีไกล่เกลี่ย หรือเวลาที่เห็นคนตัวเล็ก ๆ กล้ายืนหยัดต่อสู้กับความอยุติธรรมและมีอำนาจโดยไม่หวาดกลัว เขารู้สึกว่าในท้ายที่สุดแล้วคนตัวเล็กตัวน้อยเหล่านี้จะกลายเป็นฟันเฟืองสำคัญในการเปลี่ยนแปลงระบบและโครงสร้างของประเทศให้เกิดความยุติธรรมอย่างแท้จริง

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

ตลอดหลายปีของการทำงาน ทนายใหญ่ พบว่า ต้นตอของความไม่ยุติธรรมจำนวนมาก ไม่ได้มาจากกฎหมาย หากแต่มาจากการใช้อำนาจในทางมิชอบของเจ้าหน้าที่รัฐและกลุ่มทุนรายใหญ่ บ่อยครั้งที่เขาต้องเข้าไปขัดขวางโครงการพัฒนาที่กำลังทำลายสิ่งแวดล้อมและวิถีชีวิตของชุมชน แม้สิ่งที่เขาทำจะเป็นการปกป้องทรัพยากรธรรมชาติ แต่เขากลับถูกมองว่าเป็นตัวร้ายที่ขัดขวางความเจริญมากกว่าการเป็นผู้พิทักษ์สิ่งแวดล้อม

เรื่องราวชีวิต
Life Stories

นายใหญ่มองว่าคงจะดีไม่น้อยหากมีระบบกลไกที่ช่วยหนุนเสริมงานของคนตัวเล็กที่ยืนหยัดเพื่อประโยชน์ส่วนรวม เขาฝันอยากเห็นการตั้งกองทุนพิทักษ์สิ่งแวดล้อมจากการใช้แนวคิดคาร์บอนเครดิต (Carbon Credit) และภาษีสิ่งแวดล้อม (Green Tax) หรือภาษีมลพิษ (Pollution Tax) รวมถึงการเปิดช่องทางใหม่ ๆ อย่างการระดมทุนออนไลน์ (Cloud Funding) ให้คนที่เห็นคุณค่าของธรรมชาติสามารถสนับสนุนกันและกันได้อย่างเป็นระบบ เพื่อให้คนทำงานอาสาไม่จำเป็นต้องเป็นผู้เสียสละเพียงฝ่ายเดียว

Journey Map

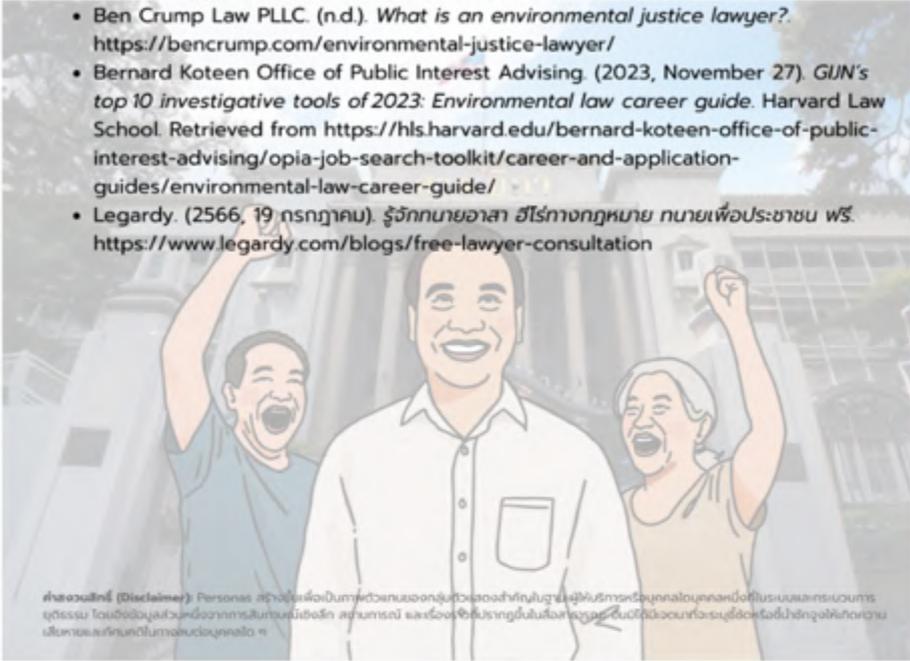
ใหญ่ นายอาสาด้านสิ่งแวดล้อม

Touch Points	Experiences
การบังคับใช้กฎหมาย	<ul style="list-style-type: none"> กฎหมายไม่น้อยยังถูกใช้เป็นเครื่องมือโดยกลุ่มอำนาจมากกว่าจะเป็นหลักประกันสิทธิ และผู้บังคับใช้กฎหมายจำนวนไม่น้อยยังเรื่องประโยชน์ให้แก่กลุ่มบุคคลใดบุคคลหนึ่ง
ระบบทนายความ/ทนายอาสา	<ul style="list-style-type: none"> บทบาทของทนายความในระบบถูกจำกัด การทำงานส่วนใหญ่มุ่งตอบสนององค์เฉพาะรายคดีที่ได้รับไม่ได้แต่ราคาของความไม่เป็นธรรมเชิงโครงสร้าง ขาดนโยบาย กลไก งบประมาณสนับสนุนการทำงานของกลุ่มทนายอาสาอย่างเป็นระบบ
มาตรการสร้างความยุติธรรมด้านสิ่งแวดล้อม	<ul style="list-style-type: none"> การพัฒนาบักสร้างผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมโดยที่ไม่มีนักกฎหมายออกภาคต่อสู้ในประเด็นความยุติธรรมด้านสิ่งแวดล้อมมากนัก ยังไม่มีกรตั้งกองทุนพิทักษ์สิ่งแวดล้อมจากการใช้แนวคิดคาร์บอนเครดิต (Carbon Credit) และภาษีสิ่งแวดล้อม (Green Tax) หรือภาษีมลพิษ (Pollution Tax) รวมถึงการเปิดช่องทางใหม่ ๆ อย่างการระดมทุนออนไลน์ (Cloud Funding) เพื่อสร้างความยุติธรรมด้านสิ่งแวดล้อม

ใหญ่ นายอาสาด้านสิ่งแวดล้อม

แหล่งอ้างอิง:

- ผู้ให้สัมภาษณ์. (2568, พฤษภาคม 16). นายควม. สืบภาษณ์.
- Unity Environmental University. (n.d.). *How to become an environmental lawyer*. <https://unity.edu/careers/environmental-lawyer/>
- Ben Crump Law PLLC. (n.d.). *What is an environmental justice lawyer?*. <https://bencrump.com/environmental-justice-lawyer/>
- Bernard Koteen Office of Public Interest Advising. (2023, November 27). *GIIN's top 10 investigative tools of 2023: Environmental law career guide*. Harvard Law School. Retrieved from <https://hls.harvard.edu/bernard-koteen-office-of-public-interest-advising/opia-job-search-toolkit/career-and-application-guides/environmental-law-career-guide/>
- Legardy. (2566, 19 กรกฎาคม). *รู้จักทนายอาสา 510 ไร่ทางกฎหมาย นายเพื่อประชาชน ฟรี*. <https://www.legardy.com/blogs/free-lawyer-consultation>

คำขอแจ้ง (Disclaimer): Personas สร้างขึ้นเพื่อเป็นภาพตัวแทนของกรณีตัวอย่างเท่านั้น ผู้ให้บริการข้อมูลทุกแห่งมีนโยบายและกระบวนการยุติธรรม โดยยังคงเป็นส่วนหนึ่งของการสนับสนุนเชิงรุก สหภาพการัน และเรื่องที่เกี่ยวข้องปรากฏในหนังสือสารคดี ซึ่งมีระยะเวลาที่ระบุไว้เพื่อใช้ประโยชน์สูงสุดให้เกิดความเป็นกลางแก่ทุกคนในการอ่านข้อมูลแล้ว *

1
 การร่างกฎหมายร่วมกับ
 องค์กรประชาสังคม

2
 การรับเรื่องร้องเรียน

3
 การลดความเหลื่อมล้ำด้วย
 การวิจัยธรรมชาติและทรัพยากร

มีดีความยุติธรรมทางสังคม

9) ดร.นัทธา

ข้าราชการระดับสูงกรมราชทัณฑ์

ยกระดับนิติธรรม สู่สังคมที่เป็นธรรม

ถอดรหัสเส้นทางชีวิตของตัวแสดงที่อยู่ในกระบวนการยุติธรรม

ดร.นัทธา

ข้าราชการระดับสูง
กรมราชทัณฑ์

●●● P-09

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

ดร.นัทธาเติบโตมาด้วยความสนใจด้านกฎหมายและสังคม เขาเลือกเรียนต่อทางด้าน**อาชญวิทยาและสังคมวิทยา**ในต่างประเทศ ด้วยทุนรัฐบาล และกลับมา**รับราชการที่กรมราชทัณฑ์**เพื่อใช้ทุน ตั้งแต่นั้นมา เขาก็ศตุนให้กับงานราชทัณฑ์มาโดยตลอด ผ่านตำแหน่งทั้ง**สายปฏิบัติและวิชาการ** รวมถึงเคยดำรงตำแหน่ง**อาจารย์มหาวิทยาลัย** ก่อนหวนคืนสู่กรมราชทัณฑ์อีกครั้ง เขาจึงเข้าใจระบบเรือนจำอย่างลึกซึ้งทั้งจากมุมมองของนักปฏิบัติและนักนโยบาย

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

ในฐานะผู้บริหารระดับสูง ดร.นัทร่าต้องเผชิญกับความท้าทายในการดูแลผู้ต้องขังหลายรูปแบบ ทั้งผู้ที่ถูกพิพากษาแล้ว และผู้ที่ยังรอคำตัดสิน ซึ่งตามหลักการสากลควรได้รับการปฏิบัติแยกจากกัน แต่ข้อจำกัดด้านอัตราค่าจ้างและโครงสร้างเรือนจำ ทำให้เจ้าหน้าที่ต้องใช้วิธีผสมผสานระหว่างการควบคุมและการดูแล การบริหารคนในสภาพเช่นนี้จึงไม่ใช่เพียงการใช้กฎหมายหรือวินัย หากแต่ต้องใช้ความเข้าใจในความเป็นมนุษย์

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

ในช่วงที่เขาทำงาน กรมราชทัณฑ์อยู่ระหว่างรอยต่อของการควบคุม และการฟื้นฟู ดร.นัทร่าเป็นหนึ่งในผู้พยายามผลักดันให้มีการนำนวัตกรรมใหม่ ๆ มาใช้ ไม่ว่าจะเป็นแนวคิดการออกแบบเรือนจำที่ใช้เทคโนโลยีเพื่อให้ควบคุมผู้ต้องขังได้โดยไม่ต้องพึ่งผู้ช่วยนักโทษ หรือให้ผู้คุมทำหน้าที่เหมือนผู้แนะแนวที่คอยช่วยผู้ต้องขังวางแผนชีวิตเพื่อเตรียมตัวสู่โลกภายนอก

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

แม้จะมีความพยายามพัฒนา แต่ระบบราชการก็ยังคงต้องต่อสู้กับปัญหา
เรื่องจริง โดยเฉพาะระบบอุปถัมภ์ที่แฝงอยู่ทั้งในระดับเจ้าหน้าที่และผู้ต้องขัง
บางครั้งผู้ต้องขังที่เป็นผู้ช่วยเหลือ กลับมีบทบาทคล้ายผู้คุมเงา เกิดเป็น
โครงสร้างอำนาจซ้อนที่ส่งผลต่อความเป็นธรรมในเรือนจำ ปัญหาเหล่านี้
ไม่ได้เกิดจากบุคคล แต่เป็นผลจากโครงสร้างระบบราชการแบบบนลงล่าง
ที่แฝงตัวมาเนิ่นนาน

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

สิ่งที่ดร.นันทราภูมิใจที่สุด คือการได้ผลักดันแนวคิดค้นคนดีสู่สังคม โดยเฉพาะ
ในช่วงที่จำนวนผู้ต้องขังลดลง ทำให้สามารถจัดกิจกรรมหลากหลาย
เช่น มวย ร้องเพลง วาดภาพ และฝึกอาชีพอย่างจริงจัง เขาเชื่อว่าผู้ต้องขัง
จำนวนมากเนื้อแท้ไม่ได้เป็นคนเลว แต่พลาดพลั้งเพราะสภาพแวดล้อมและ
ขาดโอกาส หากสังคมมองพวกเขาอย่างแยกแยะไม่มีอคติเปิดโอกาสให้พวก
เขากลับเข้าสู่ตลาดแรงงาน ประเทศไทยจะได้แรงงานกลับคืนเป็นพลัง
ขับเคลื่อนเศรษฐกิจอีกจำนวนมาก

เรื่องราวชีวิต
Life Stories

แม้จะเกษียณจากราชการแล้ว ดร.นิตรา ยังคงทำหน้าที่เป็นสะพานเชื่อมระหว่างเรือนจำกับสังคม เขามีความฝันว่าอนาคตของราชทัณฑ์ไทยจะเป็นระบบที่มองมนุษย์เป็นศูนย์กลาง มีการควบคุมที่ทันสมัย มีการดูแลที่เข้าใจชีวิต และมีการส่งต่อคนดีคืนสู่สังคมอย่างแท้จริง

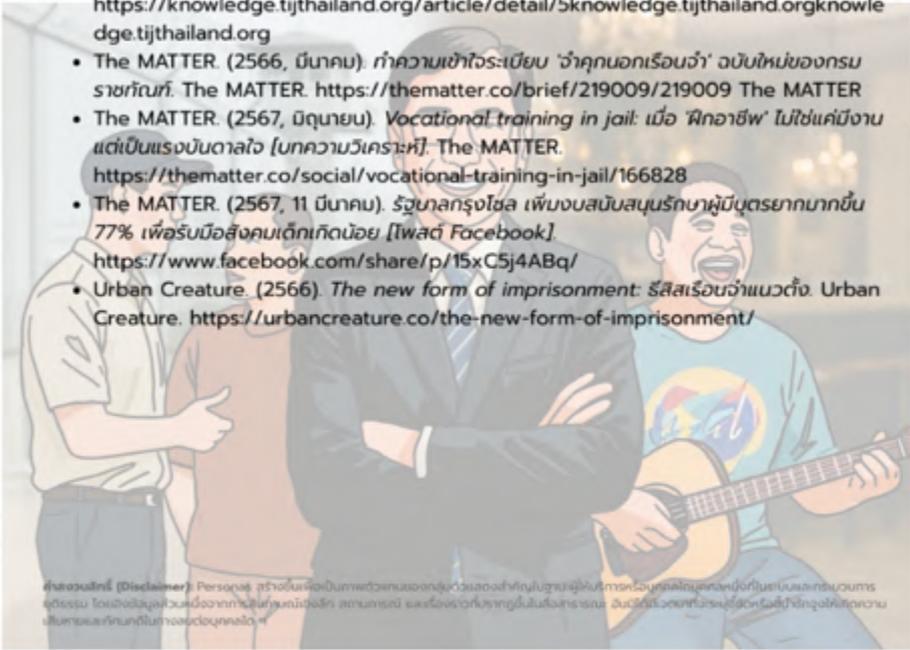
Journey Map
ดร.นิตรา ข้าราชการระดับสูง
กรมราชทัณฑ์

Touch Points	Experiences
การออกแบบเรือนจำและอัตราทำสิ่งเจ้าหน้าที่ไม่สอดคล้องกับหลักการจำแนกผู้ต้องขัง	 <ul style="list-style-type: none"> ต้องบริหารจัดการผู้ต้องขังหลากหลายสถานะในพื้นที่เดียวกัน เนื่องจาก งบประมาณและการจัดการทรัพยากรไม่เพียงพอ
การขับเคลื่อนนวัตกรรมราชทัณฑ์	 <ul style="list-style-type: none"> ต้องเผชิญกับระบบที่ขาดความยืดหยุ่นในการทดลองหรือปรับใช้แนวคิดใหม่ เนื่องจาก ค่านิยมหรือวัฒนธรรมองค์กรยังเน้นความมั่นคงมากกว่าการปรับตัว
ระบบอุปถัมภ์ในเรือนจำ	 <ul style="list-style-type: none"> ผู้ช่วยผู้คุมบางคนกลายเป็นผู้คุมเขาแทนเจ้าหน้าที่ ทำให้เกิดการซ้อนทับของอำนาจที่ส่งผลต่อความเป็นธรรมในการดูแลผู้ต้องขัง
การส่งเสริมการฟื้นฟูผู้ต้องขัง	 <ul style="list-style-type: none"> ระบบราชทัณฑ์ยังไม่มีนโยบายบูรณาการกับตลาดแรงงานภายนอกอย่างเป็นระบบ ผ่านระบบฝึกอบรมที่นำภาคเอกชนเข้ามาร่วมจัดอบรม ประกอบกับทัศนคติของสังคมยังดีตราผู้พ้นโทษทำให้การส่งคืนดีสู่สังคมยากลำบาก

ดร.นัทธา ข้าราชการระดับสูงกรมราชทัณฑ์

แหล่งอ้างอิง:

- ผู้ให้สัมภาษณ์. (2568, พฤษภาคม 13). ข้าราชการระดับสูงกรมราชทัณฑ์. สัมภาษณ์.
- Thailand Institute of Justice. (2566, มิถุนายน 20). *Behind-the-scenes of Restart Academy [บทความสรุปสัมภาษณ์]*. สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย. <https://knowledge.tijthailand.org/article/detail/5knowledge.tijthailand.orgknowledge.tijthailand.org>
- The MATTER. (2566, มีนาคม). *ทำความเข้าใจระบบ 'จำคุกนอกเรือนจำ' ฉบับใหม่ของกรมราชทัณฑ์*. The MATTER. <https://thematter.co/brief/219009/219009>
- The MATTER. (2567, มิถุนายน). *Vocational training in jail: เมื่อ 'ฝึกอาชีพ' ไม่ใช่แค่มีงานแต่เป็นแรงบันดาลใจ [บทความวิเคราะห์]*. The MATTER. <https://thematter.co/social/vocational-training-in-jail/166828>
- The MATTER. (2567, 11 มีนาคม). *รัฐบาลกรุงโซล เพิ่มงบสนับสนุนรักษาผู้ผิดร้ายมากขึ้น 77% เพื่อรับมือสังคมเด็กเกิดน้อย [โพสต์ Facebook]*. <https://www.facebook.com/share/p/15xC5j4ABq/>
- Urban Creature. (2566). *The new form of imprisonment: รั้วเรือนจำแนวตั้ง*. Urban Creature. <https://urbancreature.co/the-new-form-of-imprisonment/>

คำเตือน (Disclaimer): บุคคลในภาพนี้เป็นภาพตัวอย่างของตัวละครในสื่อเท่านั้น ไม่สามารถนำมาใช้เพื่อวัตถุประสงค์ทางการศึกษา การวิจัย หรือการเผยแพร่ข้อมูลใดๆ ได้โดยไม่ได้รับอนุญาตจากเจ้าของลิขสิทธิ์

1

การสังเกตการณ์ผู้เข้าร่วมอย่างละเอียด

2

การรับเรื่อง

3

การลดความเหลื่อมล้ำด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

มิติความยุติธรรมทางสังคม

ยกระดับนิทรรศการ สู่สังคมที่เป็นธรรม

ถอดรหัสเส้นทางชีวิตของตัวแสดงที่อยู่ในกระบวนการยุติธรรม

เจษ

นักทฤษฎีวิทยาชำนาญการ

P-10

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

เจษเติบโตมาในเมืองชายแดนที่มีการค้ายาเสพติด ตั้งแต่เด็กเขาเห็นหลายครอบครัวต้องแตกแยกเพราะยาเสพติด เขาคอยให้ความช่วยเหลือเพื่อนในวัยเด็กหลายคนที่ต้องอยู่เพียงลำพัง เนื่องจากพ่อแม่ถูกจำคุกจากคดีค้ายาเสพติด ประสบการณ์ชีวิตในวัยเด็กเหล่านี้กลายเป็นแรงผลักดันให้เขาเลือกเข้าสู่อาชีพเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ที่ต้องดูแลผู้ต้องขังคดียาเสพติด

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

ตั้งแต่วันแรกที่เขาก้าวเข้ามาทำงานในเรือนจำ เจมส์สังเกตเห็นว่า ความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าหน้าที่กับผู้ต้องขังถูกกำหนดด้วยระยะห่างและอำนาจซึ่งทำให้เกิดความไม่ไว้วางใจ ความกลัว และความเครียดทั้งสองฝ่าย เขามองว่าเรือนจำไม่ควรเป็นเพียงสถานที่กักขังแต่ควรเป็นพื้นที่บ่มเพาะ ความหวังที่ผู้ต้องขังสามารถเรียนรู้ เติบโต และเปลี่ยนแปลงได้ด้วยเหตุนี้ เขาจึงเลือกนำแนวทางมนุษยนิยมเป็นศูนย์กลางมาประยุกต์ใช้ในการทำงานและปฏิบัติต่อผู้ต้องขังในฐานะของเพื่อนมนุษย์

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

นอกจากนี้ เขายังมองว่าหน้าที่ของระบบราชทัณฑ์ไม่ได้จบที่การควบคุม แต่ยังรวมถึงการฟื้นฟูและสงเคราะห์คนดีสู่สังคมอีกด้วย ความภาคภูมิใจของเจมส์ไม่ได้อยู่ที่จำนวนปีราชการแต่คือการที่เขาได้เห็นผู้ต้องขังที่เคยรู้สึกสิ้นหวังกลับมามีรอยยิ้มได้อีกครั้งหลังจากกลับออกไปใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างปกติ

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

แน่นอนว่าการทำงานในระบบราชการนั้น โดยเฉพาะการส่งผู้ต้องขังกลับสู่สังคมนั้นไม่ง่าย เขาต้องเผชิญกับทั้งข้อจำกัดจากการตีความของระเบียบราชการและแรงกดดันจากสังคมภายนอกที่ยังตีตราผู้ต้องขังอย่างรุนแรง เขายอมรับว่ามีช่วงเวลาที่ท้อจนแทบอยากถอยออกมา แต่ทุกครั้งที่ได้พูดคุยกับผู้ต้องขังหรือเห็นการเปลี่ยนแปลงเล็ก ๆ ที่เกิดขึ้น เขาก็กลับมามีพลังพร้อมเดินหน้าต่อเสมอ

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

เขามองว่าการออกแบบและปรับใช้นโยบายในเรื่องจำควรคำนึงถึงหลักความเป็นมนุษย์มากขึ้นเพื่อเป็นการช่วยสร้างความรู้สึกปลอดภัยทั้งด้านร่างกายและจิตใจ รวมทั้งช่วยลดความตึงเครียดภายในระหว่างผู้ต้องขังและผู้คุม อันเป็นการช่วยสร้างบรรยากาศในเชิงบวกที่เอื้อต่อการฟื้นฟูผู้ต้องขังมากขึ้น

เรื่องราวชีวิต
Life Stories

เจหวังว่าผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและประชาชนในสังคมไทยจะเปลี่ยนมุมมองต่องานราชทัณฑ์จากเดิมในฐานะของกลไกการลงโทษสู่การเป็นกลไกในการฟื้นฟูคุณค่าความเป็นมนุษย์มากกว่า เพื่อให้เรือนจำไม่ใช่ปลายทางของชีวิต หากแต่เป็นจุดเริ่มต้นของโอกาสในการเปลี่ยนแปลงใหม่อีกครั้ง

Journey Map
เจ นักศึกษาระดับปริญญาโท

Touch Points	Experiences
ความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าหน้าที่กับผู้ต้องขัง	<ul style="list-style-type: none"> ☹️ โครงสร้างราชทัณฑ์เป็นลำดับชั้นอำนาจมากกว่าความร่วมมือ และยังขาดนโยบายสนับสนุนแนวทางการฟื้นฟูฐานความสัมพันธ์เชิงบวก ทำให้เกิดความตึงเครียดระหว่างผู้คุมกับนักโทษ ☹️ แม้จะมีความพยายามนำหลักมนุษยธรรมเป็นศูนย์กลางมาใช้ แต่ในทางปฏิบัติยังคงต้องเผชิญกับอคติที่ผู้คุมมีต่อนักโทษ
การฟื้นฟูผู้ต้องขังและการคืนคนดีสู่สังคม	<ul style="list-style-type: none"> ☹️ ระบบราชทัณฑ์ขาดการเชื่อมโยงกับผู้ประกอบการภายนอกอย่างเป็นระบบ ☹️ สังคมภายนอกยังคงตราผู้พ้นโทษทำให้เป็นอุปสรรคสำคัญ
การสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับระบบราชทัณฑ์	<ul style="list-style-type: none"> ☹️ สังคมยังเข้าใจว่าระบบราชทัณฑ์เป็นระบบควบคุมลงโทษ ในความเป็นจริงแล้วระบบยังรวมไปถึงการฟื้นฟูและพัฒนาศึกษาเพื่อคืนคนดีสู่สังคม

เจบี นักทัศนวิทยาชำนาญการ

แหล่งอ้างอิง:

- ผู้ให้สัมภาษณ์. (2568, มิถุนายน 17). นักทัศนวิทยาชำนาญการ. สัมภาษณ์.
- ศูนย์วิทยบริการศาลยุติธรรม. (2562). ความยุติธรรมตามกฎหมาย [PDF]. https://library.coj.go.th/pdf-view.html?fid=45867&table=files_biblio
- ศาลยุติธรรม. (น.ป.ป.). การพัฒนาระบบการอำนวยความสะดวกยุติธรรมทางอาญาแบบบูรณาการ. สำนักงานศาลยุติธรรม. https://library.coj.go.th/pdf-view.html?fid=45867&table=files_biblio
- The MATTER. (2565, 22 สิงหาคม). อาชีพในเรือนจำ: การฝึกอาชีพเพื่อโอกาสใหม่ในชีวิตหลังพ้นโทษ. <https://thematter.co/social/vocational-training-in-jail/166828>
- สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย. (2562, 13 พฤษภาคม). หลักสูตรการจัดการเรือนจำหญิงสำหรับบุคลากรอาวุโสในภูมิภาคอาเซียน. สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย. <https://knowledge.tijthailand.org/article/detail/8>

คำเตือน: (Disclaimer) เนื้อหาในเว็บไซต์นี้เป็นภาพตัวอย่างเพื่อให้เห็นภาพเท่านั้น ไม่สามารถนำมาใช้เพื่อวัตถุประสงค์อื่นใดได้โดยไม่ได้รับอนุญาตจากสถาบันฯ หากมีข้อสงสัย กรุณาติดต่อ สถาบันฯ โทร. 02-2542400 หรือเว็บไซต์ www.tijthailand.org และเรื่องทั่วไปโปรดดูในหนังสือสารานุกรม ฉบับนี้ไว้ด้วยจนกว่าจะระบุไว้เป็นอย่างอื่น มิฉะนั้นโปรดดูที่หน้าปกและสันปกของคู่มือฉบับนี้

1
 การร่างกรมที่ผู้ร่วม
 อย่างเสนอหน้ากับ

2
 กรมรับจองสิทธิ์

3
 การลดความเหลื่อมล้ำด้วย
 การจัดสรรและกระจายทรัพยากร

มติความยุติธรรมทางสังคม

11) รสริน

เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์รุ่นใหม่

ยกระดับนิติธรรม สู่สังคมที่เป็นธรรม

ถอดรหัสเส้นทางชีวิตของตัวแสดงที่อยู่ในกระบวนการยุติธรรม

รสริน

เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์รุ่นใหม่

P-11

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

รสรินเป็นคนรุ่นใหม่ที่เข้ามาทำงานในระบบราชทัณฑ์ ด้วยความหวังว่าจะได้นำพลังของความคิดสร้างสรรค์และวิธีการใหม่ ๆ มาสนับสนุนการทำงานของเธอจนกว่าไม่นานนัก เธอก็ต้องพบกับความจริงว่าระบบราชการยังคงขับเคลื่อนไปด้วยกลไกที่เชื่องช้า เต็มไปด้วยเอกสารลายลักษณ์อักษร และขั้นตอนที่ยืดเยื้อทำให้การขับเคลื่อนงานบางเรื่องต้องติดหล่มอยู่ที่ระบบ

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

หลายครั้งที่เธอพยายามนำเสนอไอเดียที่ น่าจะช่วยให้การบริหารงานมี **ประสิทธิภาพมากขึ้น** แต่สิ่งที่เธอได้รับกลับเป็นความเจ็บ เธอเริ่มเข้าใจว่าการนำนวัตกรรมใหม่ ๆ เข้ามาใช้ในองค์กร หรือแม้แต่การเปลี่ยนวิธีคิดของคนในระบบที่คุ้นชิน ในสภาพแวดล้อมการทำงานแบบเดิมซ้ำ ๆ ต้องใช้ทั้งเวลาและความอดทน

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

นอกจากข้อจำกัดของระบบแล้ว รสรินยังต้องเรียนรู้ที่จะปรับตัวเข้ากับ **วัฒนธรรมองค์กร** ที่ให้ความสำคัญกับลำดับชั้นอาวุโสเป็นอย่างมาก เธอต้องพยายามหาจังหวะและวิธีการพูดที่เหมาะสม เพื่อให้การแสดงความคิดเห็นของตนไม่ถูกมองว่าเป็นการก้าวท่ายำนาจการตัดสินใจของหัวหน้า

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

สรรินเล่าว่าหลายครั้งที่เธอรู้สึกไม่กล้าพูดหรือไม่กล้าขอความช่วยเหลือจากหัวหน้า เพราะเธอมักถูกตำหนิด้วยน้ำเสียงที่ไม่เปิดรับ สิ่งนี้กลายเป็นความขัดแย้งที่ไม่สามารถพูดคุยกันตรง ๆ ได้ ช่องว่างระหว่างวัยนี้กลายเป็นบ่อเกิดของความกังวลและความไม่มั่นคงทางจิตใจที่ทำให้เธอเกิดความตึงเครียดในการทำงาน

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

ที่นำเสร้านี้คือ ในระบบที่ผู้คนต้องแบกรับภาระทางอารมณ์และความเครียดมากมายกลับไม่มีพื้นที่ปลอดภัยสำหรับให้เจ้าหน้าที่รุ่นใหม่อย่างเธอในการพูดคุย ปรึกษา หรือแม้แต่ระบายความรู้สึก สิ่งที่เธอทำได้มีเพียงการระบายให้คนในครอบครัวและเพื่อน ๆ ได้รับฟัง ซึ่งทำให้ต้นตอของปัญหานี้ยังไม่ถูกขจัดออกไปอย่างแท้จริง

เรื่องราวชีวิต
Life Stories

รสรินได้แต่หวังว่าคงจะดีไม่น้อย หากองค์กรหันมาใส่ใจเรื่องสุขภาวะทางด้านจิตใจของคนทำงานมากขึ้น พร้อมทั้งมีพื้นที่ที่เธอสามารถพูดความรู้สึกออกมาได้โดยไม่ถูกตัดสิน มีระบบพี่เลี้ยงหรือการโค้ชระหว่างรุ่นเพื่อแลกเปลี่ยนความเข้าใจระหว่างคนแต่ละรุ่น เธอมองว่าหากองค์กรยอมรับเสียงของคนรุ่นใหม่และเปิดพื้นที่ให้การเรียนรู้ร่วมกันเกิดขึ้นจริง

Journey Map

รสริน เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์รุ่นใหม่

Touch Points

Experiences

วัฒนธรรมองค์กรและระบบการทำงาน

• ระบบราชการเน้นเอกสารและขั้นตอนมากกว่าผลลัพธ์ และวัฒนธรรมองค์กรเน้นลำดับชั้นอำนาจตามลำดับอาวุโส มากกว่าการเรียนรู้ร่วมกัน

• การนำนวัตกรรม และเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาปรับใช้เป็นเรื่องยาก เนื่องจาก เจ้าหน้าที่ยังยึดวิธีการทำงานตามความคุ้นชินเป็นหลัก

สภาพแวดล้อมที่ไม่เอื้อต่อการสร้างความร่วมมือ

• ขาดระบบการแลกเปลี่ยนข้ามรุ่น เช่น พี่เลี้ยงหรือโค้ชภายในองค์กร เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจช่องว่างระหว่างวัยในองค์กร การทำงานข้ามรุ่น

• พื้นที่สื่อสารมีจำกัด ความคิดเห็นไม่ถูกรับฟัง ถูกเพิกเฉย

การดูแลสุขภาพจิตของบุคลากร

• ไม่มีพื้นที่สำหรับปรึกษาหรือระบายความเครียดภายในองค์กรที่ปลอดภัยและไม่ถูกตัดสิน

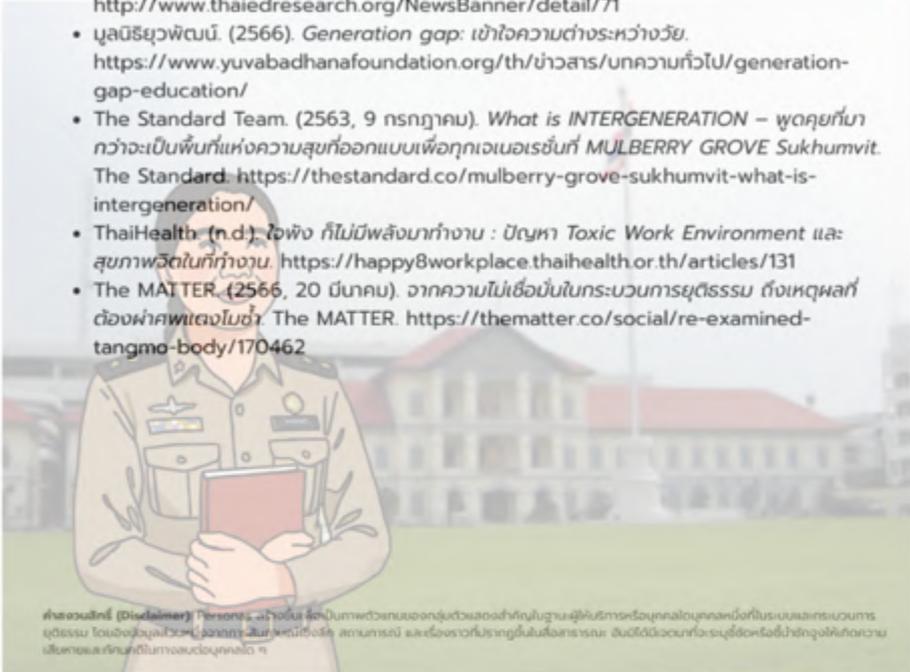

• ขาดสวัสดิการในการดูแลสุขภาพจิตโดยเฉพาะ

สรุปรายงานข่าวที่น่าสนใจ

แหล่งอ้างอิง:

- ผู้ให้สัมภาษณ์. (2568, มิถุนายน 19). เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์รุ่นใหม่. สัมภาษณ์.
- องค์การอนามัยโลก. (2567). สุขภาพจิตในที่ทำงาน. <http://www.thaiedresearch.org/NewsBanner/detail/71>
- มูลนิธิยุวพัฒน์. (2566). Generation gap: เข้าใจความต่างระหว่างวัย. <https://www.yuvabadhanafoundation.org/th/ข่าวสาร/บทความทั่วไป/generation-gap-education/>
- The Standard Team. (2563, 9 กรกฎาคม). What is INTERGENERATION – พุดคุยที่มา กว่าจะเป็นพื้นที่แห่งความสุขที่ออกแบบเพื่อทุกคนเอนเออขึ้นที่ MULBERRY GROVE Sukhumvit. The Standard. <https://thestandard.co/mulberry-grove-sukhumvit-what-is-intergeneration/>
- ThaiHealth. (n.d.). ใจพัง ก็ไม่มีพลังมาทำงาน : ปัญหา Toxic Work Environment และ สุขภาพจิตในที่ทำงาน. <https://happy8workplace.thaihealth.or.th/articles/131>
- The MATTER. (2566, 20 มีนาคม). จากความไม่เชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรม ถึงเหตุผลที่ต้องผ่าศพแดงโมซ่า. The MATTER. <https://thematter.co/social/re-examined-tangmo-body/170462>

คำเตือน (Disclaimer) Persons: รายงานนี้เป็นภาพตัวอย่างของงานตัวอย่างเท่านั้น ผู้ให้บริการหรือบุคคลใดบุคคลหนึ่งก็ไม่สามารถรับประกันการยุติธรรม โดยองค์การใด ๆ ในการดำเนินการสืบสวนหรือการฟ้องร้อง การดำเนินคดี และเรื่องราวที่ปรากฏในสื่อสาธารณะ. อันได้แก่หน่วยงานที่จะระบุชื่อหรือชื่อเรียกของบุคคลที่กล่าวถึงโดยย่อในรายงานฉบับนี้

1
 การร่างกฎหมายร่วมกับ
 องค์กรภาคประชาสังคม

2
 การรับแจ้งข้อกล่าวหา

3
 การลดความเสียหายต่อ
 การดำเนินคดีและการพิจารณาโทษ

มติความยุติธรรมทางสังคม

12) เฟื่องฟ้า

พนักงานคุมประพฤติ

ยกระดับนิติธรรม สู่สังคมที่เป็นธรรม

ถอดรหัสเส้นทางชีวิตของตัวแสดงที่อยู่ในกระบวนการยุติธรรม

เฟื่องฟ้า

พนักงานคุมประพฤติ

P-12

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

เฟื่องฟ้าเข้าทำงานในกรมคุมประพฤติหลังจบปริญญาตรี ด้วยความตั้งใจ
แน่วแน่ว่าจะช่วยเหลือผู้กระทำผิดให้มีโอกาสเริ่มต้นใหม่ในสังคม เธอเชื่อว่าหน้าที่
ของพนักงานคุมประพฤติไม่ใช่เพียงการเฝ้าระวังหรือควบคุม แต่ต้องเป็นทั้ง
ผู้ฟัง ผู้ชี้ทาง และเป็นคนที่เข้าใจความเปราะบางของผู้ที่อยู่ในกระบวนการ
ยุติธรรม เมื่อเริ่มงานใหม่ในสำนักงานจังหวัดแห่งหนึ่ง เธอจึงมุ่งมั่นทำงาน
ด้วยความหวังว่าจะเห็นผู้ถูกคุมประพฤติกลับมาใช้ชีวิตปกติในสังคมอีกครั้ง

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

แทนที่คุมประพฤติจะมุ่งเน้นการสร้างการมีส่วนร่วมกับชุมชนในการแก้ไขและฟื้นฟู ผู้กระทำผิดแต่กลับสร้างระบบที่ไม่โปร่งใสจนนำไปสู่โอกาสในการคอร์รัปชัน โดยในช่วงปีแรกของการทำงาน เพื่องาฬาส่งเกตความผิดปกติบางประการในการจัดการเรื่องการชำระค่าปรับของผู้ถูกคุมประพฤติ เธอเห็นว่าใบเสร็จหลายฉบับไม่ตรงกับจำนวนเงินที่ผู้รับบริการกล่าวว่าได้จ่ายไป อีกทั้งมีกรณีที่มีผู้เข้ารับบำบัดร้องเรียนว่าถูกเจ้าหน้าที่บางคนเรียกเก็บเงินเพิ่มโดยไม่มีหลักฐาน หลายครั้งเพื่องาฬายพยายามสอบถามจากเพื่อนร่วมงาน แต่กลับได้รับคำตอบเพียงว่า อย่ายุ่งเลย เป็นเรื่องของหัวหน้า เห็นได้ว่านอกจากการมีส่วนร่วมกับชุมชนจะไม่เกิด การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบของเจ้าหน้าที่เองก็ยังมี

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

จุดเปลี่ยนเกิดขึ้นเมื่อเพื่องาฬายพบเอกสารภายในที่แสดงถึงความผิดปกติในการรับเงินค่าปรับอย่างชัดเจน ซึ่งเชื่อมโยงกับการยกยอกเงินของหัวหน้าระดับปฏิบัติการ เธอยังได้ยื่นการสนทนาในสำนักงานเกี่ยวกับการเรียกเงินจากผู้เข้าบำบัดโดยอ้างว่าจะช่วยให้ผ่านเกณฑ์ประเมินเร็วขึ้น เพื่องาฬายรู้สึกว้าหากเธอไม่ทำอะไรเลยตนเองก็จะเป็นส่วนหนึ่งของความยุติธรรมที่ผู้ประธาบางกำลังเผชิญอยู่ กล่าวอีกนัยคือแทนที่ผู้ถูกคุมประพฤติได้รับการช่วยเหลือกลับกลายเป็นการซ้ำเติมพวกเขา และความไม่โปร่งใสนี้ยังอาจจะเปิดช่องว่างให้ผู้ถูกคุมประพฤติที่มีฐานะดีใช้ในการได้รับข้อยกเว้น เช่น การเว้นที่จะมารายงานตัว และบำเบ็ญประโยชน์ตามคำสั่งศาล

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

ด้วยความหนักแน่น เฟื่องฟ้าตัดสินใจรวบรวมพยานหลักฐานทั้งหมดและแจ้งเรื่องไปยังหน่วยตรวจสอบภายใน รวมทั้งส่งสำเนาบางส่วนให้แก่สำนักงาน ป.ป.ช. เพื่อให้เกิดการสอบสวนอย่างโปร่งใส แม้จะมีแรงกดดันจากบางคนในสำนักงานที่มองว่าเธอ ไม่รู้จักรักษาหน้าใจองค์กร หรืออาจทำให้เสียภาพลักษณ์หน่วยงาน แต่เธอเชื่อมั่นว่าความโปร่งใสเท่านั้นที่จะทำให้ระบบยุติธรรมเดินหน้าได้

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

แม้เหตุการณ์นี้จะทำให้บรรยากาศการทำงานของเธอในสำนักงานไม่ราบรื่นในช่วงหนึ่ง แต่เธอเชื่อว่าความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจะช่วยให้นางของเธอลงมือสอบสวนอย่างโปร่งใส เธอยังยืนยันที่จะทำงานในสายคุณประพฤติต่อไป ด้วยความตั้งใจเดิมคือ ช่วยให้ผู้ก้าวพลาดกลับมาเป็นคนของสังคมได้อย่างมีศักดิ์ศรี พร้อมกับปกป้องศักดิ์ศรีของความเป็นข้าราชการผู้รับใช้ประชาชนด้วย

เรื่องราวชีวิต
Life Stories

จากประสบการณ์นี้ เพื่อพิจารณาว่าคงจะดีไม่น้อยหากมีการสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนในการฟื้นฟูผู้ตกคุมประพฤติ และการพัฒนาระบบที่โปร่งใส เช่น มีการปรับระบบรับชำระเงินให้เป็นแบบดิจิทัลทั้งหมดพร้อมเชื่อมโยงกับระบบบัญชีของคลังโดยตรง รวมทั้งมีการสร้างระบบ feedback จากผู้เข้ารับบริการแบบไม่ระบุตัวตนและตรวจสอบได้จริง หรือแม้แต่การหมุนเวียนเจ้าหน้าที่ในตำแหน่งที่เกี่ยวข้องกับการเงินอย่างสม่ำเสมอ ทั้งนี้ก็เพื่อมุ่งช่วยเหลือผู้ตกคุมประพฤติไม่ใช้การไปเอารัดเอาเปรียบจนนำไปสู่การซ้ำเติมความเปราะบางของพวกเขามากไปกว่าเดิมอีก

Journey Map
เฟื่องฟ้า พนักงานคุมประพฤติ

Touch Points	Experiences
การสนับสนุนให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขและฟื้นฟูผู้กระทำผิด	☹️ • ขาดการสนับสนุนให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขและฟื้นฟูผู้กระทำผิด แต่กลับสร้างระบบที่ไม่โปร่งใส ที่นำไปสู่โอกาสในการคอร์รัปชัน
ระบบชำระค่าปรับ	☹️ • ระบบยังไม่ถูกเปลี่ยนให้เป็นระบบดิจิทัล (Digitalize) ที่เชื่อมโยงกับระบบของคลังโดยตรง ซึ่งเชื่อต่อการตรวจสอบและติดตามเส้นทางการเงินอย่างโปร่งใส จึงทำให้มีช่องทางที่เชื่อต่อการทุจริต
ระบบคุ้มครองผู้แจ้งเบาะแส	☹️ • ขาดระบบคุ้มครองบุคคลที่เปิดเผยมูลเกี่ยวกับการกระทำผิด หรือการกระทำที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย หรือผิดจริยธรรมภายในองค์กร ทำให้ถูกกดดันในที่ทำงาน
การเอารัดเอาเปรียบผู้ที่มีความเปราะบางอยู่แล้ว	☹️ • แทนที่ผู้ตกคุมประพฤติจะได้รับการช่วยเหลือกลับกลายเป็นการซ้ำเติมพวกเขา ด้วยข้ออ้างว่าด้วยการผ่านเกณฑ์การประเมิน
การเปิดช่องว่างให้เกิดการละเว้น	☹️ • โดยยังเปิดช่องว่างให้ผู้ตกคุมประพฤติที่มีฐานะดีใช้ในการได้รับข้อยกเว้น เช่น การเว้นที่จะรายงานตัว และป่าวัดประโยชน์ตามคำสั่งศาล

เพ็ญฟ้า พนักงานคุมประพฤติ

แหล่งอ้างอิง:

- กรุงเทพธุรกิจ (BangkokBizNews). (2567). บุกรับข้าราชการ โดนหมายจับ คดีเรียกรับเงินผู้บำบัดฟื้นฟูยาเสพติด. กรุงเทพธุรกิจ. <https://www.bangkokbiznews.com/news/news-update/1177862>
- สำนักงานอัยการสูงสุด. (2563). พระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ. 2559. https://www3.go.go.th/legald/wp-content/uploads/2021/11/v-401_3_11_2559.pdf
- สำนักข่าวอิศรา (Isranews). (2566, 19 เมษายน). คุก 5 ปี! อดีต ผอ.สงขลคุมประพฤติอยุธยา ใช้เงินทำค่ายบำบัดยาฯ ผิดวัตถุประสงค์. สำนักข่าวอิศรา. <https://www.isranews.org/article/isranews-news/117908-inves09-545-2.html>
- สำนักข่าวอิศรา (Isranews). (2562). เจาะทีไออาร์เข้าทำไต่ EM ทรนคุมประพฤติ 74 ล. สเปศ:บุชดใส่ข้อมือ/เท้า ถอดออกไม่ได้. สำนักข่าวอิศรา. <https://isranews.org/article/investigative/investigate-procure/79201>
- กฤตศิลป์ กนกนาก. (น.ป.ป.). การคุมประพฤติ...ช่วยแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างไร? ศาลยุติธรรม. https://library.coj.go.th/pdf-view.html?fid=41352&table=files_biblio

คำเตือน: (Disclaimer) Personas สร้างขึ้นเพื่อเป็นการพหุคูณของต้นแบบของตัวแบบในงานวิจัย ซึ่งการวิจัยทุกฉบับมีจุดมุ่งหมายเพื่อเสริมสร้างการพัฒนาระบบยุติธรรม โดยยังคงเป็นส่วนหนึ่งของการสนับสนุนสิทธิ สถานการณ์ และเรื่องราวที่ปรากฏอยู่ในงานวิจัยฉบับนี้ ซึ่งการวิจัยฉบับนี้ไม่ได้มีจุดมุ่งหมายที่จะสร้างความเสียหายแก่บุคคลใดในทางลบแต่อย่างใด

1
 การสร้างองค์ความรู้
 อย่างมีประสิทธิภาพ

2
 การรับแจ้งสิทธิ

3
 การลดความเหลื่อมล้ำด้วย
 การส่งเสริมและกระจายทรัพยากร

มติความยุติธรรมทางสังคม

13) รณกิต

นักสังคมสงเคราะห์เรือนจำ

ยกระดับนิติธรรม สู่สังคมที่เป็นธรรม

ถอดรหัสเส้นทางชีวิตของตัวแสดงที่อยู่ในกระบวนการยุติธรรม

รณกิต

นักสังคมสงเคราะห์เรือนจำ

P-13

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

รณกิตเริ่มต้นชีวิตราชการในกรมราชทัณฑ์ด้วยตำแหน่งนักสังคมสงเคราะห์ ซึ่งไม่ใช่บทบาทที่คนทั่วไปคุ้นเคยในเรือนจำ เขาต้องทำหน้าที่เป็นทั้งผู้รับฟัง ปัญหาความทุกข์ใจ ผู้ประสานเครือข่ายชุมชน และผู้เตรียมความพร้อมก่อน ทำการส่งผู้ต้องขังกลับคืนสู่สังคมเพื่อเริ่มต้นชีวิตใหม่อีกครั้ง งานเหล่านี้ ต้องอาศัยทั้งความรู้และความเข้าใจทางวิชาชีพ

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

สิ่งที่ยากที่สุดในการทำงานของเขากลับไม่ใช่การพูดคุยกับผู้ต้องขังในระหว่างการทำงาน แต่เป็นการเผชิญกับความเชื่อและอคติที่ฝังรากลึกของเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์บางส่วนที่ยังมองผู้ต้องขังด้วยสายตาที่เต็มไปด้วยความระแวง บางครั้งเขารู้สึกเหมือนตัวเองกำลังต่อสู้อยู่กับทั้งสองด้านทั้งการฟื้นฟูผู้ต้องขังและการเปลี่ยนทัศนคติของเจ้าหน้าที่

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

ไม่เพียงเท่านั้น ทัศนคติพบว่าการส่งคืนคนดีสู่สังคมเป็นเรื่องที่ยากเกินคาด เพราะผู้พ้นโทษจำนวนมากยังคงถูกตีตราจากสังคมภายนอก ทำแพงเรือนจำ ทำให้พวกเขาหลายคนถูกปฏิเสธงานและถูกมองว่าเป็นภาระหรือตัวอันตรายของสังคม หลายคนจึงไม่มีทางเลือกและต้องกลับไปกระทำผิดซ้ำ เนื่องจาก สังคมไม่มีพื้นที่ให้พวกเขาได้เริ่มต้นใหม่

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

อีกหนึ่งข้อจำกัดในการทำงานที่เขาต้องเจอทุกวัน คือ **จำนวนเจ้าหน้าที่ที่ไม่สอดคล้องกับภาระงาน** นักสังคมสงเคราะห์หนึ่งคนอาจต้องดูแลผู้ต้องขังหลายร้อยคนในเรือนจำ แม้เขาจะมีใจพร้อมให้บริการแต่ด้วยทรัพยากรและเวลาที่ไม่เคยเพียงพอ จึงทำให้การให้คำปรึกษาเชิงลึกหรือแบบเฉพาะรายโดยเฉพาะแก่ผู้ต้องขังกลุ่มเปราะบาง เช่น ผู้ต้องขังที่พิการ ชรา หรือไม่มีใครเหลียวแล เป็นไปได้ยาก

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

สิ่งที่ทำให้รณทิตสามารถยืนหยัดท่ามกลางความเหนื่อยล้าและอคติต่าง ๆ คือ การได้เห็นผู้ต้องขังกลับไปใช้ชีวิตในสังคมได้ตามเดิม หนึ่งในนั้นเป็นผู้ต้องขังรายหนึ่งที่เคยกระทำผิดซ้ำถึงสามครั้งที่สามารถกลับไปเริ่มต้นชีวิตใหม่ในฐานะช่างไม้ที่มีชื่อเสียงและกลายเป็นวิทยากรให้กับผู้ต้องขังในเรือนจำ สิ่งเหล่านี้ทำให้เขารู้สึกว่าการงานของเขามีความหมายจริง ๆ

เรื่องราวชีวิต
Life Stories

ธนภิตเชื่อว่า การส่งคืนคนดีสู่สังคมไม่ควรถูกจำกัดไว้เพียงแค่บทบาทของกรมราชทัณฑ์เท่านั้น หากแต่ควรเป็นความร่วมมือจากทุกภาคส่วนภายใต้กระบวนการยุติธรรม ตั้งแต่หน่วยงานต้นทางไปจนถึงปลายทาง จำเป็นต้องทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะการสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องเพื่อลดอคติและการตีตราผู้ต้องขังทั้งในหมู่เจ้าหน้าที่และในสังคมวงกว้างซึ่งเป็นสิ่งที่ต้องทำอย่างต่อเนื่องและจริงจัง

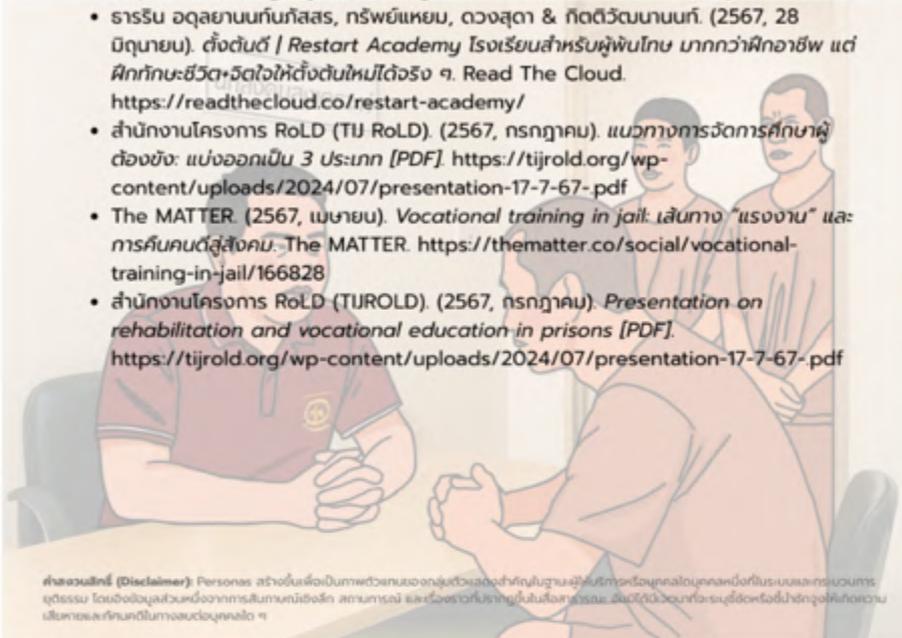
Journey Map
ธนภิต นักสังคมสงเคราะห์เรือนจำ

Touch Points	Experiences
จำนวนบุคลากรไม่สอดคล้องกับภาระงาน	 <ul style="list-style-type: none"> นักสังคมสงเคราะห์ 1 คนดูแลผู้ต้องขังหลายร้อยคน ทำให้ต้องรับหน้าที่เป็นทั้งที่ปรึกษา ผู้ประสาน และผู้เตรียมการคืนคนดีสู่สังคม
ข้อจำกัดของการทำหน้าที่หลัก	 <ul style="list-style-type: none"> ไม่สามารถให้คำปรึกษาเชิงลึกแก่กลุ่มประปรายในเรือนจำได้ทั่วถึงทั้งที่เป็นหน้าที่หลัก เนื่องจาก ต้องไปรับหน้าที่อื่นช่วยฝ่ายอื่น ๆ ด้วย เช่น ช่วยตรวจสอบความเรียบร้อยในแดนเรือนจำ
อคติของเจ้าหน้าที่ภายในเรือนจำ	 <ul style="list-style-type: none"> เจ้าหน้าที่บางส่วนยังมองผู้ต้องขังด้วยอคติ ทำให้ต้องทำงานท่ามกลางทัศนคติที่ขัดกับแนวคิดฟื้นฟูผู้ต้องขัง
การตีตราผู้พ้นโทษของสังคม	 <ul style="list-style-type: none"> ผู้พ้นโทษจำนวนมากถูกปฏิเสธการรับเข้าทำงานและโอกาสในชีวิตทำให้หลายคนกลับมากระทำผิดซ้ำเพราะไม่มีพื้นที่ในสังคม

สรุป นักสังคมสงเคราะห์เรือนจำ

แหล่งอ้างอิง:

- ผู้ให้สัมภาษณ์. (2568, มิถุนายน 17). นักสังคมสงเคราะห์ในเรือนจำ. สัมภาษณ์.
- สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย. (2566). *เบื้องหลังโรงเรียน "ตั้งต้นดี" [บทสัมภาษณ์]*. สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย. <https://knowledge.tijthailand.org/article/detail/restart-academy-interview>
- ธารริน อุดยานกันท์สาธ, กรรพทย์แพทย, ดวงสุดา & กิตติวัฒน์นนท์. (2567, 28 มิถุนายน). *ตั้งต้นดี | Restart Academy โรงเรียนสำหรับผู้พ้นโทษ มากกว่าฝึกอาชีพ แต่ฝึกทักษะชีวิต+จิตใจให้ตั้งต้นใหม่ได้จริง ๆ*. Read The Cloud. <https://readthecloud.co/restart-academy/>
- สำนักงานโครงการ RoLD (TU RoLD). (2567, กรกฎาคม). *แนวทางการจัดการศึกษาผู้ต้องขัง: แบ่งออกเป็น 3 ประเภท [PDF]*. <https://tijrold.org/wp-content/uploads/2024/07/presentation-17-7-67-.pdf>
- The MATTER. (2567, เมษายน). *Vocational training in jail: เส้นทาง "แรงงาน" และการคืนคนดีสู่สังคม*. The MATTER. <https://thematter.co/social/vocational-training-in-jail/166828>
- สำนักงานโครงการ RoLD (TUROLD). (2567, กรกฎาคม). *Presentation on rehabilitation and vocational education in prisons [PDF]*. <https://tijrold.org/wp-content/uploads/2024/07/presentation-17-7-67-.pdf>

คำเตือนสิทธิ์ (Disclaimer): Personas สร้างขึ้นเพื่อเป็นการพัฒนาระบบขององค์กรและองค์กรต่างๆ ในฐานปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรทุกคนซึ่งมีในระบบและกระบวนการยุติธรรม โดยอิงข้อมูลส่วนหนึ่งจากการสัมภาษณ์เชิงลึก สถานการณ์ และเนื้อหาข่าวที่เป็นสื่อสาธารณะ. สิทธิได้ใช้ด้วยนามใช้เพื่อประโยชน์ของสังคมและเป็นประโยชน์แก่สังคมต่อไปในทางขององค์กรต่อไป

1

2

3

การร่างกรมที่ผู้ร่วมอย่างสหประชาชาติ

การรับของสิทธิ์

การลดความเหลื่อมล้ำด้วยทรัพย์สินและทรัพยากร

มีดีความยุติธรรมทางสังคม

14) จันจิรา

นักจิตวิทยาเรือนจำ

ยกระดับนิติธรรม สู่สังคมที่เป็นธรรม

ถอดรหัสเส้นทางชีวิตของตัวแสดงที่อยู่ในกระบวนการยุติธรรม

จันจิรา

นักจิตวิทยาเรือนจำ

P-14

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

จันจิราทำงานเป็นนักจิตวิทยาเพียงคนเดียวในเรือนจำชายขนาดใหญ่ที่มีผู้ต้องขังกว่าพันคน งานด้านสุขภาพจิตยังถูกมองว่าเป็นงานรอง ทั้งที่เป็นหัวใจสำคัญของการฟื้นฟูผู้ต้องขัง เธอพบว่าเรือนจำเต็มไปด้วยบาดแผลทางจิตใจ แต่กลับไม่มีระบบสนับสนุนที่เหมาะสม ทั้งความแออัด สภาพแวดล้อมที่ไม่เอื้อต่อการมีสุขภาพจิตที่ดี ทำให้เธอรู้สึกว่าจะต้องทำงานอย่างโดดเดี่ยว พร้อมแบกภาระหนักในการฟื้นฟูเยียวยาและคืนความเป็นมนุษย์ให้ผู้ต้องขัง

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

หนึ่งในผู้ต้องขังที่จังหวัดราชบุรีต้องดูแลอย่างใกล้ชิดคือ **ชิต ชายวัยกลางคน** ที่ถูกคุมขังในคดีอุกฉกรรจ์ ชิตเจ็บขริบ ไม่ค่อยพูดกับใคร และมักแยกตัวอยู่ลำพัง เจ้าหน้าที่รายงานว่าเขามีประวัติเคยพยายามทำร้ายตัวเอง ระหว่างถูกคุมขังก่อนหน้านี้ แม่เธอรู้ว่าชายคนนี้ต้องการใครสักคนเพื่อรับฟัง แต่ด้วยภาระงานที่ต้องรับผิดชอบทั้งการคัดกรองผู้ต้องขังใหม่ ให้คำปรึกษา ดูแลเคสข้ามศรัทธาเรื้อรัง และจัดกิจกรรมกลุ่มควบคู่ไปด้วย ทำให้จังหวัดราชบุรีไม่อาจมีเวลาในการให้คำปรึกษากับชิตได้เต็มที่

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

จังหวัดราชบุรีสะท้อนว่า **แม่เรือนจำจะพยายามพัฒนางานสุขภาพจิตมากกว่าสองทศวรรษ** แต่ยังคงขาดมาตรการเยียวยาระยะยาวสำหรับผู้มีปัญหาทางจิตใจ ครั้งหนึ่งเธอพยายามส่งชิตเข้ารับการบำบัดในโรงพยาบาลจิตเวช แต่ติดข้อจำกัดเรื่องเตียงและขั้นตอนที่ล่าช้า จนทำให้การส่งตัวไม่สำเร็จ เธอจึงทำได้เพียงพูดคุยกับเขาอย่างสม่ำเสมอเพื่อบรรเทาความโดดเดี่ยว เหตุการณ์นี้สะท้อนว่าระบบราชทัณฑ์ยังเน้นการควบคุมมากกว่าฟื้นฟู บทบาทของนักจิตวิทยาจึงไม่ได้รับการสนับสนุน หากไม่มีการทำงานฟื้นฟูแบบบูรณาการ (integrated rehabilitation) พร้อมบุคลากรและทรัพยากรเพียงพอ การฟื้นฟูดูแลสุขภาพจิตแก่ผู้ต้องขังคงยังเป็นได้เพียงภาพฝันที่ห่างไกล

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

ในบางช่วงชีวิตดูเหมือนดีขึ้น เขาสามารถเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มระบายนความรู้สึกลงบ้าง แต่เมื่อต้องย้ายแดนตามคำสั่ง เขากลับเข้าสู่ภาวะเจ็บจนอีกครั้ง จนจิรารู้ว่าการขาดความต่อเนื่องในการดูแลคือหนึ่งในปัญหาหลักของระบบสุขภาพจิตในเรือนจำ นักจิตวิทยาไม่มีอำนาจในการกำหนดพื้นที่ปลอดภัยหรือดูแลผู้ป่วยรายเดิมได้อย่างต่อเนื่อง อีกทั้งเจ้าหน้าที่บางคนก็ไม่มีความเข้าใจด้านสุขภาพจิตยังมองว่าผู้ต้องขังที่มีปัญหาสุขภาพจิตเป็นภาระหรือตัวปัญหา

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

แม้เธอจะรู้สึกท้อแท้อยู่บ่อยครั้ง แต่เมื่อเห็นชีวิตเริ่มกลับมาดีขึ้นได้บ้างหรือเอ่ยขอบคุณในวันที่เธอมาเยี่ยม เธอจึงเลือกยืนยันที่จะทำหน้าที่ต่อไป เพราะสำหรับจิราการเป็นนักจิตวิทยาในเรือนจำไม่ใช่แค่การบำบัดความผิดปกติทางจิต แต่คือการยืนยันว่าทุกคนมีคุณค่าและไม่มีใครควรถูกทอดทิ้งไว้กับความเจ็บปวดโดยไม่มีใครรับฟัง

เรื่องราวชีวิต
Life Stories

ฉันจิราหวังว่า การทำงานด้านจิตวิทยาในเรือนจำจะดีขึ้นไม่น้อย หากเรื่องสุขภาพจิตของผู้ต้องขังถูกให้ความสำคัญมากขึ้น ประกอบกับมีการจัดสรรจำนวนนักจิตวิทยาประจำที่เพียงพอ และมีพื้นที่รองรับผู้ป่วยที่ต้องการบำบัดระยะยาว เพื่อที่คนอย่างชิตจะได้ไม่กลับเข้าสู่วงจรของความทุกข์ทั้งทางร่างกายและจิตใจซ้ำอีก

Journey Map
จิรา นักจิตวิทยาเรือนจำ

Touch Points	Experiences
สภาพแวดล้อมของเรือนจำ	<ul style="list-style-type: none"> สภาพแวดล้อมภายในเรือนจำทั้งในส่วนของการออกแบบภายในอาคาร ความแออัดของผู้ต้องขัง และกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีลักษณะของการบังคับงัดข้อทำให้เสี่ยงต่อการมีปัญหาด้านสุขภาพจิต
ความทั่วถึงของการดูแลด้านสุขภาพจิตของผู้ต้องขัง	<ul style="list-style-type: none"> มีการจัดสรรตำแหน่งนักจิตวิทยาเฉพาะในเรือนจำขนาดใหญ่ และตามการร้องขอของเรือนจำ
	<ul style="list-style-type: none"> นักจิตวิทยา 1 คน ในเรือนจำต้องรับผิดชอบดูแลผู้ต้องขังที่มีปัญหาสุขภาพจิตจำนวนมาก ทำให้ไม่สามารถให้คำปรึกษาผู้ต้องขังได้อย่างทั่วถึง
	<ul style="list-style-type: none"> งานด้านสุขภาพจิตในเรือนจำยังไม่ได้รับการให้ความสำคัญเท่าที่ควร
ทัศนคติของเจ้าหน้าที่ต่อผู้มีปัญหาสุขภาพจิตในเรือนจำ	<ul style="list-style-type: none"> เจ้าหน้าที่ในเรือนจำมองผู้มีปัญหาสุขภาพจิตในเรือนจำว่าเป็นภาระหรือตัวปัญหา
ระบบการบำบัดและส่งต่อผู้ป่วยจิตเวช	<ul style="list-style-type: none"> ขาดโครงสร้างรองรับปัญหาสุขภาพจิตที่เหมาะสม เนื่องจาก จำนวนเตียงผู้ป่วยจิตเวชทั้งภายในและภายนอกเรือนจำมีจำกัด
	<ul style="list-style-type: none"> ขั้นตอนการประสานงานเพื่อส่งต่อผู้ต้องขังล่าช้า
	<ul style="list-style-type: none"> ขาดระบบบำบัดในระยะยาว ผู้ต้องขังที่มีปัญหาสุขภาพจิตบางรายต้องย้ายแดน ทำให้ขาดความต่อเนื่องในการรักษา

จันจิรา นักจิตวิทยาเรือนจำ

แหล่งอ้างอิง:

- กรมราชทัณฑ์. (2561). *แนวทางการดูแลสุขภาพจิตและจิตเวชแก่ผู้ต้องขังในเรือนจำ/กักขังสถาน*. <https://www.correct.go.th/meds/index/Download/แนวทางการดูแลสุขภาพจิตและจิตเวชแก่ผู้ต้องขัง.pdf>
- ประชาไท. (2561, กรกฎาคม). *คนนำหลังกำแพงคุก (ตอน 1): การเดินทางกลับบ้านของ 'ชีวิต'*. ประชาไท. <https://prachatai.com/journal/2018/07/77683>
- ประชาไท. (2561, กรกฎาคม). *คนนำหลังกำแพงคุก (ตอน 2): ความน่าเอียงปริมาณ*. ประชาไท. <https://prachatai.com/journal/2018/07/77716>
- ประชาไท. (2561, กรกฎาคม). *คนนำหลังกำแพงคุก (ตอน 3): คุกหรือโรงพยาบาล? ชีวิตป่วยๆ ที่ (ยัง) ไม่มีทางเลือก*. ประชาไท. <https://prachatai.com/journal/2018/07/77767>

คำเตือนภัย (Disclaimer): Persons สร้างขึ้นเพื่อเป็นสื่อการเรียนรู้เท่านั้นและไม่ควรนำมาใช้เพื่อวัตถุประสงค์ใดๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องกับการศึกษา โดยเนื้อหาและข้อมูลต่างๆ ในงานนี้จัดทำขึ้นโดยอัตโนมัติ และเรื่องราวที่ปรากฏในสื่อต่างๆ นี้ ไม่ได้มีเจตนาที่จะบ่งชี้หรือยืนยันถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสถานการณ์ใด ๆ

1
 ภารกิจที่ผู้เรียนต้องทำทันที

2
 ภารกิจหลัก

3
 การลดความเหลื่อมล้ำด้วย
 ภารกิจและกระบวนการ

1
 ภารกิจที่ผู้เรียนต้องทำทันที

2
 ภารกิจหลัก

3
 การลดความเหลื่อมล้ำด้วย
 ภารกิจและกระบวนการ

4
 ภารกิจที่ผู้เรียนต้องทำทันที

มีดีความยุติธรรมทางสังคม

15) กัททิม

พยาบาลเรือนจำ

ยกระดับนิติธรรม สู่สังคมที่เป็นธรรม

ถอดรหัสเส้นทางชีวิตของตัวแสดงที่อยู่ในกระบวนการยุติธรรม

กัททิม

พยาบาลเรือนจำ

P-15

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

กัททิมเริ่มต้นชีวิตการเป็นพยาบาลด้วยความตั้งใจจะดูแลผู้ป่วยที่ถูกละเลยจากสังคม หลังจากทำงานในโรงพยาบาลชุมชนอยู่หลายปี เธอตัดสินใจสมัครเข้าทำงานในเรือนจำชายขนาดใหญ่แห่งหนึ่ง แม้จะรู้ว่าเรือนจำไม่ใช่สถานที่ทำงานที่ปลอดภัยหรือสะดวกสบาย แต่กัททิมอยากช่วยให้ผู้ต้องขังที่เป็นเพื่อนมนุษย์มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และบ้านเธอก็อยู่ไม่ไกลจากเรือนจำนัก

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

เมื่อได้เข้าทำงานจริง ก็ทึ่งกลับพบว่า เธอและเพื่อนเป็นพยาบาลวิชาชีพเพียงไม่กี่คนในเรือนจำที่มีผู้ต้องขังเกินขีดความสามารถที่บุคลากรทางการแพทย์จะรับไหว พวกเขาต้องทำหน้าที่ตรวจร่างกายเบื้องต้น แจกยา บันทึกเวชระเบียน และจัดการกรณีฉุกเฉินตลอด 7 วัน ทำให้ในบางครั้งพวกเขาจำเป็นต้องพึ่งพาผู้ต้องขังที่มีความรู้พื้นฐานด้านการพยาบาลให้ช่วยวัดไข้หรือจดบันทึกแทน แม้บ่อยครั้งพวกเขาจะรู้สึกว่าสิ่งนี้อาจเป็นช่องโหว่ทั้งด้านความปลอดภัยและคุณภาพการดูแลผู้ป่วยตามมาตรฐานวิชาชีพพยาบาลก็ตาม

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

ระบบการรักษาในเรือนจำยังสะท้อนความเปราะบางเมื่อมีผู้ต้องขังเจ็บป่วยหนัก เรือนจำไม่มีห้องแยกโรคที่เหมาะสม ไม่มีอุปกรณ์พิเศษ หรือแม้แต่ระบบส่งต่อฉุกเฉินที่ไม่ทันท่วงที นอกจากนี้ ผู้ป่วยบางรายต้องเสียชีวิตลงโดยที่ยังไม่ได้รับการวินิจฉัยขั้นสุดท้าย เนื่องจาก การรอให้แพทย์เวรจากภายนอกเข้ามาตรวจใช้เวลาพอสมควร และในบางครั้งเธอรู้สึกว่าต้องเลือกว่าใครควรได้รับสิทธิการรักษาก่อน ทำให้เธอต้องเผชิญกับภาวะเสี่ยงทางจริยธรรม (Moral distress) อยู่บ่อยครั้ง

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

ทับทิมเคยต้องดูแลผู้ป่วยระยะสุดท้ายอย่างเดี๋ยวดาย **ไม่มีหน่วยดูแลแบบประคับประคอง** เธอต้องเป็นทั้งผู้ประคองใจ ผู้ดูแลแผล และเป็น **ผู้ส่งคำสุดท้าย**ให้กับครอบครัวผู้ป่วย ความตายในเรือนจำไม่ใช่แค่เรื่องทางกายภาพ แต่บ่อยครั้งมักมาพร้อมความเจ็บ จากการขาดสิทธิ์ในการที่ไม่มีใครได้ร่ำลาอย่างเหมาะสม

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

แม่ต้องเผชิญข้อจำกัด ความเสี่ยง และ**ความปลอดภัย** โดยเฉพาะเมื่อต้องดูแลนักโทษชายในคดีอุกฉกรรจ์ ทับทิมก็ไม่เคยหมดศรัทธาในวิชาชีพ เธอยังคงยืนหยัดทำงานในพื้นที่ที่แทบไม่มีใครอยากข้องเกี่ยว ด้วยความเชื่อว่า **สุขภาพเป็นสิทธิขั้นพื้นฐาน**ที่ทุกคนพึงได้รับไม่ว่าจะอยู่ในสถานะใด เธอยังตระหนักว่าหากสุขภาพกายและใจถูกละเลย **ผู้ต้องขังจำนวนไม่น้อยอาจกลับออกไปสู่สังคมด้วยสภาพที่เลวร้ายกว่าเดิม**ซึ่งเพิ่มโอกาสก่อให้เกิดการกระทำผิดซ้ำ (secondary deviance) และทำให้วงจรนี้ยังคงหมุนเวียนไม่สิ้นสุด

เรื่องราวชีวิต
Life Stories

เธอได้แต่หวังว่าคงจะดีไม่น้อย หากระบบสาธารณสุขในเรือนจำได้รับการปฏิรูปอย่างจริงจัง โดยเฉพาะการเพิ่มอัตรากำลังพยาบาลและแพทย์ประจำ การฝึกอบรมเฉพาะด้าน เช่น สุขภาพจิต การดูแลผู้ป่วยระยะท้าย และการจัดการภาวะฉุกเฉินในคุก สิ่งเหล่านี้ควรเป็นมาตรฐานที่ควรมีของทุกเรือนจำ

Journey Map

ทับทิม พยาบาลเรือนจำ

Touch Points

Experiences

ภาระงานล้นมือ

- อัตรากำลังคนของพยาบาลต่อจำนวนผู้ต้องขัง ไม่อยู่ในสัดส่วนที่เหมาะสม ทำให้พยาบาลหนึ่งคนต้องแบกรับภาระงานจำนวนมาก ส่งผลให้ไม่สามารถดูแลผู้ป่วยได้เหมาะสมยังต้องจรรยาบรรณวิชาชีพ

ระบบสาธารณสุขในเรือนจำและการส่งต่อ

- ไม่มีระบบการดูแลผู้ป่วยเรื้อรัง ผู้ป่วยระยะสุดท้าย หรือแม่แต่ผู้ป่วยจิตเวชที่เหมาะสม
- นอกจากไม่มีแพทย์ประจำแล้ว ระบบส่งต่อไปยังโรงพยาบาลที่มีความพร้อมยังสำคัญ
- จำนวนพยาบาลมีไม่เพียงพอต่อขีดความสามารถที่จะดูแลผู้ต้องขังที่ป่วยได้ ทำให้ระบบสาธารณสุขในเรือนจำไม่เท่าเทียมกับนอกเรือนจำ และสิทธิด้านสุขภาพของผู้ต้องขังยังไม่ได้รับการคุ้มครองตามมาตรฐานสากล เช่น มาตรฐาน UN Mandela Rules
- ฉ้อจังกัดของอุปกรณ์ทางการแพทย์

ความเสี่ยงและความรู้สึกไม่ปลอดภัยจากการทำงาน

- เรือนจำไม่มีห้องแยกโรคที่เหมาะสม ไม่มีอุปกรณ์พิเศษ ทำให้ทุกคนในเรือนจำเสี่ยงได้รับเชื้อโรค แม้แต่พยาบาล
- รู้สึกไม่ปลอดภัยจากการทำงานโดยเฉพาะเวลาที่ต้องดูแลนักโทษชายในคดีอุกฉกรรจ์

Neutral Experiences

Negative Experiences

ทับทิม พยาบาลเรือนจำ

แหล่งอ้างอิง:

- กรุงเทพธุรกิจ. (2562). ศักยภาพสายสิริราชทัณฑ์-ราชทัณฑ์หนุนโปรแกรมแสดงตนเพื่อแก้ปัญหาคนไร้ที่พึ่ง. <https://www.bangkokbiznews.com/politics/786611>
- ศูนย์กษัตริย์เพื่อสิทธิมนุษยชน. (2566, 24 ตุลาคม). คดีกษัตริย์-ผู้ต้องขังสุญหาย: การค้นหาความยุติธรรมในคุก. <https://tlhr2014.com/archives/60668>
- Peaceful Death. (2566, 16 สิงหาคม). ความป่วยไข้และการตายของคนในคุก. <https://peacefuldeath.co/ความป่วยไข้และการตายของคนในคุก/peacefuldeath.co+6demo.peacefuldeath.co+6peacefuldeath.co+6>
- สำนักข่าวอิศรา. (2561, 20 ธันวาคม). 'หมอ-พยาบาล' ในเรือนจำ งานที่ยังคงขาดแคลน. <https://www.isranews.org/content-page/item/72130-reform-72130.html>

1
 ภารกิจที่ผู้ร่วม
 อย่างแรกสุด

2
 ภารกิจหลัก

3
 ความสำเร็จและผู้มีส่วน
 ร่วมที่เกี่ยวข้อง

วัตถุประสงค์หลัก

16) ดร.อลงกรณ์

นักวิชาการที่ต่อสู้
เรื่องความยุติธรรมสิ่งแวดล้อม

ยกระดับนิติธรรม สู่สังคมที่เป็นธรรม

ถอดรหัสเส้นทางชีวิตของตัวแสดงที่อยู่ในกระบวนการยุติธรรม

ดร.อลงกรณ์

นักวิชาการที่ต่อสู้เรื่อง
ความยุติธรรมสิ่งแวดล้อม

P-16

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

ดร.อลงกรณ์เติบโตมาในครอบครัวธรรมดา เขาเป็นเด็กหนุ่มที่สนใจ
ความเป็นธรรมและใฝ่ฝันถึงสังคมที่มีสิทธิเสรีภาพตั้งแต่ยังเรียนมัธยม
พอเข้ามหาวิทยาลัยเขามีได้แค่สนใจเรียนในชั้นเท่านั้น แต่ยังคง**คลุกคลีอยู่**
กับกิจกรรมเคลื่อนไหวทางสังคมอย่างต่อเนื่อง

เรื่องราวชีวิต
Life Stories

หลังจบการศึกษาระดับปริญญาเอก เขาได้เริ่มต้นชีวิตการทำงาน ในฐานะ**อาจารย์มหาวิทยาลัย** โดยเขามีความสนใจในการศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยเฉพาะผ่านการเข้าไปร่วมศึกษาเรียนรู้กับ**ขบวนการทางสังคมต่าง ๆ** จนได้เห็นปัญหาความเหลื่อมล้ำที่สลับซับซ้อนในสังคมไทย โดยเฉพาะจากการจัดสรรและกระจายทรัพยากรที่ไม่เป็นธรรม

เรื่องราวชีวิต
Life Stories

ความสนใจของเขามุ่งไปที่**การเคลื่อนไหวของชาวบ้านในเขตป่าสงวนและอุทยานแห่งชาติที่เรียกร้องสิทธิชุมชน** เพราะรู้สึกเห็นใจที่พวกเขาต้องต่อสู้กับรัฐและ**กลุ่มทุนอย่างลำพัง** เขามองว่ากฎหมายหลายฉบับ โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับ**ทรัพยากรธรรมชาติ** ไม่ได้สะท้อนความเป็นจริงของชีวิตผู้คนในพื้นที่ และบางครั้งกลับถูกใช้เป็นเครื่องมือในการละเมิดสิทธิมากกว่าให้การคุ้มครอง สิ่งนี้ทำให้เห็นว่า**กฎหมายไทยยังคงมองสิทธิเป็นข้อยกเว้นมากกว่าหลักการ** ทำให้ผู้ที่เปราะบางที่สุดอย่างชาวบ้านในพื้นที่ป่าถูกกันออกจากการคุ้มครองตามกฎหมาย ทั้งที่พวกเขาคือกลุ่มที่ควรได้รับความคุ้มครองมากที่สุด

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

อลงกรณ์ได้มีโอกาสศึกษาการเรียกร้องสิทธิในทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในหลายประเทศ โดยพบว่า **ความยุติธรรมด้านสิ่งแวดล้อม** เป็นประเด็นสำคัญที่สากลให้ความสำคัญ โดยเป็นเรื่องที่ยอมรับอย่างกว้างขวางในนานาชาติที่คนกับป่าจะอยู่ร่วมกันได้ ซึ่งในกรณีของไทยไม่ควรมีการไล่ชาวบ้านออกจากป่า โดยเฉพาะในพื้นที่ที่ชาวบ้านอยู่อาศัยมาก่อนการประกาศเป็นเขตป่าไม้หรืออุทยาน

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

จากอาจารย์ในมหาวิทยาลัย อลงกรณ์ขยายบทบาทของตนไปสู่การเป็นหนึ่งในนักเคลื่อนไหวในมิติความยุติธรรมสิ่งแวดล้อม เขาเชื่อมั่นว่า **กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม** และการเปิดพื้นที่ให้เสียงของชุมชนท้องถิ่นได้สะท้อนความจริง จะช่วยสร้างความยุติธรรมที่แท้จริงได้มากกว่าการบังคับใช้กฎหมายจากส่วนกลางเพียงฝ่ายเดียว

เรื่องราวชีวิต
Life Stories

เขาฝันอยากเห็นงานด้านความยุติธรรมโดยชุมชนได้รับการสนับสนุนจากรัฐอย่างจริงจัง ไม่ว่าจะผ่านกองทุน การสนับสนุนงานวิจัยข้ามสาขา หรือการเปิดพื้นที่ทดลองนโยบายใหม่โดยไม่ต้องรอให้เกิดปัญหาก่อน
อลงกรณ์ย้ำเสมอว่า ความยุติธรรมไม่ใช่ภาระของศาลและตำรวจเท่านั้น แต่คือภารกิจร่วมของสังคมไทยทั้งระบบ

Journey Map

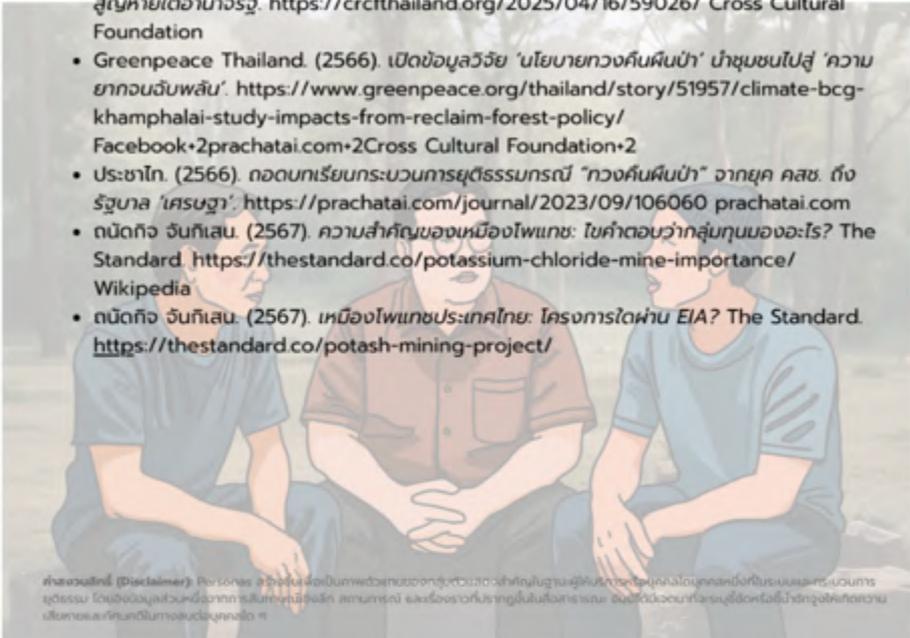
ดร.อลงกรณ์ นักวิชาการที่ต่อสู้เรื่อง
ความยุติธรรมสิ่งแวดล้อม

Touch Points	Experiences
<p>ความเหลื่อมล้ำจากการจัดสรรและกระจายทรัพยากร</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☹️ สังคมไทยมีความเหลื่อมล้ำสูง โดยเฉพาะระหว่างเมืองกับชุมชนที่อยู่ในพื้นที่ป่าที่ห่างไกล ☹️ โครงสร้างอำนาจรัฐไทยยังรวมศูนย์และไม่เปิดพื้นที่ให้ชุมชนท้องถิ่นมีอำนาจต่อรองหรือกำหนดทิศทางของตนเอง
<p>โลกทัศน์ของภาครัฐ</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☹️ ในภาพรวมนโยบายสิ่งแวดล้อมเป็นแบบบนลงล่าง ภาคกลไกรับฟังเสียงของชุมชนที่อยู่ในพื้นที่ที่เหมาะสม ทำให้เกิดเป็นนโยบายอนุรักษ์ที่ละเลยสิทธิชุมชน ☹️ ยังมีวัฒนธรรมการทำงานที่มองว่าชาวบ้านทำลายสิ่งแวดล้อม และเป็นต้นตอของความเสียหายของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
<p>สิทธิและการมีส่วนร่วม</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☹️ สิทธิชุมชนไม่ได้ถูกให้ความสำคัญแม้จะมีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ☹️ การเรียกร้องสิทธิของชุมชนแม้เป็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบบประชาธิปไตย แต่มักถูกขัดขวางจากการที่ระบบการมีส่วนร่วมที่รัฐยอมรับเน้นไปเฉพาะประเด็นที่ไม่ทำลายอำนาจของรัฐหรือกลุ่มทุน

ดร.อลงกรณ์ นักวิชาการที่ต่อสู้เรื่อง ความยุติธรรมสิ่งแวดล้อม

แหล่งอ้างอิง:

- ผู้ให้สัมภาษณ์. (2568, มิถุนายน 10). นักวิชาการด้านสิทธิทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. สัมภาษณ์.
- Cross Cultural Foundation (CrCF). (2568, 16 เมษายน). 9 ปี เต็ม คำหลัก: ที่ดินและชีวิตที่สูญหายได้บ้างจากรัฐ. <https://crcfthailand.org/2025/04/16/59026/> Cross Cultural Foundation
- Greenpeace Thailand. (2566). เปิดข้อมูลวิจัย 'นโยบายทวงคืนผืนป่า' นำชุมชนไปสู่ 'ความยากจนฉับพลัน'. <https://www.greenpeace.org/thailand/story/51957/climate-bcg-khamphalai-study-impacts-from-reclaim-forest-policy/> Facebook+2prachatai.com+2Cross Cultural Foundation+2
- ประชาไท. (2566). ถอดบทเรียนกระบวนการยุติธรรมกรณี "ทวงคืนผืนป่า" จากยุค คสช. ถึงรัฐบาล 'เศรษฐา'. <https://prachatai.com/journal/2023/09/106060> prachatai.com
- ฅนดีทิว จันทิเสณ. (2567). ความสำคัญของเหมืองโพแทช: ไขคำตอบว่ากลุ่มทุนมองอะไร? The Standard. <https://thestandard.co/potassium-chloride-mine-importance/> Wikipedia
- ฅนดีทิว จันทิเสณ. (2567). เหมืองโพแทชประเทศไทย: โครงการไต่ผ่าน EIA? The Standard. <https://thestandard.co/potash-mining-project/>

คำสงวนสิทธิ์ (Disclaimer): บทความนี้เป็นเพียงความคิดเห็นส่วนตัวของผู้เขียนในฐานผู้ให้สัมภาษณ์และไม่เกี่ยวข้องกับการยุติธรรม โดยข้อมูลและเนื้อหาข่าวในบทความนี้จัดทำ สัมภาษณ์ และเรียบเรียงขึ้นโดยผู้เขียนเอง และไม่ได้นำข้อมูลที่ได้กล่าวถึงไปใช้เพื่อวัตถุประสงค์อื่นใดนอกเหนือจากนี้

1

การร่างกรมที่ผู้ร่วมอย่างสหประชาชาติ

2

การรับของสิทธิ์

3

การลดความเหลื่อมล้ำด้วยการจัดสรรและทรัพยากร

มิติความยุติธรรมทางสังคม

17) นพณา

นักส่งเสริมนวัตกรรม
เพื่อยกระดับความยุติธรรม

ยกระดับนิติธรรม สู่สังคมที่เป็นธรรม

ถอดรหัสเส้นทางชีวิตของตัวแสดงที่อยู่ในกระบวนการยุติธรรม

นพณา

นักส่งเสริมนวัตกรรม
เพื่อยกระดับความยุติธรรม

P-17

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

นพณาเติบโตมาในครอบครัวข้าราชการ ได้รับการปลูกฝังตั้งแต่วัยเยาว์ว่างานราชการ คืออาชีพที่มั่นคงและรับใช้บ้านเมือง เมื่อจบปริญญาโทด้านบริหารจัดการเมือง เธอสมัครเข้าทำงานที่หน่วยงานราชการ ด้วยอุดมการณ์ที่อยากสร้างเมืองให้ดีขึ้น แม้เงินเดือนเริ่มต้นไม่ถึง 7,000 บาท เธอก็เต็มใจเริ่มต้นในฐานะเจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติการด้วยความหวังว่าจะค่อย ๆ เติบโตและเปลี่ยนแปลงระบบจากภายใน

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

แต่สิ่งที่เธอได้พบกลับไม่ใช่พื้นที่แห่งความหวัง แต่เป็นระบบที่ผิดเพี้ยนและเติบโตด้วยความทุจริตเชิงโครงสร้าง เธอถูกบังคับให้ลงนามในเอกสารและได้รับคำสั่งให้ชี้แจงยอมรับในส่วนที่มีความซ้อนทับกับข้อร้องเรียนในการประมูลที่ซ่อนเงื่อนงำที่รู้ว่าเบื้องหลังคือการคอร์รัปชันของผู้บริหารระดับสูง เมื่อพยายามปฏิเสธ ก็ถูกรายล้อมด้วยแรงกดดัน ไม่มีระบบใดเข้ามาช่วยเหลือเธอในฐานะผู้ปฏิบัติงานใหม่ได้เลย จุดนั้นเองที่เธอตระหนักว่าคอร์รัปชันไม่ใช่แค่การโกง แต่มันคือระบบที่บีบบังคับให้คนดีต้องยอมจำนน ทำให้ทุกคนเพิกเฉยและเห็นเป็นเรื่องปกติ

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

นพณาเลือกจะไม่ยอมรับการปกปิดในความผิดที่ไม่ใช่ของเธอ เธอยื่นใบลาออกและสมัครเรียนปริญญาเอกต่างประเทศทันที แม้ขัดความหวังของครอบครัว แต่เธอรู้ว่าหากยังอยู่ต่อไป เธอจะกลายเป็นอีกคนหนึ่งที่ถูกระบบดูดกลืนไปอย่างเจ็บ ๆ ประสพการณ์ครั้งนั้นทำให้เธอเชื่อมั่นว่าการพัฒนาประเทศจะไม่เป็นไปได้อย่างไร หากยังปล่อยให้คอร์รัปชันฝังรากในระบบราชการ โดยไม่มีระบบตรวจสอบที่โปร่งใสและยุติธรรมมาจับมืออย่างจริงจัง

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

ชีวิตหลังจากนั้นของเธอคือการเดินทางผ่านหลายบทบาท ทั้งในต่างประเทศ และไทย ตั้งแต่งานการเงินระหว่างประเทศในธนาคาร ไปจนถึงผู้จัดการโครงการก่อสร้างในบริษัทเอกชนระดับประเทศ ก่อนจะไปทำงานกับบริษัทต่างชาติที่เคร่งครัดเรื่องคุณภาพ โปร่งใสเรื่องผลลัพธ์ และให้คุณค่ากับระบบตรวจสอบที่ชัดเจน ประสบการณ์เหล่านี้ทำให้เธอตระหนักว่า **ประเทศไทยไม่ขาดคนเก่ง แต่ขาดระบบที่ยึดถือความโปร่งใสและคุณธรรมอย่างจริงจัง และสังคมที่เพิกเฉยต่อความไม่ปกติ**

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

เมื่อเดินทางช่วงประสบการณ์ดี ๆ จากประเทศที่พัฒนาแล้ว ทำให้มีความหวัง เธอตัดสินใจกลับมาทำงานกับองค์กรมหาชน ด้วยความเชื่อว่าพื้นที่ที่ถืออิสระระหว่างรัฐกับเอกชน คือจุดเริ่มต้นของความเป็นไปได้ในการเปลี่ยนแปลงระบบ เธอใช้ทักษะ **การบริหาร การสื่อสาร และการคิดเชิงกลยุทธ์** ที่สั่งสมมาเพื่อขับเคลื่อนงานเพื่อสร้างความเปลี่ยนแปลง เป้าหมายของเธอไม่ใช่แค่สร้างผลงาน แต่คือการสร้างระบบที่ตรวจสอบได้ และไม่ปล่อยให้ใครถูกบังคับให้รับผิดชอบผู้อื่นอีก อีกทั้งเธอยังมุ่งทำให้ระบบที่มีลักษณะปิดค่อนข้างมาก (มีความลับเต็มไปหมด) กลายมาเป็นระบบเปิดที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมติดตามตรวจสอบได้มากขึ้น

เรื่องราวชีวิต
Life Stories

ในฐานะผู้ร่วมออกแบบระบบความยุติธรรม นพณาไม่เพียงสร้างนวัตกรรมเพื่อความสะดวกหรือทันสมัย แต่ใช้มันเป็นเครื่องมือปฏิรูประบบยุติธรรมให้โปร่งใส และรับฟังเสียงของผู้ไม่มีอำนาจ เธอเชื่อว่าหากประเทศนี้จะก้าวไปข้างหน้า เราต้องมีกระบวนการยุติธรรมที่ไม่ปล่อยให้คอร์รัปชันแทรกซึมทุกช่องว่าง และนวัตกรรมจะเป็นทางออกสำคัญในการทำให้การปฏิรูประบบยุติธรรมเกิดขึ้นได้ ทั้งนี้ สำหรับเธอนวัตกรรมไม่เพียงเป็นเครื่องมือ แต่ยังเป็นวิธีคิด หนึ่งในนั้นคือการหลุดจากกรอบความคิดเรื่องทุกอย่างมีเพียงสองด้าน ไม่ถูกก็ผิด ไม่ขาวก็ดำ มาสู่การสร้างทางเลือกใหม่ที่มีความยืดหยุ่นมากกว่าเดิม

Journey Map

นพณา นักส่งเสริมนวัตกรรมเพื่อยกระดับความยุติธรรม

Touch Points

Experiences

การอยู่ในระบบที่ค่อนข้างปิด

- ระบบของภาครัฐ (โดยเฉพาะหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม) มีลักษณะปิดค่อนข้างมาก โดยไม่เปิดให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมติดตามตรวจสอบได้อย่างเท่าที่ควร

การคอร์รัปชันเชิงโครงสร้างของภาครัฐ

- ขาดระบบกลไกช่วยเหลือผู้ปฏิบัติงานหรือผู้แจ้งเบาะแส ทำให้มีคนถูกกดดันให้เข้าร่วมการทุจริตโดยไม่มีครใจด้วยวิธีการต่าง ๆ และรักภาคดีให้อยู่ในระบบได้

- ระบบตรวจสอบความโปร่งใสของภาครัฐยังต้องยกระดับการพัฒนาโดยการคัดค้านหรือนำนวัตกรรมใหม่ ๆ เข้ามาร่วมใช้

วัฒนธรรมการทำงานของภาครัฐ

- การทำงานภาครัฐยังคงให้ความสำคัญกับขั้นตอน กระบวนการ มากกว่าการมุ่งเน้นผลลัพธ์และการสร้างความโปร่งใสที่ตรวจสอบได้

วัฒนธรรมองค์กรของหน่วยงานที่อยู่ในกระบวนการยุติธรรม

- วัฒนธรรมองค์กรของหน่วยงานที่อยู่ในกระบวนการยุติธรรมมักติดอยู่กับการแยกสิ่งต่าง ๆ ออกเป็นสองขั้ว เช่น ไม่ถูกก็ผิด ไม่ขาวก็ดำ ไม่เชื่อต่อการคิดเชิงนวัตกรรม ที่มุ่งเน้นแสวงหาทางเลือกใหม่ ๆ

Neutral Experiences

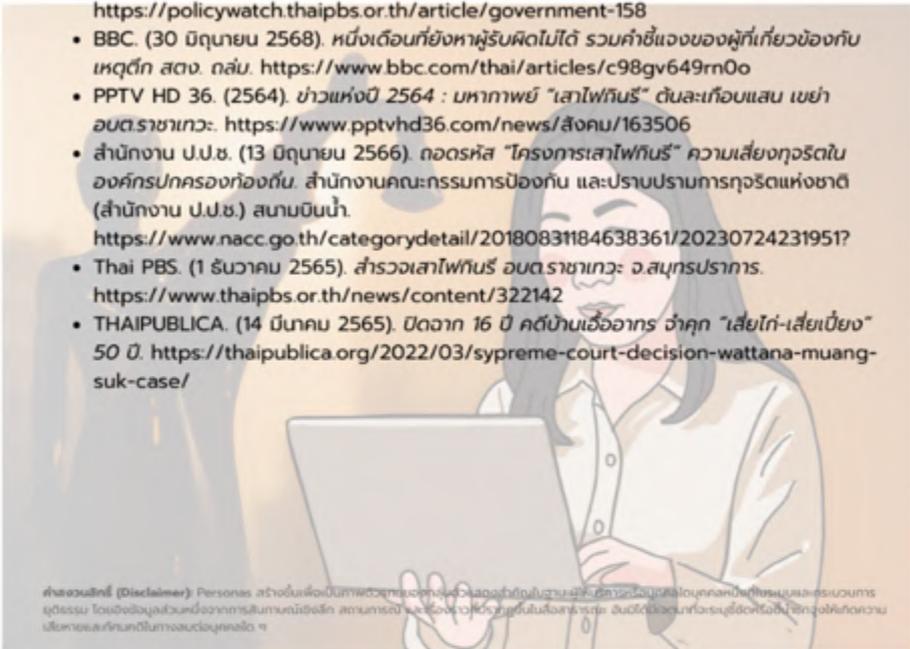
Negative Experiences

นพวนา นักส่งเสริมนวัตกรรมเพื่อยกระดับความยุติธรรม

แหล่งอ้างอิง:

- โม่ประสงศ์ออกนาม, สัมภาษณ์, 11 มิถุนายน 2568
- ไทยพีบีเอส ประเทศไทย Policy Watch. (2568, 23 เมษายน). *สำรวจ 7 ข้อเสนอ "ตรวจสอบทุจริต" ชากฎ สดง. Policy Watch*. <https://policywatch.thaipbs.or.th/article/government-158>
- BBC. (30 มิถุนายน 2568). *หนึ่งเดือนที่ยังหาผู้รับผิดชอบไม่ได้ รวมคำชี้แจงของผู้ที่เกี่ยวข้องกับเหตุผิด สดง. กล่ม*. <https://www.bbc.com/thai/articles/c98gv649rn0o>
- PPTV HD 36. (2564). *ข่าวแห่งปี 2564 : มหากาพย์ "เสาไฟทึนรี" ดันละเกือบแสน เขย่าอุตสาหกรรม*. <https://www.pptvhd36.com/news/สังคม/163506>
- สำนักงาน ป.ป.ช. (13 มิถุนายน 2566). *ถอดรหัส "โครงการเสาไฟทึนรี" ความเสี่ยงทุจริตในองค์กรปกครองท้องถิ่น*. สำนักงานคณะกรรมการป้องกัน และปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (สำนักงาน ป.ป.ช.) สยามมินน่า. <https://www.nacc.go.th/categorydetail/20180831184638361/20230724231951?>
- Thai PBS. (1 ธันวาคม 2565). *สำรวจเสาไฟทึนรี อุตสาหกรรม: จ.สมุทรปราการ*. <https://www.thaipbs.or.th/news/content/322142>
- THAIPUBLICA. (14 มีนาคม 2565). *ปิดฉาก 16 ปี คดีบ้านเอื้ออาทร จำคุก "เสียที-เสียเบียง" 50 ปี*. <https://thaipublica.org/2022/03/sypreme-court-decision-wattana-muang-suk-case/>

คำเตือน (Disclaimer): Personas สร้างขึ้นเพื่อเป็นภาพตัวอย่างของงานนำเสนอเท่านั้น ไม่สามารถนำมาใช้เพื่อวัตถุประสงค์อื่นใดได้โดยไม่ได้รับอนุญาตจากเจ้าของลิขสิทธิ์. โปรดดูเงื่อนไขการใช้งานที่ [www.personas.com](#)

1
 การสร้างกรมที่ส่งเสริม
 อย่างเหมาะสมกับ

2
 มรรธินจงอักษร

3
 การลดความเหลื่อมล้ำด้วย
 การจัดการและกระจายทรัพยากร

มติความยุติธรรมทางสังคม

ยกระดับนิติธรรม สู่สังคมที่เป็นธรรม

ถอดรหัสเส้นทางชีวิตของตัวแสดงที่อยู่ในกระบวนการยุติธรรม

हनิง

ผู้ผลักดันในประเด็น
มาตรฐานเรือนจำไทย

P-18

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

हनิงเริ่มต้นในสายงานยุติธรรมจากความสนใจในประเด็นสิทธิมนุษยชน และความเชื่อว่าทุกคนควรได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมไม่ว่าพวกเขาจะอยู่ในสถานะใดในกระบวนการยุติธรรม เธอก้าวเข้าสู่วงการนี้ด้วยใจที่ต้องการผลักดันให้มาตรฐานสากลต่าง ๆ ถูกนำมาปรับใช้อยู่ในระบบยุติธรรมไทยอย่างเป็นรูปธรรม

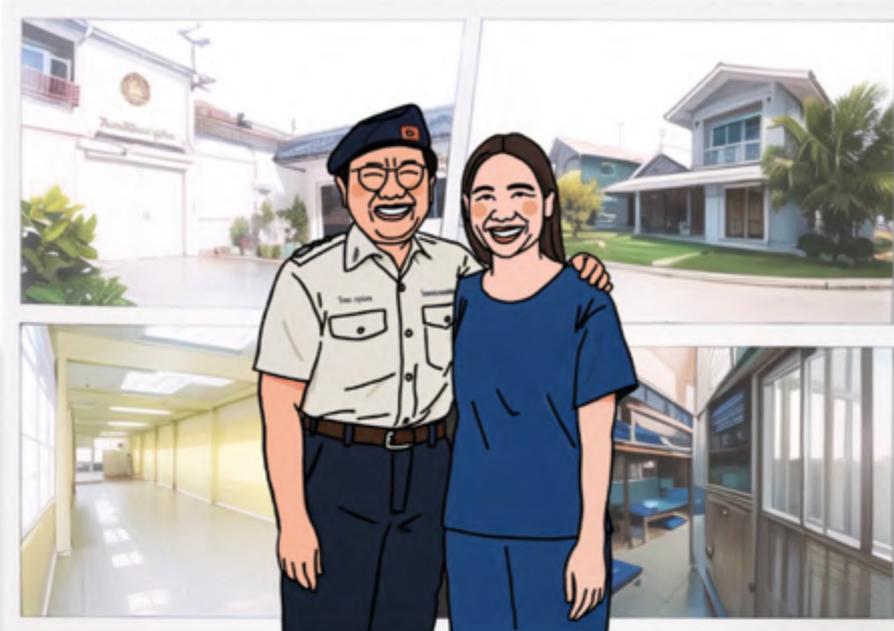
เรื่องราวชีวิต
Life Stories

หนึ่งในหลักรากที่เธอเห็นว่าระบบยุติธรรมไทยควรยึดถือและนำมาใช้ในการทำงาน คือข้อกำหนดแมนเดลลา (Mandela Rules) หรือมาตรฐานขั้นต่ำของสหประชาชาติว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังควบคู่ไปกับหลักการบริการเรือนจำที่เหมาะสม เธอมองว่ากฎหมายเหล่านี้ไม่ใช่เพียงข้อกำหนดเชิงปฏิบัติทั่วไป แต่เป็นกรอบคิดที่สะท้อนการเคารพในความเป็นมนุษย์ของผู้ถูกจองจำ และเป็นการให้สิทธิในการมีคุณภาพชีวิตที่ดีแก่ผู้ต้องขัง

เรื่องราวชีวิต
Life Stories

ความภาคภูมิใจของคนทำงานด้านข้อกำหนดและมาตรฐาน คือการที่ประเทศไทยเป็นผู้ริเริ่มและผลักดันข้อกำหนดกรุงเทพ (Bangkok Rules) ซึ่งเป็นแนวทางเฉพาะในการดูแลผู้ต้องขังหญิงที่มักถูกละเลยในระบบเรือนจำ ตั้งแต่เรื่องสภาพแวดล้อมและอาคารสถานที่ การเยี่ยมญาติ อาม้ายแม่และเด็กและหญิงมีครรภ์ วิทยและการลงโทษทางวินัย การตรวจค้นตัวผู้ต้องขังหญิง สถานพยาบาลและการรักษาพยาบาล ซึ่งถือเป็นข้อกำหนดที่ได้รับการยอมรับในระดับสากล

เรื่องราวชีวิต
Life Stories

ข้อกำหนดกรุงเทพนี้นำไปสู่การจัดทำเรือนจำต้นแบบที่ช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของผู้ต้องขังหญิง ที่เน้นการจัดการพื้นที่ภายในเรือนจำอย่างเป็นระบบ รวมทั้งการพัฒนาพฤติกรรมผู้ต้องขังและการฝึกอาชีพเพื่อเตรียมพร้อมผู้ต้องขังสำหรับการใช้ชีวิตนอกเรือนจำ อย่างไรก็ตาม ข้อกำหนดดังกล่าวยังเป็นเพียงแค่คู่มือปฏิบัติการ โดยยังไม่เกิดการนำไปใช้จนเป็นวัฒนธรรมองค์กรของกลุ่มผู้ปฏิบัติงานอย่างเต็มที่

เรื่องราวชีวิต
Life Stories

หนึ่งหวังว่าวันหนึ่งเรือนจำหญิงทุกแห่งของประเทศไทยจะที่มีการนำแนวคิดในการพัฒนาคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของผู้ต้องขังหญิงตามข้อกำหนดกรุงเทพไปประยุกต์ใช้อย่างทั่วถึง โดยถูกผนวกเป็นวัฒนธรรมองค์กรมากกว่าแค่คู่มือ อีกทั้งมีกลไกติดตามและวัดผลการประยุกต์ใช้ข้อกำหนดต่าง ๆ ในพื้นที่จริงอย่างมีประสิทธิภาพ และเธอยังหวังว่างานด้านข้อกำหนดและมาตรฐานของกระบวนการยุติธรรมจะเป็นจุดเริ่มต้นของการเปลี่ยนแปลงเชิงระบบและโครงสร้างที่จับต้องได้

เรื่องราวชีวิต
Life Stories

ในอนาคตหนึ่งใฝ่ฝันว่า ประเทศไทยจะไม่ใช่เพียงแค่ผู้ตามมาตรฐานสากลเท่านั้น แต่สามารถพัฒนากระบวนการยุติธรรมให้เป็นต้นแบบให้กับประเทศอื่น ๆ ได้ ทั้งในแง่ของข้อกำหนด มาตรฐาน นโยบายที่คำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และกระบวนการที่โปร่งใสเป็นธรรม เพื่อแสดงให้เห็นว่าการยึดหลักสิทธิมนุษยชนสามารถอยู่ร่วมกับระบบที่มีประสิทธิภาพได้อย่างแท้จริง

Journey Map
หนิง ผู้ผลักดันในประเด็น
มาตรฐานเรือนจำไทย

Touch Points

Experiences

การผลักดัน
มาตรฐานเรือนจำ
เพื่อส่งเสริมสิทธิใน
การมีคุณภาพชีวิต
ที่ดีของผู้ต้องขัง

• ข้อกำหนดต่าง ๆ อาทิ ข้อกำหนดแมนดาดา ข้อกำหนดกรุงเทพ ยังเป็นเพียงแค่คู่มือปฏิบัติการ โดยยังไม่เกิดการนำไปใช้จนเป็นวัฒนธรรมองค์กรของกลุ่มผู้ปฏิบัติงาน

• ขาดกลไกติดตามและวัดผลการประยุกต์ใช้ข้อกำหนดต่าง ๆ ในพื้นที่จริงอย่างมีประสิทธิภาพ

ความเหลื่อมล้ำของ
การขยายผล
เรือนจำต้นแบบ

• การพัฒนาเรือนจำต้นแบบเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ต้องขังหญิงยังอยู่ในรูปแบบโครงการนำร่องที่ยังไม่ได้รับการขยายผลอย่างเป็นระบบ เนื่องจาก ขาดงบประมาณ และบุคลากรที่มีความเข้าใจ โดยมีการขยายผลไปยังเรือนจำไม่กี่แห่งเท่านั้น

หนังสือ ผู้พลัดถิ่นในประเด็น มาตรฐานเรือนจำไทย

แหล่งอ้างอิง:

- ผู้ให้สัมภาษณ์. (2568, มิถุนายน 23). เจ้าหน้าที่ประสานนโยบายอาวุโส สำนักกิจการต่างประเทศและประสานนโยบาย สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย. สัมภาษณ์.
- กรมราชทัณฑ์. (2563). *ข้อกำหนดแมนเดลลา (Mandela Rules) [PDF]*. <http://www.correct.go.th/pti/wp-content/uploads/2020/04/ข้อกำหนดแมนเดลลา.pdf>
- Thailand Institute of Justice. (ม.ป.ป.). *Nelson Mandela Rules and Prison Management*. <https://www.tijthailand.org/highlight/detail/nelson-mandela-rules-and-prison-management>
- Thailand Institute of Justice. (ม.ป.ป.). *ข้อกำหนดกรุงเทพฯ ว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงและมาตรการที่เกี่ยวข้องสำหรับผู้ต้องขังหญิง (Bangkok Rules) [PDF]*. https://www.tijbangkokrules.org/pdf/Bangkok_Rules_Thai.pdf
- Thailand Institute of Justice. (ม.ป.ป.). *เว็บไซต์ทางการของข้อกำหนดกรุงเทพฯ (Bangkok Rules)*. <https://www.tijbangkokrules.org/th>
- Thailand Institute of Justice. (ม.ป.ป.). *13 ปีแห่งข้อกำหนดกรุงเทพฯ: เส้นทางแห่งการปฏิรูประบบยุติธรรมเพื่อผู้หญิง [บทความ]*. <https://www.tijthailand.org/highlight/detail/info-13th-bangkok-rules-1>
- Thailand Institute of Justice. (ม.ป.ป.). *เกี่ยวกับข้อกำหนดกรุงเทพฯ*. <https://www.tijbangkokrules.org/th/about-bangkok-rules>

คำขอขาน (Disclaimer): Personas สร้างขึ้นเพื่อเป็นภาพตัวแทนของตัวตนของช่างศิลป์และไม่ใช่การตีความใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาหรือข้อมูลของกรมราชทัณฑ์ สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่นใด. Personas และเรื่องราวในเอกสารนี้เป็นเพียงการนำเสนอที่สมมติขึ้นและไม่ควรใช้เพื่อวัตถุประสงค์ในการตัดสินใจทางกฎหมายใดๆ

1

การร่างกรมผู้พลัดถิ่น
ของทางเจ้าหน้าที่

2

กรมราชทัณฑ์

3

การแสดงความเห็นส่วนตัว
กรมราชทัณฑ์และกรมราชทัณฑ์

มีตีความยุติธรรมทางสังคม

ยกระดับนิติธรรม สู่สังคมที่เป็นธรรม

ถอดรหัสเส้นทางชีวิตของตัวแสดงที่อยู่ในกระบวนการยุติธรรม

พลอย

นักวิเคราะห์ข้อมูลยุติธรรม

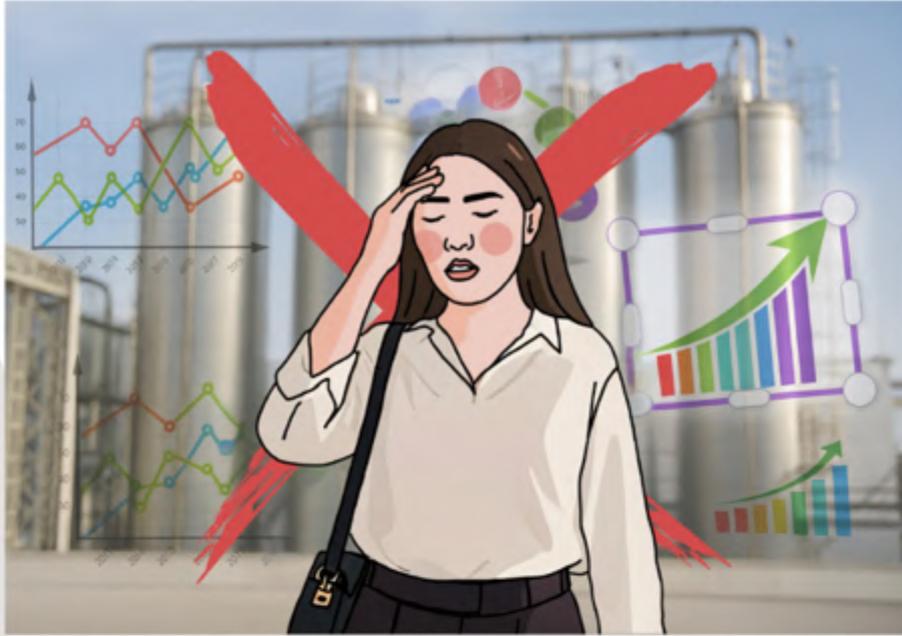
P-19

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

พลอยเริ่มต้นเส้นทางสายข้อมูลจากความสนใจด้านนโยบายและ
ความอยากเข้าใจเบื้องหลังของปัญหาเชิงโครงสร้างในกระบวนการ
ยุติธรรม เธอไม่ได้มาจากสายวิชาชีพกฎหมายโดยตรง แต่มีพื้นฐาน
ด้านการวิจัย สถิติ และการสังเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ทำให้เธอมอง
เห็นช่องว่างของระบบในมุมที่ต่างไปจากคนในสนามจริง ซึ่งกลายเป็น
จุดแข็งเมื่อเธอก้าวเข้ามาทำงานในหน่วยงานที่มีบทบาทสนับสนุน
การเปลี่ยนแปลงนโยบายเชิงระบบ

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

ในช่วงแรกของการทำงาน พลอยเริ่มจากการเก็บข้อมูลพื้นฐานตั้งแต่ตัวเลขผู้ต้องขัง สถิติการกระทำผิดไปจนถึงข้อมูลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมแต่สิ่งที่เธอพบคือข้อมูลเหล่านี้ยังคงกระจัดกระจายขาดการรวมศูนย์และการบูรณาการข้อมูล หน่วยงานแต่ละแห่งต่างทำงานโดยใช้ข้อมูลของตนเองโดยไม่เชื่อมโยงกัน เปรียบเสมือนไซโล (Silo) ที่อยู่แยกส่วนกัน ทำให้การวิเคราะห์เชิงโครงสร้างหรือการหาสาเหตุที่แท้จริงของปัญหาในกระบวนการยุติธรรมเป็นไปได้ยาก

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

พลอยจึงตระหนักว่า ในปัจจุบันประเทศไทยยังมีความท้าทายและยังคงอยู่ในช่วงตั้งต้นของการผลักดันนโยบายบนฐานข้อมูล (Data-Driven Policy) แม้จะมีความพยายามบูรณาการข้อมูลมากขึ้น แต่ก็ยังขาดมาตรฐานกลางในการจัดเก็บและนำเสนอ อีกทั้งประชาชนยังไม่มีบทบาทในการมีส่วนร่วมกับข้อมูลอย่างแท้จริง ทำให้ข้อมูลต่าง ๆ ที่มีอยู่ถูกนำไปใช้พัฒนาโยบายด้านกระบวนการยุติธรรมได้ไม่เต็มศักยภาพมากนัก ซึ่งในท้ายที่สุดอาจส่งผลให้ประชาชนไม่ได้รับประโยชน์จากการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมอย่างเป็นธรรมและทั่วถึง

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

นอกจากนี้ ความท้าทายในฐานะคนทำงานข้อมูลด้านกระบวนการยุติธรรมไทย ยังอยู่ที่การหาจุดเชื่อมต่อและเชื่อมโยงข้อมูลที่มีอยู่แต่กระจัดกระจายเหล่านั้น ตลอดเวลาที่ทำงานพลอยยังได้เรียนรู้ว่า การทำงานด้านข้อมูลในกระบวนการยุติธรรมไทยต้องอาศัยความเข้าใจลึกซึ้งถึงบริบทการทำงานจริง อำนาจหน้าที่ และวัฒนธรรมองค์กร เพราะตัวเลขบางตัว เช่น จำนวนคดีหรือระยะเวลา พิจารณาคดีไม่สามารถสะท้อนความยุติธรรมได้จริง หากไม่เข้าใจเงื่อนไข แวดล้อม เช่น ความหลวมล่าในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

สำหรับเธอข้อมูลเชิงคุณภาพ เช่น เสียงสะท้อนของผู้ต้องขัง ประสบการณ์ของผู้พินโทษมีความสำคัญไม่แพ้ข้อมูลเชิงปริมาณ ซึ่งต่างจากผู้กำหนดนโยบายในบางองค์กรที่มักมองว่าชุดข้อมูลเช่นนี้ ของผู้ต้องขังหรือผู้พินโทษเหล่านี้ไม่มีน้ำหนักเพียงพอเมื่อเทียบกับ ข้อมูลตัวเลข ทั้งที่สิ่งเหล่านี้คืออีกหนึ่งกุญแจและหัวใจสำคัญในการทำความเข้าใจระบบยุติธรรม

เรื่องราวชีวิต
Life Stories

พลอยได้แต่หวังว่าคงจะดีไม่น้อยหากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมไทยร่วมกันสร้างระบบนิเวศที่เอื้อต่อการบันทึก เก็บ รวบรวม และใช้ข้อมูลในการขับเคลื่อนนโยบาย และทุกคนต่างให้ความสำคัญกับข้อมูลทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพไม่น้อยไปกว่ากัน เพื่อให้ชุดข้อมูลเหล่านี้ได้กลายเป็นส่วนสำคัญในการสร้างระบบยุติธรรมไทย

Journey Map
พลอย นักวิเคราะห์ข้อมูลยุติธรรม

Touch Points	Experiences
ระบบข้อมูล ด้านความยุติธรรม	<ul style="list-style-type: none"> ☹️ ไม่มีมาตรฐานกลางในการจัดเก็บและแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างหน่วยงาน ☹️ ขาดการบูรณาการฐานข้อมูลในกระบวนการยุติธรรมระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น จำนวนคดีความ จำนวนผู้ต้องขัง จำนวนผู้พ้นโทษ และการติดตามการคืนคนดีสู่สังคม ทำให้ชุดข้อมูลไม่ตรงกัน
การผลักดันนโยบาย บนฐานข้อมูล (Data-Driven Policy)	<ul style="list-style-type: none"> ☹️ การผลักดันนโยบายบนฐานข้อมูลของภาครัฐยังไม่ครบหน้าเก่าที่ควร เนื่องจากแต่ละหน่วยงานต่างใช้ชุดข้อมูลของตนเองอาจไม่ได้เห็นความสำคัญของข้อมูลแฉกหรือจากหน่วยงานอื่น ๆ หรือมองเพียงภาพใหญ่จนละเลยรายละเอียดที่สำคัญไป ประกอบกับผู้กำหนดนโยบายในบางองค์กรยังคงให้ความสำคัญเฉพาะข้อมูลเชิงปริมาณที่เป็นตัวเลขมากกว่า หรือแม้แต่อาจตีความตัวเลขผิดไป ซึ่งอาจนำมาสู่การกำหนดตัวชี้วัดและการตัดสินใจเชิงนโยบายที่ไม่ตอบโจทย
การมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการให้ และตรวจสอบข้อมูล	<ul style="list-style-type: none"> ☹️ ยังขาดช่องทางในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการให้ การเข้าถึง และการตรวจสอบข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับระบบและกระบวนการยุติธรรมจากที่ยังเป็นระบบค่อนข้างปิดอยู่

พลอย นักวิเคราะห์ข้อมูลยุติธรรม

แหล่งอ้างอิง:

- ผู้ให้สัมภาษณ์. (2568, มิถุนายน 23). เจ้าหน้าที่ฝ่ายบริหารและเผยแพร่องค์ความรู้ สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย. สัมภาษณ์.
- Buttow, C. V. (2024). *Data-driven policy-making and its impacts on regulation: A study of the OECD vision in the light of data-critical studies*. *European Journal of Risk Regulation*, 16, 114–132. <https://doi.org/10.1017/err.2024.73>
- World Health Organization. (2023). *Data-driven policy-making and sharing of information on a common platform*. SEARO Regional Committee, SEA/RC76/12. <https://iris.who.int/handle/10665/373376>
- กรมพัฒนาธุรกิจการค้า. (2564). *ร่างข้อเสนอแนะสำหรับการจัดทำนโยบายการบริหารจัดการข้อมูล (เวอร์ชัน 2.10-1)* [PDF]. <https://www.dga.or.th/wp-content/uploads/2021/08/1-ร่างข้อเสนอแนะสำหรับการจัดทำนโยบายการบริหารจัดการข้อมูล-v.2.10-1.pdf>
- Thailand Institute of Justice. (2562). *กระบวนการยุติธรรมไทย รุ่งอดีต เข้าใจปัจจุบัน เชื่อมอนาคต* [PDF]. <https://www.tijthailand.org/uploads/publication/file/20190513/th-cefjopx04568.pdf>
- โพรศรัวีงชัย, ปาณิส. (2566, 28 กุมภาพันธ์). *เรื่องเล่ายุติธรรมที่ไม่ได้ผล: เมื่อระบบ 'เคลื่อนช้า' ทำให้คนด้วยโอกาสรอไม่ได้*. *The 101 World*. <https://www.the101.world/inefficient-justice-process/> (the101.world)

คำขอสงวนสิทธิ์ (Disclaimer) Personas สร้างขึ้นเพื่อเป็นการนำเสนอถึงตัวตนขององค์กรในฐานะผู้บริหารหรือบุคลากรในยุคหนึ่งที่เป็นแบบและกระบวนการยุติธรรมที่เชื่อมโยงกันและกันเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงเชิงดิจิทัล สถาบันฯ และเรื่องราวที่ปรากฏนี้เป็นเรื่องสาธารณะ อันมิได้มีเจตนาที่จะระบุชื่อหรือชื่อบุคคลซึ่งทำให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลใดในทางลบแต่อย่างใด ๓

1

การร่างกฎหมายที่ครอบคลุม
อย่างเหมาะสม

2

การรับของผิด

3

การลดความเหลื่อมล้ำด้วย
การจัดสรรและกระจายทรัพยากร

มิติความยุติธรรมทางสังคม

20) จัตรชัย

ผู้ผลักดันการใช้มาตรการ
ลงโทษทางเลือก

ยกระดับนิติธรรม สู่สังคมที่เป็นธรรม

ถอดรหัสเส้นทางชีวิตของตัวแสดงที่อยู่ในกระบวนการยุติธรรม

จัตรชัย

ผู้ผลักดันการใช้มาตรการ
ลงโทษทางเลือก

P-20

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

จัตรชัยเริ่มต้นเส้นทางอาชีพด้วยการทำงานในสำนักงานกฎหมาย แต่ความสนใจของเขากลับอยู่ที่ปัญหาเชิงระบบของกระบวนการยุติธรรมของทั้งประเทศ เขามองว่าหากสามารถพัฒนากระบวนการเบื้องหลังให้มีประสิทธิภาพและตอบสนองกับมนุษย์ได้จริงนั้นต่างหากคือหัวใจของการสร้างความยุติธรรมอย่างยั่งยืน จากจุดเริ่มต้นนี้เองที่ทำให้เขาเริ่มสนใจการนำนวัตกรรมมาใช้ในการปฏิรูประบบยุติธรรม

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

ปัญหาที่เขาสนใจเป็นพิเศษ คือ **จำนวนผู้ต้องขังล้นเรือนจำ** ซึ่งไม่เพียงกระทบคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขัง แต่ยังส่งผลต่อประสิทธิภาพการดูแล การฟื้นฟู และการคืนคนดีสู่สังคมอย่างแท้จริง เขามองว่าการสร้างหรือขยายเรือนจำเพิ่มไม่ใช่วิธีการที่ยั่งยืน แต่**ควรย้อนกลับไปมองที่ต้นทาง** ของปัญหาพร้อมกับการตั้งคำถามว่าใครบ้างที่ควรถูกนำเข้าสู่เรือนจำจริง ๆ และการจำคุกเป็นบทลงโทษที่เหมาะสมกับความผิดแบบใด

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

ฉัตรชัยมองว่าเราควรทำการทบทวนและปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับโทษทางอาญาโดยเฉพาะคดีลหุโทษต่าง ๆ ที่**ควรมีบทลงโทษทางเลือก** เช่น การทำงานบริการสังคม การปรับพฤติกรรม มากกว่าการตัดสินใช้การจำคุกเป็นบทลงโทษเพียงอย่างเดียว เพื่อเป็นการช่วยลดจำนวนของผู้ต้องขังในเรือนจำ

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

บ้านกึ่งวิถีเป็นนวัตกรรมที่จัดริชย์ให้ความสนใจและมองว่าสามารถนำมาใช้แก้ปัญหาจำนวนผู้ต้องขังล้นคุกได้ ทั้งในฐานะของหน่วยที่ช่วยเชื่อมโยงชุมชนกับงานบริการสังคม รวมถึงการเป็นพื้นที่เปลี่ยนผ่านที่ปลอดภัยและมีโอกาสในการฟื้นฟูตัวบุคคลก่อนกลับเข้าสู่สังคมโดยไม่ต้องกลับเข้าสู่เรือนจำเสมอไป

เรื่องราวชีวิต

Life Stories

จัดริชย์ยังตระหนักว่าการเปลี่ยนแปลงเรื่องระบบการลงโทษนี้อาจจะไม่สำเร็จหากสังคมยังขาดเข้าใจในเรื่องนี้ และผู้มีอำนาจยังไม่ลงมาให้ความสำคัญอย่างจริงจัง เพราะกลัวแรงเสียดทานของสังคม เนื่องจากบ้านกึ่งวิถีตั้งอยู่ใกล้ชุมชนทำให้ผู้คนที่อยู่ในละแวกนั้นเกิดความวิตกกังวลได้ เขาจึงให้ความสำคัญกับการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์เพื่อชี้ให้เห็นว่า กระบวนการยุติธรรมไม่ใช่แค่เรื่องของการลงโทษและการกักขังคนเพียงเท่านั้น แต่ยังสามารถเป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลง ฟื้นฟู และสร้างโอกาสในการเริ่มต้นใหม่

เรื่องราวชีวิต
Life Stories

จัดระดมมองว่าคงจะดีไม่น้อย หากกระบวนการยุติธรรมไทยสามารถเปลี่ยนจากระบบที่เน้นการลงโทษมาเป็นระบบที่เน้นการฟื้นฟูและค้ำคุณค่าความเป็นมนุษย์ และที่สำคัญการเปลี่ยนแปลงไม่อาจอาศัยเพียงนวัตกรรม แต่ต้องอาศัยความกล้าที่จะเปลี่ยนแนวคิด วิธีทำงาน และวิธีมองมนุษย์ในกระบวนการยุติธรรมเสียใหม่

Journey Map

จิตรชัย ผู้ผลักดันการใช้มาตรการลงโทษทางเลือก

Touch Points

Experiences

ระบบการลงโทษของกระบวนการยุติธรรม

- ระบบการลงโทษยังไม่มีเปิดพื้นที่ให้มาตรการทางเลือก (Non-custodial measures) หรือการจัดการกับผู้กระทำความผิดอาญาโดยใช้วิธีการอื่นนอกเหนือจากการจำคุกในเรือนจำ ทำให้เกิดปัญหานักโทษล้นคุก

การนำนวัตกรรมทางสังคมมาใช้

- บ้านที่จังหวัดเป็นนวัตกรรมที่สามารถนำมาใช้แก้ปัญหาจำนวนผู้ต้องขังล้นคุกได้ ทั้งในฐานะของหน่วยที่ช่วยเชื่อมโยงชุมชนกับงานบริการสังคม รวมทั้งการเป็นพื้นที่เปลี่ยนผ่านที่ปลอดภัยและมีโอกาสในการฟื้นฟูตัวบุคคลก่อนกลับเข้าสู่สังคม

- ผู้คนที่อยู่ในละแวกบ้านที่จังหวัดยังคงกังวลในเรื่องนี้

การสื่อสารเพื่อเปลี่ยนมุมมองของสังคมต่อระบบการลงโทษ

- ผู้นำและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังไม่กล้าเผชิญกับแรงต้านจากสังคมที่มีภาพจำกับระบบการลงโทษแบบเดิมและยังคงดีตราผู้พ้นโทษ

- แม้จะพยายามนำเสนอภาพลักษณ์ใหม่เกี่ยวกับการฟื้นฟู และการลงโทษแบบทางเลือกเพื่อปรับแต่ยังไม่สามารถเปลี่ยนมุมมองความคิดของสังคม

ฉัตรชัย ผู้ผลักดันการใช้มาตรการ ลงโทษทางเลือก

แหล่งอ้างอิง:

- ผู้ให้สัมภาษณ์. (2568, มิถุนายน 24). ผู้ช่วยนักบรรณคดีเชิงนโยบาย สำนักส่งเสริมข้อกำหนด กรุงเทพฯและการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิด สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย. สัมภาษณ์.
- อาษากุล, น. (2568, 21 มีนาคม). บ้านกึ่งวิถี (Halfway House) – สร้างเส้นทางเริ่มชีวิตใหม่ให้ผู้พ้นโทษ. TUJ Knowledge. <https://knowledge.tijthailand.org/th/article/detail/๑halfway-house-podcast>
- ย่องยงพัฒนา, อ. (2562, 31 มีนาคม). โครงการกำลังใจ-01: คนเคยต้องโทษมีโอกาสเริ่มต้นใหม่. The Momentum. <https://themomentum.co/kamlangjai-project-chance-for-life/>
- Yellow Ribbon Industries Pte Ltd. (n.d.). Selarang Halfway House: Transitional residential programme under Mandatory Aftercare Scheme. <https://www.yri.com.sg/selangang-halfway-house/>
- Yellow Ribbon Singapore. (n.d.). Yellow Ribbon Project: Supporting reintegration of ex-offenders through halfway houses and community programmes. <https://www.yellowribbon.gov.sg/>

คำเตือนสิทธิ์ (Disclaimer): Personas ล้วนนี้เป็นสิ่งประดิษฐ์ของคณะผู้จัดทำในฐานผู้ให้บริการข้อมูลโดยบุคคลที่มีระบบและกระบวนการยุติธรรม โดยสิ่งประดิษฐ์เหล่านี้เป็นการสนับสนุนเชิงรุก สหประชาชาติ และโครงการอื่นๆที่สนับสนุนการดำเนินงานที่มุ่งส่งเสริมความยุติธรรมแก่ทุกคนในทางบวกต่อไป

1
 การร่างกรมที่มีส่วนร่วม
 อย่างเต็มที่กับ

2
 การรับของสิ่ง
 ภูมิปัญญา

3
 การลดความเหลื่อมล้ำด้วย
 การยุติธรรมและกระบวนการ

มติความยุติธรรมทางสังคม

ส่วนที่

4

แนวทางการนำ
Personas
ไปใช้ประโยชน์

ส่วนที่ 4

แนวทางการนำ Personas ไปใช้ประโยชน์

การพัฒนา Personas บนฐานการคิดเชิงออกแบบ (Design Thinking) ถือเป็นวิธีการวิเคราะห์ระบบและกระบวนการยุติธรรมไทยจากเดิมที่เน้นการวิเคราะห์เชิงกฎหมายและสถาบัน มาเป็นการทำความเข้าใจช่องว่างของระบบผ่านประสบการณ์จริงของกลุ่มประชาชนผู้ใช้บริการ (Users) และกลุ่มผู้ให้บริการ (Service providers) ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มผู้เปราะบางที่มักถูกมองข้ามในกระบวนการออกแบบนโยบายและการให้บริการภาครัฐ ยิ่งไปกว่านั้น การวิเคราะห์จุดเจ็บปวด (Pain Points) ผ่าน Journey Maps ของแต่ละ Personas ยังช่วยขยายภาพทำให้เห็นชัดเจนว่าปัญหาในกระบวนการยุติธรรมไทยไม่ใช่เพียงเรื่องของกฎหมายที่ไม่เป็นธรรมเท่านั้น หากแต่เกี่ยวพันกับปัญหาเชิงระบบโครงสร้างของมิติความยุติธรรมในแต่ละด้าน ไม่ว่าจะเป็นมิติการมีส่วนร่วมอย่างเสมอหน้ากัน การรับรองสิทธิ และการลดความเหลื่อมล้ำด้วยการจัดสรรและกระจายทรัพยากร ทั้งนี้ การนำ Personas ไปประยุกต์ใช้เพื่อยกระดับระบบและกระบวนการยุติธรรมของไทยสามารถทำได้โดย **การใช้เพื่อการออกแบบนโยบายในการยกระดับระบบและกระบวนการยุติธรรมที่เข้าอกเข้าใจหัวอกหัวใจของคน ทั้งในส่วนของกลุ่มที่เสียเปรียบเป็นพิเศษ และกลุ่มที่เป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรง** โดย Personas ที่ได้รับการออกแบบอย่างเป็นระบบจากข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมินี้สามารถนำมาใช้สร้างกระบวนการปรึกษาหารือระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อร่วมกันระบุจุดเจ็บปวด (Pain Points) ของระบบและกระบวนการยุติธรรมที่เป็นอยู่ พร้อมไปกับการอาศัยข้อมูลเชิงลึก (Insightful) จาก Personas ที่พัฒนาขึ้นไปเป็นฐานในการพัฒนาข้อเสนอเพื่อก้าวให้พ้นสังคมที่เป็นอยู่ไปสู่สังคมที่เป็นธรรมมากขึ้น ตามฉันทศน์ที่ได้พัฒนาขึ้นมาในขั้นต้นจากระยะที่ผ่านมา การออกแบบนโยบายเพื่อยกระดับระบบและกระบวนการยุติธรรมโดยอาศัย Personas จะนำไปสู่การพิจารณาในมิติของการนับรวมทั่วถึง และไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลังมากเป็นพิเศษ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มเปราะบาง เช่น ผู้ต้องขัง ผู้หญิงในคดีความรุนแรงในครอบครัว ผู้ถูกเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติหรือศาสนา หรือผู้พิการในกระบวนการยุติธรรมที่มักถูกมองข้ามในกระบวนการกำหนดนโยบาย โดยการประยุกต์ใช้ Personas นี้ จะช่วยให้ผู้ให้บริการหรือหน่วยงานในระบบยุติธรรมที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นศาล สำนักงานอัยการสูงสุด สำนักงานตำรวจแห่งชาติ หรือกรมราชทัณฑ์ สามารถทำความเข้าใจในบริบทชีวิต ความหวัง ความกลัว และข้อจำกัดของกลุ่มผู้รับบริการเหล่านั้นได้มากขึ้น

นอกเหนือจากเป้าหมายหลักของการใช้ Personas ที่กล่าวถึงข้างต้น Personas ยังสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทักษะความเข้าใจผู้อื่น (Empathy) ซึ่งช่วยส่งเสริมการพัฒนาระบบยุติธรรมและหลักนิติธรรมในสังคมโดยเน้นประชาชนเป็นศูนย์กลาง (People Centered Justice) เพื่อให้เกิดบริการด้านความยุติธรรมที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น จากการศึกษาที่สามารถเห็นภาพบริบทของผู้ใช้บริการแบบองค์รวม และรู้เท่าทันอคติที่อาจเกิดขึ้น โดยในระยะยาวถือเป็นการสร้างจุดเปลี่ยนทั้งในด้านทัศนคติ วิธีการสื่อสาร การใช้ดุลยพินิจ และการตัดสินใจในแต่ละสถานการณ์ซึ่งเอื้อต่อการสร้างระบบยุติธรรมที่เข้าใจผู้คนมากยิ่งขึ้น มากไปกว่านั้น Personas ยังสามารถใช้เป็นกรอบในการติดตามและประเมินผลการให้บริการของระบบยุติธรรมในด้านต่าง ๆ โดยใช้มุมมองของผู้ใช้บริการเป็นตัวตั้ง มากกว่าตัวชี้วัดเชิงปริมาณแบบเดิม (เช่น จำนวนคดีที่ดำเนินการเสร็จสิ้นภายในระยะเวลาที่กำหนด) ทว่าเป็นการประเมินผลที่มีการนับรวมอารมณ์ความรู้สึกมากยิ่งขึ้น (Persona-based indicators) เช่น ความรู้สึกปลอดภัย ความเข้าใจในสิทธิของตนเอง หรือระดับความพึงพอใจต่อกระบวนการซึ่งสามารถจะช่วยสะท้อนคุณภาพที่แท้จริงของระบบยุติธรรม และสามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการปรับปรุงระบบอย่างต่อเนื่อง ด้วยเหตุนี้ การนำ Personas ไปประยุกต์ใช้เป็นเครื่องมือในรูปแบบต่าง ๆ ของระบบและกระบวนการยุติธรรมไทยจึงเป็นมากกว่าเพียง ‘การเล่าเรื่อง’ หากแต่เป็นเครื่องมือที่ช่วยเชื่อมโยงเรื่องเล่า (Narratives) เข้ากับโครงสร้าง (Structure) และการเปลี่ยนแปลงเชิงนโยบาย (Policy Changes) อย่างเป็นระบบ โดยการสร้างพื้นที่ให้เสียงของกลุ่มเปราะบางได้สะท้อนความหวัง (Hopes) ความกังวล (Fears) ออกมาอย่างมีพลัง และกลายเป็นสารตั้งต้นสำคัญในการร่วมออกแบบอนาคตของความยุติธรรมที่เข้าใจผู้คน เป็นธรรม และเข้าถึงได้สำหรับทุกกลุ่มคนอย่างแท้จริง

บทส่งท้าย

เป้าหมายในภาพรวมของโครงการ คือ ปักหมุดอนาคตกระบวนการยุติธรรมสู่การสร้างสังคมที่เป็นธรรม ซึ่งเป็นการสร้างแนวทางในการยกระดับระบบยุติธรรมไทยให้สามารถเป็นส่วนสำคัญของการสร้างอนาคตสังคมที่เป็นธรรมที่มากขึ้นผ่านกระบวนการวางแผนฉากทัศน์ ทั้งนี้ โครงการนี้ มีระยะเวลา 3 ปีต่อเนื่อง โดยในแต่ละระยะจะมีเป้าหมายที่ต่อยอดสูงขึ้นไปเป็นลำดับ และมีปลายทางเพื่อปักหมุดอนาคตกระบวนการยุติธรรมสู่การสร้างสังคมที่เป็นธรรม โดยในปีแรกที่ผ่านมา มีเป้าหมาย คือ **การค้นหาสัญญาณที่ส่งผลกระทบต่อมิติความยุติธรรมทางสังคมสำหรับสร้างฉากทัศน์อนาคตสังคมที่เป็นธรรมของไทย (Scanning signals of different angles of justice for building just futures' scenarios)** ทั้งนี้ ประเด็นสำคัญของการศึกษาวิจัยในระยะแรกจะอยู่ที่การค้นหาสัญญาณทั้งจากภายในและภายนอกเพื่อทำความเข้าใจความไม่แน่นอนต่าง ๆ ต่อการมีสังคมที่เป็นธรรมของประเทศ ทั้งสัญญาณที่กระทบต่อการจัดสรรและกระจายทรัพยากรที่เป็นธรรม การสร้างการมีส่วนร่วมที่เสมอกัน และการสร้างการยอมรับในวัฒนธรรมและมุมมองการเมืองที่หลากหลายในประเทศ ก่อนที่จะนำไปสู่การสร้างฉากทัศน์ความเป็นไปได้ต่าง ๆ ของอนาคตความเป็นธรรมทางสังคมของไทย

อนึ่ง สำหรับการศึกษาในปีที่ 2 คือ **การมุ่งวิเคราะห์ช่องว่างของระบบและกระบวนการยุติธรรมในปัจจุบันของไทย รวมถึงบทบาทของตัวแสดงต่าง ๆ ภายใต้แต่ละฉากทัศน์ของอนาคตความเป็นธรรมทางสังคม (Testing exiting systems/processes/roles)** โดยประเด็นสำคัญของการศึกษาวิจัยในระยะนี้จะอยู่ที่การทดสอบความสอดคล้องระหว่างระบบและกระบวนการยุติธรรมในปัจจุบันของไทย รวมถึงบทบาทของตัวแสดงต่าง ๆ กับแต่ละฉากทัศน์ของอนาคตความเป็นธรรมทางสังคม ซึ่งนอกจากฉากทัศน์ที่สร้างขึ้นในระยะแรกจะถูกนำมาเป็นฐานในการสร้างบทสนทนากับภาคส่วนต่าง ๆ ที่อยู่ในระบบยุติธรรมของไทยแล้ว Personas ของตัวแสดงทั้งหลายที่สอดคล้องกับแต่ละฉากทัศน์จะถูกพัฒนาขึ้นด้วย เพื่อเป็นฐานสำคัญในการทบทวนบทบาทของแต่ละฝ่ายและการวางแผนในการปรับโฉม (transformation) ต่อไป

ส่วนการศึกษาในปีสุดท้ายจะเป็นการ**ปรึกษาหารือเพื่อวางแผนฉากทัศน์สำหรับการยกระดับระบบและกระบวนการยุติธรรม รวมถึงการปรับบทบาทของภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อร่วมกันสรรสร้างอนาคตสังคมที่เป็นธรรมให้กับประเทศต่อไป (Deliberating new systems/processes/roles)** อนึ่ง เมื่อมีฉากทัศน์ต่างๆ ของอนาคตความเป็นธรรมทางสังคมของประเทศไทย รวมถึงมี Personas ของบทบาทที่พึงเป็นของภาคส่วนต่าง ๆ ในระบบยุติธรรมภายใต้แต่ละฉากทัศน์แล้ว ในระยะนี้จะเป็นการวางแผนฉากทัศน์ร่วมกันอย่างจริงจัง โดยการคิดย้อนกลับ (Back casting) สิ่งที่ต้องดำเนินการเพื่อยกระดับระบบและ

กระบวนการยุติธรรม รวมถึงสร้างการปรับตัวให้กับตัวแสดงต่าง ๆ เพื่อให้มีส่วนร่วมในการสร้างการเปลี่ยนแปลงสังคมไทยไปสู่การเป็นสังคมที่เป็นธรรมที่มากขึ้น โดยทั้งท้ายด้วยการใช้ Future triangle ในการวิเคราะห์ ปัจจัยผลัก (Pull) ปัจจัยเสริม (Push) และปัจจัยถ่วง (Weight) ดังแสดงในแผนภาพที่ 2

แผนภาพที่ 2 ภาพรวมโครงการปักหมุดอนาคตกระบวนการยุติธรรมสู่การสร้างสังคมที่เป็นธรรม

บรรณานุกรม

ภาษาอังกฤษ

Abbey Standforn. (2022). *Do you have to disclose your HIV status to an employer?*. aidsmap.

https://www-aidsmap-com.translate.goog/about-hiv/do-you-have-disclose-your-hiv-status-employer?_x_tr_sl=en&_x_tr_tl=th&_x_tr_hl=th&_x_tr_pto=wa

AIA KnowledgeNet. (2023). *Academy of Architecture for Health*.

<https://network.aia.org/communities/community-home?CommunityKey=5ac54771-1122-4d1f-ac18-d2d12d6a94fb>

ArchDaily.(2018). *Vejle Psychiatric Hospital / Arkitema Architects*.

<https://www.archdaily.com/901732/vejle-psychiatric-hospital-arkitema-architects>

BBC News. (2019). *A Norwegian prison reveals the secret to turning “criminals” into “good*

neighbors” in the community. <https://www.bbc.com/thai/international-48929272>

Ben Crump Law PLLC. (n.d.). *What is an environmental justice lawyer?*.

<https://bencrump.com/environmental-justice-lawyer/>

Bernard Koteen Office of Public Interest Advising. (2023, November 27). *GIJN’s top 10*

investigative tools of 2023: Environmental law career guide. Harvard Law School.

<https://hls.harvard.edu/bernard-koteen-office-of-public-interest-advising/opia-job-search-toolkit/career-and-application-guides/environmental-law-career-guide/>

Brian Ashcraft. (2015). *Inside Tokyo's Infamous Suicide Train Station*.

<https://kotaku.com/inside-tokyos-infamous-suicide-train-station-1705985393>

Buttow, C. V. (2024). *Data -driven policy-making and its impacts on regulation: A study of*

the OECD vision in the light of data -critical studies. European Journal of Risk

Regulation, 16, 114–132. <https://doi.org/10.1017/err.2024.73>

Center for Justice Innovation. (2022, September 13). *Red Hook Community Justice Center [Program overview]*. InnovatingJustice.org.

<https://www.innovatingjustice.org/program/red-hook-community-justice-center/>

Esbjerg Psychiatric Hospital. (n.d.). *Extensive rethinking of the psychiatric department*.

<https://www.arkitema.com/en/project/esbjerg-psykiatri>

Foundation for Health Environments Research. (n.d.). *home*.

<https://foundationhealthenvironmentsresearch.org/>

Fraser, N. (1996, April 30–May 2). *Social Justice in the Age of Identity Politics: Redistribution, Recognition, and Participation [Paper Presentation]*. THE TANNER LECTURES ON HUMAN VALUES, Stanford University.

Gentry, W. A., Weber, T. J., & Sadri, G. (2016, February 15). *Empathy in the workplace: A tool for effective leadership [White paper]*. Center for Creative Leadership.

<https://doi.org/10.35613/ccl.2016.1070>

Madilyn DuBois. (2023). *Danish Insights for Shaping the Future of Mental and Behavioral Health Design*. <https://www.hksinc.com/our-news/articles/danish-insights-for-shaping-the-future-of-mental-and-behavioral-health-design/>

Matsubayashi, T., Sawada, Y., & Ueda, M. (2014). *Does the installation of blue Lights on train platforms shift suicide to another station?: Evidence from Japan*. *Journal of affective disorders*, 169, 57–60. <https://doi.org/10.1016/j.jad.2014.07.036>

MobilizeGreen. (2018). Environmental equity vs. environmental justice: What's the difference? MobilizeGreen. <https://www.mobilizegreen.org/blog/2018/9/30/environmental-equity-vs-environmental-justice-whats-the-difference>

Morse DF, Sandhu S, Mulligan K, et al. (2022) *Global developments in social prescribing*. *BMJ Global Health*. 7:e008524. doi:10.1136/bmjgh-2022-008524

<https://www.bbbc.org.uk/social-prescribing/>

Morse DF, Sandhu S, Mulligan K, et al. (2022) *Global developments in social prescribing*. *BMJ Global Health*. 7:e008524. doi:10.1136/ bmjgh-2022-008524 <https://socialprescribingacademy.org.uk/media/thtjrim/social-prescribing-around-the-world-2024.pdf> .

Morse DF, Sandhu S, Mulligan K, et al. (2022) *Global developments in social prescribing*. *BMJ Global Health*. 7:e008524. doi:10.1136/ bmjgh-2022-008524

National Academy for Social Prescribing. (n.d.). *What is Social Prescribing?*. <https://socialprescribingacademy.org.uk/>

Norway Fulbright Foundation. (n.d.). *Control and punishment*. <https://www.sixnorwegianprisons.com/spaces/control>

Rawls, J. (1971). *A theory of justice*. Harvard University Press

RT News. (2018). *Norway spends hundreds of thousands on psychiatric unit for Breivik*. <https://www.rt.com/news/breivik-stay-prison-insane-374/>

Tracers Blog. (n.d.). *Three tools of criminal investigation [บทความแปล]*. https://www-tracers-com.translate.goog/blog/three-tools-of-criminal-investigation/?_x_tr_sl=en&_x_tr_tl=th&_x_tr_hl=th&_x_tr_pto=tc

Unity Environmental University. (n.d.). *How to become an environmental lawyer*. <https://unity.edu/careers/environmental-lawyer/>

Wang, Q. (2019, August 27). *Shanghai uses artificial intelligence system to streamline justice*. *Global Times*. <https://www.globaltimes.cn/content/1162852.shtml>

World Health Organization. (2023). *Data-driven policy-making and sharing of information on a common platform*. SEARO Regional Committee, SEA/RC76/12. <https://iris.who.int/handle/10665/373376>

World Justice Project. (2023). *WJP Rule of law index 2023*. <https://worldjusticeproject.org/rule-of-law-index/global/2023>

Yellow Ribbon Industries Pte Ltd. (n.d.). *Selangor Halfway House: Transitional residential programme under Mandatory Aftercare Scheme*. <https://www.yri.com.sg/selangor-halfway-house/>

Yellow Ribbon Singapore. (n.d.). *Yellow Ribbon Project: Supporting reintegration of ex-offenders through halfway houses and community programmes*. <https://www.yellowribbon.gov.sg/>

ภาษาไทย

กรมบังคับคดี. (2561). *รายนามยาเสพติด [เอกสาร PDF]*.

<https://www.led.go.th/th/views/2567/02/123-1.pdf>

กรมพัฒนารัฐบาลดิจิทัล. (2564). *ร่างข้อเสนอแนะสำหรับการจัดทำนโยบายการบริหารจัดการข้อมูล (เวอร์ชัน 2.10 -1)[PDF]*. <https://www.dga.or.th/wp-content/uploads/2021/08/1.-ร่างข้อเสนอแนะสำหรับการจัดทำนโยบายการบริหารจัดการข้อมูล-v.2.10-1.pdf>

กรมราชทัณฑ์. (2561). *แนวทางการดูแลสุขภาพจิตและจิตเวชแก่ผู้ต้องขังในเรือนจำ/ทัณฑสถาน*.

<https://www.correct.go.th/meds/index/Download/แนวทางการดูแลสุขภาพจิตและจิตเวชแก่ผู้ต้องขัง.pdf>

กรมราชทัณฑ์. (2563). *ข้อกำหนดแมนเดลา (Mandela Rules) [PDF]*.

<http://www.correct.go.th/pti/wp-content/uploads/2020/04/ข้อกำหนดแมนเดลา.pdf>

กรุงเทพธุรกิจ (BangkokBizNews). (2567). *บุกจับข้าราชการ โดนหมายจับ คดีเรียกรับเงินผู้บำบัดฟื้นฟู ยาเสพติด*. กรุงเทพธุรกิจ. <https://www.bangkokbiznews.com/news/news-update/1177862>

กรุงเทพธุรกิจ. (2562). *ศีกกฎหมายสิทธิราชทัณฑ์-ราชทัณฑ์หนุนโปรแกรมแสดงตนเพื่อแก้ปัญหาคันไรที่ฝัง*.

<https://www.bangkokbiznews.com/politics/786611>

กรุงเทพธุรกิจ. (2567). *'เศรษฐา' สั่งสอบ ทูจริตสร้างถนน กว่า 10 จังหวัดในอีสาน*.

<https://www.bangkokbiznews.com/politics/1104275>

กฤตศิลป์ กนกนาก. (ม.ป.ป.). *การคุมประพฤติ...ช่วยแก้ไขปัญหาอาชญากรรมอย่างไร? ศาลยุติธรรม*.

https://library.coj.go.th/pdf-view.html?fid=41352&table=files_biblio

กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.). (2566). *เด็กกำพร้าชายแดนใต้: ผู้ตกหล่นจากระบบเยียวยา และการศึกษานานทางต้น*. <https://research.eef.or.th/thitinob-komalnimi-orphan-southern-border/>

กองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.). (2567). *กสม.เผย พบหน่วยงานไม่รับผู้ติดเชื้อ HIV ทำงาน*. <https://www.thaihealth.or.th/กสม-เผย-พบหน่วยงานไม่รับ/>

แก้วตา อัมอิน. (2565). *จากความมั่นคงทางอาหารของชุมชนสู่ความมั่นคงทางอาหารในโรงเรียน*. BIOTHAI. <https://biothai.net/food-security-situation/food-security/5101>

เขตสูงเนิน, เสาวลักษณ์. (2567, 18 มีนาคม). *ไซค์ค้ำตอบมูลค่าที่ซ่อนอยู่...40 ปีผ่านไป ทำไมเหมืองโปแตชไทย ยังไม่เกิด*. THE STANDARD WEALTH. <https://thestandard.co/potash-mining-project/>

คงกฤษ ฉัตรมาลีรัตน์. (2567). *"คงกฤษ" ห่วงใยชาวมอแกนกว่า 70% ไม่มีบัตรประชาชน ส่งผลให้ขาดสิทธิในการเข้าถึงสวัสดิการของรัฐ ชี้ปัญหาควรได้รับการแก้ไข เพื่อให้ได้รับคุณภาพชีวิตที่ดี ชื่นชม "อนุทิน" แก้ปัญหาสร้างสะพานให้เด็กมอแกนได้ไปโรงเรียน*. ภูมิภาคไทย. <https://bhumjaithai.com/news/95150>

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ. (2566). *กรรมการสิทธิฯ ย้ำทุกหน่วยงาน ยกเลิกตรวจ 'HIV' ก่อนรับทำงาน ชี้เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน เลือกลงปฏิบัติด้วยเหตุทางสุขภาพ*. Health Station. <https://main.healthstation.in.th/news/show/315>

คณะกรรมการสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. (2565). *แรงงานข้ามชาติ : ชีวิต สิทธิ และความหวัง*. <https://www.masscomm.cmu.ac.th/แรงงานข้ามชาติ-ชีวิต-สิทธิ/>

คมชัดลึกออนไลน์. (2566, 25 สิงหาคม). *'ตัวข้าง' คืออะไร ประตุสู่การติดยศ สะเทือนวงการสีกาก็ อีกครั้ง*. <https://www.komchadluek.net/news/crime/550661>

จันทร์จรรุ่งศ์, รณวัฒน์. (2552). *HIA 2008: นิคมลำพูน-รายเป็นลำเป็นสันกับสารพันปัญหาที่พอกพูน*. ประชาไท. <https://prachatai.com/journal/2009/05/24245>

จำปารัตน์, ส. (2564). *คลินิกให้คำปรึกษาด้านจิตสังคมคดียาเสพติดในระบบศาล*. Journal of Psychology, 19(1), 1–15. https://www.thaipychological.com/.../คลินิก_ให้คำปรึกษา...pdf

ใจเอื้อ ชีรานนท์. (ม.ป.ป.). การปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดเพศที่สามในเรือนจำ. อาชญวิทยาและการบริหารงาน
ยุติธรรม. <http://www.nathee-chitsawang.com/การปฏิบัติต่อผู้กระทำผิด>

ช่อง 7HD. (2566). จับเด็ก 14 เสพยาบ้า ขยายผลเจออีกล็อตใหญ่.
<https://news.ch7.com/detail/668360>

ไชยชโล (2565). เป็นผู้ดูแลอย่างไร ให้ไม่ต้องรู้สึกแย่: ปมปัญหาจากการดูแล ‘ผู้ป่วยเรื้อรัง’ ในครอบครัว.
Thairath Plus. <https://plus.thairath.co.th/topic/everydaylife/101010>

ณัดกิจ จันกิเสน. (2567). ความสำคัญของเหมืองโพแทช: ไขคำตอบว่ากลุ่มทุนมองอะไร? The Standard.
<https://thestandard.co/potassium-chloride-mine-importance/> Wikipedia

ณัดกิจ จันกิเสน. (2567). เหมืองโพแทชประเทศไทย: โครงการใดผ่าน EIA? The Standard.
<https://thestandard.co/potash-mining-project/>

ทนายอาสา.com. (n.d.). เว็บไซต์ปรึกษาทนายอย่างเป็นทางการ. <https://www.ทนายอาสา.com>

ทรงศักดิ์ ศรีอนุชาติ. (2553). ปัญหาความปลอดภัยของอาหารที่อุบัติใหม่. หมอชาวบ้าน.
<https://www.doctor.or.th/article/detail/10726>

ทวีป ศรีน่วม. (2568). มาตรการตรวจสอบทรัพย์สิน (มาตรา 68–83). ใน ลักษณะ ๒ บทกำหนดโทษเกี่ยวกับ
การตรวจสอบทรัพย์สิน. <https://www.drthawip.com/drugslaw/025>

ทัศนีย์ ประกอบบุญ. (2567). แก่ปัญหาสัญชาติ – สถานะบุคคล เรื่องด่วน! ในวันนี้ยัง...ไร้สิทธิ์? Thai PBS.
<https://theactive.thaipbs.or.th/read/stateless-person>

เทใจดอทคอม. (2567). Life Hero ทูลลูกเหวี่ยงเพื่อการศึกษาคุณภาพชีวิตเยาวชนจังหวัดชายแดนใต้ 2568.
<https://taejai.com/th/project/chd-lifehero2025>

ไท วัฒนา. (2564, 31 กรกฎาคม). กระบวนการยุติธรรมทางเลือกในต่างประเทศ สู่โมเดลการแก้ไขปัญหา
กระบวนการยุติธรรมไทย. สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.).
[https://researchcafe.tsri.or.th/judicial-process/#:~:text=วิธีการทางเลือกใน,แทนการจำคุก%
2520การ](https://researchcafe.tsri.or.th/judicial-process/#:~:text=วิธีการทางเลือกใน,แทนการจำคุก%2520การ)

ไทยพีบีเอส ประเทศไทย Policy Watch. (2568, 23 เมษายน). สสำรวจ 7 ข้อสงสัย “ตรวจสอบทุจริต” ชาก
ติก สตง. Policy Watch. <https://policywatch.thaipbs.or.th/article/government-158>

ไทยพีบีเอส. (2567). รายงานข้ามชาติ จ.เชียงใหม่ ยังเข้าไม่ถึงสิทธิหลายด้าน.

<https://www.thaipbs.or.th/news/content/324716>

ไทยรัฐ. (2567). นายกฯ แจง เหตุยังไม่ประกาศ "เชียงใหม่" เป็นพื้นที่ฉุกเฉิน หลัง PM 2.5 พุ่ง.

<https://www.thairath.co.th/news/politic/2771225>

ไทยรัฐ.(2567). ถนนบริเวณสี่แยกบ้านเป็ด ขอนแก่น พังแล้วพังอีก สภาพเป็นหลุมเป็นแอ่งมีน้ำท่วมขัง.

<https://www.thairath.co.th/newspaper/2810054>

ไทยรัฐออนไลน์. (2567). "บ๊วก" ยกคดี "ป่าบัวผัน-ลุงเปี้ยก" เป็นบทเรียนใหญ่หลวงของตำรวจ.

<https://www.thairath.co.th/news/local/2758585>

ธารริน อุดยานนันทน์ภัสสร, ทรัพย์แหยม, ดวงสุตา & กิตติพัฒน์นนท์. (2567, 28 มิถุนายน). *ตั้งต้นดี | Restart Academy* โรงเรียนสำหรับผู้พันโทช มากกว่าฝึกอาชีพ แต่ฝึกทักษะชีวิต+จิตใจให้ตั้งต้นใหม่ ได้จริง ๆ. Read The Cloud. <https://readthecloud.co/restart-academy/>

นัทธน์. (2559, 13 พฤษภาคม). รู้จัก ROSS ที่ปรึกษากฎหมายที่เป็น AI คนแรกของโลก. Blognone.

<https://www.blognone.com/node/80912>

เนาวนิตย์ แจ่มพิศ. (2566). "มอแกน" ขนเฝ้าพื้นเมือง ผู้ไร้เสียง ไร้สิทธิ์ ตั้งแต่เกิดจนตาย. เครือข่ายสื่อชนเฝ้าพื้นเมือง. <https://imnvoices.com/?p=4051>

บริษัท เฮลท์ แอนด์ เอ็นไวเทค จำกัด. (ม.ป.ป.). *มลพิษทางอากาศจากภาคอุตสาหกรรม: คืออะไร แหล่งกำเนิด และผลกระทบต่อสุขภาพ.* <https://healthenvi.com/industrial-air-pollution/>

ประชาไท. (2561, กรกฎาคม). *คนบ้าหลังกำแพงคุก (ตอน 1): การเดินทางกลับบ้านของ 'ชิต'.* ประชาไท.

<https://prachatai.com/journal/2018/07/77683>

ประชาไท. (2561, กรกฎาคม). *คนบ้าหลังกำแพงคุก (ตอน 2): ความบ้าเชิงปริมาณ.* ประชาไท.

<https://prachatai.com/journal/2018/07/77716>

ประชาไท. (2561, กรกฎาคม). *คนบ้าหลังกำแพงคุก (ตอน 3): คุกหรือโรงพยาบาล? ชีวิตป่วยๆ ที่ (ยัง) ไม่มีทางเลือก.* ประชาไท. <https://prachatai.com/journal/2018/07/77767>

ประชาไท. (2566). 'ทวงคืนผืนป่า' กระบวนการยุติธรรมอันบิดเบี้ยวจากยุค คสช. สู่อำนาจจับตารัฐบาล 'เศรษฐา'. <https://prachatai.com/journal/2023/09/106060>

- ประชาไท. (2566). ถอดบทเรียนกระบวนการยุติธรรมกรณี “ทวงคืนผืนป่า” จากยุค คสช. ถึงรัฐบาล ‘เศรษฐา’. <https://prachatai.com/journal/2023/09/106060> prachatai.com
- ประชาไท. (2567, 11 พฤศจิกายน). แผนพัฒนาที่อยู่อาศัยท้องถิ่น: มุมมองจากผู้ใช้จริง. <https://prachatai.com/journal/2024/11/111296>
- ประชาไท. (2568, 1 กุมภาพันธ์). รวบรวมเสียงชาวบ้าน: ปัญหาที่อยู่อาศัยหลังโครงการรัฐ. <https://prachatai.com/journal/2025/02/112201>
- ปานิส โพธิ์ศรีวังชัย. (2565). อุปสรรคของเยาวชนชายแดนใต้ ในกำแพงของความมั่นคง: ข้อมูลจากการสำรวจเยาวชน 2022. The 101 World. <https://www.the101.world/deepsouth-youth-obstacles/>
- พงศกร รอดชมภู. (2560). ‘เอาเปรียบ-ข่มขู่’ เหยียด 2 ด้าน ว่าด้วยแรงงานไทย-ต่างด้าว กับความไร้ฝีมือของรัฐบาลไทย. The Standard. <https://thestandard.co/news-thailand-2-sides-of-migrant-labour/>
- พลกษมาศ, บ. ก. (2566). การดำเนินงานด้านจิตสังคมในระบบศาล เพื่อป้องกันการก่อคดีซ้ำ. BMHA Presentation [PDF]. https://bmha.dmh.go.th/.../S4_การดำเนินงานด้านจิตสังคม...
- พลอยนิล พุทธาพิทักษ์พงศ์. (2564). มลพิษทางอากาศกับสตรีมีครรภ์. โรงพยาบาลพระรามเก้า. <https://www.pram9.com/pm2-5-pregnacy>
- พิชญ์สินี ชัยทวีธรรม. (2567). ‘ไม่มีที่อยู่อาศัย’ ในวันที่อยู่อาศัยสากล สำรวจการโดนไล่ที่ของคนจนเมือง โคนภาษี ‘แปลงรวม’ เสมือนบ้านหตุ. ประชาไท. <https://prachatai.com/journal/2024/11/111296>
- โพธิ์ศรีวังชัย, ปานิส. (2566, 28 กุมภาพันธ์). เรื่องเล่ายุติธรรมที่ไม่ได้ผล: เมื่อระบบ ‘เคลื่อนล่าช้า’ ทำให้คนด้อยโอกาสรอไม่ได้. The 101 World. <https://www.the101.world/inefficient-justice-process/> (the101.world)
- โพธิ์ศรีวังชัย, ปานิส. (2566, ตุลาคม). สนทนากับ วิชัย ไชยมงคล (เลขาธิการ ป.ป.ส.): หลังผ่าน 1 ปี กับกฎหมายยาเสพติดฉบับใหม่. The 101 World. <https://www.the101.world/wichai-chaimongkol-oncb-interview/>

โพธิ์ศรีวังชัย, ปานิส. (2564, 19 เมษายน). เรื่องเล่าจากเรือนจำหญิง “อยู่ในนี้ เงินหนึ่งบาทก็มีค่า”. The 101 World. <https://www.the101.world/life-in-prison/>

ภาควิชาเวชศาสตร์ครอบครัว คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี. (2564). เมื่อผู้ดูแลทำไม่ไหวแล้ว. มหาวิทยาลัยมหิดล. https://www.rama.mahidol.ac.th/fammed/th/article/postgrad/writer23/article_4

ภาววรรณ ธนาเลิศสมบูรณ์. (2563, 13 ธันวาคม). อ่านโจทย์ใหม่ AI ในกระบวนการยุติธรรม กับ พีรพัฒน์ โชคสุวัฒน์สกุล. The 101.Wold. <https://www.the101.world/ai-peerapat-interview/>

มติชน. (2567). เศรษฐา แจงเหตุไม่ประกาศให้เชียงใหม่เป็นพื้นที่ภัยพิบัติ หวั่นส่งผลกระทบต่อลพบุรี. https://www.matichon.co.th/politics/news_4476630

มติชน. (2568). เข้มซีลชายแดน! รวบเด็ก 16 พายเรือส่งยาบ้า ยึดของกลาง 2.4 ล้านเม็ด. https://www.matichon.co.th/region/news_5031151

มติชนออนไลน์. (2567). ความเท่าเทียมในกรุงเทพฯ: เปิดโลกนักโทษข้ามเพศ ชีวิตหลังกำแพง ‘แดน LGBTQ+’. https://www.matichon.co.th/prachachuen/news_4722079

มูลนิธิชีววิถี. (2552). มาตรการโลกร้อน: ชาวบ้านคือแพะรับบาป. <https://biothai.net/food-security-situation/globalwarming/408>

มูลนิธิยุวพัฒน์. (2566). Generation gap: เข้าใจความต่างระหว่างวัย. <https://www.yuvabadhanafoundation.org/th/ข่าวสาร/บทความทั่วไป/generation-gap-education/>

มูลนิธิสืบนาคะเสถียร. (2567). มองปรากฏการณ์ขบวนการเคลื่อนไหวชาวบ้านของ ‘นักรบผ้าถุง’ กับโครงการพัฒนาขนาดใหญ่. <https://www.seub.or.th/blogging/news/2024-202/>

ยิ่งยงพัฒนา, อ. (2562, 31 มีนาคม). โครงการกำลังใจ-01: คนเคยต้องโทษมีโอกาสเริ่มต้นใหม่. The Momentum. <https://themomentum.co/kamlangjai-project-chance-for-life/>

โยชิตา ลินบัว. (2567). วิจัยไต้หวัน ฉบับนักรบผ้าถุง: ‘อาหาร-อาชีพ-ชีวิต’ ของชายฝั่งทะเลจะนะ. ประชาไท. <https://prachatai.com/journal/2024/08/110432>

โรงพยาบาล บี.แคร์ เมดิคอลเซ็นเตอร์. (2563). มลพิษ PM2.5 ต่อสุขภาพเด็กและทารกในครรภ์.

<https://www.bcamedicalcenter.com/Articles-detail/15>

วงศ์คำปัน, ท., & วิบูลสันติ. (n.d.). กระบวนการให้คำปรึกษาด้านจิตสังคมในผู้ต้องหา: คลินิกจิตสังคมในระบบศาลยุติธรรม. Thai Journal of Psychology. <https://so07.tci-thaijo.org/index.php/JPsychol/article/view/381>

วงศ์พันธ์ อมรินทร์เทวา. (22 มิถุนายน 2564). พลิกโลกกระบวนการยุติธรรม ภายใต้กำมือ AI และ Blockchain. The 101.World. <https://www.the101.world/ai-blockchain-in-justice/>

วันชัย ตันติวิทยาพิทักษ์. (2567). น้ำท่วมภาคเหนือบออะไร. The101world. <https://www.the101.world/flood-northern-thailand/>

ศักสิทธิ์ ป้อมทอง. (2563). การบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวในเขตพื้นที่จังหวัดปทุมธานี. (การค้นคว้าอิสระ รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์). https://ethesisarchive.library.tu.ac.th/thesis/2020/TU_2020_6203011454_13320_13664.pdf

ศาลยุติธรรม. (ม.ป.ป.). การพัฒนาระบบการอำนวยความสะดวกทางอาญาแบบบูรณาการ. สำนักงานศาลยุติธรรม. https://library.coj.go.th/pdf-view.html?fid=45867&table=files_biblio

ศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน. (2566, 15 ตุลาคม). บุ๊ค ธนายุทธ: คุณภาพชีวิตในเรือนจำ ไม่มีเงินก็เหมือนทาส – ไม่มีญาติก็ถูกกดขี่. ศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน. <https://tlhr2014.com/archives/60553>

ศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน. (2566, 24 ตุลาคม). คดีทนาย-ผู้ต้องขังสูญหาย: การค้นหาความยุติธรรมในคุก. <https://tlhr2014.com/archives/60668>

ศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน. (2568). เสียงจาก “สถาพร” ผู้ต้องขัง LGBTQ+ ถูกคุกคามทางเพศ หลังถูกย้ายมาเรือนจำบางขวาง. <https://tlhr2014.com/archives/74524>

ศูนย์ประสานงานและส่งเสริมการมีงานทำ. (n.d.). หน้าแรก – CARE [หน้าเว็บไซต์องค์กร]. <https://www.correct.go.th/care/care1/>

ศูนย์วิทยบริการศาลยุติธรรม. (2562). *ความยุติธรรมตามกฎหมาย [PDF]*. https://library.coj.go.th/pdf-view.html?fid=45867&table=files_biblio

ศูนย์สนับสนุนชุมชนสู่ไฟฟ้า และมูลนิธิพัฒนาภาคเหนือ. (2567). *เรียกร้องขจัดอคติทางชาติพันธุ์ หยุคสร้างแพะรับบาปด้านสิ่งแวดล้อม*. <https://prachatai.com/journal/2024/05/109404>

สถานีตำรวจนครบาลทุ่งสองห้อง. (2563). *คู่มือปฏิบัติงานสอบสวน [PDF]*. <https://thungsonghong.metro.police.go.th/images/PDF/o8.4.1.pdf>

สถานีตำรวจภูธรเมืองไพล่พระยา. (2567). *บทบาทหน้าที่งานสืบสวน [PDF]*. <https://plaiphraya.krabi.police.go.th/wp-content/uploads/2024/04/อำนาจหน้าที่งานสืบสวน.pdf>

สถาบันธรรมรัฐเพื่อการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม. (2565). *โครงการวิจัยสถาบันธรรมรัฐเพื่อการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม (ธ.พ.ส.ส.)*. <https://www.gsei.or.th/projects/95>

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. (2565). *ความมั่นคงทางอาหารสำหรับคนเมือง*. <https://nida.ac.th/food-security/>

สถาบันพระปกเกล้า. (2564). *ตัวชี้วัด. ฐานข้อมูลการเมืองการปกครอง สถาบันพระปกเกล้า*. <https://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=ตัวชี้วัด>

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน). (2563). *แนวทางการสนับสนุนโครงการการแก้ไขปัญหที่อยู่อาศัยบ้านมั่นคง: ปิงปประมาณ พ.ศ. 2564*. <https://web.codi.or.th/wp-content/uploads/2020/12/แนวทางการสนับสนุนโครงการการแก้ไขปัญหที่อยู่อาศัยบ้านมั่นคง-ปิงปประมาณ-พ.ศ.2564-1.pdf>

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน). (2567). *'21 ปีบ้านมั่นคง' พอช. แก้ปัญหาที่อยู่อาศัยคนจนทั่วประเทศ กว่า 3 แสนครัวเรือน*. <https://web.codi.or.th/20241006-57373/> web.codi.or.th

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน). (2567). *พอช. หนุนเครือข่ายสลัม 4 ภาค จัดงานวันที่อยู่อาศัยโลก 2567*. <https://web.codi.or.th/20240924-57127/>

สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย. (2562, 13 พฤษภาคม). *หลักสูตรการจัดการเรือนจำหญิงสำหรับบุคลากรอาวุโสในภูมิภาคอาเซียน*. สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย.
<https://knowledge.tijthailand.org/article/detail/8>

สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย. (2566, 20 มิถุนายน). *ส่องหลังโรงเรียน “ตั้งต้นดี” เพื่อก้าวใหม่ของผู้พ้นโทษ [บทสัมภาษณ์]*. <https://knowledge.tijthailand.org/article/detail/restart-academy-interview>

สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย. (2566, 8 พฤศจิกายน). *บ้านกึ่งวิถี (Halfway House) [บทความ]*. *สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย*. <https://knowledge.tijthailand.org/th/article/detail/halfway-house-podcast>

สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย. (2566). *เบื้องหลังโรงเรียน “ตั้งต้นดี” [บทสัมภาษณ์]*. *สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย*. <https://knowledge.tijthailand.org/article/detail/restart-academy-interview>

สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย. (2567). *การวิจัยด้านนวัตกรรมความยุติธรรมและการคิดเชิงอนาคต*. <https://www.tijthailand.org/en/what-we-do/detail/justice-innovation-future-thinking-research>

สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย. (2567). *Blockchain กับการสร้างความโปร่งใส พลิกโฉมหน้าการขับเคลื่อนความยุติธรรมสู่มือประชาชน*. <https://www.tijthailand.org/highlight/detail/2>

สนุกดอทคอม. (2564). “นักรบผ้าถุง” เมื่อเหล่า “มะ” ลุกขึ้นสู้เพื่อปกป้องท้องทะเล “จะนะ”.
<https://www.sanook.com/news/8510246/>

สำนักข่าวอิสรา (Isranews). (2562). *เจาะทีโออาร์เข้ากำไล EM กรมคุมประพฤติ 74 ล. สเปกระบุชัดใส่ข้อมือ/เท้า ถอดออกไม่ได้*. สำนักข่าวอิสรา.
<https://isranews.org/article/investigative/investigate-procure/79201>

สำนักข่าวอิสรา (Isranews). (2566, 19 เมษายน). *คุก 5 ปี! อดีต ผอ.สนง.คุมประพฤติอยุธยา ใช้เงินทำค่ายบำบัดยาฯ ผิดวัตถุประสงค์*. สำนักข่าวอิสรา. <https://www.isranews.org/article/isranews-news/117908-inves09-545-2.html>

สำนักข่าวอิศรา. (2561, 20 ธันวาคม). 'หมอ-พยาบาล' ในเรือนจำ งานที่ยังคงขาดแคลน.

<https://www.isranews.org/content-page/item/72130-reform-72130.html>

สำนักงาน ป.ป.ช. (13 มิถุนายน 2566). ถอดรหัส “โครงการเสาไฟกินรี” ความเสี่ยงทุจริตในองค์กรปกครอง
ท้องถิ่น. สำนักงานคณะกรรมการป้องกัน และปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (สำนักงาน ป.ป.ช.)
สนามบินน้ำ.

<https://www.nacc.go.th/categorydetail/20180831184638361/20230724231951?>

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ (สสส.). (2563). เหตุความไม่สงบ 3 จ.ชายแดนใต้ : เด็กและ
เยาวชนเสี่ยงหลุดระบบ. <https://www.thaihealth.or.th/เหตุความไม่สงบ-3-จ-ชายแดน/>

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ (สสส.). (2566). ห่วงครัวเรือนแอ่งกลาง เด็กไม่ได้อยู่กับพ่อแม่
แม่เพิ่ม. <https://www.thaihealth.or.th/ห่วงครัวเรือนแอ่งกลาง/>

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. (2567). การยึดหรืออายัดทรัพย์สินในคดียาเสพติด
คดี. https://www2.oncb.go.th/ONCB_OR2/km2/การยึดหรืออายัดทรัพย์สินในคดียาเสพติด.pdf

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (ม.ป.ป.). กฎหมาย.

<https://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=กฎหมาย>

สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ. (2566). สำนักงาน กสม. ภาคอีสาน จัดประชุมหารือแก้ไข
ปัญหาที่ดินทำกินในเขตอุทยานแห่งชาติภูผาม่าน. <https://www.nhrc.or.th/th/Information-News/13977>

สำนักงานโครงการ RoLD (TIJ RoLD). (2567, กรกฎาคม). แนวทางการจัดการศึกษาผู้ต้องขัง: แบ่งออกเป็น
3 ประเภท [PDF]. <https://tijrold.org/wp-content/uploads/2024/07/presentation-17-7-67-.pdf>

สำนักงานโครงการ RoLD (TIJROLD). (2567, กรกฎาคม). Presentation on rehabilitation and
vocational education in prisons [PDF]. <https://tijrold.org/wp-content/uploads/2024/07/presentation-17-7-67-.pdf>

สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดนครราชสีมา. (2566). *ปส.ภาค3 ห่วงสถานการณ์ยาเสพติด ชายแดน 8 จว.*

อีสาน หลังมีการรื้อไหลทะลักเข้าประเทศต่อเนื่อง. NBT Connex.

<https://thainews.prd.go.th/thainews/news/view/406176/?bid=1>

สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดพะเยา. (2567). *น้ำป่าไหลหลาก!!! จุดบริเวณย่านชุมชน ม.พะเยา.*

<http://www.phayao.go.th/allnew/2024/09/17/น้ำป่าไหลหลาก-จุดบริเวณ/>

สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดลำพูน. (2566). *จังหวัดลำพูน ตรวจสอบโรงงานอุตสาหกรรมที่รับดำเนินการ*

ของเสียอันตรายรวมถึงโรงงานอุตสาหกรรมที่มีความเสี่ยงที่จะมีผลกระทบต่อประชาชนและ

สิ่งแวดล้อม. <https://lamphun.prd.go.th/th/content/category/detail/id/33/iid/287079>

สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดหนองคาย. (2567). *แจ้งผลดำเนินงานโครงการบ้านมั่นคงจังหวัดหนองคาย.*

<https://nongkhai.prd.go.th/th/content/category/detail/id/6/iid/151088>

สำนักงานสภาพความมั่นคงแห่งชาติ. (2562). *ปัญหาแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมาย [PDF].*

<https://www.nsc.go.th/wp-content/uploads/2019/09/ปัญหาแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมาย.pdf>

สำนักงานอัยการสูงสุด. (2563). *พระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ. 2559.*

https://www3.ago.go.th/legald/wp-content/uploads/2021/11/v-401_3_11_2559.pdf

สำนักงานอัยการสูงสุด. (2563). *ระเบียบการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ พ.ศ. 2563 (หน้า 4).*

<https://www3.ago.go.th/km2/page4.html>

สำนักงานอัยการสูงสุด. (2563). *ระเบียบการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ พ.ศ. 2563 (หน้า 5).*

<https://www3.ago.go.th/km2/page5.html>

สำนักงานอัยการสูงสุด. (2563). *ระเบียบการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ พ.ศ. 2563.*

<https://www3.ago.go.th/information/wp-content/uploads/2021/12/ระเบียบ.คดีอาญา-พ.ศ.2563.pdf>

สุขคง, พ. (2560, 22 กรกฎาคม). *บ้านรู้ใจ: Human Centric แนวคิดในการออกแบบบ้านยุคใหม่ที่มองเห็นใจ*

ผู้อยู่อาศัยและยึดเป็นศูนย์กลาง. THE STANDARD. <https://thestandard.co/lifestyle-living-sc-asset-human-centric/>

สุดารัตน์ พรหมสีใหม่. (2566). “สถานพินิจฯ ไม่ได้ขังคน แต่คนโดนขังเพราะไม่จบ ม.3” : ปิดประตูคุก เปิด
ประตูการศึกษา กับ ‘นครพนมโมเดล’. The 101 World. <https://www.the101.world/cyf-nakhon-panom-model/>

สุวรา แก้วนัย & สุภาภรณ์ พันสนาชี. (2558). สถานการณ์เด็กในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้: 11 ปีของเด็ก
และเยาวชนในวังวนแห่งความรุนแรง. Deep South Watch.
<https://deepsouthwatch.org/th/node/6656>

องค์การอนามัยโลก. (2567). สุขภาพจิตในที่ทำงาน.
<http://www.thaiedresearch.org/NewsBanner/detail/71>

อชิตา พุ่มแจ้. (2565). ชีวิตที่ต้องกลับบ้านกะทันหัน จุดเปลี่ยนที่สอนให้เข้าใจความหมายที่แท้จริงของคำว่า
‘ลูก’. มนุษย์ต่างวัย. <https://www.manooatangwai.com/saravoot-tantisirin/>

อาชากุล, ก. (2568, 21 มีนาคม). บ้านกึ่งวิถี (Halfway House) – สร้างเส้นทางเริ่มชีวิตใหม่ให้ผู้พ้นโทษ. TU
Knowledge. <https://knowledge.tijthailand.org/th/article/detail/๑-halfway-house-podcast>

แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล ประเทศไทย. (2565). บันทึกความทรงจำจาก “จะนะ” : พื้นที่แห่งวิถีชีวิตอัน
งดงามจนไม่อาจลืมได้ลง. <https://www.amnesty.or.th/blog/2022/02/บันทึกความทรงจำจาก-จะนะ/>

แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล ประเทศไทย. (2567). มองสถานการณ์แรงงานและประชากรข้ามชาติ ไทย
พร้อมแค่ไหน ? กับเก้าอี้คณะมนตรีสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ?
<https://www.amnesty.or.th/news/2024/03/มองสถานการณ์แรงงานและป/>

7D Academy. (2567, 25 ธันวาคม). ปี 2025 บุคลากรในกระบวนการยุติธรรมที่ไม่ใช่ AI มาช่วยงาน ต้อง
เผชิญกับความท้าทายอะไรบ้าง? [โพสต์ Facebook].
<https://www.facebook.com/7DAcademy/posts/1141900164173601/>

Amarintv. (2562). ลูกกตัญญูลาออกจากงาน ดูแลพ่อป่วยติดเตียง สองชีวิตมีเงินใช้เดือนละ 600 บาท.
<https://www.amarintv.com/news/social/41630>

BBC Thai. (2561). ฟังเสียงเด็กกำพร้าจากความรุนแรงชายแดนใต้: ความแค้น ความหวัง และอนาคต.

<https://www.bbc.com/thai/thailand-44572036>

BBC Thai. (2563). เอชไอวี/เอดส์: คนรุ่นใหม่ที่อยู่ร่วมกับเอชไอวีเผยอุปสรรคในชีวิตการทำงานของ "คนเลือดบวก". <https://www.bbc.com/thai/thailand-55172053>

BBC. (30 มิถุนายน 2568). หนึ่งในเดือนที่ยังหาผู้รับผิดชอบไม่ได้ รวมคำชี้แจงของผู้ที่เกี่ยวข้องกับเหตุตึก สตง. ถล่ม.

<https://www.bbc.com/thai/articles/c98gv649rn0o>

Ch7HDNews. (2568). หดหู่ใจ ! คุณตัวเด็กชาย 13 ปี ผ่าก้าง เหตุค้ายาเสพติด | ข่าวเย็นประเด็นร้อน.

https://youtu.be/C20RqvNDOfk?si=yehoO6MQ3ZHth1_g

Cross Cultural Foundation (CrCF). (2568, 16 เมษายน). 9 ปี เด่น คำแหล่: ที่ดินและชีวิตที่สูญหายไป

อำนาจรัฐ. <https://crcfthailand.org/2025/04/16/59026/> Cross Cultural Foundation

Decode. (2565). หอมกรุ่นอกตรมในชนชั้นบาร์ิสต้า. <https://decode.thaipbs.or.th/20220930-barsita-unions/>

Decode. (2567). ชาติพันธุ์ในโลกทุนนิยม: การเผชิญหน้ากับนโยบายป่าที่ไร้คน.

<https://decode.plus/20240604-forest/>

GovEntrance Police. (2565, 14 พฤศจิกายน). ตำรวจสืบสวนคือใคร ถ้อยแถลงเป็นต้องทำยังไง เจาะลึกทุก

ข้อมูลที่คุณควรรู้! <https://www.goventpolice.com/investigative-police/>

GREEN NEWS. (2565). ภาคิ #saveบางกลอย จัดกิจกรรม “8 ปีนโยบายทวงคืนผืนป่ารัฐบาลประยุทธ์”

กลางกรุง เผยหลังมีนโยบายฯ มีคดีความเกิดขึ้นกว่า 46,000 คดี.

<https://greennews.agency/?p=29161>

Greenpeace Thailand. (2566). จากห้องครัวสู่แนวหน้าการปกป้องบ้านเกิด : เรื่องราวของ ‘นักรบผ้าถุง’

จากจะนะ. <https://www.greenpeace.org/thailand/story/53518/sarong-warrior-documentary-review/>

documentary-review/

Greenpeace Thailand. (2566). เปิดข้อมูลวิจัย ‘นโยบายทวงคืนผืนป่า’ นำชุมชนไปสู่ ‘ความยากจน

ฉับพลัน’. <https://www.greenpeace.org/thailand/story/51957/climate-bcg-khamphalai-study-impacts-from-reclaim-forest-policy/>

study-impacts-from-reclaim-forest-policy/

Greenpeace Thailand. (2566). เปิดข้อมูลวิจัย ‘นโยบายทวงคืนผืนป่า’ นำชุมชนไปสู่ ‘ความยากจน
ฉับพลัน’. <https://www.greenpeace.org/thailand/story/51957/climate-bcg-khamphalai-study-impacts-from-reclaim-forest-policy/> Facebook+2prachatai.com+2Cross Cultural
Foundation+2

Guru Police Academy. (2564, 26 ตุลาคม). เป็นตำรวจสืบสวนต้องทำอย่างไร.
<https://www.gurupoliceacademy.com/ตำรวจสืบสวน>

HAND SE. (2567). ไม่มีธงสีรุ้งในดินแดนที่ถูกจองจำ.
https://hand.co.th/blog/seethinkcen_202406_Prisonersrights

HFfocus. (2568, พฤษภาคม). สป.สธ. เปิดเวทีวิชาการด้านระบบนิติเวช ช่วยพัฒนาบุคลากร เพิ่ม
ประสิทธิภาพการจัดระบบบริการนิติเวช. <https://www.hffocus.org/content/2025/05/34111>

HiBob. (n.d.). *Empathy in the workplace: ความเข้าใจและความไวต่อผู้อื่นในที่ทำงาน* [บทความแปล].
https://www-hibob-com.translate.google.com/hr-glossary/empathy-in-the-workplace/?_x_tr_sl=en&_x_tr_tl=th&_x_tr_hl=th&_x_tr_pto=tc

IMN Voices. (2567). ค่ายา-ไฟฟ้า-ล้างล้าง: มายาคติกดทับเพื่อนมนุษย์บนพื้นที่สูง.
<https://imnvoices.com/?p=1784>

IQAir. (2566). ความจริงอันน่าตกใจเกี่ยวกับมลพิษทางอากาศและการตั้งครรภ์.
<https://www.iqair.com/th/newsroom/alarming-truth-about-air-pollution-and-pregnancy>

Lanner. (2567). สหภาพแรงงานบาริสต้าเชียงใหม่-ก้าวไกล จัดเวที “ทำงาน พักผ่อน ใช้ชีวิต” แลกเปลี่ยน
เรื่องราวของคนทำงาน. <https://www.lannernews.com/19032567-02/>

Lanner. (2567). หมุนเวียนมิใช่ทำลาย: วิถีชีวิตคนอยู่กับป่าที่คนเมืองมองว่าทำลาย.
<https://www.lannernews.com/23032567-01/>

Legardy. (2566, 19 กรกฎาคม). ทำความรู้จักทนายอาสา: ฮีโร่ทางกฎหมายให้คำปรึกษาฟรีแก่ประชาชน.
<https://www.legardy.com/blogs/free-lawyer-consultation>

Legardy. (2566, 19 กรกฎาคม). รู้จักทนายอาสา ฮีโร่ทางกฎหมาย ทนายเพื่อประชาชน ฟรี.

<https://www.legardy.com/blogs/free-lawyer-consultation>

Locals Thai PBS. (2566). วิจัยไต้หวัน แผลงร่าง “นักรบผ้าถุง” สู่ “นักวิจัย” เพื่อชุมชน.

<https://localsthaipbs.net/taibaanreseach-sarongwarrior/>

MGR Online. (2548). สลัมรถไฟฯขอนแก่นไว้อาลัย"พอช.อีสาน" ดองเรื่องสินเชื่อบ้าน"บ้านมั่นคง"ล่าช้า.

<https://mgronline.com/daily/detail/9480000072965>

MGR Online. (2567). สรุป #ป้าบัวผัน ฆาตกรรมสะเทือนรัฐฯ ลุงเบี้ยกแพะรับบาป ผีมือ 5 แก๊งลูกตำรวจ.

<https://mgronline.com/onlinesection/detail/9670000004319>

Migrant Working Group. (2566). กฎหมายเกี่ยวกับแรงงานข้ามชาติ ล่าสุด.

<https://mwgthailand.org/th/topics/กฎหมายเกี่ยวกับแรงงานข้ามชาติ-ล่าสุด>

MKC Legal Office. (2568). ยึดทรัพย์คดียาเสพติด [บทความความรู้กฎหมาย].

<https://www.mkclegal.com/ยึดทรัพย์คดียาเสพติด/>

One31 News. (2568). อัศจรรย์ ร้อง ปปป.เอาผิดทีมแพทย์นิติเวช สร้างหลักฐานเท็จคดีแดงโม.

<https://www.one31.net/news/detail/55033>

Peaceful Death. (2566, 16 สิงหาคม). ความป่วยไข้และการตายของคนในคุก.

<https://peacefuldeath.co/ความป่วยไข้และการตายของคนในคุก/>

peacefuldeath.co+6demo.peacefuldeath.co+6peacefuldeath.co+6

Philp, R. (2566, 27 พฤศจิกายน). 10 เครื่องมือสืบสวนยอดนิยมของ GIJN สำหรับปี 2023. Global

Investigative Journalism Network. <https://gijn.org/stories/top-10-investigative-tools-2023/>

PoliceWorker.one. (n.d.). งานสอบสวน. <https://www.policeworker.one/งานปฏิบัติการต่างๆ/งาน>

สอบสวน

PPTV HD 36. (2564). ข่าวแห่งปี 2564 : มหากาพย์ “เสาไฟกินรี” ต้นละเกือบแสน เขย่า อบต.ราชาเทวะ.

<https://www.pptvhd36.com/news/สังคม/163506>

PPTV HD 36. (2567). เปิดผลสอบพัน 2 ตำรวจบังคับ “ลุงเปี้ยก” รับสารภาพฆ่า “ป้าบัวผัน”.

<https://www.pptvhd36.com/news/สังคม/215152>

PPTV HD 36. (2567). ร้านกาแฟยอมจ่ายค่าจ้างเด็ก 15 ปี หลังแรงงานขู่ดำเนินคดี.

<https://www.pptvhd36.com/news/สังคม/212660>

PPTV Online. (2567). น้ำท่วมภาคเหนือ วิกฤตหนักสุดรอบ 30 ปี. <https://www.pptvhd36.com/news/สังคม/238909>

Research Cafe. (2565). แม่เลี้ยงเดียวกับสิ่งที่เธอต้องเผชิญ. <https://researchcafe.tsri.or.th/the-poorest-of-the-poor/>

Sanook. (2564). สาวนักบินอวกาศ ขอคุณโซเชียลแชร์จนคลิปดัง อบจ.ขอนแก่น สั่งซ่อมหลุมถนนเร็วทันใจ.

<https://www.sanook.com/news/8444798/>

Sanook. (2564). เขี้ยยบดวงจันทร์ทุกวันเลย! สาวขอนแก่นตั้งเป็นนักบินอวกาศ ประชดถนนพังเป็นหลุมบ่อ. <https://www.sanook.com/news/8443738/>

Sanook. (2565, 29 มกราคม). “นักรบผ้าถุง” เมื่อเหล่า ‘มะ’ ลูกชั้นสู้เพื่อปกป้องท้องทะเล จะนะ. Sanook News. <https://www.sanook.com/news/8510246/>

Thai PBS News. (2568). “ขาดกรรมอำพราง” วิทยาศาสตร์ถูกบีบ เดินตามหลังความเชื่อ.

<https://www.thaipbs.or.th/news/content/349233>

Thai PBS. (2565, 1 ธันวาคม). สำนวจเสไฟฟ้ากินรี อบต.ราชาเทวะ จ.สมุทรปราการ.

<https://www.thaipbs.or.th/news/content/322142>

Thai PBS. (2565). ‘พีมพ์’ จีรัรัฐ ‘นิรโทษกรรม’ คินสิทธิเหยื่อ ‘ทวงคินผินป่า’.

<https://theactive.thaipbs.or.th/news/lawright-20220729>

Thai PBS. (2567). “ลุงเปี้ยก” ถูกคลุมถุงดำ เข้าข่าย กม.อุ้มหายหรือไม่ – เยียวยา “ป้าบัวผัน” 2 แสน.

<https://www.thaipbs.or.th/news/content/336083>

Thai PBS. (2567). ตั้งข้อสังเกตน้ำท่วม หน้า ม.พะเยา ฝนตก-ลิ่งปลุกสร้างกีดขวาง.

<https://www.thaipbs.or.th/news/content/344361>

Thai PBS. (2567). เปิดชีวิตหลังกำแพงคุก ผู้ต้องขัง "กลุ่มหลากหลายทางเพศ".

<https://www.thaipbs.or.th/news/content/343182>

Thai PBS. (2567). เปิดประเด็นปัญหาที่อยู่อาศัยในเมืองใหญ่ – ชีวิตคนจนในชุมชนแออัด.

<https://www.thaipbs.or.th/news/content/332305>

Thai PBS. (2567). อีกรอบ! น้ำป่าทะลักท่วมหอพักหน้า ม.พะเยา.

<https://www.thaipbs.or.th/news/content/344464>

ThaiHealth. (2561). คลินิกจิตสังคมในระบบศาลยุติธรรม: ช่วยลดความผิดซ้ำถึงร้อยละ 99. รูปแบบ

ออนไลน์. <https://www.thaihealth.or.th/คลินิกจิตสังคมในระบบศาลยุติธรรม>

ThaiHealth. (n.d.). ใจพัง ก็ไม่มีพลังมาทำงาน : ปัญหา Toxic Work Environment และสุขภาพจิตในที่

ทำงาน. <https://happy8workplace.thaihealth.or.th/articles/131>

Thailand Institute of Justice (TIJ). (2025, 26 March). TIJ-ศาลยุติธรรมร่วมมือด้านวิชาการประเมิน

ประสิทธิภาพ “คลินิกจิตสังคม” เพื่อผู้ต้องหาหรือจำเลยคดีอาเสพติดในระบบศาล [Facebook

Post]. <https://www.facebook.com/tijthailand.org/posts/tij-ศาลยุติธรรมร่วมมือด้านวิชาการ>

ประเมินประสิทธิภาพ-คลินิกจิตสังคม-เพื่อผู้ต้องห/999553575606301/

Thailand Institute of Justice. (2562). กระบวนการยุติธรรมไทย รื้ออดีต เข้าใจปัจจุบัน เชื่อมอนาคต

[PDF]. <https://www.tijthailand.org/uploads/publication/file/20190513/th->

[cefjopx04568.pdf](https://www.tijthailand.org/uploads/publication/file/20190513/th-cefjopx04568.pdf)

Thailand Institute of Justice. (2566, มิถุนายน 20). Behind-the-scenes of Restart Academy

[บทความสรุปสัมภาษณ์]. สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย.

<https://knowledge.tijthailand.org/article/detail/5knowledge.tijthailand.orgknowledge.tij>

[thailand.org](https://knowledge.tijthailand.org)

Thailand Institute of Justice. (ม.ป.ป.). 13 ปีแห่งข้อกำหนดกรุงเทพฯ: เส้นทางแห่งการปฏิรูประบบ

ยุติธรรมเพื่อผู้หญิง[บทความ]. <https://www.tijthailand.org/highlight/detail/info-13th->

[bangkok-rules-1](https://www.tijthailand.org/highlight/detail/info-13th-bangkok-rules-1)

Thailand Institute of Justice. (ม.ป.ป.). *Nelson Mandela Rules and Prison Management*.
<https://www.tijthailand.org/highlight/detail/nelson-mandela-rules-and-prison-management>

Thailand Institute of Justice. (ม.ป.ป.). *เกี่ยวกับข้อกำหนดกรุงเทพฯ*.
<https://www.tijbangkokrules.org/th/about-bangkok-rules>

Thailand Institute of Justice. (ม.ป.ป.). *ข้อกำหนดกรุงเทพฯ ว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงและมาตรการที่เกี่ยวข้องสำหรับผู้ต้องขังหญิง (Bangkok Rules) [PDF]*.
https://www.tijbangkokrules.org/pdf/Bangkok_Rules_Thai.pdf

Thailand Institute of Justice. (ม.ป.ป.). *เว็บไซต์ทางการของข้อกำหนดกรุงเทพฯ (Bangkok Rules)*.
<https://www.tijbangkokrules.org/th>

THAIPUBLICA. (2565, 14 มีนาคม). *ปิดฉาก 16 ปี คดีบ้านเอื้ออาทร จำคุก “เสียไก่-เสียเปียง” 50 ปี*.
<https://thaipublica.org/2022/03/sypreme-court-decision-wattana-muang-suk-case/>

The 101 World. (2565). *บ้านเราถูกเขาไล่: ความไม่แน่นอนด้านที่อยู่อาศัยของคนจนเมือง*.
<https://www.the101.world/urban-poverty-house-and-land/>

The 101 World. (2567). *ชาติพันธุ์กับความยากจนในเมือง: กรณีศึกษาบ้านและที่ดิน*.
<https://www.the101.world/urban-poverty-house-and-land/>

The Active. (2566). *พลังเสียงจากชายแดนใต้: ยุติกฎหมายพิเศษ สร้างความเท่าเทียมเป็นธรรม*.
<https://theactive.thaipbs.or.th/data/southern-postelection-inequality>

The Active. (2566). *หยุดก็ดัก HIV จากที่ทำงาน*. <https://theactive.thaipbs.or.th/read/hiv-eliminate-discrimination>

The Active. (2567). *‘ขบวนคนจนเมือง’ ถามหาความมั่นคงด้านที่อยู่อาศัย เนื่องในวัน ‘ที่อยู่อาศัยโลก’ 67*.
<https://theactive.thaipbs.or.th/news/housing-20241007>

The Active. (2567). *ปัญหาที่อยู่อาศัยเมืองไทย: เสนอทางออกแบบยั่งยืน*.
<https://theactive.thaipbs.or.th/news/housing-20240703>

The MATTER. (2564). *ตัวข้างคืออะไร ? และเกี่ยวข้องกับนายกรัฐมนตรึประยุทธ์ จันทร์โอชา รวมถึงรอง
นายกรัฐมนตรีประวิตร วงษ์สุวรรณอย่างไร.* <https://thematter.co/brief/136142/136142>

The MATTER. (2565, 20 มีนาคม). *จากความไม่เชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรม ถึงเหตุผลที่ต้องผ่าศพแต่งโม
ซึ่.* <https://thematter.co/social/re-examined-tangmo-body/170462>

The MATTER. (2565, 22 สิงหาคม). *อาชีวะในเรือนจำ: การฝึกอาชีพเพื่อโอกาสใหม่ของชีวิตหลังพ้นโทษ.*
<https://thematter.co/social/vocational-training-in-jail/166828>

The MATTER. (2566, 20 มีนาคม). *จากความไม่เชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรม ถึงเหตุผลที่ต้องผ่าศพแต่งโม
ซึ่.* The MATTER. <https://thematter.co/social/re-examined-tangmo-body/170462>

The MATTER. (2566, มีนาคม). *ทำความเข้าใจระเบียบ 'จำคุกนอกเรือนจำ' ฉบับใหม่ของกรมราชทัณฑ์.* The
MATTER. <https://thematter.co/brief/219009/219009> The MATTER

The MATTER. (2566). *'ทำทุกทางเพื่อรักษาตัวตนที่เป็นหญิง': ชีวิตของผู้หญิงข้ามเพศในเรือนจำชาย.*
<https://thematter.co/social/transwoman-in-thai-prison/235073>

The MATTER. (2567, 11 มีนาคม). *รัฐบาลกรุงโซล เพิ่มงบสนับสนุนรักษามุ้มีบุตรยากมากขึ้น 77% เพื่อ
รับมือสังคมเด็กเกิดน้อย [โพสต์ Facebook].*
<https://www.facebook.com/share/p/15xC5j4ABq/>

The MATTER. (2567, มิถุนายน). *Vocational training in jail: เมื่อ 'ฝึกอาชีพ' ไม่ใช่แค่มีงานแต่เป็นแรง
บันดาลใจ [บทความวิเคราะห์].* The MATTER. <https://thematter.co/social/vocational-training-in-jail/166828>

The MATTER. (2567, เมษายน). *Vocational training in jail: เส้นทาง “แรงงาน” และการคืนคนดีสู่สังคม.*
The MATTER. <https://thematter.co/social/vocational-training-in-jail/166828>

The Momentum. (2567). *“แรงงานกำลังขู่วัดตัวเองไปหรือเปล่า”: ว่าด้วยเสียงของ ‘สหภาพแรงงานบา
ริستا เชียงใหม่’.* <https://themomentum.co/closeup-chiangmai-barista-union/>

The Momentum. (2567). *บาร์ริสต้าในเชียงใหม่: วิกฤตสิทธิแรงงานของคนทำกาแฟใน ‘เมืองหลวงกาแฟ’.*
<https://themomentum.co/ruleoflaw-barista-chiang-mai/>

The Potential. (2565). พลิกชีวิตเด็กก้าวพลาด บนเส้นทางแห่ง 'โอกาส' และ 'อาชีพ'.

<https://thepotential.org/social-issues/profession-in-juvenile-detention-center/>

The Standard Team. (2563, 9 กรกฎาคม). *What is INTERGENERATION – พุดคุยที่มา กว่าจะเป็นพื้นที่แห่งความสุขที่ออกแบบเพื่อทุกเจนเนอเรชั่นที่ MULBERRY GROVE Sukhumvit*. The Standard.

<https://thestandard.co/mulberry-grove-sukhumvit-what-is-intergeneration/>

The Standard Team. (2566, 8 พฤศจิกายน). 'เหมืองโพแทช' มีประโยชน์อย่างไร ทำไมนายฯ ต้องออกไปก่อกองให้เร่งดำเนินการ. THE STANDARD. <https://thestandard.co/potassium-chloride-mine-importance/>

The Standard. (2564). *กสม. เผยกรณีให้ตรวจหาเชื้อ HIV ในการสมัครงาน เป็นการเลือกปฏิบัติและละเมิดสิทธิมนุษยชน ไม่สอดคล้อง รธน.* <https://thestandard.co/in-the-case-of-testing-for-hiv-in-applying-for-a-job/>

The Standard. (2566). *เปิด 'คุกคลองเปรม': ส่องมาตรการปฏิบัติต่อ ผู้ต้องขังข้ามเพศ.*

<https://thestandard.co/klong-prem-lgbtqia-prisoners/>

THECITIZEN.PLUS. (2567). *รวมพลังคนจนแก้ปัญหาที่ดิน-ที่อยู่อาศัยทั่วประเทศ.*

<https://thecitizen.plus/node/100055>

UNHCR. (n.d.). *บุคคลไร้รัฐไร้สัญชาติ.* <https://www.unhcr.org/th/statelessness>

Urban Creature. (2566). *The new form of imprisonment: อีสลิสเรือนจำแนวตั้ง.* Urban Creature.

<https://urbancreature.co/the-new-form-of-imprisonment/>

Vajiravit. (2568, 15 พฤษภาคม). *ระบบนิติเวชไทยพร้อมแค่ไหน? ชั้นสูตรไม่ใช่แค่ศพ แต่คือความยุติธรรมและสิทธิมนุษยชน.* Vajiravit Blog. https://vajiravit.blogspot.com/2025/05/blog-post_15.html

Worakarn Ounhattapradit. (2565, 8 มีนาคม). *รู้จัก LegalTech เมื่อเทคโนโลยีจะทำให้กฎหมายใช้ง่ายขึ้นกว่าเดิม.* Datayolk. <https://datayolk.net/technology/how-legal-tech-is-helping-change-the-practice-of-law-across-the-world>

ผู้ให้สัมภาษณ์

กลุ่มเปราะบางในฐานะผู้รับบริการ

ผู้ให้สัมภาษณ์. (2567, มีนาคม 11). คนไร้บ้าน. สัมภาษณ์.

ผู้ให้สัมภาษณ์. (2567, มีนาคม 20). ผู้พิการชายขอบ. สัมภาษณ์.

ผู้ให้สัมภาษณ์. (2568, กุมภาพันธ์ 5). นักต่อสู้เพื่อคนจนเมือง. สัมภาษณ์.

ผู้ให้สัมภาษณ์. (2568, กุมภาพันธ์ 14). กลุ่มชาติพันธุ์. สัมภาษณ์.

ผู้ให้สัมภาษณ์. (2568, มีนาคม 19). ผู้ดูแลผู้ป่วยติดเตียง. สัมภาษณ์.

ผู้ให้สัมภาษณ์. (2568, พฤษภาคม 14). ผู้พันโทชาย. สัมภาษณ์.

ผู้ให้สัมภาษณ์. (2568, พฤษภาคม 14). ผู้พันโทหญิง. สัมภาษณ์.

กลุ่มตัวแสดงสำคัญในฐานะผู้ให้บริการ

ผู้ให้สัมภาษณ์. (2568, พฤษภาคม 13). ข้าราชการระดับสูงกรมราชทัณฑ์. สัมภาษณ์.

ผู้ให้สัมภาษณ์. (2568, พฤษภาคม 16). ทนายความ. สัมภาษณ์.

ผู้ให้สัมภาษณ์. (2568, พฤษภาคม 16). อัยการหญิง. สัมภาษณ์.

ผู้ให้สัมภาษณ์. (2568, พฤษภาคม 21). รองผู้กำกับการฝ่ายสอบสวน. สัมภาษณ์.

ผู้ให้สัมภาษณ์. (2568, มิถุนายน 10). ทนายความ. สัมภาษณ์.

ผู้ให้สัมภาษณ์. (2568, มิถุนายน 10). นักวิชาการด้านสิทธิทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. สัมภาษณ์.

ผู้ให้สัมภาษณ์. (2568, มิถุนายน 11). ไม้ประสงค์ออกนาม. สัมภาษณ์.

ผู้ให้สัมภาษณ์. (2568, มิถุนายน 17). นักทฤษฎีวิชาชำนาญการ. สัมภาษณ์.

ผู้ให้สัมภาษณ์. (2568, มิถุนายน 17). นักสังคมสงเคราะห์ในเรือนจำ. สัมภาษณ์.

ผู้ให้สัมภาษณ์. (2568, มิถุนายน 18). อัยการชาย. สัมภาษณ์.

ผู้ให้สัมภาษณ์. (2568, มิถุนายน 19). เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์. สัมภาษณ์.

ผู้ให้สัมภาษณ์. (2568, มิถุนายน 23). เจ้าหน้าที่ประสานนโยบายอาวุโส. สัมภาษณ์.

ผู้ให้สัมภาษณ์. (2568, มิถุนายน 23). เจ้าหน้าที่ฝ่ายบริหารและเผยแพร่องค์ความรู้. สัมภาษณ์.

ผู้ให้สัมภาษณ์. (2568, มิถุนายน 24). ผู้ช่วยนักตรรกะเชิงนโยบาย. สัมภาษณ์.

ผู้ให้สัมภาษณ์. (2568, กรกฎาคม 25). ผู้พิพากษา. สัมภาษณ์.

